

Programmabegroting 2016

Ridderkerk

Inhoudsopgave

Leeswijzer	4
Aanbiedingsbrief/ raadsvoorstel	6
Overzicht van lasten en baten per programma	12
Programma 1 Bestuur en (overheids)participatie	17
Programma 2 Veiligheid	24
Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen	29
Programma 4 Economische zaken	35
Programma 5 Onderwijs	39
Programma 6 Cultuur, sport en groen	43
Programma 7 Jeugd	49
Programma 8 Welzijn en zorg (Wmo)	53
Programma 9 Werk	59
Programma 10 Gezondheid en duurzaamheid	64
Programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	71
Programma 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	76
Paragrafen	81
Paragraaf 1 Lokale heffingen	82
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	91
Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen	100
Paragraaf 4 Financiering	108
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	113
Paragraaf 6 Verbonden Partijen	116
Paragraaf 7 Grondbeleid	125
Financiële begroting	131
Samenvatting en analyse op hoofdlijnen	132
Overzicht begrotingsjaren 2014- 2015	134
Incidentele lasten en baten en structurele reservemutaties	135
Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd	138
Financiële positie	140
Bijlagen	145
Bijlage 1 - Mutaties in reserves en voorzieningen	146
Bijlage 2 - Overzicht investeringen	151
Bijlage 3 – EMU-saldo	154
Bijlage 4 – Meerjarenbalans	155
Bijlage 5 – Subsidieoverzicht 2016	156
Bijlage 6 – ‘Was-wordt-lijst’ oude naar nieuwe programma-indeling	157
(Concept)Raadsbesluit	177

Leeswijzer

Deze begroting bestaat uit vier delen, te weten:

1. Beleidsbegroting (raadsprogramma's en verplichte paragrafen)
2. Financiële begroting (de cijfers en de financiële positie)
3. Bijlagen
4. (concept)Raadsbesluit

Als eerste treft u aan de aanbiedingsbrief.

Daarna volgt het Overzicht van baten en lasten. Hierin staan per programma de baten en lasten van het bestaand beleid en het nieuwe beleid opgesomd. Vervolgens de reservemutaties per programma waarna de begrotingssaldi resteren. Met dit overzicht autoriseert uw raad de begroting.

1. Beleidsbegroting

In dit onderdeel zijn opgenomen: de raadsprogramma's en de verplichte paragrafen.

Raadsprogramma's

In het kader van het project 'Anders begroten' is de afgelopen periode in samenwerking met de raad van Ridderkerk intensief gezocht naar een nieuwe opzet van de begroting en een *manier om deze leesbaar, eenvoudig en inspirerend te maken*.

Dit heeft in 2015 geresulteerd in besluiten van de raad tot:

1. een nieuwe programma-indeling (conform hoofdfunctie-indeling)
2. vaststelling van een visie per programma

Met de nieuwe begrotingsopzet wordt op hoofdlijnen zichtbaar gemaakt wat de gemeente doet, welke gevolgen dit heeft en wat dit gaat kosten. Hiervoor is de begroting teruggebracht naar de belangrijkste thema's binnen Ridderkerk.

De nieuwe indeling van de raadsprogramma's is als volgt:

Nr.	Raadsprogramma
1	Bestuur en (overheids)participatie
2	Veiligheid
3	Verkeer, vervoer en wegen
4	Economische zaken
5	Onderwijs
6	Cultuur, sport en groen
7	Jeugd
8	Welzijn en zorg
9	Werk
10	Gezondheid en duurzaamheid
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Per programma zijn de volgende onderdelen opgenomen:

A. Programmavisie

Deze visie is per programma door de raad vastgesteld op 26 mei 2015.

B. Trends en ontwikkelingen

Hierin worden de belangrijkste externe en/of landelijke ontwikkelingen vermeld.

C. Beleidsdocumenten

Hierin wordt aangegeven welke nota's, besluiten en notities het beleid van het programma bepalen.

D. Wat willen we bereiken? (1^e wat-vraag)

De (maatschappelijke) doelstellingen van de gemeente worden hier kort en bondig samengevat.

E. Wat gaan we daarvoor doen? (2^e wat-vraag)

Een opsomming van concrete activiteiten die de gemeente gaat ondernemen om de (maatschappelijke) doelstellingen daadwerkelijk te realiseren.

F. Wat mag het kosten? (3^e wat-vraag)

Het totaal van de lasten (plus-bedragen) en baten (min-bedragen) per programma vormt het autorisatieniveau van de raad.

Door de nieuwe programma-indeling is een vergelijking van de budgetten 2016 t.o.v. 2015 (oude programmastructuur naar burgerrollen) niet mogelijk. Om te bepalen waar de budgetten vandaan komen is een 'was-woordt'-lijst voor de raad beschikbaar en als bijlage opgenomen.

Bij dit onderdeel wordt ook een overzicht van de voornaamste investeringsprojecten per programma gegeven.

G. Prestatie-indicatoren

Hierin worden meet-indicatoren opgesomd waarmee gemeten kan worden of bereikt wordt wat is afgesproken. De meetgegevens (het rapportcijfer, percentage, aantal) zijn nog niet ingevuld. Uitgaande van een nulmeting zal begin volgend jaar met de raad van gedachten worden gewisseld over de verdere invulling.

Verplichte paragrafen

De zeven in deze begroting opgenomen paragrafen zijn wettelijk verplicht gesteld. Het doel van de paragrafen is het genereren van stuurinformatie voor de raad. Met de geboden informatie kan de raad beleidslijnen vast- en bijstellen. Ze vormen een dwarsdoorsnede van de programmabegroting en geven tegelijkertijd inzicht in de achterliggende processen.

Naast deze begroting vormen de kadernota, de twee tussenrapportages en de jaarrekening de planning- en controlcyclus van onze gemeente. Aan de hand van deze producten kan zowel in financiële zin als in beleidsmatige zin getoetst worden hoe de voortgang is en kan daar waar nodig worden bijgestuurd.

2. Financiële begroting

Hier vindt u een Analyse op hoofdlijnen van de financiële mutaties in de begroting bestaand beleid, een Overzicht van de incidentele baten en lasten en de structurele reservemutaties en de Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd.

In het onderdeel "financiële positie" staat informatie over de reserves en voorzieningen en de algemene uitkering.

3. Bijlagen

Met de nieuwe begrotingsopzet is er gelijktijdig voor gekozen het aantal bijlagen zo beperkt mogelijk te houden. Dit om de begroting goed leesbaar te houden.

Opgenomen zijn de volgende bijlagen:

1. Mutaties in reserves en voorzieningen
2. Overzicht investeringen
3. EMU-saldo
4. Meerjarenbalans
5. Subsidieoverzicht 2016
6. 'Was-woordt'-lijst' oude naar nieuwe programma-indeling

4. Raadsbesluit

Het (concept)raadsbesluit zoals het college dit aan de raad voorlegt, vormt het sluitstuk van deze begroting.

Aan de gemeenteraad van Ridderkerk

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Bijlage(n):

Ons kenmerk:
Contact: T. Werksma / I. Overzier
Doorkiesnummer:
E-mailadres: T.Werksma@bar-organisatie.nl
Datum:

- 8 SEP. 2015

Betreft: Aanbieding Programmabegroting 2016

Geachte raadsleden,

Hiermee bieden wij u de vernieuwde programmabegroting 2016-2019 aan. De vernieuwing is tot stand gekomen, mede dankzij een traject dat wij samen met u hebben gelopen. Wij kijken met tevredenheid terug op een intensief en betrokken samenwerkingstraject dat geleid heeft tot het resultaat dat wij u nu aanbieden. Ook zijn wij verheugd over het feit dat wij u het meerjarenperspectief van de begroting, inclusief de nieuwe ambities van het collegeprogramma, sluitend aan kunnen bieden. De meerjaren consequenties van de 2e tussenrapportage, die ook aan u wordt aangeboden, zijn in deze begroting reeds verwerkt.

Nieuwe programmabegroting met de nieuwe indeling

In mei 2015 heeft u ingestemd met de nieuwe indeling van de programmabegroting. In de maanden hierop volgend is dit verder uitgewerkt tot het product wat er nu ligt. Nieuw in het proces is de inzet van een schrijversgroep. Zij hebben de begrotingsteksten beoordeeld op schrijfstijl (klare taal, actief) en hebben een eerste aanzet gedaan om tot goed leesbare teksten te komen. Een van de uitgangspunten is immers dat de begroting ook voor de burgers goed leesbaar moet zijn. In de begroting is een conversietabel opgenomen, waarmee u de vergelijking kunt maken met de begroting van vorig jaar.

Groeimodel

Per programma zijn de prestatie-indicatoren opgenomen. Daarvoor is gebruik gemaakt van de door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) beschikbaar gestelde (concept)set indicatoren en indicatoren uit het collegeprogramma. De meetgegevens (het rapportcijfer, percentage, aantal) zijn nog niet ingevuld. We willen uitgaan van een nulmeting en begin volgend jaar met u van gedachten wisselen over de verdere invulling van de prestatie-indicatoren. Daarnaast wordt de komende maanden nog gewerkt aan het digitaliseren van de begroting. Concreet betekent dit dat er voor de begroting een subwebsite, gekoppeld aan de website van de gemeente wordt gemaakt. Hier kunnen raadsleden, inwoners, verenigingen en bedrijven terecht voor zowel de programmabegroting zelf, maar ook voor meer detailinformatie. De digitale begroting is met ingang van het begrotingsjaar online.

Kortom, er is veel gebeurd, maar we zijn er nog niet. De programmabegroting 2016 moet nu als eerste worden vastgesteld, maar de opzet zal nog verder verbeterd kunnen worden. Met u is afgesproken dat we in het 1^e kwartaal van 2016 de nieuwe opzet evalueren. Hieruit kunnen we verdere verbeteracties destilleren die we kunnen gebruiken voor de begroting 2017. We nodigen u als raad uitdrukkelijk uit deel te nemen aan het interactieve traject voor het kwalitatief doorontwikkelen van de vernieuwde

Betreft: Aanbieding Programmabegroting 2016

programmabegroting. Wij zijn benieuwd naar uw reacties op hetgeen we tot nu bereikt hebben en willen graag in een open dialoog blijven werken aan de verdere vernieuwing.

Financieel kader

Een samenvatting van de financiële situatie van de gemeente Ridderkerk ziet er als volgt uit:

<i>+ = voordeel, - = nadeel</i>	2016	2017	2018	2019
Begroting bestaand beleid	€ 440.907	€ 312.988	€ 592.721	€ 980.644
Nieuw beleid (onvermijdelijk en wensen)	<u>-€ 939.200</u>	<u>-€ 602.700</u>	<u>-€ 589.200</u>	<u>-€ 578.700</u>
Saldo na bestaand en nieuw beleid	-€ 498.293	-€ 289.712	€ 3.521	€ 401.944
Inzet dekkingsreserve	<u>€ 498.293</u>	<u>€ 289.712</u>	<u>€ 0</u>	<u>€ 0</u>
Totaalsaldo begroting	€ 0	€ 0	€ 3.521	€ 401.944

Met deze begroting stelt u de budgetten voor 2016 vast. Daarnaast autoriseert u ook de investeringen die voor het jaar 2016 gepland staan volgens de opgenomen investeringslijst.

Sluitend meerjarenperspectief

Wij hebben de sterke ambitie om een meerjarenbegroting te presenteren die structureel sluitend is zonder de toepassing van een dekkingsreserve. Zoals u nu in het financiële overzicht kunt zien is dit vanaf het jaar 2018 structureel het geval.

Collegeprogramma, Kadernota 2016 en 2^e tussenrapportage 2015

In het collegeprogramma en de Kadernota is nieuw beleid opgenomen waarvan op het moment van schrijven nog geen juiste inschatting kon worden gemaakt van het bijbehorende bedrag. Omdat u nadrukkelijk heeft aangegeven geen PM posten in de begroting terug te willen zien hebben we bij deze posten inmiddels de geschatte benodigde kosten aangegeven en die opgenomen in het financiële kader van de begroting 2016. De structurele mutaties van de 2^e tussenrapportage zijn ook verwerkt in de begroting 2016.

De kadernota had als uitgangspunt twee soorten kosten: onvermijdelijke kosten en gewenste ontwikkelingen. Hieronder wordt kort omschreven hoe wij met de posten uit de kadernota zijn omgegaan.

Onvermijdelijke kosten

De onderwerpen Omgevingswet en Private Borging zijn nog zo onzeker dat we ze niet financieel in de begroting hebben opgenomen maar vermeld hebben in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De toekomstige ontwikkelingen bij de 3 decentralisaties (3D) zijn budgetneutraal in de begroting opgenomen.

Betreft: Aanbieding Programmabegroting 2016

Datum
Pagina 3 van 5

Onvermijdelijk opgenomen kosten (+=voordeel, -= nadeel)

	2016	2017	2018	2019
Vennootschapsbelasting	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Implementatie Vpb	-86.000	-58.000	-58.000	-58.000
Milieu geluidskaart	-30.000	-	-	-
Totaal	-316.000	-258.000	-258.000	-258.000

Kosten gewenste ontwikkelingen (nieuw beleid)

De kosten voor het oprichten van de NV BAR-Afvalbeheer zijn budgetneutraal in de begroting opgenomen. De startersleningen zijn niet in de begroting opgenomen. Wij willen eerst de landelijke ontwikkelingen afwachten alvorens concrete bedragen in de begroting op te nemen. Wij hebben u hierover onlangs geïnformeerd in een Raadsinformatie Brief.

Voor de toekomstvisie willen wij het gereserveerde budget voor verkeerscirculatie benutten. Er zijn buiten deze kosten wel beperkte nieuwe bedragen voor doorontwikkeling en onderhoud opgenomen. De fietsveiligheid past binnen de huidige budgetten.

Opgenomen kosten wenselijke ontwikkelingen

(+=voordeel, -= nadeel)	2016	2017	2018	2019
Duurzaamheid	-120.000	-120.000	-120.000	-120.000
Communicatie	-62.500	-62.500	-62.500	-62.500
Toekomstvisie	-	-7.500	-5.000	-5.000
Pilot vervoersmogelijkheden	-80.000	-	-	-
Extra inzet economie	-70.100	-70.100	-70.100	-70.100
Revitalisering Plein Oost	-70.000	-	-	-
Totaal	-402.600	-260.100	-257.600	-257.600

Naast de wenselijke ontwikkelingen die wij reeds in de kadernota gemeld hebben, hebben wij nog andere kostenposten voor nieuw beleid opgenomen. Dit zijn wensen die voortkomen uit het collegewerkplan. Het gaat hier om de volgende posten:

Opgenomen kosten wenselijke ontwikkelingen die nog niet in de kadernota waren opgenomen

(+=voordeel, -= nadeel)	2016	2017	2018	2019
Laagdrempelige toegang gemeentehuis	-50.000	-	-	-
Genestetstraat	11.000	22.000	33.000	43.500
Visie op maatschappelijk vastgoed	-25.000	-	-	-

Betreft: Aanbieding Programmabegroting 2016

Professionele dienstverlening	-49.600	-49.600	-49.600	-49.600
Totaalplan met haalbaarheidsonderzoek Huys ten Donck	-50.000	-	-	-
Totaal	-163.600	-27.600	-16.600	-6.100

Dekking

In de kadernota staat als uitgangspunt dat de dekking voor de kosten van nieuw beleid gezocht moeten worden binnen de bestaande begroting. De dekking voor deze kosten hebben wij gevonden in de verlaagde budgetten voor speelvoorzieningen (-€ 17.000), volksgezondheid (-€ 15.000), jeugdwerk (-€10.000), peuterwerk (-€100.000), gebouw C (-€110.000) en bespaarde rente (-€400.000). Deze posten hebben gezamenlijk voldoende opgeleverd om de kosten voor nieuwe ontwikkelingen te bekostigen. De onvermijdelijke kosten en de kosten voor de BOA's komen ten laste van het begrotingssaldo. Als gevolg hiervan moet voor de jaren 2016 en 2017 nog gebruik worden gemaakt van de dekkingsreserve.

Investeringsvolume

Bij de uitvoering van de motie boeggolf in 2009 is het instrument "investeringsvolume" ingesteld. Met het investeringsvolume raamden wij in feite de onderuitputting. Zo wordt rekening gehouden met het feit dat een deel van de investeringen niet wordt uitgegeven. Niet alle kapitaallasten van het investeringsschema werden in de begroting opgenomen.

Met ingang van de begroting 2016 stellen wij voor om te stoppen met het investeringsvolume, omdat

- het invoeren hiervan niet geleid heeft tot het voorkomen van de "boeggolf";
- het daarom niet past bij het uitgangspunt van realistisch ramen;
- we zonder het investeringsvolume beter voldoen aan de toezicht normen van de Provincie. Deze verlangt volledige ramingen en daarin passen geen onvolledige ramingen voor de kapitaallasten;
- het investeringsvolume een tijdrovend instrument is gebleken, zonder het gewenste resultaat.

Met de nieuwe werkwijze - na afschaffing van het investeringsvolume - worden alle kapitaallasten van het investeringsschema in de begroting opgenomen. Duidelijk wordt dat er in de laatste jaren van de planperiode minder investeringen gepland worden, dan de ruimte die het investeringsvolume in beslag nam. Dit geeft op dit moment een vertekend beeld. Dat wordt veroorzaakt door de manier waarop de planning van investeringen is opgebouwd. Als gevolg van het investeringsvolume, was de noodzaak om een strakke planning te maken voor de langere termijn minder noodzakelijk. Het instrument voorzorg erin dat de budgetten toch wel op peil zouden blijven. Wij zullen nu moeten werken aan een meer realistische planning, ook in de jaren die verder weg liggen.

Betreft: Aanbieding Programmabegroting 2016

Datum
Pagina 5 van 5

Het afschaffen van het investeringsvolume levert de volgende voordelen op:

2016	2017	2018	2019
30.600	105.700	429.200	711.100

Bij de voordelen in de laatste jaren moet dus wel een voorbehoud worden gemaakt, omdat de laatste jaren van het investeringsschema op dit moment nauwelijks zijn gevuld. Bij het opstellen van de volgende begrotingen zal dat wel het geval zijn.

Septembercirculaire 2015 Gemeentefonds

Zoals wij in het begin van deze brief meldden, zijn wij tevreden over het feit dat we structureel de programmabegroting sluitend aan u voor kunnen leggen. Wij realiseren ons echter terdege dat de financiële omstandigheden elk moment kunnen wijzigen. Het eerste moment dat wij weer nieuwe financiële informatie zullen ontvangen, is het moment dat de septembercirculaire op de mat valt. Over de financiële gevolgen daarvan zullen wij u zo spoedig mogelijk separaat informeren.

Afvalstoffenheffing

Er is een nieuwe heffing van het Rijk op afvalinzameling. Ook heeft de gemeente een nieuwe taak gekregen in de inzameling en verwerking van kunststoffen. De kosten nemen hierdoor structureel toe met ruim € 200.000. Dit heeft negatieve gevolgen voor de hoogte van de afvalstoffenheffing die dan met een sprong omhoog zou gaan in 2016. Wij stellen u voor de kostenverhoging in 4 jaar te verwerken in plaats van ineens. In de jaren 2016, 2017 en 2018 ontstaan daardoor tekorten in de begroting. Deze kunnen worden gedekt door een beschikking over de algemene reserve.

Wij vertrouwen erop dat wij met de aanbieding van deze begroting u de juiste keuzes voor het komende jaar hebben voorgelegd. Wij spreken de wens uit dat Gods zegen op onze gezamenlijke arbeid mag rusten.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Ridderkerk,

de secretaris,

dhr. H.W.J. Klaucke

de burgemeester,

mw. A. Attema

Overzicht van lasten en baten per programma

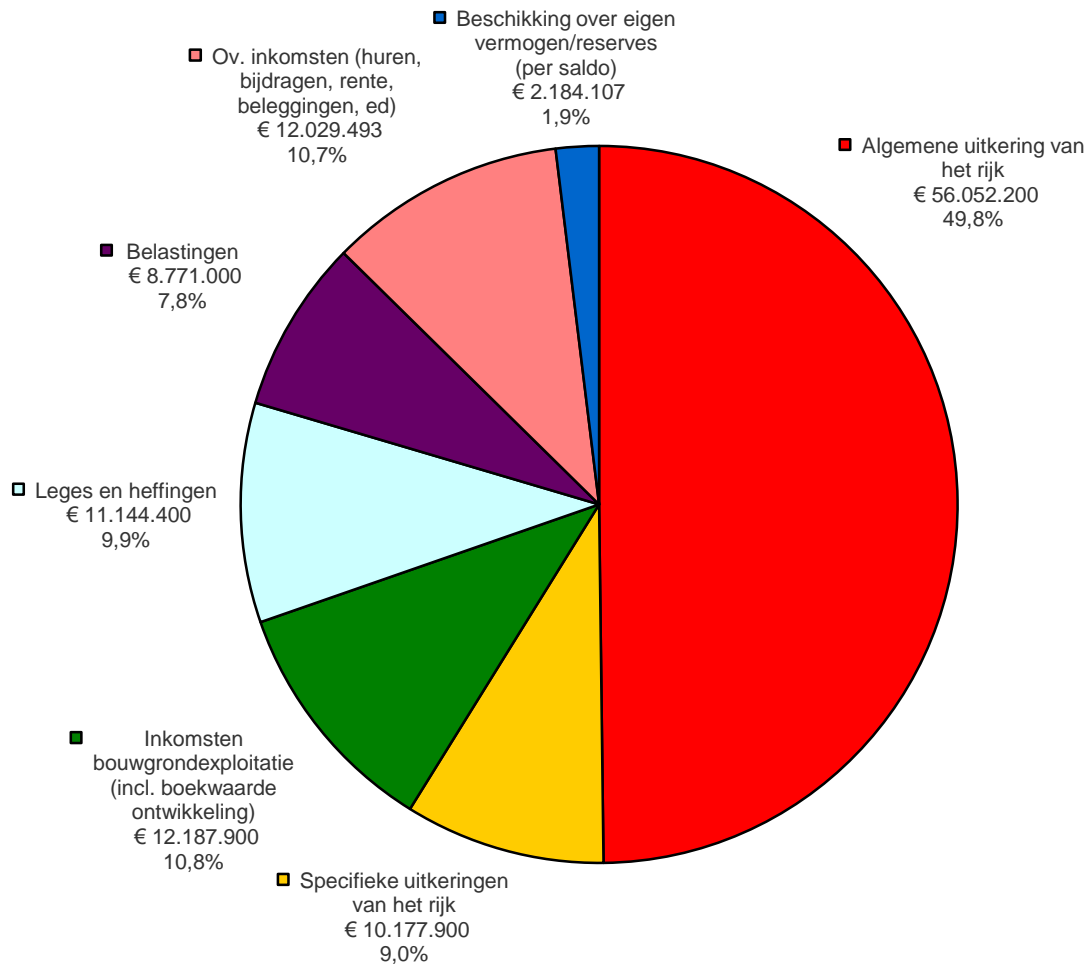
Nr.	Programma	L/B	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
1	Bestuur en (overheids)participatie Bestaand beleid	Lasten +	27.326.079	26.502.286	26.504.599	26.476.494
		Baten -	-1.750.000	-1.720.200	-1.725.800	-1.725.800
1	Bestuur en (overheids)participatie Nieuw beleid	Lasten +	162.100	112.100	112.100	112.100
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 1 - Bestuur en (overheids)participatie			25.738.179	24.894.186	24.890.899	24.862.794
2	Veiligheid Bestaand beleid	Lasten +	2.138.986	2.123.366	2.138.145	2.122.725
		Baten -	-960.800	-965.700	-963.300	-963.300
2	Veiligheid Nieuw beleid	Lasten +	57.000	57.000	57.000	57.000
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 2 - Veiligheid			1.235.186	1.214.666	1.231.845	1.216.425
3	Verkeer, vervoer en wegen Bestaand beleid	Lasten +	5.239.665	4.911.690	4.878.345	4.955.205
		Baten -	-1.146.400	-1.149.400	-1.149.400	-1.149.400
3	Verkeer, vervoer en wegen Nieuw beleid	Lasten +	80.000	0	0	0
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 3 - Verkeer, vervoer en wegen			4.173.265	3.762.290	3.728.945	3.805.805
4	Economische zaken Bestaand beleid	Lasten +	980.707	902.922	924.078	800.205
		Baten -	-2.326.300	-2.326.100	-2.325.600	-2.325.600
4	Economische zaken Nieuw beleid	Lasten +	70.100	70.100	70.100	70.100
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 4 - Economische zaken			-1.275.493	-1.353.078	-1.331.422	-1.455.295
5	Onderwijs Bestaand beleid	Lasten +	4.367.059	4.074.816	4.046.301	3.803.409
		Baten -	-37.800	-37.800	-37.800	-37.800
5	Onderwijs Nieuw beleid	Lasten +	0	0	0	0
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 5 - Onderwijs			4.329.259	4.037.016	4.008.501	3.765.609
6	Cultuur, sport en groen Bestaand beleid	Lasten +	10.584.778	9.308.640	9.498.613	9.879.304
		Baten -	-937.100	-936.600	-936.500	-936.400
6	Cultuur, sport en groen Nieuw beleid	Lasten +	25.000	0	0	0
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 6 - Cultuur, sport en groen			9.672.678	8.372.040	8.562.113	8.942.904
7	Jeugd Bestaand beleid	Lasten +	10.276.418	10.272.641	10.268.863	10.265.085
		Baten -	0	0	0	0
7	Jeugd Nieuw beleid	Lasten +	0	0	0	0
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 7 - Jeugd			10.276.418	10.272.641	10.268.863	10.265.085
8	Welzijn en zorg Bestaand beleid	Lasten +	12.888.151	13.004.733	12.928.215	12.864.120
		Baten -	-1.220.800	-1.220.800	-1.220.800	-1.220.800
8	Welzijn en zorg Nieuw beleid	Lasten +	0	0	0	0
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 8 - Welzijn en zorg			11.667.351	11.783.933	11.707.415	11.643.320
9	Werk Bestaand beleid	Lasten +	14.999.400	14.797.500	14.599.900	14.604.900
		Baten -	-10.517.400	-10.517.400	-10.517.400	-10.517.400
9	Werk Nieuw beleid	Lasten +	0	0	0	0
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 9 - Werk			4.482.000	4.280.100	4.082.500	4.087.500
10	Gezondheid en duurzaamheid Be- staand beleid	Lasten +	9.203.449	9.216.534	9.232.484	9.383.241
		Baten -	-10.773.400	-10.848.400	-10.943.700	-11.154.100

Nr.	Programma	L/B	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
10	Gezondheid en duurzaamheid Nieuw beleid	Lasten +	150.000	120.000	120.000	120.000
		Baten -	-11.000	-22.000	-33.000	-43.500
Saldo programma - 10 - Gezondheid en duurzaamheid			-1.430.951	-1.533.866	-1.624.216	-1.694.359
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen Bestaand beleid	Lasten +	12.288.893	8.628.292	12.486.122	8.189.384
		Baten -	-12.304.500	-8.536.600	-12.502.600	-8.221.000
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen Nieuw beleid	Lasten +	120.000	7.500	5.000	5.000
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 11 - Ruimtelijke ontwikkeling en wonen			104.393	99.192	-11.478	-26.616
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen Bestaand beleid	Lasten +	1.303.165	1.166.954	1.223.216	1.371.196
		Baten -	-67.879.050	-67.191.319	-67.166.677	-67.236.015
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen Nieuw beleid	Lasten +	286.000	258.000	258.000	258.000
		Baten -	0	0	0	0
Saldo programma - 12 - Financiering en alg.dekkingsmiddelen			-66.289.885	-65.766.365	-65.685.461	-65.606.819
Saldo - Lasten en baten			2.682.400	62.755	-171.496	-193.647
Reserves			Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
1	Bestuur en (overheids)participatie	Stortingen +	0	0	0	0
		Onttrekkingen -	0	0	0	0
Saldo programma - 1 - Bestuur en (overheids)participatie						
2	Veiligheid	Stortingen +	0	0	0	0
		Onttrekkingen -	0	0	0	0
Saldo programma - 2 - Veiligheid						
3	Verkeer, vervoer en wegen	Stortingen +	1.794.955	1.672.389	1.670.975	1.670.655
		Onttrekkingen -	-2.523.983	-1.954.162	-2.016.542	-2.103.521
Saldo programma - 3 - Verkeer, vervoer en wegen			-729.028	-281.773	-345.567	-432.866
4	Economische zaken	Stortingen +	95.483	95.213	94.942	94.942
		Onttrekkingen -	-108.633	-142.962	-104.791	-104.791
Saldo programma - 4 - Economische zaken			-13.150	-47.749	-9.849	-9.849
5	Onderwijs	Stortingen +	48.445	47.029	45.613	45.299
		Onttrekkingen -	-82.155	-80.740	-79.324	-79.010
Saldo programma - 5 - Onderwijs			-33.710	-33.711	-33.711	-33.711
6	Cultuur, sport en groen	Stortingen +	436.161	433.017	428.434	426.350
		Onttrekkingen -	-1.636.571	-309.027	-575.742	-843.959
Saldo programma - 6 - Cultuur, sport en groen			-1.200.410	123.990	-147.308	-417.609
7	Jeugd	Stortingen +	8.027	7.554	7.082	6.610
		Onttrekkingen -	-19.268	-18.796	-18.324	-17.852
Saldo programma - 7 - Jeugd			-11.241	-11.242	-11.242	-11.242
8	Welzijn en zorg	Stortingen +	44.075	40.298	36.520	32.741
		Onttrekkingen -	-134.024	-130.246	-126.468	-122.690
Saldo programma - 8 - Welzijn en zorg			-89.949	-89.948	-89.948	-89.949
9	Werk	Stortingen +	0	0	0	0
		Onttrekkingen -	0	0	0	0
Saldo programma - 9 - Werk			0	0	0	0
10	Gezondheid en duurzaamheid	Stortingen +	48.096	45.758	43.418	42.774
		Onttrekkingen -	-316.398	-273.659	-171.819	-98.476
Saldo programma - 10 - Gezondheid en duurzaamheid			-268.302	-227.901	-128.401	-55.702
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	Stortingen +	244.600	138.600	250.000	139.200

Nr.	Programma	L/B	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
		Onttrekkingen -	0	0	0	0
Saldo programma - 11 - Ruimtelijke ontwikkeling en wonen			244.600	138.600	250.000	139.200
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Stortingen +	648.383	1.385.191	1.409.701	1.426.331
		Onttrekkingen -	-731.300	-728.500	-725.700	-722.900
Saldo programma - 12 - Financiering en algemene dekkingsmiddelen			-82.917	656.691	684.001	703.431
Saldo - Reserves			-2.184.107	226.957	167.975	-208.297
Begrotingssaldi 2016-2019 bestaand beleid ex. dek.reserve			498.293	289.712	-3.521	-401.944
Verrekening met dekkingsreserve			-498.293	-289.712		
Begrotingssaldi			0	0		

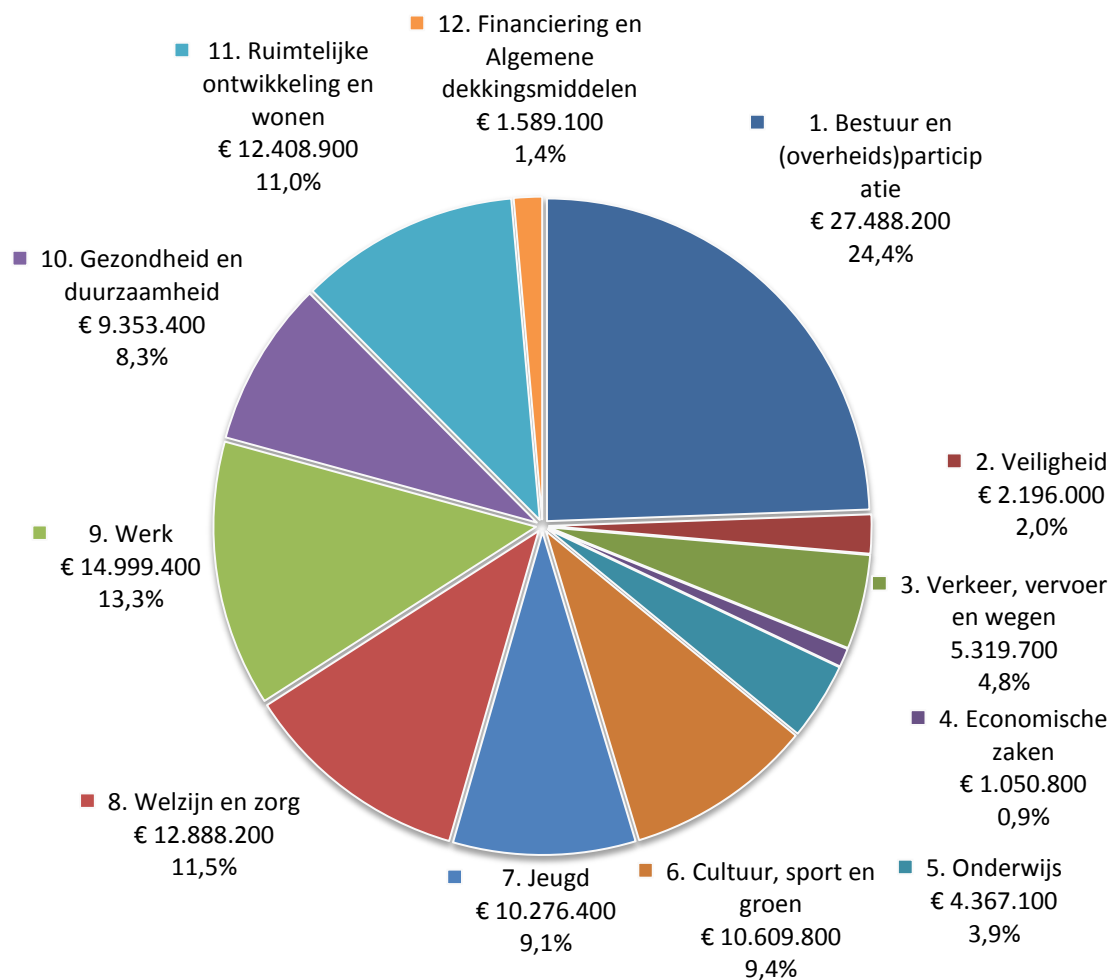
Gemeente Ridderkerk Herkomst van middelen 2015 (baten)

Totale inkomsten inclusief saldo reservemutaties €112,5 miljoen
(waarvan bouwgrondexploitatie € 12,2 miljoen).

Gemeente Ridderkerk Uitgaven 2016 volgens de programma's (lasten)

Totale lasten € 112,5 miljoen
(waarvan bouwgrondexploitatie € 12,0 miljoen)

Programma 1 Bestuur en (overheids)participatie

Programma 1. Bestuur en (overheids)participatie

A. Programmavisie

We staan dicht bij onze inwoners in de wijken en luisteren goed naar onze inwoners. Daarbij realiseren we ons dat we niet alles zelf moeten willen doen en niet overal bij betrokken moeten willen zijn. In Ridderkerk betrekken we de burger bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. Daarnaast is er veel ruimte voor burgers en organisaties om ideeën en initiatieven te realiseren en laten wij zaken los. In Ridderkerk kan de burger rekenen op dienstverlening, die van goede kwaliteit is. De openingstijden van het gemeentehuis sluiten zoveel mogelijk aan bij de behoefte en je hoeft er niet lang te wachten. De ambtenaren van het gemeentehuis zijn correct en vriendelijk en helpen je snel en vakkundig. Onze inwoners ervaren het gemeentehuis als een gastvrije plek. Onze communicatie is tijdig en voor iedereen begrijpelijk. Wij kunnen niet alles zelf en werken samen met de gemeenten Barendrecht en Albrandswaard in de ambtelijke BAR-organisatie. Zo bieden we de inwoners en ondernemers van Ridderkerk de dienstverlening waar zij recht op hebben.

Als dat nodig is, werken we met nog meer gemeenten samen. We kijken daarbij niet alleen naar de gemeenten in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, maar ook daar buiten. Dat vindt zijn weerslag in verschillende samenwerkingsverbanden en deze zijn terug te vinden in de paragraaf Verbonden Partijen.

B. Trends en ontwikkelingen

Communicatie en Dienstverlening

Goed communiceren doe je samen. Dus niet alleen zenden, maar vooral ook luisteren. Dat geldt voor rechtstreekse contacten tussen mensen en voor contacten die via media verlopen. Het medialandschap is de laatste jaren snel aan het veranderen. De versmelting van internet met mobiele communicatie maakt dat mensen voortdurend en overal gericht zijn op het leggen en onderhouden van contacten. Dit leidt tot een zekere vervaging van grenzen en een openheid, die ook voor professionele organisaties als de gemeente grote gevolgen heeft. De gemeentelijke organisatie bestaat steeds meer uit open netwerken. Ketens van interactie en gesprek waarin mensen met elkaar worden verbonden. En die netwerken veranderen steeds weer als reactie op een veranderende omgeving.

Dienstverlening vindt niet alleen meer plaats in de hal van het gemeentehuis. Het digitale gemeente portaal en social media nemen een belangrijke plaats in. Maar ook door dienstverlening in de wijk, bij mensen thuis. Dit betekent dat de informatie om hoogwaardige dienstverlening te kunnen bieden ook plaats- en tijdonafhankelijk beschikbaar moet zijn. Maar ook up to date en van hoge kwaliteit. Inwoners kunnen en doen steeds meer zelf, laten van zich horen. Hierdoor moeten wij onze aanpak in de dienstverlening veranderen van organisatie naar organiseren.

Waardering burgers voor gemeentebestuur

We gaan door met de burgerpeiling Waarstaatjegemeente.nl. De meting op basis van Burgerrollen is landelijk komen te vervallen. De nieuwe 'landelijke standaard' voor de meting zijn thema's. Eventueel aangevuld met eigen vragen/indicatoren die de tevredenheid van de burger meten.

Doorontwikkeling participatie

Vanuit onze visie op onze rol en betekenis voor de gemeenschap zal er in de komende jaren een verschuiving plaatsvinden in de relatie tussen "gemeente" en "gemeenschap". In gesprek met de lokale samenleving gaan we op zoek naar nieuwe vormen van verantwoordelijkheid delen. Daarvoor is het project : RIDDERKERK L8 opgestart. De 8 staat voor de acht wijken, die samen een gemeente vormen waar 'iedereen mee kan doen!'. Voor dit proces is in de startnota "van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie" de eerste aanzet gegeven. Samen met inwoners, een aanjaaggroep van raadsleden, collegeleden en ambtenaren ontwerpen we in de tweede helft van 2015 de contouren voor overheidsparticipatie in Ridderkerk vanaf 2016. Een en ander houdt in dat ook de ambtelijke organisatie en de participatieplatforms worden meegenomen in deze "kanteling". We gaan op zoek naar de meest efficiënte en werkbare vorm van samenwerking. Hoe we de wettelijk voorgeschreven participatie organiseren, leggen we vast in een inspraak- en participatieverordening.

Regionale samenwerking

Sinds 1 januari 2015 neemt Ridderkerk deel aan de gemeenschappelijke regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH). Samen met 22 andere gemeenten wordt uitvoering gegeven aan een gezamenlijk opgestelde regionale bereikbaarheidsagenda en een gezamenlijke economische agenda. De kosten die samenhangen met deze samenwerking worden gedragen door gemeentelijke bijdragen,

die zijn gebaseerd op een bedrag per inwoner (2016, €2,47) en Brede doeluitkering-middelen (BDU) die vanuit het rijk worden verstrekt. Omdat de Metropoolregio ten opzichte van de stadsregio Rotterdam een beperkt aantal taken oppakt, vinden er gesprekken plaats met omliggende gemeenten op welke wijze aan de voor ons gewenste overige taken invulling gegeven kan worden. Het betreft hier taken op de gebieden milieu en duurzaamheid, wonen, groen en ruimte. Hierbij kijken we niet alleen naar de gemeenten die zijn aangesloten bij de MRDH, maar nadrukkelijk ook naar de Drechtsteden en andere (buur)gemeenten.

Op het gebied van wonen wordt (sub-)regionaal samengewerkt / afgestemd. Voor Ridderkerk is dat de subregio Zuidrand, waarin verder zitting hebben Albrandswaard, Barendrecht en Rotterdam – voor de zuidrand. Afgesproken is, dat de portefeuillehouders van de voormalige Stadsregio elkaar minimaal tweemaal per jaar treffen. Er is in 2015 een bestuursconvenant gesloten voor afstemming over en up-to-date houden van de Verordening Woonruimtebemiddeling. De samenwerkende gemeenten zullen zelf capaciteit leveren om de samenwerking voort te kunnen zetten. Vooralnog wordt er van uit gegaan, dat deze door de samenwerking beperkte capaciteit kan worden bekostigd uit de bestaande middelen.

Op het gebied van groen worden stappen gezet om te komen tot één bestuurlijke tafel voor heel IJsselmonde: de Landschapstafel IJsselmonde.

De betrokken portefeuillehouders hebben besloten de 'Stuurgroep Deltapoort / Landschapstafel in oprichting' vanaf 1 juli 2015 in aangepaste vorm voort te zetten als 'Landschapstafel in oprichting'. Een en ander in afwachting van de rapportage over het scenario onderzoek Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde. Formele besluitvorming over een Landschapstafel zal plaatsvinden na oplevering van het scenario onderzoek Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde. Om de Landschapstafel tot een succes te maken zal er ook in 2016 proces geld nodig zijn. Vooralnog is daarvoor een bedrag gereserveerd uit de 'vrij gevallen' inwonerbijdrage voormalige Stadsregio. Uit die inwonerbijdrage is voorheen altijd een bijdrage geleverd voor groen en voor de samenwerking binnen Deltapoort. Evenals de samenwerking op de gebieden van wonen en groen wordt de samenwerking in de regio op het gebied van ruimte vorm gegeven door te werken met een Bestuurlijke tafel Ruimte.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

Participatie

- Verordening bezwaarschriften Ridderkerk 2015
- Verordening klachtenbehandeling (2005)
- Klachtenregeling BAR-organisatie (2 juli 2014)
- Reglement van orde van de raad 2014
- Verordening op de raadsvoorbereiding (2014)
- Verordening rechtspositie raads- en burgerleden 2014
- Verordening op de rekenkamercommissie Ridderkerk 2015
- Inspraakverordening gemeente Ridderkerk (2009)
- Notitie Ridderkerk, participatie, burgers en bestuur (2010)
- BAR-code (2013)

Dienstverlening en Communicatie

- Communicatieplan Ridderkerk ('Communiceren doen we samen') (2015)

Verder uit te werken beleid

- Startnota "van burgerparticipatie naar overheidsparticipatie".
- Programma op dienstverlening en digitale dienstverlening

Te herzien beleid

- Inspraakverordening gemeente Ridderkerk 2009
- Verordening Wmo Participatie Ridderkerk 2013
- Verordening Klantenparticipatie Sociale Zaken Ridderkerk 2009
- Bovenstaande drie verordeningen gaan op in één nieuwe Inspraak- en participatieverordening Ridderkerk (naar verwachting nog in 2015).

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Onderzoeken hoe social media kunnen worden ingezet
- Nadere verkenning van inzet van communicatie als beleidsinstrument

- Onderzoeken hoe wij digitaal met de inwoners en bedrijven kunnen communiceren en producten leveren

D. Wat willen we bereiken?

Participatie

- De Ridderkerkse burger waardeert het gemeentebestuur voor de dingen waar de gemeentelijke overheid wettelijk voor is aangewezen.
- De Ridderkerkse burger waardeert het gemeentebestuur wanneer zij in de rol van partner of langs de zijlijn burgerinitiatieven faciliteert.
- Ridderkerk wil (samen met Barendrecht en Albrandswaard) invloed uitoefenen op landelijk, provinciaal en regionaal niveau.

Communicatie en Dienstverlening

- Mogelijkheden van social media benutten.
- Gemeentejournaal uitbrengen waarin het gemeentelijke beleid en maatschappelijke ontwikkelingen op een aantrekkelijk manier aan bod komen.
- Diverse media waarmee de gemeente in contact staat met inwoners en bedrijven optimaal benutten
- Hoogwaardige (digitale) dienstverlening bieden aan onze inwoners, bedrijven en instellingen
- Regeldruk wegnemen door te digitaliseren.
- Goede bereikbaarheid en dienstverlening via de telefoon.
- Goede en snelle dienstverlening aan de balie.
- Dienstverlening dicht bij de inwoners: dienstverlening aan huis in plaats van in het gemeentehuis.
- Implementeren nieuwe contactkanalen.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten zullen worden ondernomen:

Nieuw beleid

- Ontwikkelen 'Huis van de Gemeente' - Taakstellend € 50.000 eenmalig.
Laagdrempelige toegang van het gemeentehuis door een huiskamer van de gemeente te realiseren.
- Formatie-uitbreiding Communicatie - € 62.500 structureel.
1 formatieplaats voor Ridderkerk.
- Professionalisering Dienstverlening - € 49.600 structureel.
Kosten voor gemeente-app en systeem Klantgericht werken, invoeren archieffunctie website, formatie en licentie webcare .

Participatie

- Maandelijks de besluiten van de raad publiceren in het Gemeentejournaal en op de website.
- De raadsvergaderingen uitzenden via de website, in beeld en geluid. Deze uitzendingen ook archiveren.
- De bestuursplanning elk kwartaal bespreken in het Presidium.
- Ieder kwartaal rapportages uit het informatiesysteem leveren, zodat de raad inzicht heeft in de bestuurlijke planning en de voortgang daarvan.
- De B&W-besluiten publiceren op de website van de gemeente. Actief communiceren via het vernieuwde Gemeentejournaal in de Combinatie, via de website en andere digitale kanalen.
- Het college organiseert wekelijks een spreekuur voor inwoners.
- Elk jaar een bijeenkomst organiseren voor nieuwe inwoners.
- Het college bezoekt regelmatig de wijken, bedrijven en organisaties.
- Ten minste één keer per jaar een inlooptag organiseren in het gemeentehuis, de 'huiskamer' van Ridderkerk.
- De wijkregisseurs signaleren met hun netwerk punten die (bestuurlijke) aandacht behoeven en ondernemen acties daarop. Zij zijn de oren en ogen van het college in de wijk.
- Nodigen we (groepen) mensen uit om mee te denken bij het gemeentelijk beleid? Dan doen we dat in een vroeg stadium en via zowel bestaande als nieuwe kanalen.
- De terugkoppeling van participatie als bijlage bij het B&W-besluit voegen en openbaar maken.
- De uitkomsten van het project RIDDERKERK L8 verder uitwerken, samen met inwoners, college, raadsleden en ambtenaren.
- Samenwerken met andere overheden en laten zien waar Ridderkerk voor staat.
- Deelnemen aan landelijke projecten verankering burgerparticipatie.

Communicatie en Dienstverlening

- Gemeentejournaal: uitbreiden naar een aantrekkelijk informatiekanaal om gemeentelijke beleid en maatschappelijke ontwikkelingen toe te lichten. Vormgeving effectief inzetten, onder andere door gebruik fotografie en afbeeldingen.
- Experimenteren met inzet social media: gefaseerd, vooral luisteren maar ook actief informeren. Behoeft inwoners staat voorop.
- Een nadere verkenning van de inzet van communicatie als beleidsinstrument.
- Ridderkerk promoten door inzet van de promotiefilm.
- Minimaliseren van wachttijden in het callcenter en aan balies door scherpe sturing
- Digitaal raadplegen en/of aanvragen van al onze producten en diensten.
- Volgen van de landelijke pilot naar het thuisbezorgen paspoorten. Aan de hand van een business case beslissen over het invoeren van deze mogelijkheid in Ridderkerk.
- Ontwikkelingen volgen en aansluiten bij pilots om ervaring op te doen in de ontwikkeling van digitalisering van de dienstverlening.
- Inwoners die minder of niet zelfredzaam zijn, helpen bij het regelen van hun zaken met de gemeente.
- Vernieuwen van de balies in de centrale hal, waardoor inwoners in één oogopslag zien waar zij geholpen worden.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
1		Bestuur en (overheids)participatie Bestaand beleid				
Lasten	1.1	Bestuur	2.006.613	2.043.093	2.070.506	2.091.601
	1.2	(Overheids)Participatie	16.200	16.200	16.200	16.200
	1.3	Bedrijfsvoering	24.549.100	23.718.793	23.693.693	23.644.493
	1.4	Communicatie	125.200	125.200	125.200	125.200
	1.5	(Digitale)Dienstverlening/ toegankelijke gemeente	335.366	340.400	340.400	340.400
	1.6	Bestuurlijke coördinatie en samenwerking	293.600	258.600	258.600	258.600
Totaal - Lasten			27.326.079	26.502.286	26.504.599	26.476.494
Baten	1.3	Bedrijfsvoering	-990.900	-992.100	-994.600	-994.600
	1.5	(Digitale)Dienstverlening/ toegankelijke gemeente	-724.100	-728.100	-731.200	-731.200
	1.6	Bestuurlijke coördinatie en samenwerking	-35.000	0	0	0
Totaal - Baten			-1.750.000	-1.720.200	-1.725.800	-1.725.800
Saldo - Lasten en baten			25.576.079	24.782.086	24.778.799	24.750.694
Stortingen	1.9	reserves programma 1	0	0	0	0
Onttrekkingen	1.9	reserves programma 1	0	0	0	0
Saldo - Reserves			0	0	0	0
Begrotingssaldi Bestuur en (overheids)participatie Bestaand beleid			25.576.079	24.782.086	24.778.799	24.750.694

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
1		Bestuur en (overheids)participatie Nieuw beleid				
Lasten		Huis van de Gemeente	50.000	0	0	0
		Communicatie	62.500	62.500	62.500	62.500
		Professionalisering Dienstverlening	49.600	49.600	49.600	49.600
Totaal - Lasten			162.100	112.100	112.100	112.100
Baten						
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			162.100	112.100	112.100	112.100
Begrotingssaldi Bestuur en (overheids)participatie Nieuw beleid			162.100	112.100	112.100	112.100

Begrotingssaldi Bestuur en (overheids)participatie na bestaand en nieuw beleid	25.738.179	24.894.186	24.890.899	24.862.794
---	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Daling in de lasten van bedrijfsvoering wegens afgesproken efficiencytaakstelling BAR-organisatie (cluster 1.3).

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma

Naam investeringsproject	Omschrijving werk	Eindoplevering	Investeringskrediet
1. Vervangen geluidsinstallatie	In de raadszaal en trouwzaal locatie Ridderkerk vervangen van de geluidsinstallatie uit 2004	2016	58.000
2. Vervangen Warmte Koude Opslag-installatie	Op het Koningsplein vervangen van de WKO-installatie uit 2004	2016	550.000
3. Vervangen vloerbedekking	In gebouw A en B locatie Ridderkerk vloerbedekking vervangen	2016	195.900

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Burgers en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren
2. % inwoners dat vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd
3. Tevredenheid inwoners algehele dienstverlening van de gemeente
4. Waardering door inwoners van het vernieuwde gemeentejournaal
5. Tevredenheid over de dienstverlening via de digitale faciliteiten (website)
6. Tevredenheid ondernemers algemene dienstverlening van de gemeente

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 2 Veiligheid

Programma 2. Veiligheid

A. Programmavisie

Wij willen bereiken dat Ridderkerk een veilige woon-, leef- en werkomgeving is. Veiligheid in de gemeente Ridderkerk is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van brandweer, politie, Openbaar Ministerie, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en gemeente. De gemeente Ridderkerk vervult hierbij een regierol. We zijn alert en hechten belang aan preventie door het geven van informatie en bewustwording, zodat het veiligheidsgevoel hoger wordt. Wij vinden het belangrijk dat de Ridderkerkers (jong en oud) hun leefomgeving als veilig ervaren. Bewoners die zich in willen zetten voor de veiligheid in hun eigen leefomgeving voelen zich gesteund door de gemeente.

Bij veiligheid maken wij onderscheid tussen *subjectieve en objectieve* veiligheid. Objectief is het feitelijke niveau van criminaliteit en overlast en subjectief geeft aan hoe mensen dit waarnemen en beleven. Ook maken wij verschil tussen fysieke en sociale veiligheid. Fysieke veiligheid gaat over de inrichting van Ridderkerk en sociale veiligheid over hoe we in Ridderkerk met elkaar omgaan.

We hebben verordeningen en regels nodig. Deze zijn helder en niet in strijd met elkaar. De gemeente controleert en handhaaft de geldende regels.

B. Trends en ontwikkelingen

Senioren en veiligheid

Zowel nationaal als internationaal woningbrandonderzoek laat zien dat ouderen (65-plussers) een kwetsbare leeftijdsgroep vormen. Ouderen wonen steeds langer zelfstandig en hun vitaliteit en mobiliteit zijn doorgaans verminderd. Hierdoor lopen ze vaker kans om te vallen en is de kans op een woningbrand groter. Daarnaast staat het veiligheidsgevoel van ouderen vaker onder druk dan bij andere leeftijdscategorieën. Senioren zijn eerder bang slachtoffer te worden van criminaliteit.

Politie - terugtrekkende politie/overheid en vorming nationale politie

De afgelopen jaren heeft de politie prioriteiten gesteld met betrekking tot de uitvoering van taken. Handhaving van overtredingen die te maken hebben met de leefbaarheid binnen de gemeente, zijn vooral bij de buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's) komen te liggen. Openbare orde, veiligheid en criminaliteit zijn taakvelden voor de politie. Het is belangrijk deze scheiding duidelijk te bewaken en aan te blijven houden.

De reorganisatie van de nationale politie gaat vijf jaar duren in plaats van twee jaar. Het politiebureau Ridderkerk wordt verbouwd en gaat samen met Hoogvliet de leden van het basisteam Oude Maas huisvesten. Vanuit het politiebureau wordt de brede basistaak van de politie uitgevoerd, zoals de directe hulpverlening, aanpak kleine criminaliteit en het werk van de wijkagent in de wijk.

Buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's)

De VNG-norm voor het aantal BOA's per gemeente is 1 FTE BOA op 9000 inwoners. Ridderkerk heeft om dit moment 4 FTE BOA's. Bij motie (2014-10) heeft de raad verzocht om het BOA-team uit te breiden met 1 FTE, zodat aan de VNG-norm wordt voldaan.

Veilige horeca

Binnen de gemeentegrenzen zijn een scala aan horecagelegenheden gevestigd. Geïnvesteed wordt om een kwalitatieve hoogwaardige horeca binnen Ridderkerk te krijgen. Dit wordt bereikt door via de vergunningverlening zo goed mogelijk aandacht te schenken aan de te stellen eisen van de ondernemer. Dit wordt bereikt door toetsing van de aanvraag op grond van de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (wet BIBOB). Ook wordt twee maal per jaar een integrale horecacontrole gehouden.

Jeugd en veiligheid

Met de jeugd uit Ridderkerk gaat het overwegend goed. Helaas wordt er door bewoners of winkelend publiek weleens overlast ervaren door hangjongeren. Via de zogenaamde Beke-methode worden hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen in kaart gebracht. Nadat de groep geprioriteerd is, wordt er op verschillende manieren aandacht besteed aan de doelgroep. Deze aandacht wordt gegeven door politie, het jongerenwerk en gemeente. Raddraaiers krijgen een individuele aanpak van de GOSA (Gemeentelijke Organisatie Sluitende Aanpak)-regisseur. Ouders worden in kennis gesteld, dat hun kind onderdeel is van een hinderlijke of overlastgevende groep en worden betrokken bij de aanpak.

Ondermijning

Ondermijning is het “verzwakken of misbruiken van de structuur van de maatschappij, leidend tot een aantasting van haar fundamenteën en/ of van de legitimiteit van het stelsel dat haar beschermt”. Van ondermijning is sprake wanneer georganiseerde misdaad, de “onderwereld”, steeds meer verweven is met de “bovenwereld”. Georganiseerde ondermijnende criminaliteit heeft een ontwrichtende werking op de samenleving, ondermijnt de rechtstaat en is veelal niet direct zichtbaar.

Private borging Omgevingsvergunningen Bouw

Volgens planning wordt in 2017 de “Private Borging” ingevoerd. De technische toetsingen (Bouwbesluit) van aanvragen omgevingsvergunningen (bouwen) en het toezicht op de technische onderdelen van de bouw zullen door marktpartijen worden overgenomen. Dit heeft invloed op de formatie binnen de gemeente en op de inkomsten van de bouwleges. Er wordt geanticipeerd op de private borging door vacatureruimte niet op te vullen met vast personeel.

Ontwikkelingen Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo)

Ook de Wabo is fors in ontwikkeling. Het betreft de vergunningverlening van, en toezicht op omgevingsvergunningen bouw/sloop/milieu. De Wabo wordt zodanig aangepast dat moet worden voldaan aan kwaliteitscriteria (invoering kwaliteitssysteem en opleidingsvereisten).

In 2015 zijn de mogelijkheden van vergunningsvrij bouwen verruimd. Het aantal vragen over vergunningsvrije bouw mogelijkheden neemt steeds meer toe terwijl hier geen inkomsten tegenover staan. Daarnaast is optimalisatie van de juridische kwaliteit van beschikkingen een voortdurend aandachtspunt. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de omvang van de bestaande formatie. De ontwikkelingen worden in samenhang gevolgd en worden geïmplementeerd binnen de organisatie.

Digitale dienstverlening Vergunningverlening

Ingezet wordt op de verbetering van de digitale dienstverlening voor burgers, ondernemers en samenwerkingspartners. Voor burgers en ondernemers moet het mogelijk worden om online zaken te doen met de Afdeling Vergunningverlening. Gedacht kan worden aan:

- het vergroten van de mogelijkheden om digitaal vergunningen aan te vragen;
- de mogelijkheid om zelf zogenaamde administratieve vergunningen online uit te draaien, bijvoorbeeld collectevergunningen of flyervergunningen;
- een aanvraagvolgsysteem (track and trace).

Voor de samenwerkingspartners binnen het vergunningsverleningsproces, zowel intern als extern, moet het mogelijk worden om deel te nemen in het digitale werkproces (digitale dossierbehandeling). In 2016 zullen de mogelijkheden worden verkend voor verdere ontwikkeling van de digitale dienstverlening en het digitaal werkproces.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2019
- BOA-jaarplan
- Bijzondere wetten op het gebied van openbare orde en veiligheid
- Bestuurlijke aanpak hennepcultuur
- Wet Bibob en beleid
- Nota Evenementenbeleid
- Handhavingsarrangement Horeca (2007)
- Drank- en Horecaverordening
- Beleidsregels exploitatievergunningen
- APV Ridderkerk
- Beleidsplan Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond
- Taakkaarten en crisisbeheersing
- Regionaal Crisisplan
- Bouwverordening Ridderkerk
- Wabo-uitvoeringsprogramma Handhaving
- Bestemmingsplannen

Te herzien beleid

- Handhavingsarrangement Horeca 2015

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Vergunningenbeleidsplan Wabo
- Beleidsplan APV

- Verordening private borging

D. Wat willen we bereiken?

Senioren en veiligheid

Het verbeteren van de (brand)veiligheid en het bevorderen van de weerbaarheid van senioren, zodat het veiligheidsgevoel van hen in en rondom de woonomgeving bevorderd wordt.

Veilige woon-, leef- en werkomgeving

Door vergunningverlening en toezicht en handhaving, een veilige en leefbare omgeving realiseren. Het verkleinen van de kans slachtoffer te worden door risico's te herkennen en onderkennen. Bij ervaren overlast door jongeren wordt dit integraal aangepakt.

Ondermijning

Een beeld vormen over de actieve criminele personen / groeperingen in de gemeente en de mogelijke gelegenheidsstructuren, risicolocaties en risicobranches.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten zullen worden ondernomen:

Nieuw beleid

Uitvoering motie BOA's (2014-10) - uitbreiding BOA's 1 per 9.000 inwoners € 57.000 structureel.

Veilige woon-,leef- en werkomgeving:

- Toezicht uitvoering Drank- en Horecawet.
- Toezicht Wabo-vergunningen.
- Toezicht op de APV.
- Benodigde technische wijzigingen APV doorvoeren.
- Ontwikkelen Handhavingsbeleidsplan APV.
- Participatie (BOA's) "Donkere dagen offensief".
- Integrale inzet bij overlast jongeren.
- Actualiseren BOA jaarplan en Handhavingsuitvoeringsprogramma Wabo.
- Invoering kwaliteitseisen VTH (kwaliteitssysteem + opleidingen).
- Handhavingsarrangement Horeca opstellen.
- Bij een aanvraag van een horecavergunning maakt een Bibob-toets onderdeel uit van de procedure.
- Verordening private borging laten vaststellen.
- Vergunningenbeleidsplan Wabo opstellen.
- Digitalisering werkzaamheden Vergunningverlening/Toezicht en Handhaving optimaliseren.
- Optimaliseren juridische kwaliteit vergunningverlening/Toezicht en Handhaving.
- Participatie werkgroepen invoering Omgevingswet.

Senioren en Veiligheid:

- Woningchecks, waarbij woningen worden voorzien van rookmelders. Dit verhoogt de woningveiligheid en verkleint de kans op een fataal ongeval.
- Het geven van multidisciplinaire voorlichtingssessies aan senioren.

Ondermijning:

- Zorgen voor een duidelijk meldpunt voor signalen van ondermijning.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
2	Veiligheid Bestaand beleid					
Lasten	2.1	Brandweer	1.899.400	1.899.400	1.899.400	1.899.400
	2.2	Veiligheid(sgevoel)	159.486	143.866	158.645	143.225
	2.3	Vergunning, handhaving en toezicht	80.100	80.100	80.100	80.100
Totaal - Lasten			2.138.986	2.123.366	2.138.145	2.122.725
Baten	2.2	Veiligheid(sgevoel)	0	0	0	0
	2.3	Vergunning, handhaving en toezicht	-960.800	-965.700	-963.300	-963.300
Totaal - Baten			-960.800	-965.700	-963.300	-963.300
Saldo - Lasten en baten			1.178.186	1.157.666	1.174.845	1.159.425
Stortingen	2.9	reserves programma 2	0	0	0	0
Onttrekkingen	2.9	reserves programma 2	0	0	0	0
Saldo - Reserves			0	0	0	0
Begrotingssaldi Veiligheid Bestaand beleid			1.178.186	1.157.666	1.174.845	1.159.425

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
2	Veiligheid Nieuw beleid					
Lasten		Motie gemeenteraad BOA's 2014-10	57.000	57.000	57.000	57.000
Totaal - Lasten			57.000	57.000	57.000	57.000
Baten						
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			57.000	57.000	57.000	57.000
Begrotingssaldi Veiligheid Nieuw beleid			57.000	57.000	57.000	57.000

Begrotingssaldi Veiligheid na bestaand en nieuw beleid	1.235.186	1.214.666	1.231.845	1.216.425
---	------------------	------------------	------------------	------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Geen grote fluctuaties.

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma

Naam investeringsproject	Omschrijving werk	Eindoplevering	Investeringskrediet
1. Onderhoud brandweer-kazerne	In de brandweerkazerne marmoleum vervangen	2016	38.500

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Veiligheidsgevoel van inwoners
2. Oordeel inwoners over veiligheid in de buurt
5. Totaal aantal verwijzingen Halt
6. Aantal harde kern jongeren per 1000 inwoners
7. Aantal winkeldiefstallen per 1000 inwoners
8. Aantal geweldsmisdrijven per 1000 inwoners
9. Aantal diefstallen uit woning per 1000 inwoners
10. Aantal vernielingen en beschadigingen (openbare ruimte) per 1000 inwoners
11. Mate van overlast van buurtbewoners

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen

Programma 3. Verkeer, vervoer en wegen

A. Programmavisie

De gemeente heeft voortdurende aandacht voor haar bereikbaarheid. Wij bevorderen vooral het gebruik van openbaar vervoer (ook over water), fietsen en wandelen. Er is voldoende parkeergelegenheid in de buurt. De verkeersveiligheid in de gemeente heeft onze aandacht. De gemeente is bereikbaar met de auto en met het openbaar vervoer (ook tussen wijken onderling) en voor hulpdiensten. We zetten ons in voor een veilige rivier en goed vervoer over water. De Ridderkerkse wegen zijn goed onderhouden en veilig.

B. Trends en ontwikkelingen

Vervoer:

- Tour de Force (Nieuwe innovatieve impuls Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) met betrekking tot stimuleren gebruik van de fiets)
Rol gemeente: participeren met onderzoek en ontwikkeling
- Elektrisch (auto)rijden, oplaadtechnieken en – voorzieningen
Rol gemeente: volgen van innovatie, vraag en marktwerking
- Lopend onderzoek naar haalbaarheid veerverbinding van Krimpen/Stormpolder naar IJsselmonde/Bolnes
Rol gemeente: participeren in onderzoek en ontwikkeling
- Toename snelle elektrische fietsen: welke plek in het verkeer, veiligheid
Rol gemeente: participeren in onderzoek. Indien mogelijk (fysiek en financieel) faciliteren.

Bereikbaarheid

- Mobiliteitsagenda Ridderkerk ontwikkelen in relatie tot openbaar vervoer (OV)-agenda Drechtsteden
(inzet op versterken verbinding met Rotterdam, via Ridderkerk) en de Strategische Bereikbaarheidsagenda MRDH.
Rol gemeente: actieve lobby en contacten met MRDH en Drechtsteden, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Streven naar opheffen ruimtelijke claims Ridderkerklijn.
- Strategische bereikbaarheidsagenda (SBA) van de MRDH
Rol gemeente: participeren in totstandkoming, beïnvloeden door belangenbehartiging gemeente, veilig stellen investeringen MRDH-begroting 2017.
- Waterbusverbinding nu rechtstreeks naar Molengebied in Molenwaard.
Rol gemeente: nauwgezet volgen van mogelijk effect op exploitatie Driehoeksveer.

Regionaal, zowel vanuit de MRDH als vanuit Drechtsteden, is veel aandacht voor duurzame mobiliteit vanuit het belang van goede bereikbaarheid en vanuit economische versterking.

Aan de hand van het (landelijk) programma Beter Benutten en met de uitwerking van de Strategische bereikbaarheidsagenda zet de MRDH hier fors op in.

Wij haken aan bij die ontwikkelingen om hierbij voor Ridderkerk maximaal voordeel te halen.

De kwaliteit van het openbaar vervoer staat, als gevolg van budgettaire beperkingen bij concessieverleners, onder voortdurende en toenemende druk. Wij volgen deze trend kritisch en zetten bij elke geboden kans, ondanks de financieel neerwaartse spiraal, in op kwaliteitsbehoud c.q. –verbetering.

Er is een fors toenemende Provinciale en regionale aandacht voor verbetering van fietsvoorzieningen. Met de onlangs gestarte “Tour de Force” wordt hier inhoud aan gegeven. De haalbaarheid van de door ons gewenste snelfietsroute door Albrandswaard, Barendrecht en Ridderkerk (in onderzoek) kan ons inziens hierdoor worden vergroot. Door de MRDH wordt veel aandacht gegeven aan onderzoek naar verdichting en verbetering van het (stads) regionale fietsnetwerk.

Ridderkerk moet goed bereikbaar blijven, zeker ook van en naar bedrijventerreinen. De mobiliteit die dat met zich meebrengt veroorzaakt ook overlast voor aanliggende woonwijken.

In de op te stellen toekomstvisie wordt het Verkeerscirculatieplan Centrum opnieuw bekeken.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Module openbaar vervoer (2003)
- Module verkeersveiligheid (2004)
- Module Langzaam Verkeer (2009)

- Module Parkeren (2011)
- Verkeerscirculatieplan Centrum (2010)
- Planning aanleg en budgettering fietshighways
- Overeenkomst VNG/ministerie I&M m.b.t. verbetering fietsveiligheid
- Overeenkomst met Stadsregio / MRDH: drie-jarige pilot buslijn 601
- Geëvalueerd beleidskader duurzaam beheer 2008-2011
- Beheerplan civiele kunstwerken 2014-2018
- Beheerplan wegen 2014-2018
- Wettelijk kaders wegen:
 - Wegenwet
 - Wegenverkeerswet
 - Nieuw burgerlijk wetboek
 - Bouwstoffenbesluit

Verder uit te werken beleid

- Fietsveiligheid (zie afspraak VNG-Ministerie Infrastructuur & Milieu)
- Opnemen van buslijn 601 in concessie openbaar vervoer

Te herzien beleid

- Openbaar vervoerrelaties regio / Module openbaar vervoer
- Fietsrouten netwerk Metropoolregio
- Verkeerscirculatieplan Centrum (i.r.t. nieuwe Omgevingsvisie)
- Beheerplan civiele kunstwerken, wordt herzien in 2018
- Beheerplan wegen, wordt herzien in 2018

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Mobiliteitsagenda Ridderkerk 2015-2020
- Faciliteren oplaadinfrastructuur voor elektrische voertuigen
- Openbaar vervoerrelatie met zowel MRDH / Rotterdam c.a. als Drechtsteden
- Uitbreiding openbaar maatwerkvervoer naar/in Barendrecht
- Snelfietsroute F15 IJsselmonde

D. Wat willen we bereiken?

Vervoer

- Versterken van openbaar vervoerrelatie met zowel regio MRDH als Drechtsteden.
- Stimuleren gebruik fiets
- Stimuleren elektrisch rijden
- Blijvend gezonde exploitatie Driehoeksveer

Bereikbaarheid

- Haalbaar en realiseerbaar verkeerscirculatieplan
- Goede ontsluiting centrum met verkeersluwe en veilige St. Jorisstraat
- Goed fietsnetwerk regio

Wij zetten het belang van openbaar vervoer en verplaatsing per fiets bovenaan, direct gevolgd door het belang van de voetganger. Het belang van automobilititeit komt als laatst aan bod. Hiermee wordt overigens niet gesuggereerd dat automobilititeit niet belangrijk is. Onze economie draait daar immers voor een belangrijk deel op. Daarom hechten we ook waarde aan goede doorstroming op ons wegennet en voldoende parkeergelegenheid bij openbare functies, winkelcentra en in woonwijken.

De bereikbaarheid van Ridderkerk per openbaar vervoer zien wij graag gerealiseerd middels kwalitatief goed vervoer per bus en over water. Een goede verbinding per bus biedt een flexibele, fijnmazige en comfortabele wijze van reizen. Richting de regio Rotterdam is de kwaliteit over het algemeen behoorlijk op orde. Richting Barendrecht en Drechtsteden is die kwaliteit duidelijk minder. Wij zetten ons in om die kwaliteit te verbeteren. Overleg daarover, zowel in BAR-verband als met MRDH en Drechtsteden zijn actueel.

Wij participeren nadrukkelijk in de ontwikkelingen die vanuit de MRDH en Drechtsteden worden geïnitieerd. De nadruk ligt daarbij op duurzame mobiliteit. Onze prioriteit in aandacht voor het openbaar vervoer en de fiets sluiten daar naadloos op aan.

Wegen c.a.

- Goed beheer van onze waardevolle voorzieningen zoals wegen, paden en pleinen. Daarbij zoeken we de balans tussen een acceptabel onderhoudsniveau en efficiënte bestedingen.
- Verlengen van de levensduur van paden, wegen en pleinen om dure investeringen zo lang mogelijk uit te stellen. Goed onderhoud draagt daaraan bij.
- Alle openbare verhardingen schoon, heel en veilig houden. Deze plicht is verankerd in de Wegenwet. De gemeente is op grond daarvan wegbeheerder.
- Voldoen aan het onderhoudsniveau voor verharding dat is vastgesteld door de gemeenteraad. Daarvoor gebruiken we de beheerssystematiek van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek(stichting CROW).

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten zullen worden ondernomen

Nieuw beleid

- Deelname aan pilot voor vervoersmogelijkheden in Ridderkerk/ doorbraakinitiatieven doelgroepenvervoer (opzet regiecentrale). Kosten in 2016 € 80.000 eenmalig daarna budgettair neutraal.
- Fietsveiligheid – dekking binnen bestaande budgetten.

Vervoer

- Participeren in ontwikkeling en versterking regionaal openbaar vervoer
- Promoten buslijn 601
- Meewerken aan ontwikkeling maatwerkvervoer

Bereikbaarheid

- Ontwikkelen nieuw verkeerscirculatieplan centrum in afstemming met te ontwikkelen nieuwe omgevingsvisie
- Proef eenrichtingverkeer St. Jorisstraat (voorbereiding loopt)
- Participeren in regionaal onderzoek verbeteren netwerk fietspaden
- Idem in onderzoek naar opheffen knelpunten in doorstroming
- Investeren in kwaliteit lokale fietspadennetwerk, aanleg comfortabele en veilige fietsvoorzieningen
- Faciliteren oplaadinfra elektrische voertuigen

Wegen c.a.

Verschillende nutsbedrijven voeren binnen de gemeente Ridderkerk werkzaamheden uit. Als wegbeheerder geven wij toestemming voor de werkzaamheden en zorgen wij voor afstemming. Streven is zo min mogelijk overlast te veroorzaken voor bewoners.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
3		Verkeer, vervoer en wegen Bestaand beleid				
Lasten	3.1	Wegen en onderhoud	4.445.020	4.082.710	4.088.630	4.089.651
	3.2	Langzaam verkeer	5.500	5.500	5.500	5.500
	3.3	Verlichting	357.977	365.322	329.366	408.414
	3.4	Bereikbaarheid	246.670	273.730	270.490	267.350
	3.5	Openbaar vervoer	106.898	106.828	106.759	106.690
	3.6	Vervoer over water	77.600	77.600	77.600	77.600
Totaal - Lasten			5.239.665	4.911.690	4.878.345	4.955.205
Baten	3.1	Wegen en onderhoud	-501.500	-504.500	-504.500	-504.500
	3.3	Verlichting	-37.500	-37.500	-37.500	-37.500
	3.4	Bereikbaarheid	-500.500	-500.500	-500.500	-500.500
	3.5	Openbaar vervoer	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
	3.6	Vervoer over water	-46.900	-46.900	-46.900	-46.900
Totaal - Baten			-1.146.400	-1.149.400	-1.149.400	-1.149.400
Saldo - Lasten en baten			4.093.265	3.762.290	3.728.945	3.805.805

Stortingen	3.9	reserves programma 3	1.794.955	1.672.389	1.670.975	1.670.655
Onttrekkingen	3.9	reserves programma 3	-2.523.983	-1.954.162	-2.016.542	-2.103.521
Saldo - Reserves			-729.028	-281.773	-345.567	-432.866
Begrotingssaldi Verkeer, vervoer en wegen Bestaand beleid			3.364.237	3.480.517	3.383.378	3.372.939

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
3		Verkeer, vervoer en wegen Nieuw beleid				
Lasten		Pilot vervoersmogelijkheden	80.000	0	0	0
Totaal - Lasten			80.000	0	0	0
Baten			0	0	0	0
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			80.000	0	0	0
Begrotingssaldi Verkeer, vervoer en wegen Nieuw beleid			80.000	0	0	0

Begrotingssaldi Verkeer, vervoer en wegen na bestaand en nieuw beleid	3.444.237	3.480.517	3.383.378	3.372.939
--	------------------	------------------	------------------	------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Fluctuaties (daling en stijging) in het planmatig onderhoud van wegen die met de reserve Verhardingen worden verrekend (cluster 3.1)
- Daling in onderhoud van de haven (éénmalig hoge last in 2016 voor het baggeren van de haven/ cluster 3.1).

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma

Naam investeringsproject	Omschrijving werk	Eindoplevering	Investeringskrediet
1. Vervangen bruggen	2 bruggen aan de Steur en 1 aan de Pelikaan vervangen	2016	70.000
2. Snelfietsroute	Van de F16/15 – (trace langs deel Verenambachtseweg fietspad aanleggen	2016	50.000
3. Fietshighway	Vergroten fietscomfort Lagendijk tussen Burg. De Zeeuwstraat en Ridderhof	2016	193.000
4. Fietspadverbreding	Fietspad langs Vlietlaan bij Salem reconstrueren van één- naar tweerichting fietspad	2016	40.000
5. Verkeers-regelinstallaties (VRI's)	Bijdragen aan vervangen van VRI Verenambachtseweg, Vlietlaan-Rotterdamseweg en Donkerslootweg-Gildenweg-Rotterdamseweg (alle in beheer WSHD)	2016	280.000

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig
2. Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser
3. Waardering bereikbaarheid bedrijfslocatie voor bevoorrading

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 4 Economische zaken

Programma 4. Economische zaken

A. Programmavisie

Ridderkerk heeft een levendige lokale economie. Het ondernemersklimaat is belangrijk en dat dragen we uit. Waar mogelijk bevorderen we het continueren en de uitbreiding van werkgelegenheid. De samenwerking met ondernemers gebeurt op basis van vertrouwen. We hebben aandacht voor starters en zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). Er wordt naar gestreefd de financiële en administratieve lasten voor ondernemers niet toe te laten nemen en deze lasten worden, waar naar redelijkheid mogelijk, verminderd. Er is overleg tussen overheid, onderwijs en arbeidsmarkt, zodat onderwijs en arbeidsmarkt beter aansluiten. Zo kan worden ingespeeld op kansen en ontwikkelingen. Ook zoeken we samenwerking in de regio.

B. Trends en ontwikkelingen

De economie trekt weer aan, maar een aantal sectoren heeft het nog moeilijk en zal het moeilijk blijven houden (o.a. detailhandel). De werkgelegenheid trekt weer aan en een vermindering van de leegstaande bedrijfspanden wordt verwacht. Dit is sterk afhankelijk van de locatie en de kwaliteit.

Er blijft sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt; vraag en aanbod sluiten niet goed op elkaar aan. Vooral technische bedrijven hebben moeite goed gekwalificeerd personeel te vinden. Landelijk en in de regio is sprake van veel initiatieven om schoolverlaters/ werknemers/ werkzoekers met de juiste kwalificaties naar de arbeidsmarkt te laten doorstromen.

In Ridderkerk blijven we in contact / contact zoeken met het bedrijfsleven om het ondernemersklimaat te verbeteren. Waar mogelijk samen met ondernemers pakken we thema's en acties op dit het ondernemersklimaat moeten versterken. Het accountmanagement vormt hiervoor de basis. Dit draait om het in contact zijn met ondernemers door bezoeken van netwerkbijeenkomsten, beurzen, bedrijfsbezoeken en het zelf organiseren van netwerkbijeenkomsten. Met de thema's die we hierbij ophalen, gaan we aan de slag. De gemeentelijke rol is die van verbinden en faciliteren. We organiseren bijeenkomsten over bepaalde thema's, zoeken samenwerking met ondernemers en verbinden ondernemers onderling en met andere organisaties en instellingen, in Ridderkerk en de regio. Thema's zijn onder meer: een goede bedrijfsomgeving, werkgelegenheid en verbinding met onderwijs, innovatie, lokaal inkopen, stimuleren (kleine) bedrijvigheid (starters/zzp-ers), duurzaamheid.

Extra formatie

Het accountmanagement is de basis van de gemeentelijke inzet op economie. Dit bestaat uit het bezoeken en leren kennen van bedrijven en ondernemers en het onderhouden van deze relatie. Als gemeente en ondernemers elkaar kennen, kunnen 'zaken' worden gedaan en kunnen (gezamenlijke) doelen worden gerealiseerd. Dit kan variëren van het in dienst nemen van werknemers vanuit een uitkering, het doorvoeren van bepaalde duurzaamheidsmaatregelen tot het meedenken met nieuwe bestemmingsplannen of het beheer van de openbare ruimte.

Een ander aspect van het accountmanagement is dienstverlening aan ondernemers/bedrijven. Dit betreft onder meer het helpen van ondernemers met vragen over ondernemen in Ridderkerk en ondernemers die wegwijs moeten worden gemaakt in de gemeentelijke organisatie.

Het accountmanagement kost veel tijd en is deels ad hoc van aard. De afgelopen tweeënhalf jaar is met ca. 300 ondernemers contact geweest, met een aanzienlijk deel van hen zelfs meerdere keren. Dit betekent dat met het merendeel van de ca. 2.000 Ridderkerkse bedrijven nog geen contact is geweest. Voortdurende inzet op het accountmanagement blijft dus gewenst.

Door dit accent op accountmanagement en de huidige formatie (1 fte) is het de afgelopen jaren niet altijd mogelijk geweest een aantal economische thema's structureel en pro-actief op te pakken. Dit is ook de conclusie van het recente rapport van de Rekenkamer "Op zoek naar de eigen invloedssfeer". Door de blijvende aandacht voor het accountmanagement en de wens een aantal thema's (pro-)actiever op te pakken is uitbreiding van de formatie op economie gewenst met een tweede bedrijfscontactfunctionaris. Hiermee kan enerzijds meer contact worden gezocht met het bedrijfsleven en komt ruimte beschikbaar om een aantal thema's structureel op te pakken.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Notitie Economisch Beleid (2013)
- Toekomstvisie Detailhandel (2015)

Verder uit te werken beleid

- Notitie Economisch Beleid – evaluatie staat gepland voor 2° helft 2015

D. Wat willen we bereiken?

Lokale economie

- Gemeente en bedrijfsleven weten elkaar te vinden (accountmanagement als basis)
- Meer bedrijvigheid
- Vitale en veilige bedrijventerreinen
- Een vitale detailhandelsstructuur
- Stimuleren van en kansen bieden aan ondernemerschap (o.a. starters/zzp-ers)
- Bedrijven/ondernemers zijn lokaal betrokken
- Meer werkgelegenheid en betere aansluiting vraag en aanbod op de lokale arbeidsmarkt
- Innovatie bevorderen
- Duurzaamheid onder bedrijven stimuleren
- Verbinden lokaal bedrijfsleven met relevante programma's en projecten in de regio.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten zullen worden ondernomen:

Nieuw beleid

- Onderzoek naar mogelijkheden en behoefte van herontwikkeling bedrijventerrein Donkersloot Zuid. - Dekking binnen bestaande budgetten.
- Extra inzet economie - € 70.100 Structureel
De afgelopen drie jaar is door de gemeente stevig ingezet op het verbeteren van de relatie met het bedrijfsleven. Dit bestaat o.a. uit bedrijfsbezoeken, overleg met ondernemersverenigingen, het helpen en faciliteren van ondernemers met plannen. Dit 'accountmanagement' vormt de basis van alle activiteiten van de gemeente op economie. Voortdurende inzet op het accountmanagement blijft nodig en kost tijd. Vanuit het accountmanagement komen thema's/onderwerpen naar voren waarop de gemeente een rol kan spelen. Deze thema's vragen om een meer gestructureerde aanpak, waar met de huidige formatie (1 fte) vaak geen tijd voor is. Het accountmanagement vraagt immers veel tijd. Dit is niet goed te plannen vanwege het ad hoc karakter. Verwaarlozing van het accountmanagement om tijd vrij te maken voor een gestructureerde aanpak, is niet wenselijk omdat we het accountmanagement als noodzakelijke basis voor de andere activiteiten zien. Uitbreiding van de formatie op economie is dus nodig om een aantal economische onderwerpen gestructureerd op te pakken. Te denken valt aan thema's als aantrekkelijke en veilige bedrijventerreinen, een vitale winkelstructuur, startende ondernemers en zzp-ers en innovatie. Op deze manier kunnen we meer doen dan alleen verbinden en faciliteren, maar kunnen we ook op een aantal gebieden een stimulerende rol spelen. We zullen de raad middels een RIB uitbreider informeren over hoe deze aanpak eruit komt te zien

Lokale economie

- Bedrijfsbezoeken
- Bezoeken netwerkbijeenkomsten
- Bezoeken beurzen/evenementen
- Organiseren ondernemersontbijten
- Organiseren ondernemersbijeenkomsten rond thema's
- Regulier overleg met de winkeliersverenigingen
- Uitvoeren Peiling Ondernemersklimaat (monitoring na eerdere peiling in 2014)
- Deelname aan regionaal koopstromenonderzoek en/of bezoekersenquêtes in winkelcentra
- Promotie van Ridderkerk als vestigingsplaats in businessmagazines (door middel van artikelen/interviews en advertenties)
- Opzetten bedrijfsinvesteringszones in winkelgebieden (op verzoek van winkeliers)
- Stimuleren en faciliteren Keurmerk Veilig Ondernemen (Boelewef, Verenambacht en mogelijk Donkersloot)
- Deelname aan Greenport Westland Oostland en pijler Economisch Vestigingsklimaat van de MRDH

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
4	Economische zaken Bestaand beleid					
Lasten	4.1	Ondernemersklimaat	980.707	902.922	924.078	800.205
Totaal - Lasten			980.707	902.922	924.078	800.205
Baten	4.1	Ondernemersklimaat	-2.326.300	-2.326.100	-2.325.600	-2.325.600
Totaal - Baten			-2.326.300	-2.326.100	-2.325.600	-2.325.600
Saldo - Lasten en baten			-1.345.593	-1.423.178	-1.401.522	-1.525.395
Stortingen	4.9	reserves programma 4	95.483	95.213	94.942	94.942
Onttrekkingen	4.9	reserves programma 4	-108.633	-142.962	-104.791	-104.791
Saldo - Reserves			-13.150	-47.749	-9.849	-9.849
Begrotingssaldi Economische zaken Bestaand beleid			-1.358.743	-1.470.927	-1.411.371	-1.535.244

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
4	Economische zaken Nieuw beleid					
Lasten		Herontwikkeling Donkersloot Zuid	BN	BN	0	0
		Extra inzet economie	70.100	70.100	70.100	70.100
Totaal - Lasten			70.100	70.100	70.100	70.100
Baten			0	0	0	0
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			70.100	70.100	70.100	70.100
Begrotingssaldi Economische zaken Nieuw beleid			70.100	70.100	70.100	70.100

Begrotingssaldi Economische zaken na bestaand en nieuw beleid	-1.288.643	-1.400.827	-1.341.271	-1.465.144
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Fluctuaties (daling en stijging) in het planmatig onderhoud van gebouwen (cluster 4.1).

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma

Geen

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Waardering ondernemersklimaat gemeente (2014)
2. Functiemenging (%)
3. Bruto Gemeentelijk Product. Het BGP per inwoner is het aantal banen per inwoner, vermenigvuldigd met de gemiddelde toegevoegde waarde van die banen (ofwel: de productiviteit per werknemer).
4. Vestigingen van bedrijven per 1000 inwoners in leeftijd 15 tm 64 jaar
5. Winkeloppervlakte per 1000 inwoners (m2)
6. Leegstand kantoren (%)
7. Waardering vestigingsklimaat gemeente

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 5 Onderwijs

Programma 5. Onderwijs

A. Programmavisie

Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen en ontplooiën in een vertrouwde en veilige omgeving, zodat ze een goede toekomst tegemoet kunnen zien. Wij willen actief bijdragen aan een brede doorgaande ontwikkelingslijn voor alle kinderen en jongeren van 0-23 jaar. Accommodatievraagstukken ten aanzien van onderwijs en welzijn worden integraal afgewogen.

B. Trends en ontwikkelingen

Leerplicht en vroegtijdig schoolverlaten

Het Rijk zet steeds meer in op de aanpak van kwetsbare jongeren die via de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) in beeld worden gebracht. De RMC-doelgroep wordt uitgebreid en de benadering van deze jongeren wordt geïntensiveerd.

Laaggeletterdheid en volwasseneneducatie

Met het nieuwe actieprogramma "Tel mee met Taal" werken verschillende ministeries (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Sociale Zaken en Werkgelegenheid) gezamenlijk aan de aanpak van laaggeletterdheid. Dit programma is een vervolg op het programma "Taal voor het Leven", dat in een aantal pilot regio's (onder andere Regio Rijnmond) heeft gedraaid. "Taal voor het Leven" loopt af in 2015. "Tel mee met Taal" start in 2016. Met dit programma is het de bedoeling het hele land te bereiken.

Wet passend onderwijs

De wet Passend Onderwijs en de Jeugdzorgwet betekenen voor zowel het onderwijs als gemeenten een grote verandering. De wet passend Onderwijs is op 1 augustus 2014 ingegaan en de nieuwe Jeugdwet op 1 januari 2015. Omdat deze twee wetten twee zijden van dezelfde medaille zijn, is het van belang dat onderwijs en gemeenten goed samenwerken om ervoor te zorgen dat er geen jeugdigen tussen wal en schip vallen. De sturing op goede samenwerkingsafspraken, op wederzijdse informatie-uitwisseling en een sterk netwerk is van essentieel belang. Om die reden is er een Regionaal Educatief overleg (REA), het BAR-REA-overleg, ingesteld. Daarin wordt bestuurlijk de samenwerking met het onderwijs op BAR-niveau vormgegeven.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Toepassen van de leerplichtwet doorontwikkeling regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten (RMC).
- Onderwijsachterstandenbeleid: het meerjarenplan onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014
- Integraal huisvestingsbeleid:
 - Visie integraal accommodatiebeleid 2010
 - Actualisatie Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2008
 - Notitie overcapaciteit schoolgebouwen 2011

Verder uit te werken beleid

- Onderwijsachterstandenbeleid (OAB): drie werkgroepen werken aan het opstellen en het aanpassen van het gemeentelijke OAB-beleid. Dit zijn de werkgroepen 'Bereik en Toeleiding', 'Doorgaande leerlijn, zorglijn en resultaten' en 'Ouderbetrokkenheid'.
- Leerplicht en vroegtijdig schoolverlaten: preventieve aanpak van verzuim en uitval
- Volwasseneneducatie en de aanpak van laaggeletterdheid: Regionaal en lokaal inkopen van cursussen voor volwasseneneducatie, gericht op de aanpak van laaggeletterdheid.

Te herzien beleid

- Geldende verordening Onderwijshuisvesting (aanpassen)
- Overlegverordening voor de Lokale Educatie Agenda (LEA) en het op overeenstemming gericht overleg (OOGO) met schoolbesturen (beide bijstellen)

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Integraal huisvestingsbeleid: het onderwijshuisvestingsbeleid maakt deel uit van het beleid inzake het totale maatschappelijk vastgoed in de gemeente. Gewerkt wordt aan de ontwikkeling van een integraal accommodatieplan met beschrijving van verschillende scenario's. Deze vormen de basis van het te ontwikkelen beleid.

D. Wat willen we bereiken?

Onderwijs

- Onderwijsachterstandenbeleid: heeft als doel leerachterstand te voorkomen en eenmaal opgelopen achterstand te verminderen
- Leerplicht en onderwijsachterstanden: alle leerbare jongeren moeten het onderwijs verlaten met een startkwalificatie dan wel een certificaat. Dat biedt de beste garantie voor een structurele plek op de arbeidsmarkt.
- Integraal huisvestingsbeleid Onderwijs: een optimaal gebruik van gemeentelijk vastgoed.
- Onderwijshuisvesting: een verordening die recht doet aan de gewijzigde praktijk en waarin rekening wordt gehouden met de gedeelde wensen van schoolbesturen en gemeente.
- LEA/OOGO: vorm geven aan de veranderende rollen van de verschillende verantwoordelijke partijen binnen het onderwijs.
- Volwasseneneducatie en laaggeletterdheid: het terugdringen van het aantal laaggeletterden.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten zullen worden ondernomen:

Nieuw beleid

Niet van toepassing.

Onderwijs

- Onderwijsachterstandenbeleid: Op dit moment zijn drie werkgroepen bezig met het opstellen en aanpassen van het gemeentelijke OAB-beleid. Dit zijn de werkgroepen 'Bereik en Toeleiding', 'Doorgaande leerlijn, zorglijn en resultaten' en 'Ouderbetrokkenheid'.
- Leerplicht en vroegtijdig schoolverlaten:
 - Preventieve aanpak van verzuim en uitval. Proactief meedenken met scholen als het gaat om verzuim en deelname aan overleggen. Extra aandacht aan het te laat komen. Verzuimcontroles voor en na de zomervakantie. Op de 'Dag van de leerplicht' wordt aandacht besteed aan verzuim en uitval.
 - Intensiveren samenwerking tussen de steunpunten onderling en de samenwerking binnen de subregio's.
 - Borging maatregelen voortijdig schoolverlaten-convenant. Investeren in de samenwerking binnen de BAR-gemeenten, met RMC en de wijkteams. Optimaliseren en efficiënt vormgeven hiervan.
 - Uitwerken nieuw rijksbeleid kwetsbare jongeren. Inspelen op nieuw Rijksbeleid. Inzet RMC-project 'Geen Jongeren Buitenspel'.
- Integraal huisvestingsbeleid Onderwijs: op basis van interviews met onze maatschappelijke partners brengen we de bestaande en de gewenste situatie in beeld. Vervolgens worden mogelijke scenario's beschreven en met deze partners besproken. Aparte besluitvorming raad.
- Onderwijshuisvesting: een werkgroep met vertegenwoordigers van schoolbesturen en de gemeente doet voorstellen voor de aanpassing van de verordening aan het OOGO.
- LEA/OOGO: aan de LEA-leden wordt een voorstel gedaan over de aanpassing van de overlegverordening.
 - Volwasseneneducatie en laaggeletterdheid: Het regionaal en lokaal inkopen van cursussen volwasseneneducatie gericht op de aanpak van laaggeletterdheid.
 - Het werven en aanstellen van een projectleider laaggeletterdheid, die onder andere het thema meer bekend gaat maken, zich gaat richten op het herkennen en signaleren van laaggeletterdheid en het werven van laaggeletterden en taalvrijwilligers.

Passend onderwijs

- Twee Regionale overleggen (REA-overleggen) organiseren met de samenwerkingsverbanden van het primair onderwijs.
- Eén regionaal overleg (REA-overleg) met het samenwerkingsverband voor het voortgezet onderwijs.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clus- ters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
5 Onderwijs Bestaand beleid						
Lasten	5.1	Educatie	3.852.359	3.560.116	3.531.601	3.288.709
	5.2	Leerplicht	9.500	9.500	9.500	9.500
	5.3	Leerlingenvervoer	505.200	505.200	505.200	505.200
Totaal - Lasten			4.367.059	4.074.816	4.046.301	3.803.409
Baten	5.1	Educatie	0	0	0	0
	5.2	Leerplicht	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000
	5.3	Leerlingenvervoer	-5.800	-5.800	-5.800	-5.800
Totaal - Baten			-37.800	-37.800	-37.800	-37.800
Saldo - Lasten en baten			4.329.259	4.037.016	4.008.501	3.765.609
Stortingen	5.9	reserves programma 5	48.445	47.029	45.613	45.299
Onttrekkingen	5.9	reserves programma 5	-82.155	-80.740	-79.324	-79.010
Saldo - Reserves			-33.710	-33.711	-33.711	-33.711
Begrotingssaldi Onderwijs Bestaand beleid			4.295.549	4.003.305	3.974.790	3.731.898

Programma	Clus- ters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
5 Onderwijs Nieuw beleid						
Lasten						
Totaal - Lasten			0	0	0	0
Baten						
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			0	0	0	0
Begrotingssaldi Onderwijs Nieuw beleid			0	0	0	0

Begrotingssaldi Onderwijs na bestaand en nieuw beleid	4.295.549	4.003.305	3.974.790	3.731.898
--	------------------	------------------	------------------	------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Daling van kapitaallasten (vrijval rente en afschrijving) op schoolgebouwen (cluster 5.1).

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma

Naam investeringsproject	Omschrijving werk	Eindoplevering	Investeringskrediet
1. Multi Functionele Accommodatie/ scholen Bolnes	Bouw en inrichting MFA incl. twee scholen in Bolnes	2016	984.900

Eventuele investeringen uit het jaarlijkse Integraal Huisvestingsplan Onderwijs volgen via afzonderlijk voorstel en besluit.

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. % startkwalificatie
2. Het VSV-cijfer van de subregio is lager dan het landelijk gemiddelde
3. Omvang absoluut verzuim
4. Omvang relatief verzuim

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 6 Cultuur, sport en groen

Programma 6. Cultuur, sport en groen

A. Programmavisie

Ridderkerk heeft een diversiteit aan voorzieningen en evenementen. De gemeente heeft oog voor historisch cultureel erfgoed (monumenten, archeologie en cultuurlandschap) en vindt het belangrijk dat er evenementen voor jong en oud worden georganiseerd. Elke inwoner is in de gelegenheid om te sporten en te bewegen. Sporten zorgt voor ontspanning en ontmoeting. Sporten en bewegen kan ook in onze openbare ruimte. Partijen werken samen op het gebied van groen en recreatie. Er zijn recreatieve voorzieningen waar ruimte is voor ontspannen en ontmoeten. Kinderen hebben kwantitatief en kwalitatief voldoende ruimte om te spelen in de eigen wijk. (Sport)accommodaties zijn multifunctioneel en worden optimaal gebruikt. Er zijn voldoende voorzieningen in alle wijken.

Inwoners voelen zich thuis in hun eigen woonomgeving. Het karakter van Ridderkerk en de eigen sfeer van de wijken worden zoveel mogelijk gehandhaafd. Tussen en in de wijken liggen ruime groenbuffers die dat gevoel versterken. In de wijk levende onderwerpen worden integraal aangepakt. Wij vinden het van belang dat in de samenleving mensen worden betrokken bij elkaar en bij de buurt waarin zij leven. Er is hier een sterke relatie met (overheids)participatie.

De openbare ruimte wordt goed en efficiënt onderhouden. Dit draagt bij aan orde en netheid en vergroot daarmee ook het veiligheidsgevoel.

B. Trends en ontwikkelingen

Cultuur

In 2016 gaan we met onze partners nadenken over onze rol op het gebied van cultuur.

Archeologie, monumenten

Er is landelijk een toenemende aandacht voor erfgoed (monumenten, cultuurlandschap en archeologie) als onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit van onze leefomgeving. Met het oog hierop wordt een gebiedsgerichte benadering belangrijker. Naast het sectorale monumentenbeleid wordt erfgoed daarbij als onderdeel gezien van de ruimtelijke ordening.

Sport

Sport en bewegen worden steeds belangrijker als middel om de inwoners van Ridderkerk zowel fysiek als psychisch langer fit te houden. Daarnaast dienen sport en bewegen als verbinding tussen individuele burgers en maatschappelijke organisaties. De gemeente ziet mogelijkheden om sport als welzijnsvoorziening in te zetten ter voorkoming van de noodzaak om zwaardere zorg te moeten inzetten.

Integraal Accommodatieplan

In het college programma 2014-2018 heeft het college de uitvoering van een verbreed onderzoek naar alle sportaccommodaties benoemd. Tevens heeft het college opgenomen dat zij een visie op maatschappelijk vastgoed en samenhangend beleid ten aanzien van de gemeentelijke gebouwen ontwikkelt. Om uitvoering te geven aan deze ambities wordt momenteel een integraal accommodatie plan (IAP) opgesteld waarvan de verwachting is dat dit februari/maart 2016 gereed is. De financiële consequenties van de uitvoering van het IAP zullen worden meegenomen in de eindrapportage van het IAP. Duidelijk is wel dat er grote investeringen noodzakelijk zijn die (afhankelijk van de te honoreren wensen van gebruikers/gemeente en de nog uit te werken scenario's) kunnen oplopen tot 30 miljoen. Voor die kapitaalslasten zal dekking moeten worden gezocht. Die dekking kan voor een deel gevonden worden in lagere onderhoudskosten, reeds geraamde onderhoudsinvesteringen, verkoop van panden en/of onderbrengen van de boekwaarden van gronden in het grondbedrijf. Voor een nog onbekend ontbrekend deel van de dekking zal een oplossing moeten worden gezocht. Nadat het plan begin 2016 is afgerond, zullen de financiële gevolgen inzichtelijk zijn en kan een integrale afweging worden gemaakt.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Sport/recreatie
 - Kadernota Bewegend Verbinden (februari 2015)
 - Toekomstvisie Reijerpark (2012)
 - Spelen en bewegen in het groen Reijerpark (mei 2014)
 - Uitvoeringsbeleid spelen (2009)
- Beheer buitenruimte / leefbaarheid in de wijken

- Beleidskader Duurzaam Beheer (beeldkwaliteit) 2009; inclusief notitie evaluatie Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
- Groene kaart 2014
- Natuurwaardekaart
- Bomenplan
- Hoofdgroen structuur
- Hoofdbomenstructuur
- Groen voor lucht (2012)
- Gedragscodes bestendig beheer (2013)
- Honden(poep)beleid (2013)
- Wijkontwikkelingsplannen:
 - Wijkprogramma Centrum (2014)
 - Wijkontwikkelingsprogramma Oost (2008)
 - Wijkontwikkelingsprogramma West (2008)
 - Wijkontwikkelingsprogramma Rijsoord/ Oostendam (2006)
 - Wijkontwikkelingsprogramma Slikkerveer (2013)
 - Wijkontwikkelingsprogramma Drievliet/ Het Zand (2011)
 - Wijkontwikkelingsprogramma Bolnes (2011)
- Voorzieningen voor de burger
 - Integraal Huisvestingsplan en Accommodatiebeleid (2010)
 - Nota Maatschappelijk vastgoed (november 2013)
 - Meerjarig Onderhouds Plan 2014-2018 voor gemeentelijke sportaccommodaties
- Archeologie, monumenten en cultuurlandschap
 - Erfgoedbeleid Ridderkerk (september 2013)
 - Archeologieverordening Ridderkerk (2013)
 - Monumentenverordening Ridderkerk (2013)
 - Subsidieverordening Onroerend Cultureel Erfgoed Ridderkerk (2013)

Verder uit te werken beleid

- Uitvoeringsbeleid spelen (evaluatie 2015/2016)
- Beleidskader Duurzaam Beheer; kwaliteitsverbetering door vaststellen accenten per wijk (2015/2016)
- Uitvoeringsprogramma kadernota Bewegend Verbinden (2015/2016)

Te herzien beleid

- Groene kaart; jaarlijkse actualisatie
- Wijkontwikkelingsplannen

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Afvalbakkenbeleid (2015/2016)
- Toekomstvisie JOPs
- Integraal Accommodatieplan (2016)

D. Wat willen we bereiken?

Cultuur

- Een breed scala van mogelijkheden voor de inwoners om zich te kunnen ontplooiën op cultureel gebied.

Sport en recreatie

- Voldoende en goede faciliteiten voor sport en bewegen. Zowel in gebouwen als in de openbare ruimte. Dit is belangrijk voor de gezondheid van de inwoners.

Beheer buitenruimte

- Een prettige woon-werk-en verblijfsomgeving in alle wijken.
- Samen met burgers, bedrijven en instellingen werken aan:
 - Het behouden en verbeteren van de kwaliteit van de wijk voor (en waar mogelijk met) de bewoners
 - De beheer -en realisatietaken adequaat uitvoeren.
 - De wijken continu aanpassen aan de eisen van de tijd. De wijken en gebouwen (milieu hygiënisch) duurzaam maken.

Voorzieningen voor de burger

- Burgers voldoende en kwalitatief goede accommodaties aanbieden.

Archeologie, monumenten en cultuurlandschap

- Zorgvuldige omgang met archeologie, monumenten en cultuurlandschap vanuit een gebiedsgerichte benadering.
- Versterken van draagvlak in de samenleving voor archeologie, monumenten en cultuurlandschap.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Nieuw beleid

- Het opstellen van een visie op maatschappelijk vastgoed en samenhangend beleid ten aanzien van gemeentelijke gebouwen, onderwijs- en sportaccommodaties – kosten € 25.000 eenmalig. De € 25.000 betreft de kosten 2016 voor het opstellen van het Integraal Accommodatie Plan.

Cultuur

- Samen met de gemeentelijke partners bezinnen op de toekomst van voorzieningen en mogelijkheden op cultureel gebied.

Sport en recreatie

- Bewegwijzering (hard)looproutes in De Gorzen, het Reijerpark en het Oosterpark en de verbindende route aanbrengen.
- Sport en Welzijn begeleid sportevenementen en draagt in opdracht van de gemeente zorg voor de sportaccommodaties.
- De gemeente zet in op specifieke programma's ter voorkoming van eenzaamheid en ter bevordering van zelfredzaamheid .

Beheer buitenruimte

- Ondersteunen van burgerinitiatieven en de participatie van burgers, ondernemers en instellingen bevorderen. Het aanzien van de openbare ruimte neemt in kwaliteit toe wanneer de burgers zich mede verantwoordelijk voelen.
- In overleg met de inwoners nader accenten in de openbare ruimte bepalen waar een hoger dan gemiddeld onderhoud wordt gewenst.

Voorzieningen voor de burger

- Uitvoeren nog vast te stellen Integraal Accommodatieplan.

Archeologie, monumenten en cultuurlandschap

- Toetsing van ruimtelijke ontwikkeling aan het erfgoedbeleid, de monumentenverordening en de archeologieverordening.
- Opnemen van cultuurhistorische en archeologische paragrafen in bestemmingsplannen.
- Uitvoering van de subsidieregeling voor de ondersteuning van gemeentelijke monumenten en initiatieven op het gebied van erfgoed.
- Initiatieven waarmee de aandacht voor erfgoed wordt vergroot, zoals de (her)uitgave van een cultuurhistorische route, open monumentendag, achtergrond informatie op de gemeentelijke website etc.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
6	Cultuur, sport en groen Bestaand beleid					
Lasten	6.1	Cultuur	2.424.200	2.373.400	2.369.400	2.369.400
	6.2	Sport	4.146.708	2.915.009	3.127.810	3.496.379
	6.3	Onderhoud sportaccommodaties	999.690	1.071.064	1.052.845	1.021.219
	6.4	Gebouwenbeheer/ Maatschappelijk vastgoed	1.010.212	972.902	965.896	991.690
	6.5	Recreatie	470.014	469.700	469.386	470.471
	6.6	Beheer buitenruimte/onderhoud groen	988.323	987.633	986.943	986.253
	6.7	Leefbaarheid in de wijken (incl. wijkontwikkelingsplan)	545.631	518.932	526.333	543.892
Totaal - Lasten			10.584.778	9.308.640	9.498.613	9.879.304
Baten	6.1	Cultuur	-7.500	-7.500	-7.500	-7.500
	6.3	Onderhoud sportaccommodaties	-527.000	-526.500	-526.400	-526.300
	6.4	Gebouwenbeheer/ Maatschappelijk vastgoed	-368.600	-368.600	-368.600	-368.600
	6.5	Recreatie	-11.300	-11.300	-11.300	-11.300
	6.6	Beheer buitenruimte/onderhoud groen	-3.800	-3.800	-3.800	-3.800
	6.7	Leefbaarheid in de wijken (incl. wijkontwikkelingsplannen)	-18.900	-18.900	-18.900	-18.900
Totaal - Baten			-937.100	-936.600	-936.500	-936.400
Saldo - Lasten en baten			9.647.678	8.372.040	8.562.113	8.942.904
Stortingen	6.9	reserves programma 6	436.161	433.017	428.434	426.350
Onttrekkingen	6.9	reserves programma 6	-1.636.571	-309.027	-575.742	-843.959
Saldo - Reserves			-1.200.410	123.990	-147.308	-417.609
Begrotingssaldi Cultuur, sport en groen Bestaand beleid			8.447.268	8.496.030	8.414.805	8.525.295

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
6	Cultuur, sport en groen Nieuw beleid					
Lasten		Maatschappelijk vastgoed en samenhangend beleid	25.000	0	0	0
Totaal - Lasten			25.000	0	0	0
Baten						
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			25.000	0	0	0
Begrotingssaldi Cultuur, sport en groen Nieuw beleid			25.000	0	0	0

Begrotingssaldi Cultuur, sport en groen na bestaand en nieuw beleid	8.472.268	8.496.030	8.414.805	8.525.295
--	------------------	------------------	------------------	------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Fluctuaties (daling en stijging) in het planmatig onderhoud van sportaccommodaties en gymlokalen via Sport en Welzijn die met de (gemeentelijke) onderhoudsreserves worden verrekend (cluster 6.2 en 6.3).

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma

Naam investeringsproject	Omschrijving werk	Eindoplevering	Investeringskrediet
1. Uitvoeringsbeleid spelen	Aanpassen speelvoorzieningen	Eind 2016	144.500
2. Gymzalen	Vervangen gymzaal Pretoriusstraat Bolnes	2016	435.000
3. Inventaris gymnastieklokalen	Vervangen inventaris div. gymnastieklokalen	2016	92.000

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Niet sporters (%)
2. Speelruimte (0-17 per ha)
3. Actieve deelname verenigingsleven afgelopen jaar (%)

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 7 Jeugd

Sociaal domein

*Het sociale domein (jeugd, Wmo en Participatiewet) is terug te vinden in drie programma's, te weten:
7. Jeugd, 8. Welzijn en zorg en 9. Werk.*

Vanuit het sociale domein kijken we in samenhang naar zorg voor jeugd en volwassenen en werk. We gaan uit van de eigen kracht van onze inwoners. Als zorg nodig is, bieden wij die. Vanuit de samenhang tussen zorg voor jeugd en volwassenen en werk kiezen we voor de meest efficiënte en effectieve oplossingen. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat zorg voor het kind verplaatst wordt naar zorg voor de ouders. Help ouders aan werk, dan help je ook het kind. Zorg sluit zoveel mogelijk aan bij de vraag. Gezien het belang dat de raad eraan hecht dat programma's niet te omvangrijk worden, is het sociale domein in deze drie programma's gesplitst.

Programma 7. Jeugd(hulp)

A. Programmavisie

Het gaat goed met onze jeugdige inwoners. Zij kunnen gezond en veilig opgroeien en hun talenten ontwikkelen. Wij willen dat alle jeugdige inwoners naar vermogen kunnen meedoen. De voorzieningen voor onze jeugd zijn aantrekkelijk en toegankelijk. Door middel van de jeugd- en gezinsteam bieden we beter op elkaar afgestemde dienstverlening aan burgers met kinderen die het alleen niet redden.

B. Trends en ontwikkelingen

Jeugdwet

De Jeugdwet is per 1 januari 2015 in werking getreden. Het Rijk heeft bij de decentralisatie van de jeugdzorg een oplopende, landelijke taakstellende bezuiniging opgelegd.

Inkoop

De jeugdhulp is door de gemeente ingekocht. Met oog op zorgcontinuïteit hebben alle gemeenten in Nederland in een regionaal transitiearrangement afspraken met zorgaanbieders gemaakt over de afname van jeugdhulp in 2015 en 2016. Een groot deel van de zorginzet omvat zwaardere zorg. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen met psychiatrische problematiek, zorg voor kinderen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking en zorginzet bij multi-probleem gezinnen. Deze zorg wordt op lokaal, regionaal en soms zelfs op landelijk niveau door de gemeente ingekocht.

Financiën

Daar waar het jeugdhulpbudget in 2015 nog gebaseerd was op historisch zorggebruik, wordt vanaf het jaar 2016, gefaseerd, een nieuw, verdeelmodel ingevoerd. Dit nieuwe verdeelmodel heeft een positief effect op ons budget. Als gevolg hiervan ontvangt de gemeente vanaf 2016 een oplopend budget voor de uitvoering van de jeugdhulptaken. Dit in tegenstelling tot vele andere gemeenten die te maken krijgen met een afnemend budget.

De uitvoering van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) is per 1 januari 2015 gebaseerd op de nieuwe Wet Publieke Gezondheid en de Jeugdwet. Met oog op deze wijziging wordt bezien op welke wijze het basistakenpakket JGZ binnen het financiële kader kan worden uitgevoerd.

Gebiedsteams

Een cruciale rol in het nieuwe lokale jeugdhulpstelsel spelen de gebiedsteams. Vanaf 1 januari 2015 is de gemeente Ridderkerk vol van start gegaan met het inzetten van 3 gebiedsteams. Deze gebiedsteams zijn actief voor alle inwoners in de gemeente (0-99 jaar) die hulp of ondersteuning nodig hebben.

Deze teams bestaan uit professionals met verschillende zorg-/hulpverlenings achtergrond (waaronder specifieke jeugdprofessionals) en werken volgens een generalistische aanpak en volgens het principe één kind/gezin, één plan, één regisseur. Een belangrijk doel van de verandering in de (jeugd)hulp is preventie, het vroegtijdig signaleren van een ondersteuningsvraag en hiernaar te handelen met als doel het verergeren van de problematiek te voorkomen. Wanneer het gezin niet in staat is om de benodigde ondersteuning in zijn eigen sociale netwerk te vinden, worden de mogelijkheden van vrijwillige inzet en eventuele professionele inzet besproken. Zo licht en kort als mogelijk en zo zwaar en lang als nodig. De gemeente zet in op versterking van de eigen kracht en van het sociale netwerk rondom een jeugdige of het gezin en daarnaast op versterking van de inzet van vrijwilligers. Uiteraard is nauwe samenwerking met de gemeentelijke (maatschappelijke) partners van groot belang. Bij de start van de gebiedsteams zijn er veel organisatorische en pragmatische keuzes gemaakt die deze start mogelijk maken.

De komende periode wordt gebruikt voor de realisering van de doelstellingen (de daadwerkelijke transformatie) en doorontwikkeling van het sociaal domein. Hiervoor is de interne programmaliijn 'Doorontwikkeling gebiedsteams' opgezet.

Integraal Jeugdbeleid

Om het beleid op het terrein van de jeugdzorg en de jeugdgezondheidszorg goed te integreren in het bestaande, reguliere jeugdbeleid, wordt – zoals reeds in het collegeprogramma vermeld - een nieuwe kadernota integraal jeugdbeleid ontwikkeld. Doel hiervan is versterking van de samenhang van door de gemeente gefinancierde en ondersteunde activiteiten. Daarnaast wordt een actieplan Jeugd & Alcohol ontwikkeld. Dit actieplan vormt onderdeel van het preventie- en handavingsplan alcohol dat gemeenten vast moeten stellen.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Meerjarenbeleidskader Jeugdhulp (2015-2018)
- Verordening & beleidsregels Jeugdhulp
- Uitvoeringsplan Jeugdhulp (2015)
- Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond
- Begroting GR-Jeugdhulp Rijnmond (2015-2018)
- Notitie peuterspeelzaalwerk
- Brede school Ridderkerk
- Projectplan 'werken met vrijwilligers in de jeugdzorg Ridderkerk'
- Positieve gezondheidszorg Ridderkerk 2014 -2018, wet publieke gezondheid
- Ridderkerkse 'Bewegend Verbinden' (kadernota sport en bewegen) (2015 – 2020)

Te herzien beleid

- Begroting GR-Jeugdhulp Rijnmond 2016-2019
- Begroting CJG-Rijnmond

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Kadernota integraal jeugdbeleid
- Uitvoeringsplan Jeugdhulp 2016
- Actieplan Jeugd & Alcohol

D. Wat willen we bereiken?

Jeugdbeleid

- Jongeren groeien op in een veilige en ontwikkelingsgerichte omgeving. Zij participeren actief in de samenleving en zijn zelfredzaam.
- Jongeren gaan naar school (behalen daar minstens een startkwalificatie) of werken.
- De gemeente betreft jongeren actief bij beleidsontwikkeling en uitvoering daarvan.

Jeugdzorg (ook de gezonde jeugd)

- Jongeren groeien gezond op (preventie JGZ). Gezondheidsproblemen worden zoveel mogelijk voorkomen en zo vroeg mogelijk gesignaleerd.
- Voor jeugdigen die zorg nodig hebben, kan een goed, vraaggericht, zorgaanbod gedaan worden.
- Middelengebruik (alcohol en drugs) wordt tegen gegaan.
- Wanneer jeugdigen en/of zijn omgeving het zelf niet kunnen organiseren, biedt de gemeente een goed sociaal (zorg)vangnet. Geboden (jeugd)zorg is zo licht mogelijk en wordt zo vroeg mogelijk ingezet. Daarbij is versterking van de eigen kracht en van het sociaal netwerk continu het uitgangspunt.
- Een beroep op zware zorg wordt zoveel mogelijk voorkomen. Indien nodig wordt zware zorg zo snel mogelijk ingezet.
- Goede regionale aansluiting tussen de schoolondersteuningsteams en de wijkteams in het kader van passend Onderwijs en de nieuwe wet op de Jeugdzorg.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Nieuw beleid

Niet van toepassing

Jeugdbeleid

- De kadernota integraal jeugdbeleid wordt vastgesteld.
- De Uitvoeringsagenda Jeugdbeleid wordt opgesteld.
- Het Actieplan Jeugd & Alcohol wordt opgesteld.

Jeugdhulp (ook de gezonde jeugd)

- Bieden (en inkopen) van vraaggerichte jeugdhulp, waarbij primair ingezet wordt op versterking van de eigen kracht en van de inzet van het sociale netwerk van het kind en/of gezin. Daar waar nodig, is een goed, effectief en resultaatgericht zorgaanbod beschikbaar.
- Versterken van de inzet van vrijwilligers in het sociaal domein Ridderkerk.

- Een integrale aanpak en optimale samenwerking tussen domeinen (informele zorg, ondersteuning vanuit Jeugd- en Opvoedhulp (J&O), Jeugd Geestelijke gezondheidszorg (JGGZ) en jeugd met een beperking (JmeB)) en partners.
- Inzetten op preventie met behoud van een goede basiszorg.
- Hulp/zorg bieden binnen de financiële kaders en met meetbare resultaten.
- Versterking/borging van de participatie van jeugdigen/ouders.
- Bieden van basisaanbod JGZ (inlooppreekuren, vaste contactmomenten en dergelijke).

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
7	Jeugd Bestaand beleid					
Lasten	7.1	Jeugdbeleid	1.531.188	1.487.411	1.483.633	1.479.855
	7.2	Brede school activiteiten	447.700	447.700	447.700	447.700
	7.3	Jeugdzorg	7.307.530	7.347.530	7.347.530	7.347.530
	7.4	Jeugdgezondheidszorg	990.000	990.000	990.000	990.000
Totaal - Lasten			10.276.418	10.272.641	10.268.863	10.265.085
Saldo - Lasten en baten			10.276.418	10.272.641	10.268.863	10.265.085
Stortingen	7.9	reserves programma 7	8.027	7.554	7.082	6.610
Onttrekkingen	7.9	reserves programma 7	-19.268	-18.796	-18.324	-17.852
Saldo - Reserves			-11.241	-11.242	-11.242	-11.242
Begrotingssaldi Jeugd Bestaand beleid			10.265.177	10.261.399	10.257.621	10.253.843

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
7	Jeugd Nieuw beleid					
Lasten						
Totaal - Lasten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			0	0	0	0
Begrotingssaldi Jeugd Nieuw beleid			0	0	0	0

Begrotingssaldi Jeugd na bestaand en nieuw beleid	10.265.177	10.261.399	10.257.621	10.253.843
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:
Geen grote fluctuaties.

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma
Geen.

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Jongeren met een delict voor de rechter (%)
2. Kinderen in uitkeringsgezinnen (%)
3. Kindermishandeling (%)
4. Achterstandsleerlingen (4-12) (%)
5. Kinderen in de jeugdzorg (nieuwe indicaties) (%)
6. Werkloze jongeren (16-24) (%)

Blauw = indicator uit collegeprogramma
Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG
Wit = overige mogelijke indicator

Programma 8 Welzijn en zorg (Wmo)

Programma 8. Welzijn en zorg

A. Programmavisie

Ridderkerk is een gemeente waar inwoners zelf de verantwoordelijkheid nemen voor het sociale klimaat en hun deelname daaraan. Waar dat nodig is, bieden we ondersteuning. Dit doen we door bij de vraag van de inwoner te kijken hoe we de eigen kracht en het eigen netwerk van de inwoner kunnen versterken. Wanneer ondersteuning nodig is, ligt de nadruk op ondersteuning op maat. Er is een zichtbare beweging van zware naar lichte zorg. We bevorderen een optimale samenwerking tussen alle partners binnen de zorg. Er zijn sociale gebiedsteams. Deze teams bieden op elkaar afgestemde dienstverlening aan burgers die het alleen niet redden.

B. Trends en ontwikkelingen

Veranderingen binnen Welzijn en Zorg

De nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) vormt een belangrijk onderdeel van de hervormingen in de langdurige zorg. Via de Wmo krijgt de gemeente meer verantwoordelijkheid om mensen ondersteuning thuis te geven. Dit moet vormgegeven worden door een samenhangend en vraaggestuurd aanbod op het gebied van welzijn en zorg.

In de nieuwe wet wordt ingezet op een participatiesamenleving waarin iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid heeft. Van inwoners wordt een andere houding gevraagd: meer zelf en met de eigen omgeving oplossen, en minder kijken of de overheid het kan oplossen. De ondersteuning via de Wmo is aanvullend op wat de burger zelf kan organiseren en realiseren. Het bieden van respijtzorg en ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers is daarbij van groot belang.

De veranderingen vragen ook om een innovatieslag bij zorgaanbieders: van productgericht naar vraaggericht werken, van standaardmethodes naar algemene voorzieningen en maatwerk, en dit met meer ruimte voor de professional. Met elkaar wordt gewerkt aan de ambitie om huidige lange trajecten om te buigen naar licht en toegankelijke trajecten, waarbij het resultaat voor de burger gelijk of zelfs beter is. Hierbij zoekt de gemeente Ridderkerk naar nieuwe samenwerkingsvormen, betere ketenvorming en een focus op preventie.

Gebiedsteams

Met de uitbreiding van de Wmo is een belangrijke rol weggelegd voor de gebiedsteams. Zij vormen de toegang en zijn actief voor alle inwoners in de gemeente die hulp of ondersteuning nodig hebben (van 0-99 jaar). De teams bestaan uit professionals met verschillende achtergronden en werken volgens een generalistische aanpak. De manier van werken is sterk gericht op inzet van eigen kracht, gebruik van het sociale netwerk en informele zorg, in combinatie met professionele zorg voor zo lang en zwaar als noodzakelijk is.

De oplossing voor de burger staat voorop. De vraag van de burger staat hierbij dus centraal. De gemeente kijkt eerst samen met de burger naar wat er nodig is. De gemeente zoekt antwoorden op verschillende levensterreinen. Hierbij valt te denken aan terreinen als opvoeden en opgroeien, werk, onderwijs, welzijn, meedoen, veiligheid, begeleiding, wonen en inkomensondersteuning. Samen wordt het te bereiken resultaat vastgesteld. De gemeente kijkt niet langer eerst naar de beschikbare maatwerkvoorzieningen. Wanneer de laagdrempelige oplossingen in de persoonlijke omgeving of in de wijk te weinig bieden, wordt onderzocht wat specifiek voor de burger maatwerkoplossingen zijn. Daar waar de oplossingen er nog niet zijn, worden nieuwe oplossingen gezocht. Voor de meest kwetsbare burgers zijn vanzelfsprekend maatwerkvoorzieningen nodig.

Bij de start van de gebiedsteams op 1 januari 2015 zijn veel pragmatische keuzes gemaakt, en in 2015 is veel ervaring opgedaan. De komende periode wordt gebruikt voor verdere doorontwikkeling. Hiervoor is de interne programmalijs "Doorontwikkeling gebiedsteams" opgezet.

Extramurale begeleiding

Een belangrijke uitbreiding van de Wmo per 2015 betreft de individuele begeleiding van zelfstandig wonende burgers (extramurale begeleiding). Bij deze groep mensen spelen o.a. thema's als sociaal isolement of dagbesteding een belangrijke rol. Met de aanbieders in Ridderkerk wordt onderzocht hoe het aanbod beter kan worden afgestemd op de behoeften van de inwoners. We kijken hierbij naar mogelijkheden in de eigen omgeving of nieuw te ontwikkelen initiatieven. Nadrukkelijk wordt gedacht aan innovatieve vormen van laagdrempelige dagopvang voor beginnend dementerenden, nieuwe vormen van lichtere begeleiding of mogelijkheden voor ontmoeting en participatie. Van belang hierbij zijn sluitende ketens van het sociaal en medisch domein, koppeling van informele en professionele

zorg, en ruimte voor preventie. Dit kan ook door meer ruimte te geven aan burgerinitiatieven door bijvoorbeeld “right to challenge” en versterking van het gebiedsteam als spil in de wijk.

Huishoudelijke hulp

Met betrekking tot de huishoudelijk hulp is te zien dat de andere manier van verstrekken, namelijk op basis van resultaatindicaties (“schoon huis”) ertoe heeft geleid dat er meer aansluiting is op de individuele situatie. Sinds 2015 is de voorziening zich verder gaan toespitsen op mensen die het echt nodig hebben en het niet zelf kunnen betalen. Als gevolg hiervan zien we een afname van de vraag. Om de hiermee samengaande personeelsproblematiek bij aanbieders te doseren, is er in 2015 een tijdelijke regeling (Huishoudelijke hulp toelage - HHT) doorgevoerd die doorwerkt in 2016.

Langdurige zorg

De langdurige zorg wordt geregeld in de Wet Langdurige Zorg (WLZ) en de Zorgverzekeringswet (Zvw). Deze vallen onder de verantwoordelijkheid van de zorgverzekeraar. Zorg vanuit de Wmo, de Zvw en de WLZ hangen echter sterk met elkaar samen. Daardoor kunnen er spanningen ontstaan in de grensvlakken. Voor de burger is het van belang dat overgangen zo vloeiend mogelijk verlopen. Binnen de projectgroep “Langdurige Zorg” wordt deze problematiek nader uitgewerkt en wordt de integrale samenhang geborgd.

Vluchtelingen

In 2015 is de taakstelling voor het huisvesten van statushouders verdubbeld t.o.v. die van 2014. Ridderkerk moet in 2015 78 personen huisvesten. Tot op heden zijn er 41 personen gehuisvest. Voor 2016 zijn de verwachtingen dat de taakstelling met een derde zal stijgen naar minimaal 100 statushouders. Het gaat hierbij zowel om alleenstaanden als om gezinnen. Op dit moment bestaat de groep statushouders vooral uit alleenstaande Eritrese jongemannen (18-25 jaar) en Syrische gezinnen (of Syrische mannen die in afwachting zijn van hereniging met hun gezin).

De stijgende taakstelling heeft gevolgen voor de beschikbaarheid van huurwoningen in Ridderkerk. Meer mensen zullen een beroep doen op de goedkopere huurwoningen. Daarnaast heeft dit ook gevolgen voor het aantal uitkeringen dat verstrekt moet worden en de kosten voor maatschappelijke begeleiding (via een subsidie aan Stichting Vluchtelingenwerk Maasdelta). Ook andere voorzieningen, zoals scholen, wijkteams, het lokaal zorgnetwerk, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en kinderdagverblijven zullen meer te maken krijgen met ouders en kinderen die de Nederlandse taal nog niet spreken. Dit betekent o.a. extra inzet van tolken en schakelklassen. De volwassen statushouders zijn sinds de invoering van de Wet inburgering in 2013 zelf verantwoordelijk voor hun inburgering. Via Stichting Vluchtelingenwerk Maasdelta kunnen zij aan hun inburgering werken.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Beleidsplan Wmo Ridderkerk (2015-2018)
- Verordening, besluit en beleidsregels maatschappelijke ondersteuning Ridderkerk 2015 (1^e herziening)
- HHT regeling
- Beleidsregels Wmo (2015)
- Huishoudelijke hulp (2015 en verder)

Verder uit te werken beleid

- Doorontwikkeling Maatwerkovereenkomst begeleiding
- Samenhang Wmo met zorg, welzijn en wonen

Te herzien beleid

- Geen

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Welzijnskader Ridderkerk

D. Wat willen we bereiken?

Welzijn

- Door middel van preventief werken voorkomen of vertragen we de inzet van professionele zorg.
- Mantelzorgers voelen zich in staat om hun rol te blijven vervullen en voelen zich gesteund door professionele instanties.
- Burgers voelen zich veilig en langer in staat om zelfstandig te blijven wonen.

Zorg (Wmo)

- Maximaliseren van zelfregie: mensen zijn verantwoordelijk voor hun eigen leven (en de opvoeding van kinderen) en doen naar vermogen mee.
- Stimuleren en maximaliseren van het zelf oplossend vermogen van de burger en diens netwerk.
- Er is een vangnet voor kwetsbare inwoners: ook hier blijven we kijken naar wat iemand kan (fysiek, mentaal en financieel) en hoe we die kracht kunnen stimuleren.
- In het (keukentafel)gesprek met de inwoner, staat de vraag centraal en niet de beschikbare voorzieningen. Dit is een focusverschuiving van het verstrekken van (maatwerk) voorzieningen naar vraagverheldering.
- Dit leidt tot één plan voor de ondersteuning in samenhang met alle levensdomeinen en is gericht op het versterken van zelfredzaamheid en participatie.
- Er zijn nieuwe vormen van hulp en ondersteuning en hiaten in de keten zijn opgevangen door passende arrangementen.
- Binnen de gebiedsteams krijgen relevante partnerorganisaties een actieve rol bij het bieden van passende ondersteuning.
- Signalen met betrekking tot "niet pluis situaties" worden in een vroeg stadium doorgezet naar het wijkteam, waarmee preventief wordt gehandeld.
- In samenwerking met partnerorganisaties worden passende antwoorden gevonden op de ontwikkelingen in de Langdurige Zorg.
- Op het geheel vindt transparante monitoring plaats.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Nieuw beleid

Niet van toepassing

Welzijn

- Ontwikkelen van een uitvoeringsplan o.b.v. welzijns kadernota.
- Ontwikkelen en verbeteren van mantelzorgondersteuning in overleg met partners, in het bijzonder voor de doelgroep licht dementerenden.
- Ondersteunen van initiatieven op het gebied van sociale eenzaamheid.
- Vervolg geven aan signalen uit de gebiedsteams.
- Mogelijkheden voor burgerinitiatieven verbeteren (zoals bijvoorbeeld right to challenge).
- Versterken gebiedsteams als spil binnen de wijk.
- Om de sociale cohesie te bevorderen, stimuleert en faciliteert de gemeente bijvoorbeeld ontmoetingen en evenementen die door samenwerking tussen inwoners, verenigingen en andere partners tot stand komen. Sport en Welzijn speelt hierin een belangrijke rol.

Zorg (Wmo)

- Doorontwikkeling van de integrale visie op de diverse Wmo-velden door overleg met aanbieders en aansluiting op landelijke ontwikkelingen.
- Opzetten en uitwerken programma Hervorming Langdurige Zorg.
- Initiëren van overleg met strategische partners op het gebied van zorg – wonen – welzijn in Ridderkerk om te komen tot integrale concepten.
- Doorontwikkelen activiteiten BAR Dichtbij.
- Doorontwikkelen van de gebiedsteams.
- Deelname aan het nationale monitoringssysteem / klanttevredenheidsmeting.
- Onderzoek herijking tarieven naar aanleiding van cao-stijgingen.
- Ruimte creëren voor burgerinitiatieven.
- Indicatoren ontwikkelen waarmee de doelen t.a.v. zelfredzaamheid (verbeteren, stabiliseren, vertragen) kunnen worden gemeten.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
8		Welzijn en zorg Bestaand beleid				
Lasten	8.1	Zorg (voor Vluchtelingen)	114.200	114.200	114.200	114.200
	8.2	Welzijn	603.000	603.000	603.000	603.000
	8.3	Vrijwilligersbeleid	665.700	665.700	665.700	665.700
	8.4	Wmo en wijkgerichte zorg	10.947.251	11.063.833	10.987.315	10.923.220
	8.5	Ouderenbeleid	558.000	558.000	558.000	558.000
Totaal - Lasten			12.888.151	13.004.733	12.928.215	12.864.120
Baten	8.1	Zorg (voor Vluchtelingen)	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
	8.4	Wmo en wijkgerichte zorg	-1.180.800	-1.180.800	-1.180.800	-1.180.800
Totaal - Baten			-1.220.800	-1.220.800	-1.220.800	-1.220.800
Saldo - Lasten en baten			11.667.351	11.783.933	11.707.415	11.643.320
Stortingen	8.9	Reserves programma 8	44.075	40.298	36.520	32.741
Onttrekkingen	8.9	Reserves programma 8	-134.024	-130.246	-126.468	-122.690
Saldo - Reserves			-89.949	-89.948	-89.948	-89.949
Begrotingssaldi Welzijn en zorg Bestaand beleid			11.577.402	11.693.985	11.617.467	11.553.371

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
8		Welzijn en zorg Nieuw beleid				
Lasten						
Totaal - Lasten			0	0	0	0
Baten						
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			0	0	0	0
Begrotingssaldi Welzijn en zorg Nieuw beleid			0	0	0	0

Begrotingssaldi Welzijn en zorg na bestaand en nieuw beleid	11.577.402	11.693.985	11.617.467	11.553.371
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Geen grote fluctuaties.

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma
Geen

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Tevredenheid cliënten
2. Schoon huis (huishoudelijke hulp): bij de schouw is in 95% van de gevallen het resultaat 'schoon huis' behaald
3. Aantal doorverwijzingen met betrekking tot "niet plus situaties".
4. Totaal aantal cliënten met een verstrekt maatwerkarrangement per type (arrangement/zorg in natura (zin)/persoonsgebonden budget(pgb)/VPT)
5. Totaal aantal verstrekte maatwerkarrangement per type (arrangement/zin/pgb)/VPT)
6. Gemiddelde duur gebruik per type maatwerkarrangement in categorieën
7. Stapeling: aantal maatwerkarrangementen per cliënt in categorieën
8. Stapeling: aantal maatwerkarrangementen per huishouden in categorieën
9. Totaal aantal cliënten met een hulpmiddel in gebruik per type hulpmiddel
10. Totaal aantal verstrekte hulpmiddelen in gebruik per type hulpmiddel
11. Gemiddelde wachttijd voor start van de ondersteuning per maatwerkarrangement

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 9 Werk

Programma 9. Werk

A. Programmavisie

Daar waar dat mogelijk is, zetten wij burgers in hun eigen kracht en daar waar dat kan, trekken wij ons als gemeentelijke overheid terug. Bij dit alles staan wij voor de kwetsbaren in de samenleving en werken we samen met onze partners aan een zorgzame samenleving.

Ons uitgangspunt is dat iedereen naar potentie aan het werk moet zijn, en daarvoor hebben wij een individuele aanpak gericht op werk. Alle inwoners van Ridderkerk zijn in staat deel te nemen aan de samenleving. Wij werken samen met onze partners en ondernemers aan het begeleiden en benutten van het potentieel van onze inwoners naar werk.

B. Trends en ontwikkelingen

De verwachting is dat de economie in de arbeidsmarktregio Rijnmond aantrekt, waardoor er meer kansen ontstaan om uitkeringsonafhankelijk te worden. Via het regionale en het lokale Werkgeversservicepunt en het lokale Participatienetwerk (het Ridderkerkse alternatief voor het leerwerkbedrijf), wilt de gemeente Ridderkerk deze kansen zo goed mogelijk benutten.

In 2016 is minder budget beschikbaar voor Inkomen (BUIG-middelen) en Participatie. Om een zo hoog mogelijke participatiegraad te behalen is het nodig dat BUIG-middelen ingezet kunnen worden voor Participatiedoelinden. Door de verbinding met andere onderdelen van het sociale domein uit te breiden en te versterken, kan een efficiency-slag gemaakt worden.

In de tweede helft van 2015 is in de vorm van een project een extra impuls gegeven aan de uitstroom naar werk. Deze inspanningen lopen in 2016 door onder het Programma Werk.

Het regionale werkbedrijf en werkgeversservicepunt worden in 2016 verder ontwikkeld. Het re-integratiebeleid wordt in regionaal verband ook steeds meer geharmoniseerd. Doordat de gemeente ambtelijk en bestuurlijk goed vertegenwoordigd is in de regionale overleggen, kan hierop actief invloed uitgeoefend worden.

Er is een groep cliënten bij wie de problemen zo groot zijn dat zij niet direct kunnen uitstromen naar werk. Het is van belang om deze mensen goede zorg te verlenen om verdere sociaal isolement te voorkomen en hun zelfredzaamheid te vergroten. Hiervoor is een goede verbinding tussen de verschillende (wijk-)teams en het armoedebeleid noodzakelijk. Per gezin wordt één plan gemaakt. Voor de dienstverlening zal verder worden ingezet op het ontwikkelen van vakmanschap voor wat betreft nieuwe en bestaande taken en innovatie met betrekking tot de uitvoering.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Beleidskader Participatiewet Ridderkerk
- Verordening tegenprestatie Participatiewet Ridderkerk (2015)
- Re-integratieverordening Participatiewet Ridderkerk (2015)
- Verordening loonkostensubsidie Participatiewet Ridderkerk (2015)
- Afstemmingsverordening Participatiewet Ridderkerk (2015)
- Wijzigingsverordening Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Ridderkerk (2015)
- De verordening individuele studie- en inkomenstoelage Ridderkerk (2015)
- Uitvoeringsregels 2015 re-integratie en tegenprestatie participatiewet, Bbz2004, IOAW, IOAZ en Bbz2004
- Verordening Maatschappelijk Participatiefonds
- Collectieve Zorgverzekering Minima
- Beleidsregels Vermogen, inkomen, Boete, Terugvordering en Verhaal
- Beleidsregels Bijzondere Bijstand
- Beleidskader Schuldhulpverlening

Verder uit te werken beleid

- Uitvoeringsbeleid op diverse onderwerpen, waaronder re-integratie, tegenprestatie, niet uitkeringsgerechtigden (NUG-ers).
- Onderwerpen op het gebied van regionale samenwerking, zoals regionaal werkbedrijf en het werkgeversservicepunt (WSP), jeugdwerkloosheid.
- Social Return on Investment
- Invoering Wet Taaleis

Te herzien beleid

- Handhavingsbeleid
- Minima- en armoedebeleid

Nieuw te ontwikkelen beleid

- 'Re-integratiepaden'

D. Wat willen we bereiken?

Werk

- Maximale zelfredzaamheid via Participatie naar vermogen door middel van het leveren van maatwerk.
- Het uitbreiden en verstevigen van de samenwerking met bedrijven en maatschappelijke partners door hen te faciliteren bij het realiseren van hun maatschappelijke doelstellingen (Garantiebannen, Social Return on Investment).
- Nalevingsbereidheid door middel van excellente dienstverlening, intelligente opsporingsmethoden, en consequente handhaving.

Armoedebeleid

- Meedoen: maatschappelijke participatie is voor iedereen toegankelijk.
- Samendoen: samen met Ridderkerkse burgers en maatschappelijke partners, problematische schulden en armoede signaleren en voorkomen.
- Maatwerk: ook bij armoedebeleid wordt een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Als mensen met een laag inkomen bijzondere noodzakelijke kosten niet kunnen betalen, bekijkt de gemeente met die persoon welke oplossingen er mogelijk zijn.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Nieuw beleid

- Pasjessysteem voor minima mantelzorgers en vrijwilligers – kosten zijn budgettair neutraal. Het betreft een pas voor alle Ridderkerkers, waar de gemeente geld op zet voor de minima. Niet-minima kunnen de pas voor een later te bepalen bedrag aanschaffen. Het project is nog in onderzoek. Er is dekkingsbudget van de voormalige Rotterdampas € 49.500 en de rijksbijdrage armoedebestrijding € 85.000. Er is dus in totaal € 134.500 beschikbaar.

Werk

- Instrumenten, projecten en 're-integratiepaden' (door-)ontwikkelen, die aansluiten bij de arbeidsmarkt en klantkenmerken (maatwerk en eenvoud in uitvoering centraal).
- De dienstverlening zo inrichten dat relevante kennis voor de dienstverleners toegankelijk en bruikbaar is (communicatie, informatie en processen).
- Verbinding versterken tussen beleid en uitvoering (kwaliteitsmedewerkers) en de wijkteams.
- Aansluiten bij het programma sturing en monitoring met betrekking tot het hebben van de juiste informatie op de juiste plek.

Armoedebeleid

- *Meedoen:*
 - Doeltreffend armoedebeleid: er zijn voor burgers wanneer ze hulp nodig hebben.
 - Minder gefragmenteerde producten en diensten leveren en zorgen voor minder bureaucratie.
Een pakket van producten aanbieden aan inwoners van wie het inkomen ontoereikend is om mee te kunnen doen. Er wordt tevens een speciaal aanbod gecreëerd voor kinderen die opgroeien in armoede.
De aanvraagprocedures en uitvoeringslasten tot het minimum beperken en de inspraak en keuzevrijheid van burgers vergroten.
- *Samendoen:*

- Onze maatschappelijke partners en netwerken kennen, informeren, mee samenwerken, laten signaleren en naar doorverwijzen.
- Er komt een koppeling tussen werk, inkomen en zorg binnen de gebiedsteams.
- **Maatwerk:**
 - Niet meer in producten denken maar in maatwerk voor mensen.
 - Onze klanten anders benaderen en benoemen.
 - Naar gezamenlijke oplossingen zoeken en sommige verantwoordelijkheden bij burgers laten of leggen.
 - De prioriteit ligt bij mensen die weinig kunnen doen om hun eigen positie te verbeteren: kinderen in armoede, ouderen en mensen die langdurig op een laag inkomen zijn aangewezen.
 - Het voorkomen van schulden.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
9		Werk Bestaand beleid				
Lasten	9.1	Inkomen	9.396.400	9.396.400	9.396.400	9.396.400
	9.2	Werk	4.407.900	4.189.500	4.010.600	4.015.600
	9.3	Armoedebeleid	934.300	950.800	932.100	932.100
	9.4	Schuldhelpverlening	260.800	260.800	260.800	260.800
Totaal - Lasten			14.999.400	14.797.500	14.599.900	14.604.900
Baten	9.1	Inkomen	-10.339.500	-10.339.500	-10.339.500	-10.339.500
	9.2	Werk	-107.900	-107.900	-107.900	-107.900
	9.3	Armoedebeleid	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
Totaal - Baten			-10.517.400	-10.517.400	-10.517.400	-10.517.400
Saldo - Lasten en baten			4.482.000	4.280.100	4.082.500	4.087.500
Stortingen	9.9	reserves programma 9	0	0	0	0
Onttrekkingen	9.9	reserves programma 9	0	0	0	0
Saldo - Reserves			0	0	0	0
Begrotingssaldi Werk Bestaand beleid			4.482.000	4.280.100	4.082.500	4.087.500

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
9		Werk Nieuw beleid				
Lasten		Pasjessysteem voor minima mantelzorgers en vrijwilligers	BN	BN	BN	BN
Totaal - Lasten			0	0	0	0
Baten						
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			0	0	0	0
Begrotingssaldi Werk Nieuw beleid			0	0	0	0

Begrotingssaldi Werk na bestaand en nieuw beleid	4.482.000	4.280.100	4.082.500	4.087.500
---	------------------	------------------	------------------	------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Daling in de lasten wegens de taakstelling op het participatiebudget vanuit het Rijk (cluster 9.2).

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma
Geen

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator

1. Uitstroom naar werk in % van de behaalde uitstroom.
2. Aantal banen per 1000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar
3. Netto participatiegraad (%)
4. Huishoudens met een WWB/WIJ uitkering (%)

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 10 Gezondheid en duurzaamheid

Programma 10. Gezondheid en duurzaamheid

A. Programmavisie

Vanuit concrete projecten dragen wij bij aan een duurzame samenleving. Er wordt steeds meer afval gescheiden. De volgende onderwerpen hebben onze continue aandacht: verminderen van het aantal geluidgehinderden, vermindering van het klimaatprobleem en stimuleren van het gebruik van duurzame energie, het beheersen van de gemeentelijke bodemproblematiek, verlagen van risico's binnen de gemeente bij de productie, het vervoer, de opslag en het gebruik van gevaarlijke stoffen, het verzorgen van een goede inzameling van huishoudelijk afval, duurzame mobiliteit en de verbetering van luchtkwaliteit. Door heldere en tijdige voorlichting zetten we in op geestelijke en lichamelijke gezondheid. Toegankelijke gezondheidszorg is belangrijk. Hier ligt een sterke relatie met zorg. Dierenwelzijnsaspecten maken integraal onderdeel uit van het gemeentelijk beleid.

B. Trends en ontwikkelingen

Milieu

Onder invloed van de Omgevingswet zal het milieubeleid in de toekomst niet meer sectoraal worden vastgelegd in onder meer milieubeleidsplannen, actieplannen en programma's. In plaats daarvan komt een omgevingsvisie waarin al deze aspecten integraal worden beschouwd en afgewogen. Met het opstellen van het Milieu- & Duurzaamheidsprogramma 2016-2020 worden bouwstenen aangedragen om uiteindelijk tot een integraal beleid te komen.

Duurzaamheid

Ridderkerk streeft naar een CO₂-reductie. Dat gebeurt vooral omdat duurzaamheid loont. Daarnaast is het een wettelijke verplichting vanuit Europese en landelijke wetgeving. En is er vraag naar vanuit de maatschappij en het bedrijfsleven.

Genestetstraat 2

We zijn in gesprek met partners over de realisatie van een participatiecentrum en Kenniscentrum Duurzaamheid in de Genestetstraat 2. Samen met circa 35 partners (bewoners, maatschappelijke partners en bedrijven) maken wij het financiële plan en het plan voor de invulling en inrichting van het pand. Deze zijn gebaseerd op de eerder gepresenteerde visie. Deze samenwerking vraagt tijd om partners te betrekken en te binden en gezamenlijk te komen tot een plan op de diverse gebieden (financieel, juridisch en inhoudelijk). Om het project haalbaar te maken, willen we werken met een groeiemodel in de bijdrage van de gebruikers. Dit betekent dat de bijdrage oploopt van 'geen bijdrage' in 2015 tot een kostendekkende huur in 2019.

Afval

De BAR-gemeenten zijn voornemens samen een NV BAR-Afvalbeheer op te richten voor de inzameling en beheer van alle stromen huishoudelijk afval. Ten tijde van het opstellen van deze begroting zijn de voorstellen voor college en raad net gemaakt. In het najaar van 2015 start , op basis van het advies van de NV MAR, een participatietraject om te komen tot draagvlak voor een andere inzamelings-systematiek, die moet ingaan per 2017. Doel is het afvalscheidingspercentage te verhogen van 51% nu naar 75% in 2020. De veranderingen hebben geen effect op het beleid van de gemeente en leiden voorsnog niet tot hogere kosten.

Begraafplaatsen

Het aantal belangstellenden bij uitvaartdiensten neemt gemiddeld toe. Ook hebben nabestaanden meer wensen rondom een uitvaartdienst. Als gevolg daarvan is er regelmatig gebrek aan ruimte. Bijvoorbeeld in de grote aula van het rouwcentrum Vredehof.

Gezondheid

Het meest recente beeld voor wat betreft de gezondheid (enquête GGD, 2012) van de Ridderkerkse bevolking is in lijn met de landelijke trend. Het gaat goed met de gezondheid. Niet alleen objectief- de medische wetenschap is op een ongekend hoog niveau en blijft zich door ontwikkelen- maar de ervaren gezondheid scoort ook hoog.

Nederland scoort mondiaal hoog en Ridderkerk scoort ten opzichte van de regio Rotterdam Rijnmond bovengemiddeld (enquête GGD, 2012), met een uitzondering op het gebied van overgewicht en ontevredenheid over de luchtkwaliteit. Op beide gebieden onderneemt de gemeente Ridderkerk gerichte acties.

Ridderkerk zal de komende jaren vergrijzen en de ouderen moeten steeds langer thuisblijven wonen. Gezondheid, preventie en zorg vallen hier samen en de gebiedsteams hebben een belangrijke rol in het vinden van passende oplossingen.

In de wijk west is de vergrijzing de komende jaren relatief hoog. Dit kan een druk leggen op het aanbod eerstelijns voorzieningen.

De focus en het zwaartepunt zal zich vermoedelijk gaan verleggen van lichamelijke naar mentale gezondheid.

Algemene Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)-problematiek neemt toe en wordt mogelijk ook zichtbaarder en merkbaarder in de wijken. Dit is het gevolg van de afbouw van opnameplaatsen in de instellingen (Delta, Bouman).

Dierenwelzijn

De aandacht voor dierenwelzijn neemt landelijk toe. Ook in Ridderkerk is dat het geval. Met de Dierenbescherming Rijnmond zijn nadere afspraken gemaakt die zijn vastgelegd in een Dienstverleningsovereenkomst met een pluspakket.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Programma Duurzaamheid (2015-2018)
- Milieuprogramma (2011-2014)
- Startnotitie "Van Afval naar Grondstof"
- Geluidbelastingkaarten (2012-2017)
- Actieplan Geluid (2015-2018)
- Actieplan Luchtkwaliteit (2011-2014)
- Visie Externe Veiligheid (2012-2016)
- Bodemkwaliteitskaarten en Nota Bodembeheer (2014-2019)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (2013-2017)
- Algemene Verordening Begraafplaatsen Ridderkerk (2013)
- Beheerplan Begraafplaatsen 2014-2018

Verder uit te werken beleid

Geen

Te herzien beleid

- Milieu- & Duurzaamheidsprogramma 2016-2020 (2015)
- Geluidbelastingkaarten (2017)
- Actieplan Geluid (2018)
- Actieplan Luchtkwaliteit (2015)
- Visie Externe Veiligheid (2016)
- Bodemkwaliteitskaarten en Nota Bodembeheer (2019)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (2017)
- Verordening Algemene begraafplaatsen Ridderkerk (2015)

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Toekomstvisie rouwcentrum Vredehof

D. Wat willen we bereiken?

Duurzaamheid

- Een CO₂-reductie van 40% in 2030 t.o.v. 1990
- Regionale samenwerking op het gebied van duurzaamheid

Milieu

- Verminderen van het aantal geluidgehinderden
- Verbetering van luchtkwaliteit
- Verhogen van het afvalscheidingspercentage van 51 naar 75%
- Verlagen van risico's binnen de gemeente bij de productie, het vervoer, de opslag en het gebruik van gevaarlijke stoffen
- Het beheersen van de gemeentelijke bodemproblematiek

Begraafplaatsen

- Voldoende ruimte voor het plaatsen van urnen

- Een kwalitatief goed onderhouden en ingericht rouwcentrum voorzien van de noodzakelijke voorzieningen

Gezondheid

- De grootste winst voor de gezondheid valt in deze tijd te behalen door een gezonde leefstijl, met name bewegen. Niet voor de gehele Ridderkerks bevolking maar voor enkele doelgroepen hebben organisaties in de eerste lijn gezondheidszorg hun zorgen geuit (jeugd, ouderen wiens mobiliteit afneemt en een groep die te definiëren valt als matig actief op meerdere leefgebieden).

Dierenwelzijn

- Opvang van zwerfdieren tot herplaatsing mogelijk is.
- Verwijdering gewonde dieren en kadavers van de openbare weg.
- Opvang bijzondere dieren in gespecialiseerde opvangcentra.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten zullen worden ondernomen:

Nieuw beleid

- Geluidsbelastingkaarten – Kosten zijn € 30.000 eenmalig.
- Opstellen geluidsbelastingkaarten, conform Kadernota 2016.
- Genestetstraat 2 – Kosten zijn € 11.000 en lopen jaarlijks op met € 11.000.
- De bestaande vaste lasten van de Genestetstraat zijn reeds in de begroting opgenomen. Op basis van een groeiemodel zijn kostendekkende huurinkomsten begroot. Eventueel door te berekenen gebruikerslasten (gas, electra, water, klein onderhoud, schoonmaak) zijn nog niet begroot aangezien er nog geen huurder(s) is/zijn voor het pand. Gebruikerslasten worden betaald door huurders.
- Stimuleren van duurzame energievoorziening van gemeentelijke gebouwen - Kosten zijn budgettair neutraal.
Er kunnen projecten worden opgestart als er incidenteel lagere kapitaallasten zijn door lagere investeringen in het jaar daarvoor. Deze lagere kapitaallasten zijn dekking voor die projecten.
- Duurzaamheid – Kosten zijn € 120.000 structureel.
Uitvoeren van het Duurzaamheidsprogramma en Regionale Duurzaamheidsagenda. Enkele voorbeelden van projecten en initiatieven zijn:
 - Duurzaamheidskring Ridderkerk
De Duurzaamheidskring Ridderkerk is gelanceerd. Als gemeente ondersteunen en faciliteren we de kring.
 - Kenniscentrum Duurzaamheid
Een fysiek kenniscentrum realiseren waar o.a. complete, onafhankelijke en transparante kennis verzameld en overgebracht wordt in de De Genestetstraat 2.
 - Duurzame energie
De productie van zonne-energie stimuleren en faciliteren door o.a. de oprichting lokale energie coöperatie en via het energieloket (www.woonwijzerwinkel.nl). Bovendien behoort hiertoe het zelf opwekken van energie door de realisatie van zonnepanelen.
 - Warmtebehoeften inventariseren en warmtenet opties onderzoeken

Milieu

- Uitvoering van het Milieu- & Duurzaamheidsprogramma
- Sanering van woningen van de A-lijst (geluidsbelasting 65 decibel of hoger) en B-lijst (geluidsbelasting tussen 60 en 64 decibel)
- Uitvoeren van maatregelen uit het actieplan geluid
- Uitvoeren van maatregelen uit het actieplan luchtkwaliteit
- Uitvoering van het bodembeleid
- Borging en uitvoering van de maatregelen uit de Visie Externe Veiligheid

Begraven

- Opstellen toekomstvisie rouwcentrum ten behoeve besluitvorming over de noodzakelijke aanpassing van het rouwcentrum en het beheer en onderhoud van het rouwcentrum.
- In 2015 is besloten een wachtlocatie te realiseren (motie van de raad). De uitvoering hiervan is eind 2015 gestart en wordt in 2016 opgeleverd.
- Vervangen en uitbreiden columbarium op begraafplaats Vredehof (zie opgenomen investeringsproject).

Gezondheid

- Speciale aandacht is er voor de doelgroep mantelzorgers, wiens taken de komende jaren zullen verzwaren.
- Voor de jeugd, ouderen wiens mobiliteit afneemt en een groep die te definiëren valt als matig actief op meerdere leefgebieden wordt, aanvullend aan het algemene sportaanbod, gericht bemiddeld naar passend beweegaanbod.

Dierenwelzijn

- Uitvoering van de met de Dierenbescherming Rijnmond aangegane dienstverleningsovereenkomst voor de opvang van zwerfdieren (voornamelijk honden en katten) inclusief pluspakket.
- Daarnaast verwijdert de Dierenbescherming Rijnmond gewonde dieren en kadavers van de openbare weg. Voor zover mogelijk worden de baasjes opgespoord. Honden zijn bijvoorbeeld veelal gechipt.
- Wanneer bijzondere dieren worden opgevangen, worden die overgebracht naar daarvoor gespecialiseerde opvangcentra.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clus- ters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
10		Gezondheid en duurzaamheid				
Lasten	10.1	Gezondheid (algemeen inclusief ambulancevervoer)	366.800	366.800	337.800	337.800
	10.2	Dierenwelzijn	21.200	21.200	21.200	21.200
	10.3	Afvalinzameling	3.990.204	4.004.651	4.000.797	3.996.943
	10.4	Riolering en gemalen	2.940.058	2.939.243	2.992.613	3.136.065
	10.5	Milieu	859.900	859.900	859.900	859.900
	10.6	Begraven	1.025.287	1.024.740	1.020.174	1.031.333
Totaal - Lasten			9.203.449	9.216.534	9.232.484	9.383.241
Baten	10.3	Afvalinzameling	-5.222.500	-5.276.400	-5.341.200	-5.407.800
	10.4	Riolering en gemalen	-4.180.200	-4.196.400	-4.232.100	-4.375.300
	10.5	Milieu	-8.500	-8.500	-8.500	-8.500
	10.6	Begraven	-1.362.200	-1.367.100	-1.361.900	-1.362.500
Totaal - Baten			-10.773.400	-10.848.400	-10.943.700	-11.154.100
Saldo - Lasten en baten			-1.569.951	-1.631.866	-1.711.216	-1.770.859
Stortingen	10.9	Reserves programma 10	48.096	45.758	43.418	42.774
Onttrekkingen	10.9	Reserves programma 10	-316.398	-273.659	-171.819	-98.476
Saldo - Reserves			-268.302	-227.901	-128.401	-55.702
Begrotingssaldi Gezondheid en duurzaamheid			-1.838.253	-1.859.767	-1.839.617	-1.826.561

Programma	Clus- ters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
10		Gezondheid en duurzaamheid				
Lasten		Geluidsbelastingkaarten	30.000	0	0	0
		Duurzaamheid	120.000	120.000	120.000	120.000
Totaal - Lasten			150.000	120.000	120.000	120.000
Baten		Genestetstraat 2	-11.000	-22.000	-33.000	-43.500
Totaal - Baten			-11.000	-22.000	-33.000	-43.500
Saldo - Lasten en baten			139.000	98.000	87.000	76.500
Begrotingssaldi Gezondheid en duurzaamheid Nieuw beleid			139.000	98.000	87.000	76.500

Begrotingssaldi Gezondheid na bestaand en nieuw beleid	-1.699.253	-1.761.767	-1.752.617	-1.750.061
---	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Geen grote fluctuaties.

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma

Naam investeringsproject	Omschrijving werk	Eindoplevering	Investeringskrediet
1. Geluidswal	Het Zand voorzien van een geluidswal	2016	200.000
2. Riolering	Vervangen diverse (drukriool) gemalen conform rioleringsplan	2016	907.800
3. Uitbreiding begraafplaats	Grondwerk uitvoeren ten behoeve van toekomstige inrichting uitbreiding begraafplaats Vredenhof	2016	325.000
4. Columbarium begraafplaats Vredenhof	Vervangen en uitbreiden van een columbarium uit 1986	2016	50.000
5. Geluidsreductie	Rotterdamseweg van geluidsreductie voorzien	2016	144.500

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Hoeveelheid restafval die vanuit afval aanbestedingstation in verbrandingsoven terecht komt
2. Vergroten van het afvalscheidingspercentage
3. Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)
4. Hernieuwbare energie (%)
5. Waardering algemene persoonlijke gezondheid (score 1 -1 10)

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

Programma 11. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

A. Programmavisie

In Ridderkerk is het prettig wonen voor iedereen. Samen met de woningbouwcorporatie zetten we ons in voor een evenwichtige en kwalitatief goede woningvoorraad. Er is een diversiteit aan woonmilieus met een voldoende en gevarieerd woningbestand voor alle doelgroepen. Daarbij wordt rekening gehouden met wensen die voortkomen uit de samenleving zoals behoefte aan ruimte voor mantelzorg.

De gemeentelijke woonlasten zijn in verhouding met de kwaliteit van wonen in de gemeente. Bestaande woningen zijn energiezuiniger. Wij zijn transparant over tarieven van grondtransacties.

B. Trends en ontwikkelingen

Woningwet

In 2015 is de Woningwet gewijzigd.

De consequenties daarvan en van andere daaruit voortvloeiende wettelijke maatregelen zullen in de tweede helft van 2015 in beeld worden gebracht en worden betrokken bij de actualisering van de prestatieafspraken met Woonvisie.

Herontwikkeling werf P.C. Hoofdstraat

Voor deze locatie gaan wij een ontwikkelingsvisie maken. Daarbij zullen wij eigenaren en gebruikers om advies vragen. Dit doen we aan de hand van een ontwerp-visie. Daarna kan de gemeenteraad de ontwikkelingsvisie vaststellen. Naar verwachting is dat in het eerste kwartaal van 2017. Deze ontwikkelingsvisie vormt vervolgens de basis voor een nieuw op te stellen bestemmingsplan voor het plangebied.

In de tussentijd willen we de locatie zo goed mogelijk gebruiken en inzetten. Bijvoorbeeld door deze tijdelijk in gebruik te geven.

Herontwikkeling werf Industrieweg 10

De locatie is opgenomen in de Ontwikkelingsvisie Park Ringdijk. van 11 december 2012 (gemeentestukken 2012-233).

Deze ontwikkelingsvisie vormt de basis voor het op termijn realiseren van de woonbestemming op de locatie van de huidige plantsoenpost. Op dit moment beraden wij ons op een aanpak en planning.

Omgevingswet

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de Omgevingswet. Met de slogan 'eenvoudig beter' is de overheid begonnen aan het maken van het wetsvoorstel voor de Omgevingswet. Eén wet die alle wetten en regels op het gebied van de leefomgeving vereenvoudigt en bundelt. Op dit moment hebben we nog 26 wetten, 120 Algemene Maatregelen van Bestuur en 120 Ministeriële Regelingen. Met de Omgevingswet moet dit gereduceerd zijn tot één wet, vier Algemene Maatregelen van Bestuur en circa tien Ministeriële Regelingen.

Om deze verandering en de impact op de gemeente in beeld te brengen is een Startnotitie Omgevingswet opgesteld. De startnotitie bevat actiepunten voor de komende drie jaar. Begin 2016 hebben wij meer inzicht in wat nodig is aan middelen om deze wet goed te implementeren.

Startersleningen

Het college heeft de behoefte naar, en de mogelijkheden om opnieuw startersleningen beschikbaar te stellen, onderzocht. Dit was afgesproken in het coalitieakkoord 2014 – 2018. Tijdens het onderzoek is gebleken dat onzeker is of de starterslening na 1 januari 2017 nog zal blijven bestaan. In afwachting van meer duidelijkheid is het onderzoek stilgelegd. Wanneer we het onderzoek naar de Starterslening weer oppakken, zullen wij ook de Blijverslening daarin betrekken. Zie ook RIB 596472.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Erfgoedbeleid (2013 - 2016)
- Nota Grondbeleid (2013)
- Gebiedsprofiel Rivierenland (juni 2013)
- Gebiedsvisie Deltapoort (2012)
- Structuurvisie Ridderkerk (2009)
- Woningbouwstrategie (2011)
- Werkboek woningbouwstrategie (2011)
- Prestatieafspraken Woonvisie 2012 – 2015
- Bestemmingsplannen (diverse)
- Regionale Woonvisie 'Dat spreken we af!' en Samenwerkingsafspraken subregio Zuidrand (januari 2014)
- Verordening Woonruimtebemiddeling regio Rotterdam (juni 2015)

Verder uit te werken beleid

- Structuurvisie (2010-2020)
- Coalitieprogramma (2014-2018)
- Gebiedsvisie Deltapoort (2012)
- Aanvulling lokaal woonbeleid m.b.t. schaarste-discussie

Te herzien beleid

- Structuurvisie (Omgevingsvisie)
- Prestatieafspraken Woonvisie

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Visie Huijs ten Donck
- Visie P.C. Hooftparck

D. Wat willen we bereiken?

Ruimtelijke ontwikkeling

- Actuele ruimtelijke kaders.
- Flexibiliteit om een participerende overheid te kunnen zijn.

Wonen

- Goed wonen in Ridderkerk voor iedereen door een gedifferentieerde en kwalitatief goede woningvoorraad
- Een verlaging van het percentage sociale voorraad van 41% naar 33% met behoud van voldoende betaalbare huurwoningen voor de doelgroep

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten zullen worden ondernomen:

Nieuw beleid

- Herontwikkeling Industrieweg - Het pand wordt niet meer door de BAR organisatie gebruikt. Wij onderzoeken of en op welke manier wij deze locatie kunnen ontwikkelen. De boekwaarde van het pand wordt in 2015 ten laste van de Algemene Reserve gebracht zodat er geen kapitaallasten meer op de begroting drukken.
- P.C. Hooftstraat gemeentewerven - Het pand wordt niet meer door de BAR organisatie gebruikt. Wij onderzoeken of en op welke manier wij deze locatie kunnen ontwikkelen. De boekwaarde van het pand wordt in 2015 ten laste van de Algemene Reserve gebracht zodat er geen kapitaallasten meer op de begroting drukken.
- Vergroten enthousiasme over erfgoed door middel van diverse activiteiten - Dekking binnen bestaande budgetten.
- Toekomstvisie - Vanaf 2017 is een bedrag voor doorontwikkeling c.q. onderhoud opgenomen. Het proces moet nog ontworpen en besproken worden met de raad. De ambitie is om een interactief, innovatief proces in te richten. De kosten zijn gebaseerd op eerdere ervaringen. 2016 is het ontwikkeljaar. De ontwikkelkosten kunnen worden gedekt binnen het incidenteel budget Verkeerscirculatie.
- Startersleningen - Het project wordt uitgesteld. Gebleken is dat het onzeker is of de starterslening na 1 januari 2017 nog kan blijven bestaan. De gemeenteraad is met een RIB geïnformeerd.

- Revitalisering plein Oost - Kosten zijn € 70.000 eenmalig
Kwaliteitsverbetering plein Oost, Conform Kadernota 2016.
- Visie Huijs ten Donck - Totaalplan met haalbaarheidsonderzoek - Kosten zijn € 50.000 eenmalig. Het is gewenst, maar ook noodzakelijk, dat de gemeente een bedrag van € 50.000 beschikbaar stelt om een totaalplan op te stellen met een daaraan gekoppeld haalbaarheidsonderzoek. Uit dit onderzoek moet naar voren komen, welke acties en investeringen nodig zijn om de buitenplaats nog vele jaren als uniek erfgoed voor Ridderkerk te kunnen behouden.

Ruimtelijke ontwikkeling

- Visie P.C. Hooftparck
- Ruimte laten in bestemmingsplannen voor ideeën en wensen van bewoners, bedrijven of instellingen.
- Waar mogelijk voorsorteren op de nieuwe Omgevingswet.
- Opstellen toekomstvisie (tevens omgevingsvisie).

Wonen

- Bij het toevoegen van woningen door nieuwbouw bijdragen aan de gewenste differentiatie en kwaliteit van de woningvoorraad.
- De prestatieafspraken met Woonvisie actualiseren.

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen Bestaand beleid					
Lasten	11.1	Ruimtelijke ordening	165.081	163.931	162.780	161.630
	11.2	Grondbeleid	12.023.478	8.369.278	12.229.478	7.934.978
	11.3	Wonen	100.334	95.083	93.864	92.776
Totaal - Lasten			12.288.893	8.628.292	12.486.122	8.189.384
Baten	11.1	Ruimtelijke ordening	-26.200	-26.200	-26.200	-26.200
	11.2	Grondbeleid	-12.187.900	-8.424.000	-12.391.700	-8.110.100
	11.3	Wonen	-90.400	-86.400	-84.700	-84.700
Totaal - Baten			-12.304.500	-8.536.600	-12.502.600	-8.221.000
Saldo - Lasten en baten			-15.607	91.692	-16.478	-31.616
Stortingen	11.9	Reserves programma 11	244.600	138.600	250.000	139.200
Onttrekkingen	11.9	Reserves programma 11	0	0	0	0
Saldo - Reserves			244.600	138.600	250.000	139.200
Begrotingssaldi Ruimtelijke ontwikkeling en wonen Bestaand beleid			228.993	230.292	233.522	107.584

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen Nieuw beleid					
Lasten		Herontwikkeling Industrieweg	0	0	0	0
		P.C. Hoofdstraat gemeentewerven	0	0	0	0
		Erfgoed (Wens)	BN	BN	BN	BN
		Toekomstvisie (Wens)	BN	7.500	5.000	5.000
		Starterslening (Wens)	0	0	0	0
		Revitalisering plein Oost (Wens)	70.000	0	0	0
		Huys ten Donck (Wens)	50.000	0	0	0
Totaal - Lasten			120.000	7.500	5.000	5.000
Baten						
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			120.000	7.500	5.000	5.000
Begrotingssaldi Ruimtelijke ontwikkeling en wonen Nieuw beleid			120.000	7.500	5.000	5.000

Begrotingssaldi Ruimtelijke ontwikkeling en wonen na bestaand en nieuw beleid	348.993	237.792	238.522	112.584
--	----------------	----------------	----------------	----------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Fluctuaties in de lasten en baten rond de grondexploitaties die per saldo op dit programma budgettair neutraal verlopen (cluster 11.2).

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
1. Balans brengen in woningaanbod
2. Verduurzaming sociale voorraad woningen
3. Aantal bestemmingsplannen/beheersverordeningen ouder dan 10 jaar

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Programma 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Programma 12. Financiering en algemene dekkingsmiddelen

A. Programmavisie

We zijn een financieel stabiele en gezonde gemeente. We hebben inzichtelijk welke lokale lasten er zijn en streven er naar deze zo laag mogelijk te houden.

Voordelen uit de grondexploitaties (op bedrijven en woningbouw die uit programma 11 kunnen ontstaan) zijn op voorhand niet in de begroting opgenomen.

B. Trends en ontwikkelingen

Waardering onroerende zaken (WOZ)

De Landelijke Voorziening WOZ (LV-WOZ) is nodig als gevolg van de wet openbaarmaking WOZ-waarden. Met de LV-WOZ komen alle WOZ-waarden van woningen beschikbaar voor belanghebbenden, de Rijksbelastingdienst, waterschappen, financiële instellingen en notarissen. Gemeenten zijn bronhouder van de Basisregistratie WOZ. Dit betekent dat alle gemeenten zich moeten aansluiten op de LV WOZ. De Gemeente Ridderkerk is als 8^e gemeente hierop aangesloten.

Met ingang van 1 oktober 2015 is de WOZ-waarde een grondslag voor de maximale huur van woningen. Dit betekent dat de huurders in principe in 2016 een WOZ-beschikking dienen te ontvangen. De mogelijkheid ontstaat voor huurders dat ze met ingang van 2016 tegen de WOZ-beschikking ook bezwaar kunnen indienen tegen de WOZ-waarde. Het risico op een toename van het aantal bezwaarschriften neemt daardoor toe.

Digitalisering belastinggegevens

Voor burgers en bedrijven zijn belastinggegevens steeds vaker en sneller beschikbaar via het digitale kanaal. Zo is Ridderkerk aangesloten bij MijnOverheid (<https://mijn.overheid.nl>). Deze website biedt toegang tot steeds meer overheidsdiensten, zoals de Belastingdienst, Kadaster, RDW, SVB, UWV en dus ook onze gemeente. Via MijnOverheid is het bijvoorbeeld mogelijk een herinnering te krijgen als het rijbewijs bijna is verlopen, te controleren hoe iemand bij de gemeente geregistreerd staat, of om de status van een omgevingsvergunning te volgen. Ook de gemeentelijke belastinggegevens zijn dus op deze manier in te zien. Inloggen gebeurt met DigiD.

C. Beleidsdocumenten

Bestaand beleid

- Belastingnota 2011
- Verordening Onroerende Zaakbelasting (wordt jaarlijks vastgesteld)
- Verordening Precariobelasting (wordt jaarlijks vastgesteld)
- Verordening Hondenbelasting (wordt jaarlijks vastgesteld)
- Financiële verordening gemeente Ridderkerk (2013) incl. bijhorende nota's waaronder Vaste activa-beleid
- Nota reserves en voorzieningen (2011, wordt in 2015 herzien)

Verder uit te werken beleid

Geen

Te herzien beleid

- Vaste activa beleid (wordt na de zomer van 2015 uitgewerkt)

Nieuw te ontwikkelen beleid

- Schulden-/ leningenbeleid (2016)

D. Wat willen we bereiken?

Financiën

Een structureel sluitende begroting met gefaseerde afbouw van de dekkingsreserve. Dit betekent dat uitgaven en inkomsten structureel in balans zijn.

Een volledig geïndexeerde begroting vanaf 2016.

Een minimale hoogte van de Algemene reserve van € 20 miljoen. Dit is de ondergrens volgens de nota Reserves en voorzieningen.

Lokale lasten

De lokale lasten zo laag mogelijk houden.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

De volgende activiteiten zullen worden ondernomen:

Nieuw beleid

- Vennootschapsbelasting (Vpb) - Kosten zijn € 200.000 structureel Vennootschapsbelasting, conform Kadernota 2016.
- Invoeringskosten Vpb - Kosten zijn € 86.000 voor 2016 en € 58.000 structureel. Invoering en administratie vennootschapsbelasting, conform Kadernota 2016.

Financiën

- Doorvoeren van een inflatiecorrectie van 1% op de gehele in de begroting 2016 prijsgevoelige budgetten. Dit sluit aan bij de raming van het Centraal Plan Bureau in het jaarlijkse Centraal Economisch Plan.
- 'Realistischer ramen/reëel begroten'. Dit betekent overschotten en voordelen op voorhand in de begrotingsramingen verwerken.
- Nieuwe wensen/beleidsvoornemens dekken met inleveren op bestaand beleid of binnen bestaande budgetten opvangen.
- Een sluitende (meerjaren)begroting met een afbouw van de dekkingsreserve naar nul in 2017 (einde huidige collegeperiode).
- De ondergrens van de Algemene Reserve is minimaal € 20 miljoen.

Lokale lasten

- De belastingtarieven (of ongebonden heffingen) en heffingen niet meer dan trendmatig verhogen. Dit wordt gebaseerd op de raming van het Centraal Plan Bureau in het jaarlijkse Centraal Economisch Plan, die voor 2016 1% is. Dit betekent het toepassen van de jaarlijkse inflatiecorrectie van 1%.
- De tarieven voor (gebonden) heffingen op maximaal kostendekkendheid van 100% bepalen.
- Het houden van spreekuren en het organiseren van vooroverleg met belangrijke belastingplichtigen zoals Woonvisie en grote bedrijven.
- Waarde (WOZ)-taxaties uitvoeren conform de richtlijnen van de Waarderingskamer.
- Een tijdige afwikkeling van bezwaarschriften WOZ, waarbij het aantal bezwaarschriften onder het jaarlijkse landelijke afwijkingspercentage wordt gehouden

F. Wat mag het kosten?

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
12		Financiering en algemene dekkingsmiddelen Bestaand beleid				
Lasten	12.1	Financiën	1.261.965	1.125.654	1.181.916	1.329.896
	12.2	Lokale lasten	41.200	41.300	41.300	41.300
Totaal - Lasten			1.303.165	1.166.954	1.223.216	1.371.196
Baten	12.1	Financiën	-59.595.250	-58.876.819	-58.773.077	-58.842.415
	12.2	Lokale lasten	-8.283.800	-8.314.500	-8.393.600	-8.393.600
Totaal - Baten			-67.879.050	-67.191.319	-67.166.677	-67.236.015
Saldo - Lasten en baten			-66.575.885	-66.024.365	-65.943.461	-65.864.819
Stortingen	12.9	Reserves programma 12	648.383	1.385.191	1.409.701	1.426.331
Onttrekkingen	12.9	Reserves programma 12	-731.300	-728.500	-725.700	-722.900
Saldo - Reserves			-82.917	656.691	684.001	703.431
Begrotingssaldi Financiering en algemene dekkingsmiddelen Bestaand beleid			-66.658.802	-65.367.674	-65.259.460	-65.161.388

Programma	Clusters	Omschrijving Clusters (+ = lasten en - = baten)	Begroot 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
12		Financiering en algemene dekkingsmiddelen Nieuw beleid				
Lasten		Vennootschapsbelasting (Vpb)	200.000	200.000	200.000	200.000
		Invoeringskosten Vpb	86.000	58.000	58.000	58.000
Totaal - Lasten			286.000	258.000	258.000	258.000
Baten						
Totaal - Baten			0	0	0	0
Saldo - Lasten en baten			286.000	258.000	258.000	258.000
Begrotingssaldi Financiering en algemene dekkingsmiddelen Nieuw beleid			286.000	258.000	258.000	258.000

Begrotingssaldi Financiering en algemene dekkingsmiddelen na bestaand en nieuw beleid	-66.372.802	-65.109.674	-65.001.460	-64.903.388
--	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------

Toelichting op het meerjarige verloop:

- Daling van de baten met name vanwege de daling van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds (cluster 12.1).

Overzicht voornaamste investeringsprojecten binnen dit programma
Geen

G. Prestatie-indicatoren

De volgende prestatie-indicatoren zijn mogelijk voor dit programma:

Omschrijving prestatie-indicator
Waardering "voldoende" voor uitvoering wet WOZ in 2016 (meting Waarderingskamer)
Voor eind oktober van elk jaar alle bezwaarschriften WOZ afronden.
Het aantal bezwaarschriften WOZ onder het jaarlijkse landelijke afwijkingpercentages te houden
Gemiddelde WOZ-waarde
Aantal nieuw gebouwde woningen per 1000 woningen
Gemeentelijke woonlasten (naar type huishouden). Op welke plek van de ranglijst lokale lasten van de gemeenten staat Ridderkerk
Grijze druk (%) – verhouding ouderen tot werkende deel bevolking
Groene druk (%) – verhouding jeugdigen tot werkende deel bevolking

Blauw = indicator uit collegeprogramma

Rood = indicator conform (concept)indicatoren VNG

Wit = overige mogelijke indicator

Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Paragraaf 1. Lokale heffingen

Inleiding

In deze paragraaf staat informatie over de gemeentelijke belastingen en gebonden heffingen, het beleid rondom de lokale heffingen, een overzicht van de tarieven, een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk in het tijdvak 2016-2019.

Beleidsuitgangspunten

De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Voor de belastingtarieven geldt dat de lokale lasten niet meer dan trendmatig zullen stijgen (inflatiecorrectie).
- Voor het bepalen van de hoogte en de samenstelling van de tarieven voor (gebonden) heffingen geldt dat deze tarieven maximaal kostendekkend (100%) moeten zijn.
- De kosten van oninbare vorderingen en de kosten voor de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid worden binnen de gemeente Ridderkerk in principe doorberekend in de tarieven.

Tarievenbeleid

Volgens het tarievenbeleid moet de koopkracht van de eigen inkomsten worden gehandhaafd. Deze eigen inkomsten dienen ter dekking van de uitgaven van de gemeente. De correctie van de tarieven voor 2016 wordt berekend op basis van de verhouding tussen de loonstijgingen en de prijsstijgingen. De trendmatige groei 2016 ten opzichte van 2015 is 1%.

Overzicht geraamde belastingen en lokale heffingen

Hierna treft u een totaaloverzicht aan van in de begroting geraamde opbrengsten van de ongebonden heffingen en de gebonden heffingen. Deze zijn wettelijk gehouden aan de norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

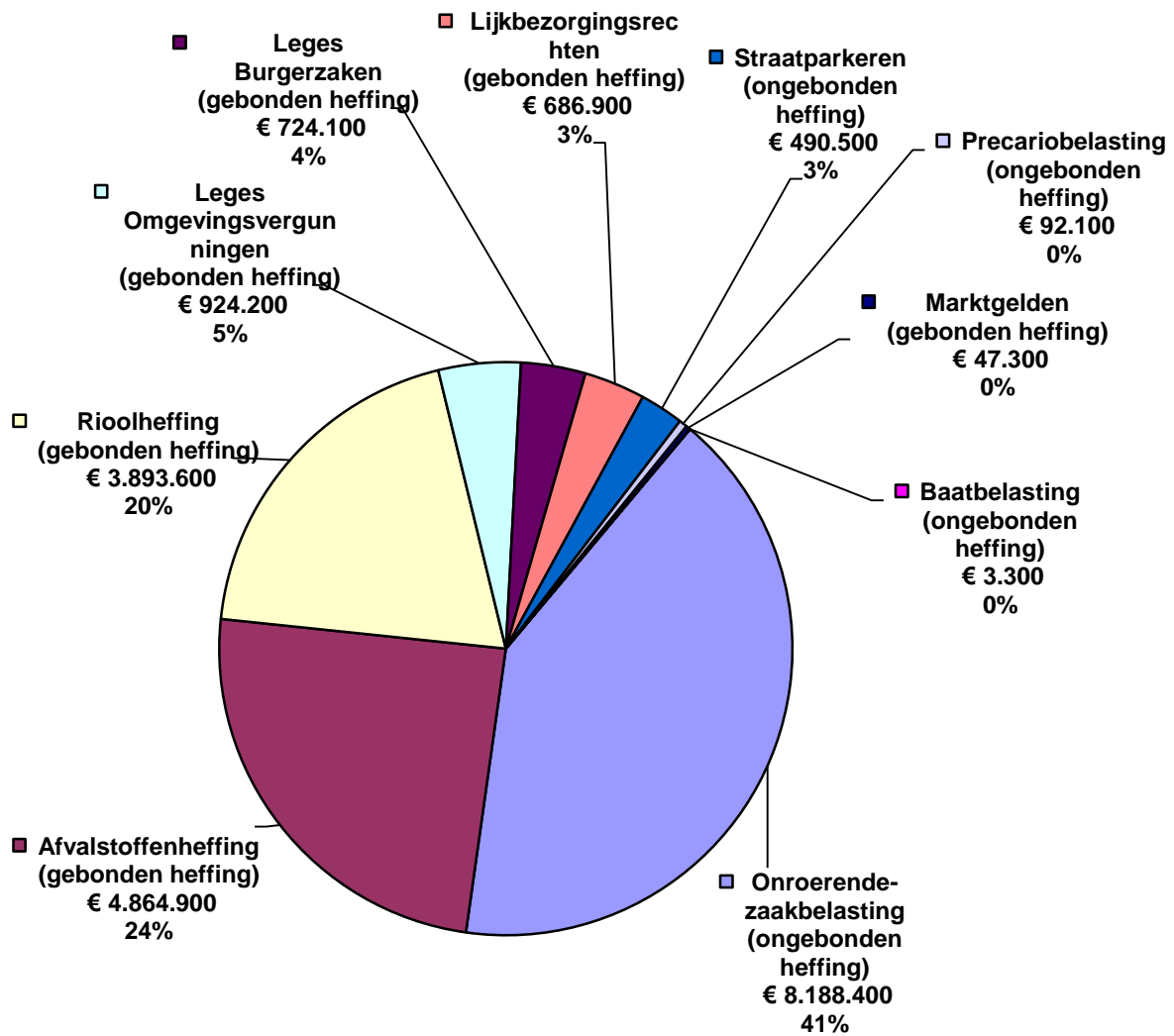
Ongebonden heffingen	Rekening	Begroting				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Onroerende-zaakbelastingen	7.991.300	8.155.800	8.188.400	8.219.100	8.298.200	8.298.200
Precariobelasting	118.500	92.100	92.100	92.100	92.100	92.100
Baatbelasting	1.900	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300
Straatparkeren/ parkeerboetes	412.700	490.500	490.500	490.500	490.500	490.500

Gebonden heffingen	Rekening	Begroting				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afvalstoffenheffing	4.992.100	4.866.000	4.865.000	4.924.000	4.989.000	5.055.700
Rioolheffing	3.612.400	3.780.400	3.893.600	4.026.000	4.169.100	4.312.300
Lijkbezorgingrechten	749.600	686.900	686.900	686.900	686.900	686.900
Marktgelden	44.700	48.400	47.300	47.100	46.600	46.600
Leges burgerzaken	788.400	769.700	724.100	728.100	725.400	725.400
Leges omgevingsvergunningen	462.500	912.600	924.200	929.100	926.700	926.700

Gemeente Ridderkerk

Lokale heffingen 2016

Inkomsten aan belastingen en retributies:
€ 19,9 miljoen

Beleidskader en beleidsontwikkelingen

Algemeen

Een algemeen uitgangspunt is dat de lokale lasten niet meer dan trendmatig stijgen en dat voor dienstverlening kostendekkende tarieven worden gerekend.

Macronorm onroerende zaakbelastingen (OZB)

In de afgelopen jaren is door de Rijksoverheid de opbrengststijging voor de OZB landelijk beperkt. Daartoe is een macronorm ingesteld die de maximale opbrengststijging voor een bepaald jaar aangeeft. Overschrijding van deze norm door alle gemeenten samen kan leiden tot korting in de algemene uitkering.

De discussie over het afschaffen van deze macronorm als beheersingsinstrument is nog niet afgesloten. Uit het "rapport evaluatie systematiek macronorm onroerende zaakbelasting" is naar voren gekomen dat de macronorm onroerende zaakbelasting (OZB) geen effectief beheersingsinstrument is gebleken. Echter zijn de alternatieven die in het rapport genoemd zijn nog onvoldoende uitgewerkt om reeds nu te besluiten tot aanpassing of afschaffing van de huidige norm. Derhalve wordt voor het belastingjaar 2016 de macronorm OZB 2015 van 3% nog gehandhaafd. Dit percentage houdt in een trendmatige groei BBP van 1,5% en een inflatiepercentage van 1,5%.

Aangezien deze norm steeds achteraf als toets wordt toegepast is het moeilijk in te schatten in welke mate een eventuele verhoging van de opbrengsten uit OZB wel of niet tot korting op de algemene uitkering leidt.

Transparante kostenonderbouwingen voor tarieven gebonden heffingen

Bij de berekening van de tarieven van de gebonden heffingen zijn de VNG transparantiemodellen toegepast om te komen tot kostenonderbouwing van de tarieven.

Rioolheffing op basis van verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP)

In 2012 is een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan Ridderkerk (GRP) 2013-2017 vastgesteld. Dit gebeurt in samenspraak met het waterschap en in BAR-verband. In dit nieuwe GRP is naast de inzameling etc. van huishoudelijk afvalwater, ook het beleid en uitvoering van afvloeiend hemelwater en grondwater opgenomen. Vanaf 2013 wordt er gesproken over een *verbreed GRP (vGRP)*. De tarieven van de rioolheffing worden in eerste instantie hierop gebaseerd.

Wet wijziging kwijtscheldingsnormen

Deze wetwijziging voorziet in een verruiming van de vermogensnorm tot maximaal de normen zoals deze gelden op grond van artikel 34 Wet werk en bijstand (WWB). Daarnaast is de beleidsruimte voor gemeenten verruimd met betrekking tot de volgende onderwerpen:

- Kwijtschelding voor ondernemers die op bijstandsniveau leven
- Kosten kinderopvang als uitgave
- Kwijtscheldingsnorm 65+

Tarieven 2016

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Omdat de uitkomsten van de hertaxatie voor de begroting 2016 nog niet bekend zijn, wordt in deze begroting met de (geactualiseerde) waarde-gegevens van 2015 gerekend. Hiervan uitgaande is de totale waarde van alle onroerende zaken (woningen en niet-woningen) berekend op € 4.639.987.000.

Voor de OZB-tarieven geldt dat de totale opbrengst in eerste instantie maximaal wordt verhoogd met de inflatiecorrectie van 1%. Dit betekent dat, uitgaande van de actuele cijfers van 2015 vermeerderd met autonome groei door nieuwbouw en verbouwingen, de totale opbrengst in 2016 maximaal € 8.213.100 zal bedragen.

In ons voorstel om de tarieven OZB 2016 vast te stellen (aan de gemeenteraad aan te bieden in de raadsvergadering van december 2015) zullen wij de tarieven herberekenen op basis van een percentage van de waarde van de onroerende zaak gecorrigeerd voor afrondingsverschillen en leegstand. Op basis van de hiervoor vermelde cijfers zien de tarieven er als volgt uit (exclusief uitkomst hertaxatie 2016).

Onroerende zaakbelastingen(OZB) <i>(als percentage van de waarde)</i>	2015	2016*
Eigenaren woningen	0,1280%	0,1293%
Gebruikers niet-woningen	0,2515%	0,2540%
Eigenaren niet-woningen	0,2000%	0,2020%

* voorlopig percentage o.b.v. index van 1%

Vaststelling definitieve tarieven OZB

Na het bekend worden van de uitkomsten van de hertaxatie 2016 mag een stijging of een daling van de waarde ten opzichte van de vorige peildatum in beginsel niet tot hogere inkomsten c.q. minder inkomsten uit de OZB leiden en zal dus gecompenseerd worden door een verlaging c.q. verhoging van de OZB-tarieven (herberekening bij voorstel OZB-tarieven in december).

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing (AFV) wordt geheven om de kosten te betalen die de gemeente maakt voor het (laten) inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. De tarieven moeten kostendekkend zijn. Er is een nieuwe heffing van het Rijk op afvalinzameling. Ook heeft de gemeente een nieuwe taak gekregen in de inzameling en verwerking van kunststoffen. De kosten nemen hierdoor structureel toe met ruim € 200.000. Dit heeft negatieve gevolgen voor de hoogte van de afvalstoffenheffing die dan met een sprong omhoog zou gaan in 2016. Wij stellen u voor de kostenverhoging in vier jaar te verwerken in plaats van in eens. In de jaren 2016, 2017 en 2018 ontstaan daardoor tekorten in de begroting. Deze kunnen worden gedekt door een beschikking over de algemene reserve. Hieronder het overzicht van de tariefontwikkeling waarbij met bovenstaande rekening is gehouden.

Afvalstoffenheffing	2015	2016	2017	2018	2019
Eenpersoonshuishouden	189,72	191,16	192,60	194,04	195,72
Meerpersoonshuishouden	263,64	265,68	267,72	269,76	271,92
Minicontainer	86,28	86,88	87,48	88,08	88,80

Rioolheffing

Het uitgangspunt van de rioolheffing is om gemeenten in staat te stellen de kosten te verhalen die gepaard gaan met de gemeentelijke wateropgave. De gemeentelijke watertaken die uit de heffing bekostigd mogen worden, zijn de taken die betrekking hebben op:

- de inzameling, de berging en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater en op de zuivering van huishoudelijk afvalwater door middel van kleinere individuele installaties voor de behandeling van afvalwater (IBA);
- de inzameling en de verdere verwerking van afvloeiend hemelwater;
- het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming.

Tarieven rioolheffing

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Eigenaar/gebruiker tot 500 m ³	81,00	84,24	86,76	89,40	92,04
Grootverbruik 1 ^e tariefschijf	86,52	89,88	92,64	95,40	98,28

De stijging van de tarieven is conform de uitgangspunten van het GRP 2013 – 2017 (stijging 3%) en de inflatiecorrectie van 1%.

Overige lokale heffingen

Precariobelasting

Binnen de Gemeente Ridderkerk wordt precariobelasting geheven voor het hebben van voorwerpen zoals uithangborden, winkeluitstallingen, terrassen of andere reclamevoorwerpen boven, op of in openbare gemeentegrond. De opbrengst is sterk afhankelijk van wisselende activiteiten in de openbare ruimte. Voor 2016 zijn de tarieven van 2015 verhoogd met de inflatiecorrectie van 1%.

Parkeerbelasting

Parkeerbelasting wordt geheven in het kader van parkeerregulering. Betaling vindt plaats via een geldige parkeervergunning of bij de parkeerapparatuur zoals de parkeermeter, parkeerautomaat. Als er niet of onvoldoende parkeergeld is betaald wordt een naheffingsaanslag parkeerbelasting opgelegd. De hoogte van de naheffingsaanslag is wettelijk vastgelegd. De overige tarieven van de parkeerbelasting worden voor 2016 niet verhoogd.

Lijkbezorgingsrechten

Voor het verlenen van diensten door en/of het gebruik van de faciliteiten van de begraafplaatsen Vredenhof en Rusthof worden rechten geheven voor onder andere begraven, onderhoudsrechten en andere lijkbezorgingsrechten. De tarieven van de lijkbezorgingsrechten zijn kostendekkend.

Marktgelden

Voor het gebruik of genot van een standplaats voor het uitstallen, aanbieden of verkopen van goederen of voorwerpen, op het krachtens de "Marktverordening van de gemeente Ridderkerk" aangewezen marktterrein, wordt onder de naam van "marktgeld" een recht geheven. De markt is voorzien van elektra-aansluitingen van 16 ampère respectievelijk 32 ampère. Voor het gebruik van deze voorziening zijn er afzonderlijke tarieven in de verordening opgenomen. De tarieven van de marktgelden zijn kostendekkend.

Leges Publieksdiensten en omgevingsvergunning

Onder de naam leges worden rechten geheven voor verstrekte diensten en producten. Een aantal tarieven van leges is wettelijk gemaximeerd, zoals het tarief voor paspoorten, aanwezigheidsvergunning speelautomaten of bijvoorbeeld een uittreksel Burgerlijke stand. Voor het overige geldt ook hier dat de tarieven van leges maximaal kostendekkend mogen zijn.

Kwijtscheldingsbeleid

Binnen de gemeente Ridderkerk is het huidige kwijtscheldingsbeleid erop gericht om de wettelijke kwijtscheldingsnormen optimaal te benutten. Daarnaast heeft de gemeente de bevoegdheid om de verruiming van de kwijtscheldingsnormen wel of niet toe te passen.

Het huidige kwijtscheldingsbeleid kent een gedeeltelijke kwijtschelding voor belastingaanslagen. Een verzoek tot kwijtschelding kan worden gedaan door particuliere huishoudens voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing behalve voor extra minicontainers (exclusief een drempelbedrag) en de rioolheffing gebruikersdeel (exclusief drempelbedrag). De afvalstoffenheffing en de rioolheffing worden dus niet volledig kwijtgescholden. Reden hiervoor is het feit dat in de uitkeringen een bedrag is opgenomen om deze rechten te voldoen. Daartoe gelden drempelbedragen. Deze drempelbedragen worden ten opzichte van 2015 gecorrigeerd voor het percentage van de tariefontwikkeling voor 2016.

Cliënten van de Sociale Dienst ontvangen een verkorte vragenlijst en moeten een kopie bankafschrift afgeven. Op basis hiervan wordt bezien of de cliënt recht heeft op kwijtschelding.

De kosten voor de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid worden doorberekend in de tarieven van de verschillende heffingen. In de begroting zijn de volgende bedragen geraamd voor de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid.

Kwijtschelding lokale heffing	Rekening 2014	Begroting	
		2015	2016
Onroerende-zaakbelastingen	3.700	2.500	2.500
Rioolheffing	48.000	45.000	45.000
Afvalstoffenheffing	142.000	130.000	130.000

Woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De woonlasten vormen het grootste deel van de opbrengst uit de gemeentelijke heffingen en daarmee grotendeels de lokale lastendruk. Hierna worden de woonlasten voor burgers (woningen) en het bedrijfsleven (niet woningen/ bedrijven) inzichtelijk gemaakt.

A. Lastendruk burgers (woningen)

Omschrijving	2014	2015	2016	Afwijking	
				Absoluut	In %
+ = stijging en - = daling van lasten					
A: Eénpersoonshuishouden met een huurwoning					
Rioolgebruik	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
Afval	€ 195,48	€ 189,72	€ 191,16	€ 1,44	0,76%
Totaal*	€ 274,08	€ 270,72	€ 275,40	€ 4,68	1,73%
B: Meerpersoonshuishouding met een huurwoning					
Rioolgebruik	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
Afval	€ 271,44	€ 263,64	€ 265,68	€ 2,04	0,77%
Totaal*	€ 350,04	€ 344,64	€ 349,92	€ 5,28	1,53%
C: Eénpersoonshuishouding met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 185.000					
Rioolgebruik	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
Afval	€ 195,48	€ 189,72	€ 191,16	€ 1,44	0,76%
OZB-eigendom **	€ 219,41	€ 236,80	€ 239,21	€ 2,41	1,02%
Riooleigendom	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
Totaal*	€ 572,09	€ 588,52	€ 598,85	€ 10,33	1,76%
D: Meerpersoonshuishouding met een koopwoning met een WOZ-waarde van € 185.000					
Rioolgebruik	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
Afval	€ 271,44	€ 263,64	€ 265,68	€ 2,04	0,77%
OZB-eigendom **	€ 219,41	€ 236,80	€ 239,21	€ 2,41	1,02%
Riooleigendom	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
Totaal*	€ 648,05	€ 662,44	€ 673,37	€ 10,93	1,65%

B. Lastendruk niet woningen (bedrijven)

Omschrijving	2014	2015	2016	Afwijking	
				Abs.	In %
+ = stijging en - = daling van lasten					
E: Niet-woning/bedrijf in eigendom met een WOZ-waarde van € 185.000					
Rioolgebruik	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
OZB-eigendom **	€ 447,52	€ 465,28	€ 469,90	€ 4,62	0,99%
Riooleigendom	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
Totaal*	€ 604,72	€ 627,28	€ 638,38	€ 11,10	1,77%
F: Niet-woning/bedrijf in gebruik met een WOZ-waarde van € 185.000					
Rioolgebruik	€ 78,60	€ 81,00	€ 84,24	€ 3,24	4,00%
OZB-gebruik **	€ 356,68	€ 370,00	€ 373,70	€ 3,70	1,00%
Totaal*	€ 435,28	€ 451,00	€ 457,94	€ 6,94	1,54%

* Absoluut en gewogen %

** Op basis van het concepttarief voor 2016, dus exclusief aanpassing van het tarief na uitkomst hertaxatie 2015.

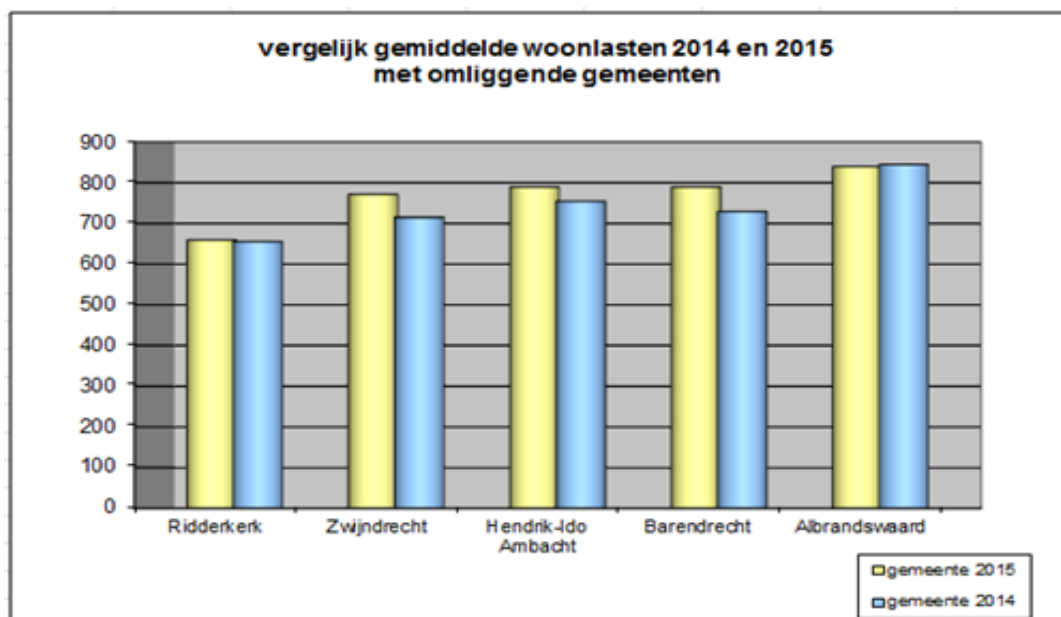
Om de woonlasten te berekenen, wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde COELO-Atlas 2015, waarbij een gemiddelde WOZ-waarde van € 185.000 geldt.

Ridderkerk ten opzichte van buurgemeenten

Om de woonlasten te kunnen vergelijken wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde COELO-Atlas (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). Hierin wordt jaarlijks uit de gemeentelijke belastingtarieven een samenvattend getal afgeleid, dat weergeeft hoe hoog deze lasten zijn. Uitgegaan wordt van een meerpersoonshuishouden in een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde.

Bij het berekenen van de woonlasten wordt door de COELO uitgegaan van een tarief van een éénpersoonshuishouden en een meerpersoonshuishouden. Wanneer er, zoals in Ridderkerk, sprake is van een verdere differentiatie, wordt in de gepresenteerde cijfers uitgegaan van het tarief voor een huishouden bestaande uit drie of meer personen.

Tarieven per gemeente 2015					
	afvalstoffen en heffing	rioolrecht	OZB tarief	gem. woningwaar de	Totaal
Ridderkerk	263,00	162,00	0,1280	182.800	659
Zwijndrecht	300,00	248,00	0,1388	161.400	772
Hendrik-Ido Ambacht	315,00	172,00	0,1471	206.000	790
Barendrecht	255,00	244,00	0,1232	236.200	790
Albrandswaard	236,00	278,00	0,1388	234.900	840

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Aanleiding en achtergrond

Er wordt actief beleid gevoerd op de beheersing van de risico's die de gemeente loopt. Gekeken wordt naar de maatregelen die worden getroffen om de risico's af te dekken. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden, bijvoorbeeld omdat het verzekeren ervan te duur zou zijn, wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Dit is het weerstandsvermogen. Door een scherp inzicht in de actuele risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen, of ontstaan door externe invloeden, in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. In deze paragraaf wordt verslag gedaan van de resultaten van de meest recente inventarisatie van risico's en maatregelen. Op basis van de geïnventariseerde risico's en de beschikbare financiële middelen (weerstandscapaciteit) is het weerstandvermogen berekend.

2. Risicoprofiel

Door actieve risicobeheersing heeft de gemeente in beeld wat de risico's zijn en is het mogelijk om het weerstandsvermogen te bepalen. Met ingang van 2015 maakt ook het risico van de BAR-organisatie onderdeel uit van het risicoprofiel van de deelnemende gemeenten. Vanuit de gemeenschappelijke regeling BAR-organisatie wordt het belangrijkste deel van de producten en diensten geleverd voor de drie gemeenten. De gemeenschappelijke regeling kent echter geen algemene reserve. Om deze reden wordt de benodigde weerstandscapaciteit door toepassing van een afgesproken vaste verdeelsleutel opgevangen door de gemeenten. Alle risico's worden zo mogelijk 2 maal per jaar herijkt en er wordt continu geanticipeerd op nieuwe risico's. Het getoonde risicoprofiel is bepaald vanuit de herijking/ inventarisatie zoals uitgevoerd t/m tenminste 31 juli 2015.

In het overzicht hieronder worden de 10 risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit. Bij ieder risico worden kort de beheersmaatregelen weergegeven.

Tabel 1: TOP 10 Belangrijkste financiële risico's					
Risico co-nummer	Risico	Maatregelen	Klasse	Financieel gevolg	Invloed
1	Risico's die voortvloeien uit de 3 decentralisaties voor Ridderkerk in GRBAR	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring/ benchmarking, business intelligence, competentieontwikkeling	5	max.€ 3.957.480	34.31%
2	Risico's taakuitvoering BAR	BAR-organisatie, procesmanagement, monitoring, business intelligence, competentieontwikkeling	5	max.€ 920.000	19.86%
3	Risico's bij optreden van negatief scenario deelneming GR Nieuw Reijerwaard	2x per jaar grex-analyse, gecontroleerde projectomgeving	3	max.€ 3.000.000	19.40%
4	Risico's niet te dekken binnen grondexploitaties	Gecontroleerde projectomgeving	5	max.€ 257.000	4.99%
5	De gebundelde inkomensvoorziening uitkeringen (BUIG) is niet toereikend.	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence	3	max.€ 500.000	2.70%
6	Budgetrisico's in open eind regelingen	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence,	5	max.€ 250.000	2.43%
7	Overschrijding van budget(ten) Wmo	Beperkte invloed, GRBAR organisatie, procesmanagement, monitoring/benchmarking, business intelligence	3	max.€ 450.000	2.40%
8	Risico's tijdens inrichten contractmanagement	Competentie contractmanagement optimaliseren	4	max.€ 250.000	1.89%
9	Risico's op door gemeente gesubsidieerde instellingen	Ontwikkeling competentie accountmanagement, bestuurlijk toezicht	3	max.€ 400.000	1.72%
10	Arbeidsongeschiktheid van collegelid en/of -leden.	Geaccepteerd risico	1	max.€ 1.286.500	1.41%

Totaal grote risico's: € 11.270.980

Risico's 11 t/m 25

	Risico
11	Risico's (on)beheersbaarheid gemeenschappelijke regelingen
12	Lagere dividend-opbrengsten
13	Risico invoering vennootschapsbelasting met indicatie Vpb-last
14	Stijging uitkeringsgerechtigden door onvoldoende resultaten mbt uitstroom/ werkgelegenheid.
15	Verbonden partij heeft een financieel tekort welke niet kan worden gedekt vanuit het weerstandsvermogen van desbetreffende partij/regeling.
16	De gemeente moet een deel van de saneringskosten zelf dragen van bekende en onbekende saneringen
17	doorvoeren private borging 2017 (privatiseren taken bouw-& woningtoezicht)
18	Risico's onderwijsbeleid
19	Wachtgeldregeling college door tussentijdse (politieke) ontwikkelingen
20	Een toename van aanvragen voor bijzondere bijstand
21	Er wordt niet aan voorwaarden voldaan om in aanmerking te komen voor een subsidie
22	Risico's imagoschade onjuiste externe communicatie/ berichtgeving
23	Lagere opbrengst parkeren
24	Dubieuze debiteuren
25	Een stijging van de rente op de geld- en/of kapitaalmarkt met als gevolg hogere uitgaven voor leningen dan in de begroting geraamd.

Overige risico's: € 2.867.750

Totaal alle risico's: € 14.138.730

Bovenstaand overzicht toont risico's die incidenteel schade op kunnen leveren met daarbij het maximale financiële gevolg. Bijgevoegde tabel geeft aan hoe de spreiding in tijd is terug te vertalen.

Kwantiteit	Referentiebeelden	Kans klasse	Toelichting kansklasse
10%	< 0 of 1 keer per 10 jaar	1	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat deze zich in de komende jaren voordoen.
30%	1 keer per 5-10 jaar	2	Deze klasse hanteren we voor risico's waarvan het niet waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar voordoen.
50%	1 keer per 2-5 jaar	3	Deze klasse hanteren we voor risico's die zich in het komende jaar wel maar ook niet kunnen voordoen.
70%	1 keer per 1-2 jaar	4	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar zullen voordoen.
90%	1 keer per jaar of >	5	Deze klasse wordt gehanteerd voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar gaan voordoen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (**€ 14.138.730**) onnodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
5%	€ 2.033.128
25%	€ 3.293.675
50%	€ 4.586.850
75%	€ 5.789.498
90%	€ 6.928.203
95%	€ 7.594.986

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van **€ 6.928.203** (benodigde weerstandscapaciteit).

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Ridderkerk bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Huidige capaciteit
Algemene reserve	€ 27.416.950
Totale weerstandscapaciteit	€ 27.416.950

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 27.416.950}{€ 6.928.203} = \mathbf{3,96}$$

De normtabel, die is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente, biedt een landelijk geaccepteerde waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van de gemeente Ridderkerk valt in klasse **A**. Dit duidt op een **uitstekend** weerstandsvermogen.

5. Risicokaart

Op advies van de accountant is de risicokaart toegevoegd aan de paragraaf. Deze kaart toont in één oogopslag de spreiding van de risico's. De risico's in het rode en oranje gebied zijn de risico's uit de TOP10. Er wordt een onderscheid gemaakt in het bruto en netto risico. Het bruto risico geeft de situatie weer voordat er maatregelen zijn getroffen. Het netto risico geeft het resultaat na het nemen van maatregelen

geld	Bruto				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > €500.000$	1		1	1	2
$€250.000 < x < €500.000$	1		3		1
$€100.000 < x < €250.000$	2	1	4	1	1
$€25.000 < x < €100.000$			3		1
$x < €25.000$			1	1	
Geen geldgevolgen	4		1	1	
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

geld	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > €500.000$	2		1	1	1
$€250.000 < x < €500.000$	1		3		1
$€100.000 < x < €250.000$		2	3	1	1
$€25.000 < x < €100.000$			3		1
$x < €25.000$			2	2	
Geen geldgevolgen	1				
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

6. Kengetallen

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting en het jaarverslag worden met ingang van deze begroting (conform richtlijnen Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) 07/2015) kengetallen opgenomen voor de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. Deze kengetallen maken het gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente.

Begroting jaar 2016		Verloop van de kengetallen		
Kengetallen:	Oordeel normering	Jaarrekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
netto schuldquote	voldoende	47%	43%	50%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	voldoende	51%	47%	53%
solvabiliteitsratio	voldoende	42%	44%	41%
structurele exploitatieruimte	matig	3,67%	0,35%	0,11%
grondexploitatie	geen normering	24%	29%	30%
belastingcapaciteit	voldoende	94%	92%	96%

Toelichting op de beoordeling

De toegepaste normeringen bij deze kengetallen geven een grove indicatie van de houdbaarheid van de gemeentefinanciën. De kengetallen tezamen geven een algemeen beeld over de financiële gezondheid. Op basis van de beoordeling en de stevige reserve positie van de gemeente Ridderkerk kan worden gesteld dat Ridderkerk er gemiddeld met een goede voldoende uitkomt.

De **netto schuldquote** geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. In de VNG-uitgave "Houdbare Gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet dit als voldoende kan worden bestempeld.

De **solvabiliteitsratio** geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Solvabiliteit bereken je door het eigen vermogen te delen door het totaal vermogen, vermenigvuldigd met honderd procent.

De **structurele exploitatieruimte** is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte is momenteel matig, doordat in 2016 nog gebruik gemaakt wordt van de dekkingsreserve.

Voldoende = Structureel ratio hoger dan 0,6%

Matig = Structureel ratio tussen 0% en 0,6%

Onvoldoende = Structureel ratio kleiner dan 0%

Het kengetal **grondexploitatie** geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Voor het kengetal grondexploitatie is geen normering gesteld.

De **belastingcapaciteit** geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte

van het landelijke gemiddelde.

7. Ontwikkeling risico's en beheersmaatregelen

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op de ontwikkelingen in de top 10 van belangrijkste risico's, de stand van het ratio weerstandsvermogen en risicomangement zoals dit wordt gevoerd binnen de gemeente Ridderkerk.

1. De Drie Decentralisaties

In 2015 is een aantal nieuwe wetten in werking getreden waardoor gemeenten er nieuwe taken bij hebben gekregen. Behalve dat er taken bij komen, vraagt het ook van gemeenten een andere invulling. Naast de transitie moet er ook een transformatie tot stand worden gebracht. De gemeenten werken hierin samen met vele verschillende organisaties en dit vraagt een omslag in organiseren en cultuur. Gezien deze complexiteit en de soms beperkte ruimte die wordt gegeven om deze opgave innovatief op te pakken, brengt dit ook grote risico's met zich mee die niet altijd door de gemeente alleen kunnen worden beslecht.

Door het nieuwe (objectieve) verdeelmodel krijgt de gemeente Ridderkerk vanaf 2016 een hogere uitkering van het Rijk voor de uitvoering van decentralisatietaken. Ten opzichte van 2015 is daarmee de kans groter dat financiële tegenvallers opgevangen worden in de lopende exploitatie. De invloed van het risico neemt hierdoor enigszins af. Een hogere uitkering stelt de gemeente ook beter in staat om te investeren in preventie en welzijn waarmee risico's beter beheerst gaan worden. Zodra dergelijke beheersmaatregelen van kracht zijn zal het risico verder afnemen.

Naast financiële risico's gaat het ook om politieke en imago risico's. Aangezien de regelgeving nog steeds aan het wijzigen is en de overdracht van taken en dossiers nog niet altijd soepel verloopt, vraagt dit zeker ook de komende jaren nog een strakke vinger aan de pols, een pakket risicobeheersingsmaatregelen en een weerstandsvermogen dat eventuele financiële maatregelen en tegenvallers kan opvangen.

Hierbij is het van belang dat de risicobeheersingsmaatregelen voortdurend mee moeten bewegen met de nog steeds veranderende omstandigheden.

2. Risico's taakuitvoering BAR

Het realiseren van de gemeenschappelijke regeling BAR is anderhalf jaar op weg. Duidelijk wordt dat de aanloopfase langer duurt dan vooraf geschat. In het eerste jaar is de aandacht gericht geweest op het samenvoegen van de processen en medewerkers. Dat is goed verlopen. In het tweede jaar werd de reorganisatie nog eens extra gecompliceerd door de 3 decentralisaties. Daarnaast hebben persoonlijke tragedies grote invloed gehad op medewerkers. In het tweede jaar wordt zichtbaar dat het samenvoegen van 3 organisaties wel tot meer capaciteit leidt. De gewenste kwaliteitsverhoging heeft echter meer tijd nodig. Dit betekent onder andere dat nog niet iedere medewerker al op de juiste plek zit. Op een aantal plekken zijn de opstartperikelen nog niet opgelost (KCC en wachtlijsten bij verstrekkingen Wmo en Participatie). Er zijn goede resultaten geboekt, maar er moet nog veel inzet gepleegd voordat we dit risico kunnen afbouwen. Gezien de complexiteit van het project staat het risico op dit moment nog steeds op plaats 2 in de top 10.

3. Optreden negatief scenario deelneming Gemeenschappelijke Regeling Nieuw Reijerwaard

Uit de meest recente analyses van het 1^e kwartaal 2015 omtrent de risico's die de deelnemers aan de GR Nieuw Reijerwaard lopen kwam duidelijk naar voren dat de initiële risico-inschattingen in deze grondexploitatie nog steeds aansluiten bij de actuele verwachtingen en ontwikkelingen. De financiële invloed op de benodigde weerstandscapaciteit neemt niet toe.

4. Risico's binnen de grondexploitaties

Aan het in exploitatie brengen van gronden door de gemeente zijn financiële risico's verbonden. Zowel aan de kostenkant als aan de opbrengstenkant zijn risicofactoren verbonden waarmee rekening moet worden gehouden. Voor de risico's op balansdatum is voor de waardering van de voorraad gronden een voorziening voor mogelijke verliezen getroffen. Op dit moment houden we, op basis van de Meerjaren prognose Grondexploitaties 2015, naast de getroffen voorziening rekening met een risico van € 257.000.

5. En 7. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Wet Bundeling van uitkeringen inkomensvoorzieningen aan gemeenten (BUIG)

Binnen het sociale domein maken de risico's die voortvloeien uit de Wmo en BUIG nog steeds onderdeel uit van de top 10 van belangrijkste risico's. De verwachting hierbij is dat deze risico's in de loop

van 2015 en 2016 geleidelijk steeds minder negatief van invloed zullen zijn op de benodigde weerstandscapaciteit. De risico's omtrent Wmo en BUIG zijn in kans van optreden afgenomen naar klasse 3, 1 keer per 2-5 jaar. Deze klasse hanteren we voor risico's die zich in het komende jaar wel maar ook niet kunnen voordoen.

6. Risico's open eindregelingen

Door toename van het aantal aanvragen om bijdragen, uitkeringen of vergoedingen op grond van regelingen met een zogenaamd open einde, kan de gemeente behoorlijke financiële risico's lopen. Dit risico wordt nog eens versterkt wanneer de vergoeding van het rijk achterblijft bij de werkelijk gemaakte kosten. Tot op heden hebben we hier nog geen last van gehad.

8. Risico's die bestaan tijdens het inrichten van contractmanagement

Professioneel contractmanagement/-beheer voeren wordt steeds belangrijker. Vanuit de inkoop- en juridische functie in de BAR organisatie wordt passend contractmanagement ingericht ten dienste van de drie gemeenten en de BAR-organisatie. Het gaat hier om de processen rond inkoop, aanbestedingen en contractvorming. Deze moeten slim worden ingericht en gemanaged vanuit heldere afspraken, goed risicomangement en constructieve communicatie. De samenwerking in BAR verband zorgt enerzijds voor een sterke bundeling van competenties maar levert tijdelijk ook de nodige complexiteit en omzettingen op. Dit heeft tot op heden niet tot het optreden van schade geleid maar geeft wel voldoende aanleiding om de inschatting van dit risico overeind te houden in de huidige vorm.

9. Financiële- en imago-risico's van door gemeente gesubsidieerde instellingen

Er is een aantal (grote) gesubsidieerde instellingen in de gemeente dat zonder subsidie geen bestaansrecht heeft. De taken die deze instellingen verrichten zijn van groot belang voor de Ridderkerkse samenleving. Wanneer een dergelijke instelling niet goed functioneert of niet goed wordt bestuurd, zou dit bijvoorbeeld tot grote (financiële) problemen of zelfs een faillissement kunnen leiden. Hoewel de gemeente daar juridisch misschien niet voor aansprakelijk is, kan het zijn dat de gemeente hier om bijvoorbeeld morele of ethische redenen toch in betrokken raakt. Een van de maatregelen is het sturen op aanwezige reserves en voorzieningen binnen de instellingen. Daarnaast is en wordt het accountmanagement doorontwikkeld, zodat risico's meer tijdig gesignaleerd kunnen worden.

10. Arbeidsongeschiktheid van collegelid en/of -leden.

Als een bestuurder onverhoopt arbeidsongeschikt raakt, levert dit financiële schade op voor de gemeente. Uitkeringen van bestuurders moet de organisatie zelf dragen volgens de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers. Daarbij komen ook de kosten voor de vervanger van de arbeidsongeschikte bestuurder. We spreken hier van een geaccepteerd risico omdat de gemeente in staat is dit risico af te dekken zonder hiervoor kostbare verzekeringen af te sluiten. Statistisch gezien is acceptatie van het risico een kostenbewuste afweging.

Overige risico's

Risico invoering vennootschapsbelasting (vpb) met indicatie vpb-last

De invoering van de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen heeft financiële gevolgen voor de gemeente. Een scenario analyse op dit risico, uitgevoerd in het eerste kwartaal van 2015, maakt duidelijk dat de volledige Vpb-last nog niet volledig is te berekenen omdat bepaalde resultaten nog niet beschikbaar zijn. Momenteel houden we rekening met een last van €200.000, maar onderkennen we dat dit risico hoger uit zal kunnen pakken.

Doorvoeren Omgevingswet -private borging taken bouw-& woningtoezicht

Als gevolg van het naar alle waarschijnlijkheid invoeren van de private borging gaan de leges vanaf 2017 terug lopen. Gezien de onzekerheid op dit moment kun je deze ontwikkeling voorlopig alleen als risico opnemen, zodra de wet is vastgesteld en er is absoluut inzicht (feitelijk kwantificeren impact) in de gevolgen voor de bouwleges dan zal er niet langer sprake zijn van een risico maar van een feit. Op dit moment houden we rekening met een mogelijke incidentele schade maximaal oplopend tot €100.000 in 2017.

Risico toepassing koepelvrijstelling BTW salariskosten

Met de belastingdienst wordt intensief overleg gevoerd of de koepelvrijstelling van toepassing is op de BAR-organisatie. De koepelvrijstelling houdt in dat de GR BAR de btw kan doorschuiven naar de deelnemende gemeenten en dat die op hun beurt de btw kunnen declareren bij het Btw-compensatiefonds. In het laatste overleg op 22 juni 2015 heeft de belastingdienst de toepassing van

de koepelvrijstelling afgewezen. Dat zou leiden tot een nadeel van € 550.000 voor de drie BAR-gemeenten. Met de VNG en onze fiscalist beraden wij ons op een nadere strategie. Dit risico is opgenomen onder de geclusterde risico's m.b.t. de taakuitvoering BAR (plaats 2 in top 10)

Overige ontwikkelingen

Asbestsanering Woonvisie

De gemeente heeft in overleg met Woonvisie de asbestsanering in Bolnes inmiddels afgewikkeld. De gemeente en Woonvisie zijn tot een oplossing gekomen die dit risico tot nihil heeft gereduceerd. Dit risico is niet langer van invloed op de weerstandscapaciteit.

Risico investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV)

Per 1 juli 2015 is de stadsregio gestopt. De gemeente liep het risico dat er een bedrag moest worden terugbetaald. Inmiddels is de bijdrage van de stadsregio definitief vastgesteld zonder verplichting tot terugbetaling. Dit risico komt hiermee te vervallen.

Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Paragraaf 3. Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze openbare ruimte bestaat uit kapitaalgoederen. Dit zijn wegen, openbare verlichting, riolering, civiele kunstwerken, water, groen en gebouwen. Kapitaalgoederen hebben onderhoud nodig, zodat wij een veilig gebruik kunnen waarborgen. Zowel meerjarige groot onderhoud, als klein onderhoud. De kosten daarvan en de planning zijn vastgelegd in beheerplannen.

Diverse beheerplannen zijn in 2013 geactualiseerd en worden in 2018 herzien. Onze uitgangspunten daarbij zijn: het actuele beleidskader, het besluit 'Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten', de nota 'Reserves en Voorzieningen 2011' en de Financiële Verordening (inclusief afschrijvings-tabel). In het kader van het financieel toezicht hecht ook de provincie grote waarde aan actuele beheerplannen.

In onderstaande tabel zijn de beschikbare beheerplannen weergegeven, alsmede het gemeentelijk beleid dat daaraan ten grondslag ligt:

Beheerplannen	Vast-gesteld	Looptijd t/m	Herzie-ning in	Re-serve	Gemeentelijk beleid
					Beleidskader Duurzaam Beheer (2013)
Openbare verlich-ting	2013	2018	2018	Ja	Beleidsplan openbare verlichting 2012 - 2021
Civiele Kunstwer-ken	2013	2018	2018	Nee	
Groen en Recreatie gebieden	2013	2018	2018	Nee	Groene kaart (2014) Gedragscode Bestendig Beheer (2013) Bomenplan (2012) Visie Reijerpark (2012) Rapport Groen voor Lucht (2012) Kadernota wijkgericht werken (2005) Besluitvorming wijkgericht onderhoud (2001) Nota onkruidbestrijding op verharding (1999) Actieplan hoofdgroenstructuur (1997) Groenbeleidsstrategie (1994) Groen, chemie en Alternatieven (1985)
Speel terreinen	2013	2018	2018	Ja	Het Reijerpark sport en bewegen in het groen (2014) Natuurlijk spelen Ridderkerk (2012) Openstellen schoolpleinen (2012) Beleidsuitgangspunten Speelbeleid (2009) Uitvoeringsplan Speelruimtebeleid (2009)
Wegen	2013	2018	2018	Ja	
Riolering	2012	2017	2017	Ja	Aansluitvoorwaarden riolering (2006)
Waterhuishouding	2013	2018	2015	Ja	
Haven	2013	2018	2018	Ja	Havenverordening (2007)
Gebouwen + Meerjarig Onder- houds Plan (MOP)	2013 2013	2018 2018	2018 2018	Ja	Verordening Voorziening Huisvesting Onderwijs (2015) Nota Sport, Spel en Bewegen Ridderkerk (2005) In 2016 wordt een Integraal Accomodatiebeleid opgeleverd

De in deze paragraaf genoemde cijfers betreffen risicovolle ramingen en bevatten niet alleen het onderhoud/beheer maar zijn inclusief alle overige kosten (zoals overheadkosten, personeels- en kapitaallasten). Verder zijn de calculaties gebaseerd op de huidige marktsituatie.

Openbare verlichting

Kerncijfers

Het areaal lichtmasten, in totaal 8.100, verschilt in leeftijd en uitvoering. Qua materiaal komen met name aluminium masten voor, van oudsher ook masten van staal.

Beheer

In Ridderkerk zijn, naast de gemeente, ook andere beheerders verantwoordelijk voor de openbare ruimte met openbare verlichting. Zoals bijvoorbeeld de wegen met verlichting in eigendom van het Waterschap Hollandse Delta.

De lichtmasten worden gemiddeld elke vier jaar visueel geïnspecteerd tijdens de lampvervangings- en stabiliteits-/sterktemetingen van lichtmasten vinden plaats wanneer lichtmasten 40 jaar oud zijn. Blijkt dat de financiële middelen niet toereikend zijn voor onderhoudswerkzaamheden? Dan is bijstelling van de begroting nodig. Onveilige situaties lossen we altijd direct op.

Budget 2016

Openbare verlichting	begroot
Klein onderhoud	€ 237.300
Groot onderhoud	€ 100.700
Saldo van dotatie en aanwending reserve	€ 12.900
Totaal openbare verlichting	€ 350.900

Stand reserve per 1 januari 2016	€ 770.700
Toevoeging	€ 113.600
Onttrekking	-€ 100.700
Stand per 31 december 2016	<u>€ 783.600</u>

Civiele kunstwerken

Kerncijfers

De gemeente Ridderkerk beheert 269 civiele kunstwerken. Daarvan worden er 52 beheerd bij andere beheerproducten (haven, recreatiegebieden, begraafplaats, spelen en wegen).

De onderverdeling van de overige 217 civiele kunstwerken is:

- 85 vaste bruggen / viaducten;
- 2 tunnels;
- 39 keermuren;
- 31 dammen / duikers;
- 4 geluidwerende constructies;
- 43 dijktrappen;
- 13 overige kunstwerken.

Beheer

Wij werken met een veiligheidsurgentie en een economische urgentie. Deze bepalen we per kunstwerk en per situatie. Zo stellen we de urgentie van uitvoering vast. Blijkt dat de middelen niet toereikend zijn om onderhoudswerkzaamheden uit te voeren? Dan is bijstelling van de begroting nodig. Onveilige situaties lossen we altijd direct op.

Budget 2016

Civiele kunstwerken	begroot
Klein onderhoud	€ 283.900
Groot onderhoud	€ 50.000
Investeringen	€ 414.500
Totaal civiele kunstwerken	€ 748.400

Openbaar groen, inclusief recreatiegebieden

Kerncijfers

De gemeente beheert ongeveer:

- 62 ha plantsoenen;
- 108 ha gras;
- 4 ha verhardingen;
- 16.500 bomen.

De gemeente beheert twee recreatiegebieden, namelijk de Gorzen/Ridderhaven en het Reijerpark. Per 1 januari 2011 is de Griend overgedragen aan het Zuid-Hollands Landschap. De Donckse Velden, het Oosterpark en de Wevershoek zijn in beheer bij het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde. Het Donckse Bos valt onder de Stichting "Het Huys Ten Donck". Voor het Waalbos wordt een beheerovereenkomst afgesloten met Staatsbosbeheer. De surfbocht bij het Waalbos blijft in beheer van het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde.

Beheer

Bij de evaluatie van het Beleidskader Duurzaam Beheer in 2013 is besloten dat centrumgebieden op B-niveau worden onderhouden in plaats van op A-niveau. Woongebieden en recreatiegebieden worden ook op B-niveau onderhouden, bedrijventerreinen op C-niveau.

Budget 2016

Openbaar groen	begroot
Onderhoud, incl groot onderhoud	€ 856.100
Totaal openbaar groen	€ 856.100

Speel terreinen

Kerncijfers

De gemeente telt 175 speel terreinen (per juli 2014) inclusief vier locaties op schoolpleinen:

- 94 bloklocaties (0-6 jaar)
- 39 blok/buurtlocaties (0-12 jaar)
- 28 buurtlocaties (6-12 jaar)
- 9 wijklocaties (0-100 jaar), waaronder de wijk sportlocaties Bolnes en Slikkerveer.
- 5 overige locaties: Kinderboerderij, Ridderhaven, Jeu de Boulesbaan, St Jorisstraat en uitkijktorens.
- 4 opengestelde schoolpleinen: de Piramide, de Reijer, de Bongerd en de Wingerd.

Beheer

Op basis van vier jaarlijkse inspecties voeren we klein en groot onderhoud uit. 'Schoon, heel en veilig' is daarbij ons uitgangspunt. Na gemiddeld twintig jaar wordt een speel terrein vervangen. De leeftijdsopbouw van de doelgroep in de wijk bepaald mede de wijze van vervangen.

Budget 2016

Speelvoorzieningen	begroot
Klein onderhoud	€ 275.200
Groot onderhoud	€ 77.900
Investeringen	€ 192.500
Saldo van dotatie en aanwending reserve	-€ 6.500
Totaal speelvoorzieningen	€ 539.100

Stand reserve per 1 januari 2016	€ 25.700
Toevoeging	€ 71.400
Onttrekking	-€ 77.900
Stand per 31 december 2016	€ 19.200

Wegen (verhardingen)

Kerncijfers

De lengte van het wegennet in beheer bij de gemeente Ridderkerk bedraagt per 7 juli 2015 163 km met een oppervlakte van 2.139.632 m². Hiervan bestaat 80% (ofwel 1.689.222 m²) uit elementenverharding en 20% (ofwel 441.410 m²) uit asfaltverharding.

Beheer

Naast landelijk geldende uitgangspunten voor onderhoud aan wegen is rekening gehouden met de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Met ingang van 2011 is het onderhoudsniveau van de verhardingen van woonstraten verlaagd van 'basis' naar 'minimaal'. Tevens is het onderhoudsniveau van de verhardingen winkelcentra verlaagd van 'exclusief' naar 'standaard'.

Het uitvoeringsprogramma is aangepast aan het beschikbare budget voor Groot Onderhoud en Rehabilitaties. In een zero based begroting worden deze budgetten jaarlijks ingevuld. Voor de periode 2014-2018 is het uitvoeringsprogramma bepaald. Dit gebeurt op basis van de inspectie, onderzoeken, levensduur, uitstraling (kwaliteitsniveau) en binnenstedelijke ontwikkelingen.

Bij asfaltwerken dient vertraging van het noodzakelijk onderhoud voorkomen te worden in verband met kapitaalvernietiging. Stellen wij het onderhoud aan het asfalt te lang uit? Dan zijn zwaardere of duurder maatregelen nodig. Elementenverharding kent geen kapitaalvernietiging. Bij uitstel loopt enkel de beeldkwaliteit terug.

Budget 2016

Wegen	begroot
Klein onderhoud	€ 723.500
Groot onderhoud	€ 1.671.100
Investeringen	€ 418.000
Saldo van dotatie en aanwending reserve	-€ 345.900
Totaal wegen	€ 2.466.700

Stand reserve per 1 januari 2016	€ 5.864.900
Toevoeging	€ 1.325.200
Onttrekking	-€ 1.671.100
Stand per 31 december 2016	<u><u>€ 5.519.000</u></u>

Riolering

Kerncijfers

- 295.241 m¹ te beheren riolering vrijverval, drukriolering en persleiding;
- 21.951 rioolaansluitingen;
- 15.803 trottoir- en straatkolken;
- 12 eindgemalen;
- 33 ondergemalen;
- 111 drukgemalen;
- 7 bergbezinksystemen (9 leidingen);
- 2 bergingsriolen Slikkerveer.

Beheer

De gemeenteraad heeft in 2012 het verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan 2013-2017 (hierna: vGRP) Raad vastgesteld. In het vGRP zijn alle maatregelen, vervangingen, beheer en onderzoeken voor vier jaar benoemd. Voor riolering is een onderhoudsreserve aanwezig.

Binnen het vGRP is een beoordeling van diverse bestaande rioolsystemen en bemalingsgebieden noodzakelijk gebleken. Belangrijke aspecten hierbij zijn de knelpunten van wateroverlast in diverse gebieden in Ridderkerk, de Europese Kader Richtlijn Water en het Nationaal Bestuursakkoord Water.

Budget 2016

Riolering	begroot
------------------	----------------

Onderhoud	€ 2.940.100
Investeringen	€ 907.800
Totaal riolering	€ 3.847.900

Waterhuishouding

Kerncijfers

- 39 ha oppervlaktewater, waarvan 18 ha in beheer bij gemeente en 21 ha bij het waterschap;
- 32 km gemeentelijke watergangen (sloten en singels);
- Circa 50 km Beschoeiing;
- Circa 10 km Natuurlijke oevers.
- 26 km hoofdwatergangen waterschap;

Beheer

Op basis van kwaliteits- en kwantiteitsmetingen van de baggeraanwas op de waterbodem bepalen we welke gemeentelijke watergangen worden gebaggerd. Het Waterschap baggert haar eigen watergangen. Is de aanliggende grond van de gemeente is? Dan zijn wij verplicht deze bagger te ontvangen. De gemeente betaalt dan ook voor het transporteren en afvoeren ervan. Beschoeiingen worden op basis van inspecties vervangen. Daarbij is veiligheid vaak doorslaggevend.

Waterschap Hollandse Delta, de gemeente Ridderkerk en de Natuurvereniging Ridderkerk stellen na afronding van Waterplan 2, geen nieuw gemeenschappelijk waterplan op. Afspraken over maatregelen zullen op basis van de Europese, landelijke of stroomgebied normen en kaders per maatregel worden gemaakt en vastgelegd. Het Waterschap is de initiatiefnemer voor het nemen van deze maatregelen, welke globaal zijn vastgelegd in hun Waterbeheerbeheerprogramma.

Budget 2016

Waterhuishouding	begroot
Klein onderhoud	€ 196.900
Groot onderhoud	€ 70.200
Investeringen	€ 15.700
Saldo van dotatie en aanwending reserve	€ 15.500
Totaal waterhuishouding	€ 298.300

Stand per reserve 1 januari 2016	€ 448.700
Toevoeging	€ 85.700
Onttrekking	-€ 70.200
Stand per 31 december 2016	€ 464.200

Afvalinzameling

Kerncijfers

Aantal ondergrondse containers: 261
(per 1 jan. 2015)

Beheer

In de huidige situatie is het onderhoud, de reiniging en de garantie van de ondergrondse containers geborgd in een onderhoudsovereenkomst van de gemeente met de leverancier. Het betreft in totaal 261 containers voor restafval, papier en glas. De betonbakken zijn onderdeel van de openbare ruimte (onroerende goederen) en komen als investering ten laste van de gemeente. Er is gekozen om geen beheerplan voor de betonbakken op te stellen.

De NV MAR investeert in de roerende goederen, zijnde de containers zelf en de inzamelwagens. Ook is de NV MAR verantwoordelijk voor het onderhoud van de ondergrondse containers.

Haven

Kerncijfers

De haven van Ridderkerk, langs De Noord, bestaat uit het waterdeel, kaden, steigers en terrein. Met uitzondering van de locatie bij de passantensteiger, is het haventerrein volledig verhuurd.

Beheer

Binnen het Groot Onderhoud (reserve) wordt gerekend met het eens in de acht jaar baggeren van de haven. Dit is in 2008 voor het laatst uitgevoerd en staat voor 2016 weer op de planning. Jaarlijks wordt een dotatie aan de reserve gedaan.

Voor het vervangen van de constructies is het uitgangspunt dat dit pas op zeer lange termijn (> 30 jaar) aan de orde is. Daarom worden er nu geen middelen voor gereserveerd.

Budget 2016

Haven	begroot
Klein onderhoud	€ 3.000
Groot onderhoud	€ 262.200
Saldo van dotatie en aanwending reserve	-€ 236.900
Totaal haven	€ 28.300

Stand reserve per 1 januari 2016	€ 236.900
Toevoeging	€ 25.300
Onttrekking	-€ 262.200
Stand per 31 december 2016	<u><u>€ 0</u></u>

Gebouwen

De schoolbesturen en stichting Sport en Welzijn zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer/onderhoud van hun gebouwen/accommodaties. Wij zijn verantwoordelijk voor het beheer/onderhoud van gemeentelijke gebouwen. Daarnaast stemmen wij de werkzaamheden af ten aanzien van zowel gemeentelijke-, onderwijs- als sport en welzijn-gebouwen. De budgetten voor beheer/onderhoud van de gebouwen/accommodaties voor onderwijs en Sport en Welzijn zijn in de begroting opgenomen.

a. Gemeentelijke gebouwen

Kerncijfers

De gemeente heeft 67 accommodaties in eigendom. Dit zijn:

- Het gemeentehuis en de gemeentewerven;
- onderwijsgebouwen;
- gym-/sportzalen;
- peuterspeelzalen;
- kinderdagverblijven;
- wijkcentra;
- verenigingsgebouwen;
- een rouwcentrum;
- bedrijfsruimten;
- enkele woningen.

Beheer en beleid

In 2013 is het Meerjarig Onderhouds Plan (MOP) Gemeentelijke Gebouwen opgesteld voor de periode 2014-2018. In het MOP zijn de kwaliteitscriteria voor de gebouwen die van strategisch belang zijn vastgesteld. De algemene conditie van onze gebouwen is tussen 5 (matig) tot 3 (voldoende).

Op basis van het beleid passen wij duurzaam beheer toe, en voldoen we aan de arbo- en veiligheidsvoorschriften. Voor verhuurde gebouwen is een dotatie aan de reserve vastgesteld.

Omdat de verhuur voor een aantal gebouwen niet kostendekkend was, zijn de spelregels Maatschappelijk Vastgoed opgesteld. Op dit moment wordt gewerkt aan een Integraal Accommodatieplan. Naar verwachting is deze begin 2016 klaar. Aan de hand daarvan worden de accommodaties verder geoptimaliseerd.

Budget 2016

Gemeentelijke gebouwen	begroot
Klein onderhoud	€ 3.039.800
Groot onderhoud	€ 101.100
Investeringen	€ 680.500

Saldo van dotatie en aanwending reserve	-€ 6.700
Totaal gemeentelijke gebouwen	€ 3.814.700

Stand reserve per 1 januari 2016	€ 280.800
Toevoeging	€ 94.400
Onttrekking	-€ 101.100
Stand per 31 december 2016	<u><u>€ 274.100</u></u>

b. Onderwijs gebouwen

Jaarlijks stelt de gemeente een jaarprogramma vast op basis van aanvragen door schoolbesturen. In dit jaarprogramma zijn alle uitbreidingen en nieuwbouw van schoolgebouwen opgenomen, inclusief de financiële consequenties daarvan. De aanvragen voor het jaarprogramma worden getoetst aan de in 2014 vastgestelde Verordening Voorziening Huisvesting Onderwijs, Gemeente Ridderkerk 2015. Het beleidskader voor de middellange termijn wordt geëvalueerd in het op te stellen Integraal Accommodatieplan. Net als de notitie Overcapaciteit Onderwijshuisvesting Ridderkerk uit 2011.

c. Sport en Welzijn gebouwen

Er zijn productafspraken gemaakt met de stichting Sport en Welzijn voor de exploitatie, het beheer en het onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties en -velden. In de Nota Sport, Spel en Beweging Ridderkerk (2005) is het onderhoudsniveau van de sportaccommodaties vastgesteld op niveau 3 (voldoende). Voor het onderhoud wordt gebruik gemaakt van het Meerjarig Onderhoudsplan 2014 - 2019 voor de gemeentelijke sportaccommodaties.

Met ingang van 2013 keren wij de subsidie voor onderhoud niet meer aan het begin van het jaar uit. De uitkering vindt plaats op basis van het werkelijk uitgevoerde onderhoud.

Paragraaf 4 Financiering

Paragraaf 4. Financiering

Doel

De paragraaf financiering heeft betrekking op de treasuryfunctie. Deze ondersteunt de programma's en omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Inleiding

In deze paragraaf staan de beleidsplannen met betrekking tot het liquiditeitsbeheer voor de komende jaren en in het bijzonder voor het jaar 2016. Naast enkele onderwerpen die verplicht onderdeel uitmaken van de paragraaf, wordt er ook ingegaan op een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie.

De kaders voor de uitvoering van de financieringsfunctie zijn vastgelegd in het treasurystatuut en de financiële verordening. Kern is de vaststelling van de uitgangspunten, doeleinden, de organisatorische en financiële kaders, informatievoorziening en de administratieve organisatie.

Hierbij is de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO) van toepassing. Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoorde en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is het beheersen van risico's.

In aansluiting op de nieuwe financiële verordening, die in 2013 is vastgesteld, is er begin 2014 ook een nieuw treasurystatuut vastgesteld. Deze is volledig herzien en aangepast aan de nieuwe situatie waarin de treasurywerkzaamheden zijn belegd binnen de BAR-organisatie. Ook met de relevante wetwijzigingen in de Wet FIDO en de Wet verplicht Schatkistbankieren is bij het opstellen van het treasurystatuut rekening gehouden.

Belangrijkste ontwikkelingen

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

De Wet HOF is bedoeld om de gemaakte afspraken in Europa over houdbare overheidsfinanciën wettelijk te verankeren. Hierbij wordt het Economische en Monetaire Unie saldo (EMU-saldo) van de gehele overheid gebruikt.

In het wetsvoorstel is opgenomen dat de provincies en gemeenten een gelijkwaardige (dus niet: gelijke) inspanning leveren. Indien gemeenten zich niet houden aan bestuurlijke afspraken kan uiteindelijk als sanctie de uitbetaling van de algemene uitkering opgeschort worden. In het financieel akkoord tussen het Rijk en de decentrale overheden is echter afgesproken dat deze kabinetsperiode wordt afgezien van een sanctie op overschrijding van het EMU-saldo, zolang er nog geen sanctie uit Europa volgt.

In bijlage 3 wordt een beeld geschetst van het verloop van ons EMU-saldo over de periode van 2015 tot en met 2017. De gemeentelijke systematiek van nu investeren en afschrijven over een reeks van jaren, strookt niet met de manier waarop het EMU-saldo wordt berekend. Investerings in een jaar worden direct ten laste gebracht van het EMU-saldo. Hierdoor ontstaat een negatief effect op het EMU saldo. Dit effect heeft geen gevolgen.

Schatkistbankieren

Sinds 2014 bestaat de nieuwe wet schatkistbankieren. Deze wet schrijft voor dat overtollige middelen dagelijks worden afgeroomd naar een rekening bij de schatkist. Of middelen overtollig zijn hangt af van het drempelbedrag. Het Ministerie heeft een drempelbedrag vastgesteld dat op de rekening courant van de eigen bank mag blijven staan. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat een decentrale overheid dagelijks, over een heel kwartaal bezien, buiten de schatkist mag aanhouden. Deze drempel is vastgesteld op 0,75% van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Ridderkerk houdt dit in dat wanneer het saldo op de rekening courant hoger is dan € 844.000 dit afgeroomd wordt naar de schatkist.

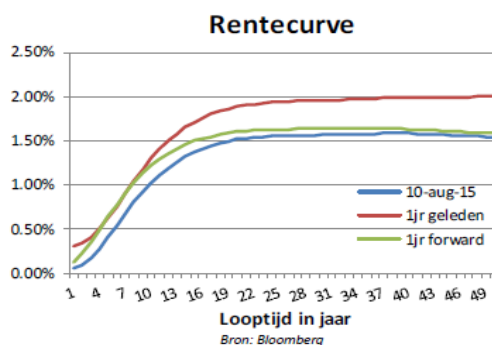
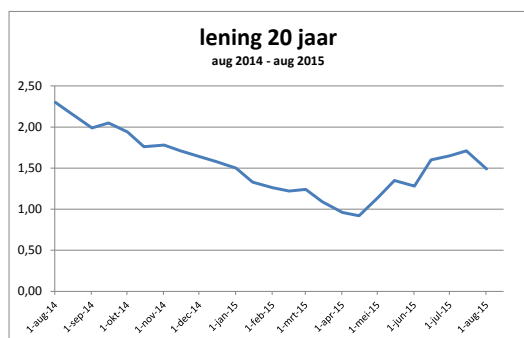
Bij de schatkist kunnen overtollige middelen eventueel tijdelijk op deposito worden weggezet. Decentrale overheden krijgen op de deposito's een rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. Omdat er naar verwachting in 2016 geen sprake is van langdurige overliquiditeit wordt er ook in 2016 minimaal gebruik gemaakt van deze mogelijkheid.

Rentevisie, rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie

Renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn voor de gemeente belangrijk om te kunnen sturen op financiële risico's. De rente ontwikkelingen worden daarom nauwlettend gevolgd. Dit ge-

beurt door gebruik te maken van de informatiedienst van een aantal banken. Daarmee blijft de gemeente online op de hoogte van belangrijke veranderingen. Al een aantal jaren is er sprake van lage rente standen. Ook het afgelopen jaar is hier geen verandering in gekomen. In onderstaande grafiek is het rente verloop van augustus 2014 tot en met augustus 2015 weergegeven voor een lening met een looptijd van 20 jaar. De verwachting is dat de rente op langlopende leningen, onder invloed van het gematigde economisch herstel, het komende jaar heel licht zal stijgen.

De rente voor een kasgeldlening is eind 2014 gezakt tot onder de 0%. Op dit moment is er nog steeds sprake van een negatieve rente voor kasgeldleningen. De gemeente maakt hiervan zoveel als mogelijk gebruik door bij liquiditeitstekorten geen gebruik te maken van de kredietfaciliteit op de rekening courant. Het afsluiten van een kasgeldlening is voordeliger. Hierbij wordt natuurlijk wel rekening gehouden met de kasgeldlimiet.

Renterisicobeheer

Algemeen

In dit onderdeel wordt inzicht gegeven in de renterisico's van de gemeente. Om budgettaire risico's te beperken bestaan er 2 renterisiconormen die betrekking hebben op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar, en de kasgeldlimiet op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. De 2 normen zijn een verplicht onderdeel van deze paragraaf met als doel te voorkomen dat bij herfinanciering van de leningen bij (aanzienlijk) hogere rente, grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen. De provincie Zuid-Holland toetst beide normen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de korte termijn weer. Hieronder vallen alle kortlopende financieringen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De belangrijkste vormen hiervan zijn (opgenomen) daggeld- en kasgeldleningen en rekening-courantkrediet. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Ridderkerk bedraagt de kasgeldlimiet voor het jaar 2016 € 9,56 miljoen. De kasgeldlimiet is de maximale gemiddelde (kortlopende) schuld die de gemeente per kwartaal mag hebben. Wanneer in drie opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet dit gemeld worden bij de toezichthouder.

Hieronder volgt een prognose van de kasgeldlimiet over 2016. Wanneer er sprake is van een liquiditeitstekort beoordeelt de gemeente of het zinvol is om gebruik te maken van kortlopende of langlopende leningen. Gelet op de rentestanden is het op dit moment zeer gunstig om gebruik te maken van kortlopende leningen. Hierbij wordt rekening gehouden met de kasgeldlimiet.

In de loop van het jaar wordt de raad door middel van de tussenrapportages op de hoogte gehouden van de benodigde financiering voor zover deze afwijkt van de begroting .

KASGELDLIMIET

Kasgeldlimiet (x € 1.000)

Omvang begroting per 1-1-2016	€ 112.500
	8,50%
Kasgeldlimiet in bedrag	€ 9.563

	bedragen x 1.000 euro			
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
A. Totaal vlottende schuld	5.500	3.333	0	2.000
B. Totaal vlottende middelen	667	2.500	4.500	500
A-B= Gemiddeld saldo schuld (+) of overschot (-)	4.833	833	-4.500	1.500
Kasgeldlimiet	9.563	9.563	9.563	9.563
Ruimte onder kasgeldlimiet	4.729	8.729	14.063	8.063

Renterisiconorm

De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De renterisiconorm houdt in dat niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering en/of renteherziening in aanmerking mag komen. Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Herfinanciering bestaat uit het totaal aan aflossingen van langlopende leningen, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden.

Voor de gemeente Ridderkerk bedraagt de renterisiconorm voor het jaar 2016 € 22,5 miljoen, dit is 20% van het begrotingstotaal van € 112,5 miljoen. Het renterisico dat de gemeente in een jaar loopt, is onder andere afhankelijk van nieuw aan te trekken financiering in de komende jaren. Bij het bepalen van de renterisiconorm is in deze begroting rekening gehouden met het aantrekken van nieuwe leningen in 2016 voor een totaal van € 10 miljoen. In principe worden er lineaire leningen afgesloten. Hierdoor zijn de aflossingen over de looptijd gespreid en is het renterisico op vaste schuld lager. Het onderstaande overzicht maakt duidelijk dat er voldoende ruimte is binnen de renterisiconorm om ook eventuele extra investeringen of uitgaven ten behoeve van de grondexploitatieprojecten met lang vreemd vermogen te financieren.

RENTERISICONORM EN RENTERISICO'S VAN DE VASTE SCHULD				
	(Bedragen x EUR 1.000)			
	2016	2017	2018	2019
Renterisico op vaste schuld				
1. Netto renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
2. Betaalde aflossingen	4.287	4.954	4.954	4.954
3. Renterisico op vaste schuld (1+ 2)	4.287	4.954	4.954	4.954
Renterisiconorm				
4a. Begrotingstotaal 2016	112.500			
4b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%			
4. Renterisiconorm	22.500			
Toets Renterisiconorm				
5a Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	18.213			

Garantstelling

In het verleden zijn er garantstellingen afgegeven voor leningen aan derden. Het betreft hier met name garantstellingen die onder de garantie van de Wet Sociale Woningbouw vallen op basis van een zogenoemde achtervang-overeenkomst.

Het totaal van de indirecte garantstellingen bedraagt per 1-1-2015 € 122,2 miljoen. Het risico dat de gemeente loopt bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van het weerstandvermogen.

De liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende drie jaar

Algemeen

De financieringspositie wordt bepaald door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het investeringsniveau en –tempo, wisselende baten in de grondexploitaties en mutaties in de geldleningenportefeuille. Door meer structuur aan te brengen in de verwachte inkomsten en uitgaven door middel van een liquiditeitsbegroting komt er de komende jaren beter inzicht in de financieringsbehoefte.

Verwachte financieringspositie voor de komende jaren

Volgens de berekening van de financieringsbehoefte is in 2016 het verwachte tekort aan financieringsmiddelen € 11,3 miljoen. In 2017 bedraagt het tekort € 10,6 miljoen. In de jaren 2018 en 2019 is er naar verwachting een financieringstekort van respectievelijk € 15,5 miljoen en € 14,2 miljoen.

Aantrekken nieuwe lening

Zoals blijkt uit de berekening van de financieringspositie, is er ook de komende jaren sprake van een liquiditeitstekort. De gemeente bekijkt hierbij steeds aan de hand van de rentetarieven in hoeverre we dit tekort gaan financieren met een langlopende of kortlopende lening. Op dit moment is de verwachting dat er in 2016 voor een totaal van € 10 miljoen aan nieuwe langlopende leningen nodig zijn. Financiële consequenties van eventuele aanpassingen van de investeringsplanning en daaruit voortvloeiende financieringsbehoefte worden in de tussenrapportages verwerkt.

Leningenportefeuille en uitzettingen

Leningenportefeuille

In onderstaand overzicht staan de opgenomen langlopende leningen. Hierbij is al rekening gehouden met de verwachting dat er in 2016 een lening van €10 miljoen wordt aangetrokken. De gemiddelde rente van deze leningen per 1-1-2016 is 3,052%. Gezien de lage rentestand op dit moment is dit natuurlijk hoger dan de gemiddelde rente in 2015 van een lening van 20 jaar.

Overzicht Langlopende Leningen						(bedragen x € 1,000)
	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019	
Stand leningen	54.121	60.500	66.213	61.260	56.306	
Nieuwe lening	10.000	10.000				
Reguliere aflossingen	3.620	4.287	4.954	4.954	4.954	

Uitzettingen

In 2014 is er een lening verstrekt aan de BAR-Organisatie voor de financiering van de materiële vaste activa die betrekking hebben op de bedrijfsvoering, welke zijn overgedragen van de gemeente aan de BAR-Organisatie.

Kredietrisico op verstrekte gelden					(bedragen x € 1.000)
Naam geldnemer	%	Saldo uitzetting 1-1-2015	Mutaties in 2015	Saldo uitzetting 31-12-2015	
BAR-Organisatie	n.v.t.	2.096	-708	1.388	
Totaal verstrekte gelden		2.096	-708	1.388	

Relatiebeheer

Met onze huisbankier, de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), vindt periodiek overleg plaats, waarbij eventuele nieuwe ontwikkelingen worden besproken.

Verschillende banken en financiële instellingen geven regelmatig adviezen over het vastzetten van gelden en het beheer van de leningenportefeuille. In 2016 wordt opnieuw regelmatig gebruik gemaakt van de verschillende adviserende instanties om optimaal te kunnen profiteren van de beschikbare financiële instrumenten.

In het treasury statuut staat de administratieve organisatie, interne controle en informatievoorziening uitvoerig beschreven. Handhaving hiervan en optimalisatie blijft onder de aandacht.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Paragraaf 5. Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering wordt vanaf 1 januari 2014 via de GR BAR-organisatie uitgevoerd. Relevante ontwikkelingen op dit gebied zijn in deze (wettelijk verplichte) paragraaf opgenomen.

BAR-code

De BAR-code is een manier om werken plezieriger, effectiever en efficiënter te maken voor de medewerker. De medewerker krijgt ruimte en vrijheid om te bepalen hoe hij werkt, waar hij werkt, wanneer hij werkt en met wie hij werkt. Het uiteindelijke resultaat moet een positief effect zijn op de prestaties voor onze burgers en besturen. Om deze resultaten te behalen wordt optimaal gebruik gemaakt van ieders talenten.

Personeel

In 2016 gaat de BAR-organisatie verder met de gestarte projecten Talentmanagement en de BAR-factor. In 2015 is een visiestatement over Talentmanagement gemaakt. Hieruit zijn drie deelprojecten gekomen voor 2016: Talent managen (MD-programma), Beleidskaders Talentmanagement (Instrumenten en regelingen), en Talent in beeld (herkennen en inzetten van talent).

Binnen het project BAR-factor zoekt de BAR-organisatie samen met haar medewerkers naar wat de BAR-medewerker typeert en speciaal maakt. En wat medewerkers nodig hebben om dat te kunnen bereiken.

De domeinen gaan aan de slag met strategische personeelsplanning. Dit is nodig om inzicht te krijgen in de toekomstige formatieontwikkeling. In 2016 hebben alle domeinen dit proces doorlopen.

Leren en ontwikkelen

Vanuit BAR@work ondersteunen we het leren en ontwikkelen van de organisatie. Het kernteam van de BARacademie biedt opleiding en ontwikkeling, training en coaching van individuele medewerkers, teams en afdelingen. Onder het motto 'durf te groeien' ondersteunt de Bar-organisatie in 2016 haar medewerkers voortdurend in hun rol als zelfstandige overheidsprofessional. In 2016 biedt de BAR-academie ook een podium voor kennisoverdracht van collega's onderling. Onderwerpen voor 2016 zijn onder andere: helder schrijven, strategisch adviseren, werken met beeld, vitaliteit en talenten.

Werkplek

Een goede huisvesting en een goede werkplek zijn erg belangrijk. In 2016 worden de huisvesting en werkplekken verder verbeterd. Dit doet de BAR-organisatie aan de hand van verbeterpunten uit de evaluatie van medewerkers en leidinggevendenden. Bijvoorbeeld door het vinden van werkplekken en collega's digitaal te ondersteunen. Op gebied van de automatisering zullen we de infrastructuur verder optimaliseren met aandacht voor mobiele apparaten en de serveromgeving.

Excellente dienstverlening

In 2016 gaat de BAR-organisatie verder met het verbeteren van het integrale instroom-doorstroom-uitstroomproces (hierna: IDU). Dit proces loopt door de gehele organisatie. Het streven is om medewerkers en leidinggevendenden optimaal te faciliteren. Bijvoorbeeld door het IDU-proces via één loket te laten lopen. BAR@work kan dan als één gezicht naar buiten treden.

Nieuwe medewerkers krijgen handvatten mee om hun weg te vinden binnen de BAR. Verder worden de tools, zoals TOPdesk en de BARworkspace, doorontwikkeld zodat deze nog meer diensten kunnen bieden. BAR@work besteedt aandacht aan de ontwikkeling van 'hospitality' voor de operationele dienstverlening en 'adviesvaardigheden' voor de tactische en strategische ondersteuning. Daarmee maakt de BAR-organisatie haar dienstverlening excellent.

Concern Control

"In control" zijn betekent grip hebben op de organisatie om daarmee goed te kunnen (bij)sturen en het is mogelijk gestelde doelen op efficiënte wijze te behalen. Kernwoorden hierbij zijn doelmatigheid (efficiëntie), doeltreffendheid (effectiviteit), rechtmatigheid en risicobeheersing. Al deze onderdelen maken deel uit van het takenpakket van Concerncontrol.

De komende periode scherpt de BAR-organisatie haar interne controles verder aan. Mede op basis van de bevindingen en aanbevelingen van de accountant. Er is inmiddels gestart met een gewijzigde opzet van de interne controle. Uitgangspunt hierbij is het uitvoeren van de controle op basis van risicobepaling en keycontrols. Daarnaast vindt er onderzoek plaats naar doelmatigheid en doeltreffendheid op basis van het onderzoeksplan. Of ad hoc op verzoek van directie of bestuur. Ook het risicomanagement wordt verder doorontwikkeld. Onder andere op basis van de nieuwe voorschriften binnen het BBV.

ICT

De BAR-organisatie streeft naar excellente dienstverlening: kwalitatief, efficiënt en persoonlijk. ICT is daarin niet alleen ondersteunend, maar in toenemende mate richtinggevend. Denk aan social media, internet, selfservice. Er is een spanningsveld tussen enerzijds bezuinigingen op ICT-gebied en anderzijds de behoefte aan verbeterde of nieuwe ICT-voorzieningen.

Binnen de BAR-organisatie wordt bespaard op het bestaande softwarelandschap door complexiteitsreductie, softwareconsolidatie en contract heronderhandelingen. Er ligt echter ook een aantal grote uitdagingen. Zoals het inhalen van achterstallig onderhoud, beveiligingsvraagstukken, uitbreidingen door nieuwe taken (zoals 3D's) en het volgen van de marktontwikkelingen binnen ICT. Of de noodzaak om verder te digitaliseren en door te ontwikkelen (bijv. webcare, gemeente-app). Dit leidt tot grote druk op investeringsbudget en vooral ook op het software onderhoud exploitatiebudget. Dit gaat de BAR-organisatie de komende jaren nog nadrukkelijk bezig houden, zowel technisch als financieel.

Paragraaf 6 Verbonden Partijen

Paragraaf 6. Verbonden Partijen

Doel

- Algemeen doel: genereren van sturingsinformatie voor de raad, met andere woorden: met de informatie uit deze paragraaf kan de raad beleidslijnen vast- en bijstellen.
- Specifiek doel: het in beeld brengen en beheersen van de bestuurlijke én financiële belangen in deelnemingen.
- Achtergrond informatie: door de paragraaf verbonden partijen heeft de raad invloed op deelnemingen door het stellen van kaders. De paragraaf geeft aan wat de visie van de raad is op de verbonden partijen in relatie tot de doelstellingen uit de programma's en wat de (beleids)voornemens zijn. Het gaat om vragen als: Wat willen we met de verbonden partijen? (visie/doel). Welke rol spelen ze in programma's? (Beleidsvoornemens). Vervolgens kan er op toegezien worden of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds corresponderen met die van de gemeente(raad) en of de gewenste beleidsvoornemens van de gemeente(raad) via de verbonden partijen gerealiseerd zijn. In deze paragraaf is de informatie opgenomen conform de nota Verbonden Partijen (raadsbesluit 23 april 2009).

Overzicht van verbonden partijen

1. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Koepelschap Buitenstedelijk Groen
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Financiering en programmering buitenstedelijk groen.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De gemeenschappelijke regeling Koepelschap Buitenstedelijk groen werkt feitelijk als een vereveningsinstrument. Alle kosten die de deelnemers maken ten behoeve van de realisering en instandhouding van de buitenstedelijke recreatieprojecten worden bij elkaar opgeteld en op basis van de in 1987 vastgestelde verdeelsleutel naar rato van het aantal inwoners over de gemeenten herverdeeld. De gemeenten betalen rechtstreeks aan de schappen waarin zij deelnemen. Als blijkt dat een gemeente meer betaalt aan een schap dan de kosten van de gemeente op basis van de verdeelsleutel bedragen, dan ontvangt deze gemeente geld terug van het Koepelschap.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Niet van toepassing. Het beleid zit bij het Natuur- en Recreatieschap.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	1 lid AB (portefeuillehouder Buitenstedelijk groen) 1 DB-lid, verkozen uit het bestuur van het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	De provincie Zuid-Holland heeft in het Hoofdlijnenakkoord 2015 – 2019 aangekondigd zich terug te willen trekken uit de Recreatieschappen. De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van recreatiemogelijkheden ligt daarmee nog nadrukkelijker bij de samenwerkende gemeenten. In afwachting van bestuurlijke besluitvorming over de toekomst is de programmabegroting 2016 van het Koepelschap beleidsarm gehouden.

2. Naam:	Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en Recreatiegebied IJsselmonde
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Ontwikkelen en in stand houden van intergemeentelijke buitenstedelijke recreatie en bescherming van natuur en landschap.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	Op 15 juni 2012 heeft het Algemeen Bestuur het beleidsplan vastgesteld.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Het NRIJ exploiteert de buitenstedelijke recreatieve groengebieden op IJsselmonde. Voor Ridderkerk gaat het om het Oosterpark en Donckse Velden 1. De 2e fase van Donckse Velden is inmiddels aangelegd in opdracht van de Landinrichtingscommissie IJsselmonde. Dit deelgebied van de Donckse Velden zal na oplevering (eind 2015) ook in beheer en onderhoud komen bij het Natuur- en Recreatieschap.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	2 Algemeen bestuursleden waarvan 1 in het Dagelijks Bestuur.

2. Naam:	Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en Recreatiegebied IJsselmonde
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	In het Hoofdlijnenakkoord 2015 – 2019 van de provincie Zuid-Holland is opgenomen, dat de provincie zich terugtrekt uit de Recreatieschappen. De provincie ziet namelijk geen rol voor zichzelf in uitvoeringszaken. Eind 2015/begin 2016 vindt besluitvorming plaats over de toekomst van NRIJ De relatie met het oprichten van een Landschapstafel IJsselmonde wordt bij de besluitvorming betrokken.

3. Naam:	Stadsregio Rotterdam in liquidatie
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Regionaal Bestuur (WGR), tot 1 juli 2015
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	De Gemeenschappelijke regeling Stadsregio Rotterdam-Rijnmond is per 1 juli 2015 opgeheven. Vanaf die datum is de stadsregio in liquidatie.

4. Naam:	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	23 gemeenten in Rotterdam Rijnmond en Haaglanden werken samen in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) op het gebied van verkeer en vervoer en het verbeteren van het economisch vestigingsklimaat. Er wordt medesturing gegeven aan de invulling en uitvoering van een strategische bereikbaarheidsagenda en aan de opzet van een investeringsstrategie voor deze regio.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De metropoolregio Rotterdam Den Haag moet leiden tot het verbeteren van het economisch vestigingsklimaat en van de bereikbaarheid van de regio. Dat is ook in het belang van de gemeente Ridderkerk. De gemeente Ridderkerk maakt door haar ligging, haar bedrijvigheid en haar arbeidspotentieel deel uit van deze regio. Door deelname aan de Metropoolregio kan de gemeente Ridderkerk medesturing geven aan de verdere uitwerking van de Strategische agenda en de Strategische Bereikbaarheidsagenda Vervoersautoriteit.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Regionale samenwerking biedt de mogelijkheid gebruik te maken van beschikbare expertise en know how in de regio. Deze mogelijkheden worden bijvoorbeeld rondom de ontwikkeling van Nieuw Reijerwaard expliciet gezocht. Lokaal wordt er gewerkt aan een strategische mobiliteitsagenda. Voor beleidswensen die een regionaal karakter dragen wordt inzet gepleegd om deze op de regionale bereikbaarheidsagenda te krijgen.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De gemeente is via de burgemeester vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur en in het algemeen bestuur van de Metropoolregio. Daarnaast is de portefeuillehouder Verkeer lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit en de portefeuillehouder Economie is lid van de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	n.v.t.

5. Naam:	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	(Brand)veiligheid, vervoer van zieken en ongeval slachtoffers, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing met inbegrip van de multidisciplinaire samenwerking en de Gemeenschappelijke meldkamer.

5. Naam:	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De vorming van veiligheidsregio's heeft als doelstelling de versterking van de bestuurlijke aansturing van de rampenbestrijding en crisisbeheersing op regionaal en nationaal niveau, alsmede de versterking van de geneeskundige hulpverlening en het regionale beheer van de brandweer. <u>(Brand)veiligheid</u> Het onder alle omstandigheden bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden ter zake van het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen en het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen. <u>Hulpverlening</u> Het doelmatig organiseren en coördineren van het vervoer van zieken en ongevalsslachtoffers, de registratie daarvan en het bevorderen van adequate opname van zieken en ongevalsslachtoffers in ziekenhuizen of andere instelling voor intramurale zorg. <u>Crisisbeheersing</u> Het voorbereiden en bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. Het invulling geven aan de regionale taken ten aanzien van de organisatie en voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing en de hiermee verband houdende multidisciplinaire samenwerking.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Met deze regeling wordt mede invulling gegeven aan de doelstelling: het verkleinen en beheersen van de veiligheidsrisico's. Hoe hoger de kans op een inbreuk van de veiligheid, hoe hoger de feitelijke aantasting van de veiligheid zal zijn. Daarom worden proactieve en preventieve maatregelen ingezet om de slachtofferkans omlaag te brengen. Tevens is het van belang om geprepareerd te zijn voor grootschalig optreden in het geval van een ramp of zwaar ongeluk.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Burgemeester is lid van Dagelijks bestuur en Algemeen bestuur (+1 plaatsvervangend lid). Bij het nemen van besluiten door het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen ieder één stem uit, met uitzondering van de leden die een gemeente vertegenwoordigen met een inwonertal boven 50.000. Zij brengen voor elk volgend 50.000-tal, of gedeelte daarvan, één stem meer uit tot een maximum van elf stemmen per gemeente.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	n.v.t.

6. Naam:	Gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam Rijnmond
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Gezamenlijke uitvoering wettelijke verplichtingen van gemeenten in het kader van de Wet Publieke Gezondheid.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	Een evenwichtig productenaanbod zoveel mogelijk gericht op lokale problematiek. In zijn algemeenheid het verbeteren van de volksgezondheid van de Ridderkerkse bevolking.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Enerzijds het uitvoeren van wettelijke verplichtingen zoals infectieziektebestrijding, informatie- en adviesfunctie en doen van periodieke gezondheidsonderzoeken onder de bevolking. Anderzijds het ondersteunen van gemeentelijke speerpunten zoals het bevorderen van een gezonde leefstijl en depressiepreventie.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De gemeente heeft bestuurlijke inbreng als lid van het Algemeen Bestuur (AB).
Overige ontwikkelingen / veranderingen: Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis (art 69 BBV):	De GGD-RR is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Rotterdam. Rotterdam is daarom risicodragend voor de GGD. De GGD legt verantwoording af over de bedrijfsvoering aan het College van de gemeente Rotterdam. De sturing op de inhoud, de financiën en de uitvoering van het wettelijke basistakenpakket gebeurt in het Algemeen Bestuur.

7. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond (DCMR)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Advisering en ondersteuning van gemeentelijke milieutaken.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De DCMR heeft een algemene adviestaak met betrekking tot milieu, adviseert ten aanzien van vergunningverlening en handhaving in het kader van de wettelijke taken als gevolg van de Wet Milieubeheer en ondersteunt de gemeente t.a.v. de uitvoering van het Besluit Bodemkwaliteit.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Ieder jaar wordt een werkplan opgesteld.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	1 lid Algemeen Bestuur
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	De DCMR is per 1 januari 2013 voor de provincies Zuid-Holland en Zeeland de gespecialiseerde RUD voor de industriële bedrijven met grote veiligheidsrisico's (de zogenaamde BRZO-bedrijven). Per 1 januari 2016 gaan de bevoegd gezag taken over van gemeenten naar de provincies. Voorafgaand aan en naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid (aangaande Odjell) heeft DCMR het verbeterprogramma 'Risico-gestuurd Toezicht' opgesteld en geïmplementeerd, alsmede hieruit voortvloeiende uitvoeringsdocumenten.

8. Naam:	Nieuw Reijerwaard
Openbaar belang: (doel van de regeling)	De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel casu quo als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 96 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	Zie hiervoor bij Openbaar belang.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	n.v.t.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Het Algemeen Bestuur bestaat uit tien leden, de voorzitter inbegrepen. De raden van Barendrecht en Ridderkerk wijzen uit hun midden, de voorzitter van de raad inbegrepen, en uit de wethouders, elk vier leden en twee plaatsvervangend leden aan. Van deze vier leden respectievelijk twee plaatsvervangend leden dienen ten minste twee leden respectievelijk één plaatsvervangend lid deel uit te maken van het college van burgemeester en wethouders. De raad van Rotterdam wijst uit de voorzitter van de raad en uit de wethouders, twee leden en twee plaatsvervangende leden aan. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	De GR heeft inmiddels een groot aantal hectare grond verworven. Het inpassingsplan is in juni 2013 door Provinciale Staten vastgesteld. Naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State heeft de provincie het inpassingsplan op een paar punten aangepast door middel van een herstelbesluit. Tegen dit besluit loopt een beroepsprocedure, waarover de Raad van State zich zal uitspreken. Na het definitief worden van het plan zal de gronduitgifte starten.

9. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond
Openbaar belang: (doel van de regeling)	De gemeenten in de regio Rijnmond hebben in mei 2014 de gemeenschappelijke regeling opgericht. De gemeenschappelijke regeling heeft tot doel: <ul style="list-style-type: none"> • Het beschikbaar houden van specialistische zorg en van 7/24 crisisopvang; • Het realiseren van schaalvoordelen; • Het delen van kennis en expertise.

9. Naam:	Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De GR heeft tot taak de gemeenschappelijke inkoop van jeugdhulp zodanig vorm te geven dat lokale ambities kunnen worden gerealiseerd. De visie en doelen van de GR zijn daarmee een optelsom van de beleidsvoornemens van de deelnemende gemeenten.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	De Gemeenschappelijke Regeling is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de bovenlokale taken door middel van: <ul style="list-style-type: none"> • het contracteren en/of subsidiëren van aanbieders van jeugdhulp en uitvoerders jeugdreclassering en jeugdbeschermingsmaatregelen in het kader van de Jeugdwet; • het organiseren van een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling; • het bevorderen van gezamenlijk overleg van de gemeenten inzake de uitvoering van de jeugdhulptaken, welke ingevolge de Jeugdwet aan de gemeenten zijn opgedragen. De jeugdhulp omvat de uitvoering van gesloten jeugdhulp, crisiszorg, pleegzorg, residentiële, intramurale zorg en/of specialistische zorg voor jeugdigen. De taken worden uitgevoerd met inachtneming van de afspraken die hierover op bovenregionaal of landelijk niveau zijn of worden gemaakt.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De gemeente heeft bestuurlijke inbreng als lid van het Algemeen Bestuur (AB).
Overige ontwikkelingen / veranderingen: Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis (art 69 BBV):	Mochten de deelnemende gemeenten in deze Gemeenschappelijke Regeling tezamen het totaal beschikbare budget overschrijden dan betekent dit dat evenredig in het tekort zal moeten worden bijgedragen aangezien de GR geen eigen vermogen opbouwt. De deelnemende gemeenten zijn naar rato van hun bijdrage gezamenlijk risicodragend.

10. Naam:	Gemeenschappelijke regeling BAR-organisatie
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Doel van de regeling is het bewerkstelligen van een kwalitatief hoogwaardige en een doelmatige uitvoering door het openbaar lichaam van de door de deelnemende gemeenten opgedragen taken.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	<ul style="list-style-type: none"> • In samenwerking ten behoeve van de drie gemeenten het werkgeverschap en de inkoopfunctie uit te voeren; • Het doel van de samenwerking is om door het samenvoegen van grote delen van de ambtelijke organisaties de burgers van de drie gemeenten kwalitatief hoogstaande dienstverlening te bieden. • Er wordt invulling gegeven op de zeven inhoudelijk verbindende thema's van de drie gemeenten. Deze thema's zijn: Duurzaamheid, Veiligheid, Economie, Maatschappij, Voorzieningen, Ruimte en Mobiliteit.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	n.v.t.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Het Algemeen Bestuur is het hoogste bestuursorgaan van de BAR-organisatie en bestaat uit de drie colleges van de 3 BAR-gemeenten (Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk). Dit bestuur vergadert vier keer per jaar. Het Dagelijks bestuur bestaat uit zes leden (van het algemeen bestuur), twee van elke deelnemende gemeente, te weten één wethouder en de burgemeester, de voorzitter meegerekend.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	n.v.t.

11. Naam:	Eneco NV
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Zorg dragen voor de gas- en elektriciteitsvoorziening binnen het voorzieningsgebied.

11. Naam:	Eneco NV
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van deze instelling voor nutsvoorzieningen, omdat deze nut heeft voor de inwoners van de gemeente (zie openbaar belang), en dus niet uit een oogpunt van geldbelegging.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	In Eneco wordt voor 1,08% in het totale aandelenkapitaal deelgenomen. Door deze deelname kan invloed op het beleid van deze instelling worden uitgeoefend door middel van een vertegenwoordiging in de aandeelhoudersvergaderingen.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Aandeelhouder (portefeuillehouder Financiën).
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	Eneco heeft vertrouwen in de verdere ontwikkeling van haar bedrijf. Externe factoren waaronder lagere gereguleerde nettarieven zullen echter van invloed zijn op toekomstige financiële resultaten. Eneco blijft echter onverminderd inzetten op een duurzame strategie in combinatie met een stringente kostenbewaking, maar verwacht resultaten niet op hetzelfde niveau te kunnen blijven handhaven.

12. Naam:	Bank Nederlandse Gemeenten NV
Openbaar belang: (doel van de regeling)	De BNG is een bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van de BNG, omdat deze instelling een zeker nut heeft voor de gemeente, en dus niet primair uit een oogpunt van geldbelegging.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	De Algemene Vergadering van Aandeelhouders is het orgaan waarin de aandeelhouders hun zeggenschapsrechten ten aanzien van de BNG uitoefenen. Gelet op de structuur van deze instelling kunnen de aandeelhouders nauwelijks invloed op het beleid van deze NV uitoefenen. De meest betrokken portefeuillehouder vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Aandeelhouder.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	In het jaarverslag 2014 geeft de BNG aan dat het resultaat financiële transacties ook in de nabije toekomst gevoelig zal blijven voor de politieke en economische ontwikkelingen binnen de Europese Unie. eurozone. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de nettowinst 2015.

13. Naam:	Oasen NV
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Zorg dragen voor de watervoorziening binnen het voorzieningsgebied.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De gemeente neemt deel in het aandelenkapitaal van deze instelling voor nutsvoorzieningen, omdat deze nut heeft voor de inwoners van de gemeente (zie openbaar belang), en dus niet uit een oogpunt van geldbelegging.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	In Oasen wordt voor 6,28% in het totale aandelenkapitaal deelgenomen. Door deze deelname kan invloed op het beleid van deze instellingen worden uitgeoefend door middel van een vertegenwoordiging in de aandeelhoudersvergaderingen.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	Aandeelhouder (portefeuillehouder Financiën).
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	Geen ontwikkelingen.

14. Naam:	NV Milieu Services AVR-Ridderkerk (NV MAR)
Openbaar belang: (doel van de regeling)	Inzamelen van huishoudelijk afval.
Visie: (wat willen we met de verbonden partij bereiken)	De NV MAR is op 1 juli 2001 opgericht om in opdracht van de gemeente de afvalinzameling uit te voeren. Er is een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen de gemeente en de AVR met een looptijd tot en met 31 december 2012. AVR is overgenomen door van Gansewinkel Overheidsdiensten (een deel van het oude AVR is in 2013 alweer doorverkocht). De gemeente heeft de samenwerking verlengd naar 31 december 2015. De gemeente bezit 100% van de aandelen van de NV, omdat het nut heeft voor de inwoners van Ridderkerk.
Beleidsvoornemens uit de programma's: (gemeentelijke beleidsdoelen inclusief beoogde effecten en prestatie-indicatoren)	Inzicht in samenstelling van het restafval en advies om te komen tot verbetering van de afvalscheiding. Lagere inzamelkosten en vermindering CO ₂ -uitstoot door dynamisch ledigen van verzamelcontainers en optimalisatie routes van minicontainers. Inzamelen van enkele afvalstromen van de gemeenten Albrandswaard en Barendrecht.
Zeggenschap gemeente: (bestuurlijke inbreng / bestuurlijk belang)	De gemeente bezit 100% van de aandelen van deze NV. Aandeelhouder (portefeuillehouder Financiën) Het college is voornemens vanaf 2016 een gezamenlijke NV BAR Afvalbeheer op te richten met de BAR gemeenten.
Overige ontwikkelingen / veranderingen: (Algemene financiële positie, risico's & kansen gedurende het begrotingsjaar in het belang van de verbintenis, art 69 BBV)	Positieve resultaten van NV MAR komen voor 50% ten goede aan de gemeente en voor 50% ten goede aan Van Gansewinkel-AVR. Negatieve resultaten zijn geheel voor rekening van Van Gansewinkel-AVR.

Lijst van verbonden partijen

Overzicht cijfers voor de paragrafen verbonden partijen begroting 2016 Ridderkerk							
gemeenschappelijke regelingen	2016						
	bijdrage gemeente	bedrag	eigen vermogen		vreemd vermogen		financieel resultaat
			per	bedrag	per	bedrag	
	per inw.		per		per		
Het Financieel Koepelschap gevestigd te Schiedam	1,82	82.096	1-1 31-12	244.561 246.161	1-1 31-12	0 0	1.600
Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde gevestigd te Schiedam	5,13	232.267	1-1 31-12	5.210.053 5.420.205	1-1 31-12	1.029.008 1.018.982	210.152
Stadsregio Rotterdam (in liquidatie) gevestigd te Rotterdam	nvt	0	1-1 31-12	16.199.828 9.099.828	1-1 31-12	1.107.637 1.107.637	0
Metropoolregio Rotterdam Den Haag gevestigd te Rotterdam	2,47	111.518	1-1 31-12	0 0	1-1 31-12	340.413.600 174.069.200	0
Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond gevestigd te Rotterdam	41,89	1.893.945	1-1 31-12	7.977.349 7.608.468	1-1 31-12	68.677.920 65.280.203	-368.881
Gemeentelijke gezondheidsdienst Rotterdam-Rijnmond gevestigd te Rotterdam	5,06	228.742	1-1 31-12	nvt nvt	1-1 31-12	nvt nvt	0
Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond gevestigd te Schiedam	nvt	768.429	1-1 31-12	4.988.921 3.318.291	1-1 31-12	18.368.709 17.109.409	0
Nieuw Reijerwaard gevestigd te Ridderkerk	nvt	0	1-1 31-12	0 0	1-1 31-12	88.678.000 100.223.000	0
Jeugdhulp Rijnmond gevestigd te Ridderkerk	nvt	5.305.280	1-1 31-12	PM PM	1-1 31-12	PM PM	0
BAR-organisatie gevestigd te Ridderkerk	nvt	23.879.200	1-1 31-12	0 0	1-1 31-12	19.173.852 19.173.852	0
deelnemingen	aandelenkapitaal gemeente 2016		2014				
	aantal	bedrag	eigen vermogen		vreemd vermogen		financieel resultaat
			Per	Bedrag	Per	Bedrag	Bedrag
NV Eneco gevestigd te Rotterdam	56245 aandelen á € 20,17 =	1.134.451	1-1 31-12	4.593.000 5.188.000 (x 1.000)	1-1 31-12	4.592.000 4.963.000 (x 1.000)	206.000 (x 1.000)
NV Bank Nederlandse Gemeenten gevestigd te Den Haag	89115 aandelen á € 2,50	222.788	1-1 31-12	3.582.000 3.582.000 (x 1.000)	1-1 31-12	149.923.000 149.923.000 (x 1.000)	126.000 (x 1.000)
Oasen NV gevestigd te Gouda	47 aandelen á € 455 =	21.385	1-1 31-12	86.019.000 90.071.000	1-1 31-12	114.863.000 128.725.000	4.052.000
NV Milieuservices AVR-Ridderkerk gevestigd te Ridderkerk gevestigd te Ridderkerk	100%	1.558.557	1-1 31-12	1.558.557 1.558.557 (2013)	1-1 31-12	484.980 596.179 (2013)	300.000 (2013)

Paragraaf 7 Grondbeleid

Paragraaf 7. Grondbeleid

Doel

- Algemeen doel: generen van stuurinformatie voor de gemeenteraad. Met andere woorden: met de informatie uit deze paragraaf kan de gemeenteraad beleidslijnen vast- en bijstellen.
- Specifiek doel: het kunnen geven van sturing aan het grondgebruik ter realisatie van ruimtelijke doelstellingen uit de programma's in relatie tot de financiële mogelijkheden van de gemeente.
- Achtergrond informatie: via grondbeleid kan een nadere invulling aan het uitvoeren van bepaalde programma's worden gegeven. Gedacht kan worden aan groen, water, wonen, werken en recreëren. Tegelijkertijd kan het grondbeleid tot (extra) baten voor de gemeente leiden, maar ook tot (extra) lasten. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's van het grondbeleid zijn van groot belang voor de totale financiële positie van de gemeente.

Inleiding

Aan het in exploitatie brengen van gronden door de gemeente zijn financiële risico's verbonden. Zowel aan de kostenkant (grondverwerving, bouw- en woonrijp maken, bodemsaneringen en financieringskosten) als aan de opbrengstenkant (grondverkoop woningbouw en bedrijventerreinen). Daarmee moeten wij rekening houden bij het in exploitatie brengen van grond.

Niet alleen de gemeente kan grond in exploitatie brengen. Ook marktpartijen die grond bezitten en bereid en in staat zijn de gewenste bestemming daarop te realiseren, kunnen grond in exploitatie brengen. Bij exploitatie door marktpartijen kan de gemeente alleen de kosten van de openbare voorzieningen op de exploitant verhalen. Niet alle kosten kunnen dan worden verhaald. Daardoor ontstaan er dus ook risico's voor de gemeente bij de exploitatie van grond door marktpartijen.

Hieronder wordt een actueel beeld gegeven van het te verwachten eindresultaat van de in exploitatie genomen complexen en de risico's die er zijn ten aanzien van het behalen van deze eindresultaten.

Visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen uit de programma's

Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de door de gemeenteraad op 12 december 2013 vastgestelde Nota Grondbeleid 2013 – 2015. Ridderkerk voert in sommige gevallen een actief grondbeleid. Dit betekent dat de gemeente actief locaties (her)ontwikkelt om zodoende de gewenste ruimtelijke ontwikkeling te bewerkstelligen. In situaties waarin de gemeente wil meewerken aan ontwikkelingen, maar zelf niet beschikt over de grond, wordt met derden een overeenkomst ex artikel 6.24 Wro afgesloten. Soms in combinatie met een samenwerkingsovereenkomst. Regie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling, zowel inhoudelijk als financieel, staat centraal in het grondbeleid. Dit leidt tot: een verantwoorde strategie voor aankoop van grond; een verantwoord financieel beheer over de grond die de gemeente in bezit heeft; een actieve rol in de planontwikkeling in samenwerking met marktpartijen; uitgifte van grond na realisatie, meestal door verkoop, incidenteel door erfpacht.

Strategische aankopen

Het kan voorkomen dat bij het aankopen van gronden om strategische redenen snelle actie is geboden. Dit kan betekenen dat er geen tijd is om het gebruikelijke traject - bestemmingsplan, exploitatieopzet - met de gemeenteraad te doorlopen. In dat geval is het college gemachtigd de gronden aan te kopen. Maar wel wordt hier dan eerst overleg over gevoerd met het Presidium.

Financiële risico's

Op basis van het huidige uitvoeringsstadium zijn de risico's van de diverse complexen die in exploitatie zijn genomen hieronder per complex beschreven. Het gaat daarbij niet om het feit of een complex al dan niet verlies zal opleveren. Het gaat om de risico's die er zijn ten aanzien van het bereiken van het te verwachten eindresultaat.

Prognose en analyse van de complexen in exploitatie

Algemeen

Een prognose van de uitkomsten van de totale grondexploitatie is hieronder opgenomen. Deze prognose is geactualiseerd op basis van de op 28 november 2013 door de gemeenteraad vastgestelde nieuwe parameters voor de grondexploitaties. De parameters zijn: rentepercentage 4% per jaar, kos-

tenstijgingen 2,5% per jaar en opbrengstenstijgingen 0% per jaar. Daarnaast zijn alle exploitaties herzien in het kader van de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2015 (MPG) en zijn alle geactualiseerde grondexploitaties op 25 juni 2015 door gemeenteraad vastgesteld.

Prognose van resultaten van in exploitatie genomen complexen

Complex	Vaststellingsjaar (herziene) exploitatieopzet	Prognose afsluitingsjaar	Korte toelichting/stand van zaken (o.a. inzake winstneming of verlies)
1. Kuyperhof (Centrumplan)	Herziening: MPG Rb. 25-6-2015	2018	Bouw eerste fase is medio 2015 gestart. Bouw tweede fase start begin 2016.
2. Park Bolnes (Van Riebeekstraat)	Herziening: MPG Rb. 25-6-2015	2016	Bouw eerste fase is voltooid. Bouw tweede fase is gestart.
3. Het Zand	Herziening: MPG Rb. 25-6-2015	2024	Bouw derde fase (39 woningen) is gestart. Voor het onderdeel Driehoek Het Zand wordt een visie ontwikkeld.
4. Lagendijk (Van Peltterrein)	Herziening: MPG Rb. 25-6-2015	2020	Project loopt stroef als gevolg van de slechte woningbouwmarkt.
5. Cornelisland	Herziening: MPG Rb. 25-6-2015	2023	Uitgifte van de gronden in eigendom bij de gemeente is gestart.
6. Transferium Slikkeveer	Herziening: MPG Rb. 25-6-2015	2016	De omgevingsvergunning voor de bouw van het servicegebouw is verleend. Bouw september 2015 gestart.
7. Park Ringdijk	Herziening: MPG Rb. 25-6-2015	2016	Kerk van de Hersteld Hervormde Gemeente is voltooid, evenals het gebouw van de scouting.
8. Vlasstraat 11-12	Herziening: MPG Rb. 25-6-2015	2016	Bouw huisartsenpost is gestart.

De prognose van de uitkomsten van de totale grondexploitatie bedraagt € 8.729.000 positief. In de verslaggevingsvoorschriften is voor de waardering van de voorraad gronden een voorziening voor mogelijke verliezen getroffen van in totaal € 4.050.000. Uitsluitend vanuit het voorzichtigheidsbeginsel. Het vanaf 2016 nog te behalen voordelig resultaat bedraagt dus € 12.779.000.

1. Kuyperhof

- Stand van zaken project

De bouw van de eerste fase is gestart. Het gaat hierbij om 46 appartementen, 26 eengezinswoningen en 520 m² commerciële ruimte (horeca). De tweede fase bestaat uit de bouw van 30 eengezinswoningen en zal in 2016 starten. Daarmee wordt het Centrumplan voltooid.

- Risico's

Alle grond en opstallen zijn sinds 2011 ondergebracht in het grondbedrijfcomplex. De kosten zijn goed in beeld. Over de hoogte van de grondprijs van de tweede fase is overeenstemming bereikt met Leyten. Hierbij geldt, dat Leyten alleen verplicht is de grond aan te kopen als 70% van de woningen (21 stuks) is verkocht. Dat is in feite nog het enige risico.

2. Park Bolnes

- Stand van zaken project

De eerste fase van dit woningbouwproject, bestaande uit 26 eengezinswoningen, is voltooid. Na een aanpassing van het plan is gestart met de bouw van de tweede fase, bestaande uit 23 eengezinswoningen.

- Risico's

De bouw van de laatste fase is gestart. De inkomsten uit grondverkoop zijn gerealiseerd. Er resteren alleen nog kosten voor het woonrijp maken. Daarmee zijn aan dit project vrijwel geen risico's meer verbonden.

3. Het Zand

- Stand van zaken project

De bouw van de derde fase van Het Zand (westelijke deel), bestaande uit 39 eengezinswoningen is gestart. Er is zeer veel belangstelling voor de nieuwbouwwoningen in Het Zand. Momenteel wordt de vierde fase voorbereid op basis van een aangepaste stedenbouwkundige opzet. Om de meest westelijke delen van Het Zand te kunnen ontwikkelen, is het noodzakelijk om het Hakterrein te saneren en ontmantelen. Dit zal in de loop van 2016 gebeuren.

Voor het planonderdeel Driehoek Het Zand wordt een ruimtelijke visie opgesteld. Concrete invulling is op korte termijn niet aan de orde.

- Risico's

De boekwaarde van het complex is thans hoog. Er is daarom sprake van hoge financieringskosten. Deze zullen de komende jaren ook nog hoog zijn en vormen een belangrijk risico. Voortgang van de woningbouw in Het Zand is in dit verband belangrijk. Met de hieruit voortkomende grondopbrengsten kan de boekwaarde van het complex worden verlaagd en daarmee ook de financieringskosten.

De ontstane onduidelijkheid over en vertraging van de Driehoek Het Zand, vormt een risico in de grondexploitatie. Met het opstellen van een ruimtelijke visie wordt een eerste aanzet gegeven om dit risico aan te pakken.

De kosten van bouw- en woonrijp maken zijn goed in beeld. Deze vormen nog wel een risico, aangezien hier sprake is van een aanzienlijk bedrag. Een enigszins onzekere factor hierbij is de sanering en ontmanteling van het voormalige bedrijfsterrein van Hak. Intussen is de situatie in beeld, maar is nog niet duidelijk wat de kosten zijn. Deze zijn aanzienlijk, maar pas bij de aanbesteding zal het exacte bedrag duidelijk worden.

4. Legendijk

- Stand van zaken project

In het tweede kwartaal van 2009 is gestart met de verkoop van de bouwkavels. Er zijn tot en met 2012 11 van de 27 kavels verkocht. Daarna zijn er geen kavels meer verkocht. Er is zo nu en dan belangstelling voor de kavels, maar dat heeft nog niet geleid tot verkopen of kavelopties.

- Risico's

De grond is eigendom van de gemeente. Het gehele terrein is voor een groot deel bouwrijp en woonrijp gemaakt. De boekwaarde is na de verkoop van diverse kavels al aanzienlijk gedaald. Niettemin is er nog een klein risico ten aanzien van de financieringskosten, indien de verkoop van kavels ernstig blijft stagneren. Echter, zelfs bij een somber scenario is het resultaat nog positief.

5. Cornelisland

- Stand van zaken project

Alle grond is nu in eigendom bij de gemeente. De gronduitgifte is gestart. Er hebben zich meerdere bedrijven gevestigd op Cornelisland. Er vinden gesprekken plaats met verschillende gegadigden. De markt is aangetrokken en de verwachting is dat de verkoop van kavels zal aantrekken.

- Risico's

Afhankelijk van het uitgiftetempo wordt een ontwikkelingsfase na twee jaar woonrijp gemaakt. Dit is in meerdere fasen al uitgevoerd. De kosten van bouwrijp maken zijn goed in beeld. Met betrekking tot het woonrijp maken is de verwachting dat de gemeente geen extra risico's loopt.

De boekwaarde van het complex is hoog en daardoor dus ook de financieringskosten. Dit zal ook de komende jaren het geval zijn. Afname van de boekwaarde en de financieringskosten is afhankelijk van de gronduitgifte. Het tempo van gronduitgifte is eigenlijk het enige, maar wel belangrijke risico in deze grondexploitatie.

6. Transferium Slikkerveer

- Stand van zaken project \ risico's

Het perceel is bouwrijp en de omgevingsvergunning voor de bouw van het transferium is verleend in juli 2014. De bouw is in het derde kwartaal van 2015 gestart. Nadat de bouw in 2016 wordt voltooid, kan van Rijkswaterstaat het resterende subsidiebedrag van ongeveer € 250.000 worden ontvangen. Daarna is het project voltooid en zijn er geen risico's meer.

7. Park Ringdijk

- Stand van zaken project \ risico's

In het gebied tussen de Industrieweg en de Ringdijk zijn twee projecten gerealiseerd, namelijk de bouw van een kerk door de Hersteld Hervormde Gemeente Ridderkerk en de bouw van een clubgebouw van de Stichting Scouting Ridderkerk. De aanleg van het strandje wordt voorbereid.

8. Vlasstraat 11-12

- Stand van zaken project \ risico's

De bouw van de huisartsenpost is gestart. De opbrengst uit de grondverkoop is gerealiseerd. Er zijn geen risico's meer verbonden aan dit project.

Inschatting van resultaten van nog niet in exploitatie genomen complexen

Er zijn momenteel geen 'nog niet in exploitatie genomen complexen'.

Onderbouwing winstneming of verlies

Het nemen van winst of verlies vindt in principe plaats bij afsluiting van grondbedrijfcomplexen. Meestal vindt dit plaats aan het einde van een boekjaar, bij het opstellen van de jaarrekening. Op dat moment wordt tevens aan de gemeenteraad een voorstel gedaan voor de bestemming van de winst.

De boekwaarde van een grondcomplex is negatief als de gerealiseerde baten hoger zijn dan de lasten. Is de boekwaarde zodanig negatief, dat de in totaal nog te verwachten lasten in het betreffende complex niet kunnen leiden tot een positieve boekwaarde? Dan is tussentijdse winstneming aan de orde. Bij een positieve boekwaarde zijn er meer gerealiseerde lasten dan baten.

Het verschil tussen de (negatieve) boekwaarde en de in totaal nog te verwachten kosten kan als winst worden genomen. Het moet dan wel een substantieel bedrag betreffen, waarbij als indicatieve ondergrens een bedrag van € 250.000 wordt aangehouden. Ook wordt er ten aanzien van de nog te verwachten kosten een veilige marge aangehouden. Voorts wordt bij tussentijdse winstnemingen geen rekening gehouden met nog te verwachten, maar nog niet gerealiseerde opbrengsten uit grondverkoop.

Overige complexen

Het gaat hierbij om grondexploitaties door derden, namelijk:

- Terrein Bakker Staal;
- Drie Rivieren;
- Scheepswerflocatie;
- Van Hoornestraat;
- Woningbouw Donckselaan;
- Pilon Slikkerveer;
- Herstructurering Centrum Woonvisie;
- Graaf Alewijnszstraat Woonvisie.

Deze complexen zullen naar verwachting op één na allemaal worden afgesloten met een voor de gemeente minimaal sluitende exploitatie. Voor het complex Bakker Staal is een voorziening voor een mogelijk verlies getroffen van € 140.500. Er zijn nauwelijks risico's verbonden aan deze complexen.

Financiële begroting

Samenvatting en analyse op hoofdlijnen

In onderstaande analyse worden de financiële mutaties opgesomd die er zijn geweest in de begroting bestaand beleid sinds het gereed komen van de 1^e tussenrapportage 2015. Deze mutaties zijn verwerkt in de nieuwe begroting 2016.

<i>Analyse 2016 na 1e tussenrapportage t.o.v. 2016 nieuwe begroting</i>	+ = voordeel en - = nadeel			
Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Begrotingssaldi t/m 1e tussenrapportage 2015 (stand volgens Kadernota 2016)	622.700	854.300	413.700	121.200
Meicirculaire 2015 Gemeentefonds incl. taakmutaties Sociaal Domein (zie RIB)	535.300	469.500	1.049.000	1.378.700
Saldi na meicirculaire 2015	1.158.000	1.323.800	1.462.700	1.499.900
	overschot	overschot	overschot	overschot
Begrotingsmutaties na 1e tussenrapportage:				
1. Structurele mutaties zoals in de 2e tussenrapportage 2015 opgenomen zijn	229.300	66.000	-56.700	-56.700
2. Sociale premies en pensioenen griffie en bestuur (nadeel- en voordeel)	-88.500	-74.400	-45.200	6.800
3. Gevolgen CAO BAR-organisatie (incidenteel nadeel)	-140.000	0	0	0
4. Prijsindex inclusief inflatie BAR-begroting (nadeel)	-313.300	-313.300	-313.300	-313.300
5. Kapitaallasten en investeringsvolume 2015-2019 (voordeel)	30.600	105.700	429.200	771.100
6. Saldo rente kostenplaats kapitaallasten (nadeel)	-586.300	-486.700	-582.900	-692.900
7. Effect toerekening bespaarde rente (voordeel 2016 daarna nadelen)	174.800	-336.000	-331.400	-243.000
8. Gemeenschappelijke Regelingen (voordeel)	79.500	89.000	89.000	89.000
9. Overige kleine wijzigingen	-103.193	-61.112	-58.679	-80.256
Totaal begrotingsmutaties na 1e tussenrapportage	-717.093	-1.010.812	-869.979	-519.256
Begrotingssaldi primitief/ bestaand beleid excl. inzet dekkingsreserve	440.907	312.988	592.721	980.644
De punten 1 t/m 9 worden hieronder nader toegelicht.	overschot	overschot	overschot	overschot

Toelichting

Ten opzichte van de cijfermatige presentatie in de 1e tussenrapportage 2015 / kadernota 2016 zijn de volgende financiële ontwikkelingen opgetreden:

- Structurele mutaties 2^e tussenrapportage 2015** (2016: € 229.300 voordeel).
De structurele mutaties van de 2^e tussenrapportage zijn verwerkt in de begroting 2016. De voornaamste mutaties betreffen: de nieuwe exploitatie van gebouw C, bestuurlijk contracteren bij het peuterwerk en het leerlingenvervoer.
- Sociale premies en pensioenen griffie en bestuur** (2016: € 88.500 nadeel).
De verwachte kosten voor de sociale premies en pensioenen van de griffie en bestuur leveren een nadeel op van € 88.500.
- Gevolgen CAO BAR-organisatie** (2016: € 140.000 incidenteel nadeel). Wegens de Cao-afspraken dient de gemeente éénmalig extra bij te dragen in de salariskosten van het personeel van de BAR-organisatie. Op basis van die cao-afspraken moet de GR in 2016 namelijk een eenmalige uitkering verstrekken aan het personeel.
- Prijsindex inclusief inflatie BAR-begroting** (2016: € 313.300 nadeel).
In de kadernota 2016 is een index van 1% als uitgangspunt genomen als compensatie voor de inflatie. Een bedrag van € 273.300 is verwerkt voor inflatie op de gemeentelijke producten. Daarnaast is € 40.000 opgenomen als compensatie voor de inflatie van de budgetten van de BAR-organisatie.
- Kapitaallasten en investeringsvolume** (2016: € 30.600 voordeel).
Ten opzichte van de begroting 2015-2018 zijn er voordelen ontstaan op de geraamde kapitaallasten en het investeringsvolume. Dat komt omdat het investeringsschema 2016 minder kapitaallasten geeft dan het investeringsschema 2015. Enkele oorspronkelijk in 2016 en 2017 geraamde investeringen zijn verschoven naar latere jaren.
De andere oorzaak is dat we u voorstellen per 2016 te stoppen met het investeringsvolume. De daarvoor geraamde stelposten kunnen dan worden afgeraamd.
Bij de voordelen in de laatste jaren moet wel een voorbehoud worden gemaakt. Op dit moment zijn de laatste jaren van het investeringsschema nauwelijks gevuld, maar bij het opstellen van de volgende begrotingen zal dat zeer waarschijnlijk wel het geval zijn.
- Saldo rente kostenplaats kapitaallasten m.n. rentetoerekening aan grondexploitaties** (2016: € 586.300 nadeel).
In de kadernota 2016 is een rente van 0,88% voor de grondexploitaties vastgesteld op basis van de marktrente per 1 april 2015 van een 10 jarige fixe lening. Voor de begroting betekent dit dat er minder rentelasten toegerekend kunnen worden aan de grondexploitaties. Die rentelasten komen vervolgens ten laste van de Algemene Dienst.

De fluctuaties in het meerjarig perspectief ontstaan door schommelingen in verwachte boekwaardes.

7. **Effect toerekening bespaarde rente aan reserves en voorzieningen** (2016: € 174.800 voordeel).

Bespaarde rente is een fictieve post die wordt berekend over de saldi per 1 januari van de reserves en voorzieningen. Die bespaarde rente wordt voor een deel toegevoegd aan de reserves en voorzieningen om daar de koopkracht van op peil te houden, een deel wordt toegevoegd aan de algemene reserve en een deel komt ten gunste van de exploitatie.

De algemene reserve is fors gestegen nu de onttrekking van bijna € 3,3 miljoen voor de sporthal in de Driehoek 't Zand in de begroting 2016 is vervallen. En natuurlijk ook door de toevoeging van het rekeningoverschot 2014 van € 3 miljoen. In verband daarmee is € 400.000 meer ten gunste van de exploitatie gebracht. Bij de actualisering van de nota reserves en voorzieningen wordt dit in meerjarenperspectief nader beschouwd.

8. **Gemeenschappelijke Regelingen** (2016: € 79.500 voordeel). De ramingen van de bijdragen aan de GR-en zijn geactualiseerd door te kijken wat zij in hun begrotingen hadden opgenomen voor de bijdrage van Ridderkerk. Dat had als gevolg dat de bijdragen in zijn totaliteit naar beneden konden worden bijgesteld.
9. **Overige kleine wijzigingen** (2016: € 103.193 nadeel). Dit betreft verschillende kleine mutaties onder de € 50.000.

In de raadsinformatiebrief aangaande de meicirculaire 2015 bent u geïnformeerd over de financiën rondom de 3 decentralisaties. Voor de begroting 2016 zijn nieuwe kostenopstellingen gemaakt voor de 3 decentralisaties. Het is gelukt om deze kostenopstellingen aan te laten sluiten met de Rijksmiddelen die de gemeente ontvangt. De verwachting is dus dat de nieuwe taken (vanaf 1 januari 2015) van het sociaal domein in 2016 uitgevoerd kunnen worden met het budget dat de gemeente van het Rijk krijgt.

Overzicht begrotingsjaren 2014- 2015

Toelichting

Vanwege de nieuwe programma-indeling per 2016 is er geen aansluiting meer met de programma-indeling (naar Burgerrollen) tot en met 2015.

In de financiële staatjes op de programma's worden de jaren 2016-2019 weergegeven. Om ook inzicht te bieden in de jaren 2014-2015 volgen hieronder de cijfers 2014-2015 naar de oude programma-indeling.

Om te zien naar welk programma budgetten zijn verhuisd wordt verwezen naar bijlage 6 'Was-wordt-lijst' oude naar nieuwe programma-indeling.

Overzicht van lasten en baten 2014 (rekening) en 2015 (t/m 1e Tussenrapportage)				
Nr.	Programma	L/B	Rekening 2014	Begroet 2015
1	Burger als Partner	Lasten +	26.990.000	31.761.488
		Baten -	-12.890.300	-18.624.079
Saldo programma - 1 - Burger als partner			14.099.700	13.137.409
2	Burger als kiezer	Lasten +	2.214.600	2.177.820
		Baten -	-106.700	0
Saldo programma - 2 - Burger als kiezer			2.107.900	2.177.820
3	Burger als klant	Lasten +	22.745.100	18.512.325
		Baten -	-17.214.400	-13.848.653
Saldo programma - 3 - Burger als klant			5.530.700	4.663.672
3A	Drie decentralisaties	Lasten +	0	15.977.400
		Baten -	0	-4.000
Saldo programma - 3-A - Drie decentralisaties			0	15.973.400
4	Burger als wijkbewoner	Lasten +	19.507.200	23.169.714
		Baten -	-3.078.200	-5.011.587
Saldo programma - 4 - Burger als wijkbewoner			16.429.000	18.158.127
5	Burger als onderdaan en belastingbetaler	Lasten +	2.634.800	2.473.400
		Baten -	-10.365.000	-11.593.257
Saldo programma - 5 - Burger als onderdaan en belastingbetaler			-7.730.200	-9.119.857
6	Bedrijfsvoering	Lasten +	24.739.700	25.639.781
		Baten -	-1.422.700	-813.151
Saldo programma - 6 - Bedrijfsvoering			23.317.000	24.826.630
7	Financiering en dekkingsmiddelen	Lasten +	211.800	1.100.656
		Baten -	-56.957.800	-70.320.722
Saldo hoofdstuk - 7 - Financiering en dekkingsmiddelen			-56.746.000	-69.220.066
Saldo - Lasten en baten t/m 1e Tussenrapportage 2015 (exclusief de inzet van de dekkingsreserve 2011)			-2.991.900	597.135
			Overschot	Tekort

Incidentele lasten en baten en structurele reservemutaties

Incidentele lasten en baten en structurele reservemutaties

In dit overzicht staan de lasten en baten die naar hun aard éénmalig zijn en groter zijn dan € 50.000.

Hieronder vallen ook lasten en baten die over een langere reeks van jaren lopen, maar eindig zijn. Een voorbeeld hiervan is een rijksbijdrage voor zes jaar die daarna vervalt. Onderstaand overzicht is gebaseerd op de notitie van de commissie BBV van januari 2012, waarin nieuwe criteria voor het onderscheid in structurele en incidentele mutaties zijn gegeven.

Onderhoudslasten zijn structurele lasten. De met onderhoud samenhangende reserves zijn daarom ook als structurele posten beschouwd.

Kapitaallasten zijn structurele lasten. De kapitaallastenreserves ter dekking van investeringen zijn daarom ook als structurele posten beschouwd.

EENMALIGE LASTEN

Omschrijving	Toelichting éénmalige lasten	+ = lasten en - = baten			
		2016	2017	2018	2019
Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen					
Civiele kunstwerken	Extra afschrijving Geluidsreductie Rotterdamsweg Dit project schuift vanuit 2015 een jaar door. De uitvoering hangt samen met de planning van het Waterschap. Zij starten in 2016 met de renovatie van de Rotterdamsweg. Dekking vanuit de algemene reserve	144.500			
Reserve fietsverhardingen langs Rijksstraatweg	In 2016 wordt de kapitaallastenreserve voor de fietsverhardingen langs de Rijksstraatweg gevormd. Dit wordt gedekt uit de algemene reserve.	135.000			
Totaal Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen		279.500	0	0	0
Programma 4 Economische zaken					
Overige gebouwen	Sloopkosten Pretoriusstraat 33 (2016) en sloopkosten Platanenstraat 6 (2018) inclusief indexering 2016.	50.500		103.500	
Totaal Programma 4 Economische zaken		50.500	0	103.500	0
Programma 8 Welzijn en zorg					
Wmo huishoudelijke verzorging ZIN	De vraag naar huishoudelijke hulp wordt extra gestimuleerd, teneinde zoveel mogelijk volwaardige werkgelegenheid te behouden. Wij ontvangen hiervoor extra middelen via de algemene uitkering.	285.000			
Totaal Programma 8 Welzijn en zorg		285.000	0	0	0
Programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling + wonen					
Algemene reserve	Toevoeging toeslag stadsuitbreiding bij grondverkoop.	244.600	138.600	250.000	139.200
Algemene reserve	Bespaarde rente	429.483	1.192.391	1.244.501	1.261.131
Totaal Programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling + wonen		674.083	1.330.991	1.494.501	1.400.331
TOTAAL EENMALIGE LASTEN		1.289.083	1.330.991	1.598.001	1.400.331

EENMALIGE BATEN

Omschrijving	Toelichting éénmalige baten	2016	2017	2018	2019
		Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen			
Algemene reserve	Geluidsreductie Rotterdamseweg Dit project schuift vanuit 2015 een jaar door. De uitvoering hangt samen met de planning van het Waterschap. Zij starten in 2016 met de renovatie van de Rotterdamseweg. Dekking vanuit de algemene reserve.	-144.500			
Algemene reserve	Dekking vorming kapitaallastenreserve fietsverhardingen langs de Rijksstraatweg.	-135.000			
Totaal Programma 3 Verkeer, vervoer en wegen		-279.500	0	0	0
Programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling + wonen					
Grondexploitaties	Afdracht toeslag stadsuitbreiding bij grondverkoop. Bedragen worden toegevoegd aan de algemene reserve.	-244.600	-138.600	-250.000	-139.200
Totaal Programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling + wonen		-244.600	-138.600	-250.000	-139.200
Programma 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen					
Algemene uitkering	Incidentele bijdrage ter dekking van de extra vraag naar Wmo huishoudelijke verzorging.	-285.000			
Totaal Programma 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-285.000	0	0	0
TOTAAL EENMALIGE BATEN		-809.100	-138.600	-250.000	-139.200
Saldo eenmalige lasten en baten		479.983	1.192.391	1.348.001	1.261.131

STRUCTURELE TOEVOEGINGEN AAN RESERVES

Omschrijving	Toelichting toevoegingen aan reserves	2016	2017	2018	2019
		Reservemutaties			
Dekkingsreserves	Deze reserves dienen om meerjarige tekorten in de begroting gelijkdelijk op te vangen.	218.900	192.800	165.200	165.200
Kapitaallasten reserves	Deze reserves dienen ter dekking van de kapitaallasten van investeringen met economisch nut.	280.542	274.158	259.884	253.349
Onderhoudsreserves	Deze reserves dienen om de jaarlijkse fluctuaties in de kosten van onderhoud van kapitaalgoederen te egaliseren. De storting betreft de jaarlijkse dotaties aan deze reserves.	2.039.200	2.046.600	2.046.600	2.046.600
TOTAAL STRUCTURELE TOEVOEGINGEN AAN RESERVES		2.538.642	2.513.558	2.471.684	2.465.149

STRUCTURELE ONTTREKKINGEN AAN RESERVES

Omschrijving	Toelichting onttrekkingen aan reserves	2016				2017				2018				2019			
		2016		2017		2018		2019		2016		2017		2018		2019	
Reservemutaties																	
Algemene reserves	In de algemene reserve is opgenomen de afoming van de voormalige risicoreserve grondbedrijf. Deze afoming vindt plaats in de vorm van een jaarlijkse uitkering ten gunste van de exploitatie als algemene dekking.	-77.900	-75.100	-72.300	-69.500												
Dekkingsreserves	Deze reserves dienen om meerjarige tekorten in de begroting gelijkdelijk op te vangen.	-653.400	-653.400	-653.400	-653.400												
Kapitaallasten reserves	Deze reserves dienen ter dekking van de kapitaallasten van investeringen met economisch nut.	-615.132	-612.892	-565.810	-559.277												
Onderhoudsreserves	Deze reserves dienen om de jaarlijkse fluctuaties in de kosten van onderhoud van kapitaalgoederen te egaliseren. De aanwending betreft de dekking van de geraamde onderhoudslasten.	-3.683.300	-2.104.000	-2.434.000	-2.791.600												
TOTAAL STRUCTURELE ONTTREKKINGEN AAN RESERVES		-5.029.732	-3.445.392	-3.725.510	-4.073.777												
Saldo structurele mutaties in reserves		-2.491.090	-931.834	-1.253.826	-1.608.628												

Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

Prijsstijging op uitgaven

Uitgegaan wordt van een inflatie van 1% voor het begrotingsjaar 2016. Dit is gebaseerd op de prognoses van het Centraal Plan Bureau in het jaarlijkse Centraal Economisch Plan.

De inflatie wordt doorgevoerd voor de gehele begroting. In vorige jaren gebeurde dat alleen voor de subsidies en begrotingsposten waarbij met derden (aannemers) bij het afsluiten van contracten afspraken waren gemaakt over indexering.

Voor het meerjarenperspectief (2017-2019) wordt uitgegaan van constante prijzen (geen indexering).

Indexering tarieven

Volgens het tarievenbeleid moet de indexering (belastingen en heffingen) worden gehandhaafd.

Daarom wordt voor de trendmatige groei 2016 ten opzichte van 2015 hetzelfde percentage aangehouden als voor de inflatie: 1 %. De belangrijkste eigen inkomstenpost is de OZB.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

De berekening van de algemene uitkering vindt plaats op basis van de meicirculaire 2015.

Gemeenschappelijke regelingen - indexering begroting 2016

De gemeente heeft op 27 januari 2015 ingestemd met het door de Kring van gemeentesecretarissen voorgestelde financiële kader voor de op te stellen begrotingen 2016 door gemeenschappelijke regelingen in het gebied van de stadsregio Rotterdam.

Dit houdt in een inflatiecorrectie van -0,65 % (inclusief nacalculatie over de jaren 2013-2015).

De Metropoolregio Rotterdam-Den Haag en de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond vormen hierop een uitzondering met een inflatiecorrectie van respectievelijk 0,75 en 0,5 %.

Toelichting afwijkende indexeringen

De Metropoolregio Rotterdam-Den Haag is nieuw opgericht en kent daarmee als gemeenschappelijke regeling de voorgeschiedenis van nacalculatie over 2013-2015 niet. Voor 2015 is een bedrag per inwoner als uitgangspunt genomen. Dit is een nieuwe start, als het ware een nulpunt.

De directie van de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond heeft aangegeven dat het waarborgen van de veiligheid in deze regio een te grote opgave wordt in geval van verdere bezuinigingen. Met de eerste taakstelling is al bezuinigd op de operationele slagkracht en heeft er een stevige reductie op de overhead plaats gevonden. Uitgegaan wordt van een accres van + 0,5% overeenkomstig de eerder vastgestelde meerjarenraming.

Investeringsvolumen 2016-2019

Voorgesteld wordt met ingang van de begroting 2016 om de volgende redenen te stoppen met het instrument investeringsvolumen:

- Het invoeren hiervan niet geleid heeft tot het voorkomen van de "boeggolf";
- Het past daarom niet bij het uitgangspunt van realistisch ramen;
- Zonder het investeringsvolumen voldoen we beter aan de toezichtsnormen van de Provincie. Deze verlangt volledige ramingen en daarin passen geen onvolledige ramingen voor de kapitaallasten;
- Het investeringsvolumen is een tijdrovend instrument gebleken, zonder het gewenste resultaat.

Met de nieuwe werkwijze - na afschaffing van het investeringsvolumen - worden alle kapitaallasten van het investeringsschema in de begroting opgenomen. Indien nodig wordt er één post onderuitputting opgenomen.

Saldo algemene reserve

In de Nota reserves 2011 is de ondergrens van de algemene reserve bepaald op € 20 miljoen.

Renten

* De *marktrente* voor het te berekenen financieringsstekort wordt gebaseerd op de rente per 1 april 2015 van een 20 jarige lening met jaarlijkse aflossing: 0,96% (vorig jaar 2,8%).

* Voor de grondexploitatie wordt een marktrente aangehouden per 1 april 2015 van een 10 jarige fixe lening (aflossing aan het einde van de looptijd): 0,88% (vorig jaar 2,5%).

* Als *bespaarde rente* voor de reserves wordt aangehouden: 4,3% (vorig jaar 4,3%).

Extra comptabel wordt berekend welk gedeelte van de bespaarde rente geacht wordt de inflatoire stijging van de dotaties aan de reserves en voorzieningen (waarvan de koopkracht gehandhaafd moet blijven) te compenseren en welk gedeelte van de bespaarde rente ten gunste van de exploitatie komt. Het restant van de bespaarde rente wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

* Voor de *omslagrente* voor de berekening van de kapitaallasten over de investeringen wordt aangehouden: 4,2% (vorig jaar 4.2%).

Het feit dat het percentage van de omslagrente afwijkt van de percentages die gehanteerd worden voor de marktrente en bespaarde rente kan als volgt worden verklaard. De rentekosten in de renteomslag bestaan uit drie componenten: de rente van aangetrokken geldleningen, de bespaarde rente over reserves en voorzieningen en een aangenomen rente over het financieringstekort per 1 januari van het begrotingsjaar. Dit zijn verschillende percentages.

Dividend

Voor de ramingen van dividend wordt uitgegaan van het gemiddelde van dividendopbrengsten van de voorafgaande 3 jaar.

Financieel toezichtkader van provincie op gemeenten

De uitgangspunten van de provincie om voor het begrotingsjaar 2016 voor het repressieve toezicht in aanmerking te komen zijn:

1. De begroting 2016 dient structureel en reëel in evenwicht te zijn. Als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming 2017-2019 aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in 2019 tot stand wordt gebracht.
2. De Jaarrekening 2014 behoort structureel en reëel in evenwicht te zijn. Als dit niet het geval is zal het structurele tekort betrokken worden bij het onderzoek van de begroting 2016.
3. De vastgestelde jaarrekening 2014 en de begroting 2016 dienen tijdig, respectievelijk voor 15 juli 2015 en 15 november 2015, aan de provincie te zijn toegezonden.

Repressief toezicht betekent dat de gemeente zonder voorafgaande goedkeuring van de provincie de begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren. Bij preventief toezicht is die goedkeuring wel vereist. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten gedekt dienen te worden door structurele baten. Het reëel evenwicht houdt in dat de provincie onderzoek doet naar de realiteit van de ramingen, daarbij dienen de begroting/meerjarenraming volledig te zijn.

Financiële positie

Stand reserves en meerjarig verloop

Stand en verloop reserves

Omschrijving	01-01-2015	01-01-2016	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020
Algemene reserves	28.042.150	28.507.534	28.620.017	29.712.108	31.063.409	32.394.240
Dekkingsreserves	7.652.850	6.645.815	6.211.315	5.750.715	5.262.515	4.774.315
Onderhoudsreserves	10.028.995	9.655.895	8.011.795	7.954.395	7.566.995	6.821.995
Overige bestemmingsreserves	3.504.597	3.725.957	3.707.557	3.699.157	3.697.357	3.697.357
Egalisatiereserves	0	0	0	0	0	0
Kapitaallastenreserves	7.090.182	6.749.940	6.550.350	6.211.616	5.905.690	5.599.762
Totaal reserves	56.318.774	55.285.141	53.101.034	53.327.991	53.495.966	53.287.669

Toelichting

Algemene reserve

De boekwaarde per 1 januari 2015 is gelijk aan de boekwaarde van de jaarrekening 2014 per 31 december 2014. Het jaarrekeningresultaat ad € 3.552.800 is voor € 3.000.000 toegevoegd aan de algemene reserve. Het restant ad € 552.800 is gestort in de reserve Sociaal Domein

Dekkingsreserves

Betreft de dekkingsreserve 2004 en dekkingsreserve 2011.

Onderhoudsreserves

De mutaties in de onderhoudsreserves zijn gebaseerd op de ramingen voor (groot) onderhoud in de begroting 2016-2020. Doel van deze reserves is de pieken en dalen in het onderhoud te egaliseren.

Overige bestemmingsreserves

Onder deze post vallen diverse reserves waarvan de grootste de reserve Overstapplaats Deltapoort (saldo 1 januari 2015 ad € 1.270.000) en de reserve Sociaal Domein (saldo 1 januari 2015 ad € 1.054.100) zijn.

Egalisatiereserves heffingen

Dit betroffen de egalisatiereserves Rioolheffing, Lijkbezorging en Afvalstoffenheffing. Bij het opstellen van de jaarrekening 2014 zijn deze reserves omgezet naar voorzieningen voor middelen derden met bestedingsverplichting.

Kapitaallastenreserves

Deze reserves hebben tot doel de kapitaallasten van investeringen op te vangen. Het jaarlijkse verloop van deze reserves volgt de jaarlijkse kapitaallasten van de desbetreffende investeringen.

Mutaties in de Algemene reserve

Toevoegingen					
omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Resultaat jaarrekening 2014	3.000.000				
Cornelisland (grondbedrijf)	144.000	172.900	116.700	214.600	129.300
Lagendijk (grondbedrijf)	300	600	900	900	900
Drie rivieren	0	38.400	0	15.000	0
Scheepswerflocatie	9.000	15.000	12.000	10.500	0
Het Zand	15.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Graaf van Hoornestraat	6.900	6.900	0	0	0
Park Ringdijk					
Woningbouw Donckselaan	600	1.800	0	0	0
Bespaarde rente	439.784	429.483	1.192.391	1.244.501	1.261.131
Huisartsenpost Rijsoord	2.300				
Totaal toevoegingen	3.617.884	674.083	1.330.991	1.494.501	1.400.331

Onttrekkingen					
omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Inzet € 1 mln grondbedrijf	-80.700	-77.900	-75.100	-72.300	-69.500
Duurzaamheid	-127.800				
Rotonde Donkersloot/Vlietlaan (van 2014	-400.000				
Investeringsvolume 2014 naar 2015	-249.500				
Aanleg strandje naar 2015	-130.000				
Geluidsreductie Rotterdamseweg 2e TR		-144.500			
Kievitsweg	-145.600				
Kievitsweg 2e TR 2015	135.000	-135.000			
Fietshighway W Molendijk	-165.000				
Project bodemsanering	-120.000				
Thuis in de wijk	-130.000				
Parkeerplaats Verenambacht	-69.200				
Participatie JR 2014	-260.000				
Minimabeleid JR 2014	-55.400				
2e TR 2015 bijdrage ToBe	-214.500				
Bijstelling oude ramingen begroting 2015	-514.600				
Boekwaarden Industrieweg en P.C. Hooftstraat	-625.200				
Compensatie minder stijging afvalstoffenheffing		-204.200	-163.800	-70.900	
Totaal onttrekkingen	-3.152.500	-561.600	-238.900	-143.200	-69.500

saldo **465.384** **112.483** **1.092.091** **1.351.301** **1.330.831**

Toelichting algemene reserve

Van de totale bespaarde rente is een deel bestemd voor specifieke doelen. Het restant wordt bijgeschreven op de algemene reserve.

De aanwending van de algemene reserve voor de verschillende projecten is gebaseerd op de stand van zaken 2e tussenrapportage 2015.

Stand voorzieningen en meerjarig verloop

Omschrijving	01-01-2015	01-01-2016	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020
Dubieuze debiteuren	629.800	677.400	725.300	773.300	821.300	869.300
Verplichtingen, verliezen en risico's	2.661.851	3.624.449	3.633.249	3.642.049	3.641.849	3.633.249
Middelen derden met bestedingsverplichting	11.203.641	11.019.365	10.608.665	10.301.765	10.174.165	10.188.965
Grondexploitatie	4.190.300	4.278.300	4.394.400	4.514.200	4.637.900	4.637.900
Totaal voorzieningen	18.685.592	19.599.514	19.361.614	19.231.314	19.275.214	19.329.414

Toelichting

Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's
Dit betreft de voorziening Wethouderspansioenen.

Voorziening middelen derden met bestedingsverplichting

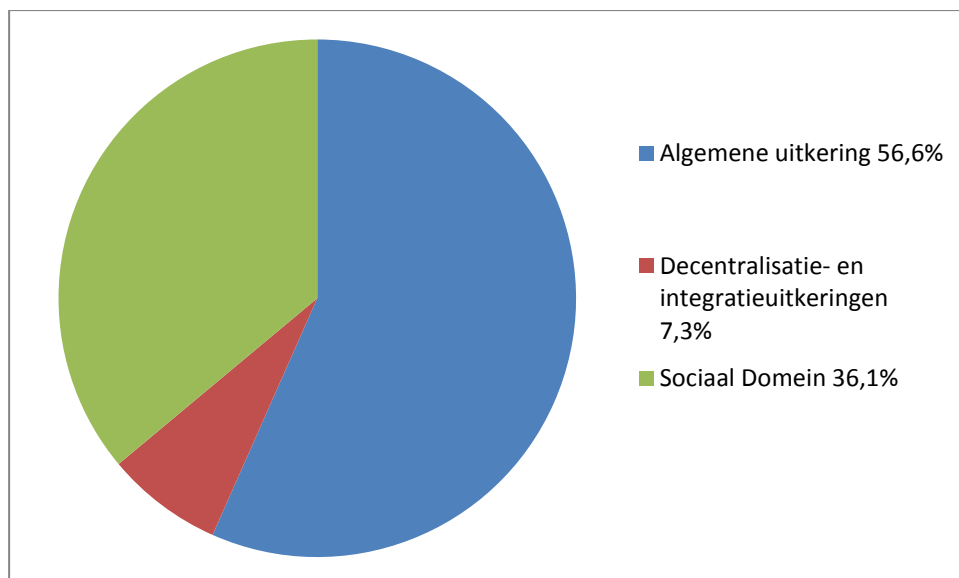
In de begroting 2015 betrof dit alleen de voorziening graven 10/20 jaar derden. Bij het opstellen van de jaarrekening 2014 zijn de egalisatiereserves Rioolheffing, Lijkbezorging en Afvalstoffenheffing overgezet naar voorzieningen.

Overzicht bespaarde rente

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Ten gunste van de exploitatie	1.665.000	1.265.000	1.265.000	1.265.000
Rente kapitaallastenreserves	280.500	274.200	260.000	253.300
Rente dekkingsreserves en overige reserves	618.900	192.800	165.200	165.200
Inflatiecorrectie en voorzieningen	200.100	192.800	191.700	191.700
Ten gunste van de algemene reserve	429.500	1.192.300	1.244.400	1.261.200
Totaal bespaarde rente	3.194.000	3.117.100	3.126.300	3.136.400

Algemene uitkering Gemeentefonds

Verdeling Gemeentefonds 2016 van € 27,3 miljard

Algemene uitkering Ridderkerk

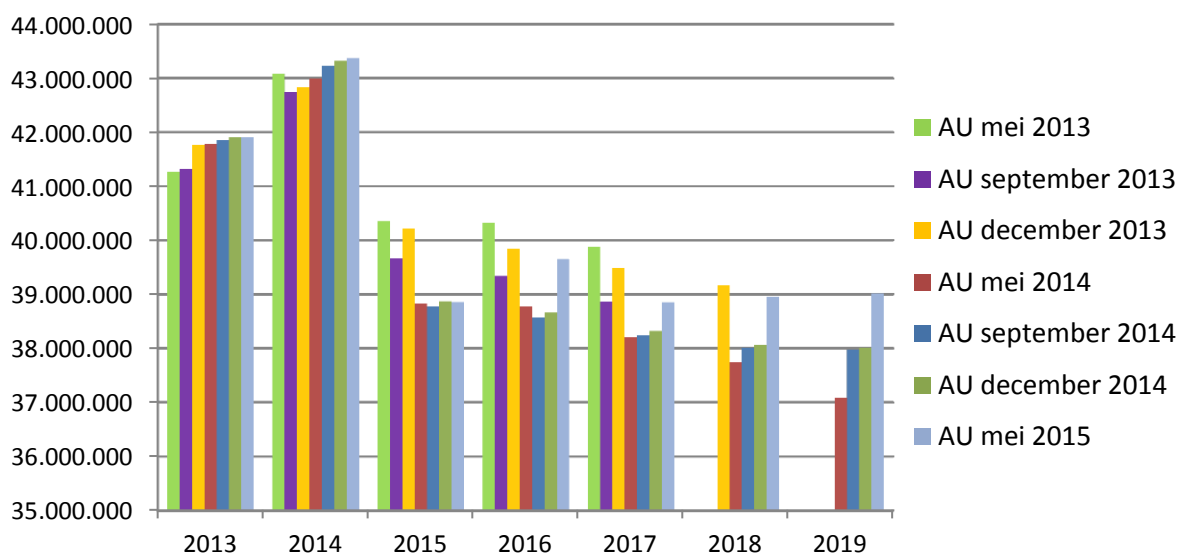
De raming van de algemene uitkering gemeentefonds in de gemeentebegroting is gebaseerd op de meircirculaire 2015. De uitkomsten zijn opgenomen in de Raadsinformatiebrief van 16 juni 2015. De gevolgen voor de gemeentebegroting zijn daarbij uitvoerig toegelicht.

De algemene uitkering is als volgt:

<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
56.052.200	55.284.300	55.111.200	55.029.700

Grafiek verloop algemene uitkering

Bijgaande grafiek geeft het verloop weer van de algemene uitkering van circulaire naar circulaire. De bedragen zijn exclusief het deelfonds Sociaal Domein. De grafiek illustreert de wisselende uitkomsten.

Bijlagen

Bijlage 1 - Mutaties in reserves en voorzieningen

Bijlage 1a Overzicht reservemutaties per programma

Onttrekkingen	Begr.na wijz.	Primaire Meerjarenbegroting 2016			
		2015	2016	2017	2018
Reserve omschrijving					
reserve transitiegeld AWBZ	-147.600				
reserve transitiegeld jeugdzorg	-192.600				
reserve groot onderhoud sportacc. S&W	-170.600				
reserve beeldende kunst	-30.000				
reserve Kunstgrasveld Rijsoord	-9.585				
reserve jongerencentrum PC Hoofdstraat	-137.794				
Programma 1 Burger als Partner	-688.179	0	0	0	0
Programma 2 Burger als Kiezer	0	0	0	0	0
reserve bouw rouwcentrum	-23.053				
Programma 3 Burger als Klant	-23.053	0	0	0	0
reserve OH verhuurde gebouwen	-72.400				
reserve OH gymnastieklokalen	-48.100				
reserve OH verhardingen	-1.603.600				
reserve OH openbare verlichting	-43.600				
reserve OH watergangen	-140.400				
reserve omgevingslawaaai	-8.300				
reserve OH speelterreinen	-105.000				
reserve bodemonderzoek en -saneringen	-20.300				
reserve uitbreiding Vredehof	-48.706				
reserve bouw Voorn 10 - WAC Drievliet	-19.740				
reserve bouw Schiestraat 1/3	-7.804				
reserve begraafplaats Vredehof	-13.880				
reserve kaplst herbouw de Piramide	-28.198				
reserve ds.Kerstenschool - gebouw	-36.292				
reserve ds.Kerstenschool - installaties	-15.231				
reserve parkeergarage gemeentehuis	-135.595				
reserve fietsr.Molens/Ben.Rijwg/Joriss	-4.809				
reserve blok- buurtspeelruimtes 2010/11	-26.152				
reserve uitbreiding aula Farelcollege	-19.080				
Programma 4 Burger als (Wijk)bewoner	-2.397.187	0	0	0	0
reserve afkoopsommen baatbelasting	-25.000				
egal.reserve rioolheffing	-489.800				
egal.reserve lijkbezorging	-14.700				
reserve bestemming afvalstoffenheffing	-168.300				
Programma 5 Burger als Onderdaan & Belastingbetaler	-697.800	0	0	0	0
Algemene reserve	-2.835.900				
Dekkingsreserve 2004	-653.400				
Dekkingsreserve 2011	-1.186.035				
reserve kapitaallasten (herwaardering)	-120.234				
Financiering & Alg. Dekkingsmiddelen	-4.795.569	0	0	0	0
Nieuwe programma-indeling					
Algemene reserve	0	-279.500	0	0	0
reserve OH en baggeren havens	0	-262.200	0	0	0
reserve OH verhardingen	0	-1.671.100	-1.636.200	-1.652.500	-1.668.100
reserve OH openbare verlichting	0	-100.700	-108.500	-73.000	-154.900

Onttrekkingen	Begr.na wijz.	Primaire Meerjarenbegroting 2016			
		2015	2016	2017	2018
Reserve omschrijving					
reserve OH watergangen	0	-70.200	-60.000	-141.800	-131.600
reserve parkeergarage gemeentehuis	0	-135.595	-135.595	-135.595	-135.595
reserve fietsr.Molenst/Ben.Rijwg/Joriss	0	-4.688	-4.567	-4.447	-4.326
reserve fietshighway Kievitsweg	0	0	-9.300	-9.200	-9.000
Programma 3	0	-2.523.983	-1.954.162	-2.016.542	-2.103.521
reserve OH verhuurde gebouwen	0	-101.100	-135.700	-97.800	-97.800
reserve bouw Schiestraat 1/3	0	-7.533	-7.262	-6.991	-6.991
Programma 4	0	-108.633	-142.962	-104.791	-104.791
reserve kaplst herbouw de Piramide	0	-27.693	-27.188	-26.683	-26.683
reserve ds.Kerstenschool - gebouw	0	-35.696	-35.099	-34.502	-34.502
RK Mutatie reserve uitbreiding aula Farelcollege	0	-18.766	-18.453	-18.139	-17.825
Programma 5	0	-82.155	-80.740	-79.324	-79.010
reserve OH gymnastieklokalen	0	-207.500	-94.000	-129.600	-27.100
reserve OH speelterreinen	0	-77.900	-34.200	-28.600	-28.600
reserve groot onderhoud sportacc. S&W	0	-1.192.600	-35.400	-310.700	-683.500
reserve beeldende kunst	0	-10.000	0	0	0
reserve kapitaallasten (herwaardering)	0	-113.939	-111.832	-74.318	-72.235
reserve Kunstgrasveld Rijsoord	0	-9.302	-9.018	-8.735	-8.735
reserve blok- buurtspeelruimtes 2010/11	0	-25.330	-24.577	-23.789	-23.789
Programma 6	0	-1.636.571	-309.027	-575.742	-843.959
reserve bouw Voorn 10 - WAC Drievliet	0	-19.268	-18.796	-18.324	-17.852
Programma 7	0	-19.268	-18.796	-18.324	-17.852
reserve jongerencentrum PC Hooftstraat	0	-134.024	-130.246	-126.468	-122.690
Programma 8	0	-134.024	-130.246	-126.468	-122.690
reserve omgevingslawaaï	0	-8.400	-8.400	-1.800	0
reserve bodemonderzoek en -saneringen	0	-20.500	-20.500	-20.500	-20.500
reserve uitbreiding Vredehof	0	-47.306	-45.907	-44.508	-44.508
reserve begraafplaats Vredehof	0	-13.583	-13.287	-12.990	-12.990
reserve bouw rouwcentrum	0	-22.409	-21.765	-21.121	-20.478
Algemene reserve	0	-204.200	-163.800	-70.900	0
Programma 10	0	-316.398	-273.659	-171.819	-98.476
Programma 11	0	0	0	0	0
Algemene reserve	0	-77.900	-75.100	-72.300	-69.500
Dekkingsreserve 2004	0	-653.400	-653.400	-653.400	-653.400
Programma 12	0	-731.300	-728.500	-725.700	-722.900
Totale onttrekkingen reservemutaties	-8.601.788	-5.552.332	-3.638.092	-3.818.710	-4.093.199

Stortingen	Begr.na wijz.	Primaire Meerjarenbegroting 2016			
		2015	2016	2017	2018
Reserve omschrijving					
reserve groot onderhoud sportacc. S&W	324.700				
reserve Kunstgrasveld Rijsoord	2.835				
reserve jongerencentrum PC Hooftstraat	47.853				
reserve nwb sporthal Drievliet	0				
Programma 1 Burger als Partner	375.388	0	0	0	0
	0	0	0	0	0

Stortingen	Begr.na wiz.	Primaire Meerjarenbegroting 2016				
		2015	2016	2017	2018	2019
Reserve omschrijving						
Programma 2 Burger als Kiezer	0	0	0	0	0	0
reserve bouw rouwcentrum	7.725					
Programma 3 Burger als Klant	7.725	0	0	0	0	0
reserve OH en baggeren havens	22.700					
reserve OH verhuurde gebouwen	94.400					
reserve OH gymnastieklokalen	45.700					
reserve OH verhardingen	1.312.100					
reserve OH openbare verlichting	112.500					
reserve OH watergangen	84.900					
reserve OH speelterreinen	70.700					
reserve bodemonderzoek en -saneringen	20.300					
reserve uitbreiding Vredehof	15.391					
reserve bouw Voorn 10 - WAC Drievliet	8.499					
reserve bouw Schiestraat 1/3	1.354					
reserve begraafplaats Vredehof	6.820					
reserve kaplst herbouw de Piramide	16.168					
reserve ds.Kerstenschool - gebouw	22.082					
reserve ds.Kerstenschool - installaties	614					
reserve parkeergarage gemeentehuis	109.441					
reserve fietsr.Molens/Ben.Rijwg/Joriss	1.933					
reserve blok- buurtspeelruimtes 2010/11	7.402					
reserve uitbreiding aula Farelcollege	11.610					
reserve fietshighway Kievitsweg	145.600					
Programma 4 Burger als (Wijk)bewoner	2.110.214	0	0	0	0	0
reserve afkoopsommen baatbelasting	1.500					
Programma 5 Burger als Onderdaan & Belastingbetaler	1.500	0	0	0	0	0
Algemene reserve	617.884					
Dekkingsreserve 2004	243.500					
Dekkingsreserve 2011	588.900					
reserve kapitaal (herwaardering)	35.584					
Financiering & Alg. Dekkingsmiddelen	1.485.868	0	0	0	0	0
Nieuwe programma-indeling						
reserve OH en baggeren havens		25.300	32.700	32.700	32.700	
reserve OH verhardingen		1.325.200	1.325.200	1.325.200	1.325.200	
reserve OH openbare verlichting		113.600	113.600	113.600	113.600	
reserve OH watergangen		85.700	85.700	85.700	85.700	
reserve parkeergarage gemeentehuis		108.343	107.198	106.005	106.005	
reserve fietsr.Molens/Ben.Rijwg/Joriss		1.812	1.691	1.570	1.450	
reserve fietshighway Kievitsweg		135.000	6.300	6.200	6.000	
Programma 3	0	1.794.955	1.672.389	1.670.975	1.670.655	
reserve OH verhuurde gebouwen		94.400	94.400	94.400	94.400	
reserve bouw Schiestraat 1/3		1.083	813	542	542	
Programma 4	0	95.483	95.213	94.942	94.942	
reserve kaplst herbouw de Piramide		15.663	15.158	14.653	14.653	
reserve ds.Kerstenschool - gebouw		21.486	20.889	20.292	20.292	

Stortingen	Begr.na wiz.	Primaire Meerjarenbegroting 2016			
		2015	2016	2017	2018
Reserve omschrijving					
reserve uitbreiding aula Farelcollege		11.296	10.982	10.668	10.354
Programma 5	0	48.445	47.029	45.613	45.299
reserve OH gymnastieklokalen		45.700	45.700	45.700	45.700
reserve OH speelterreinen		71.400	71.400	71.400	71.400
reserve groot onderhoud sportacc. S&W		277.900	277.900	277.900	277.900
reserve kapitaal (herwaardering)		32.029	29.922	26.410	24.326
reserve Kunstgrasveld Rijsoord		2.552	2.268	1.985	1.985
reserve blok- buurtspeelruimtes 2010/11		6.580	5.827	5.039	5.039
Programma 6	0	436.161	433.017	428.434	426.350
reserve bouw Voorn 10 - WAC Drievliet		8.027	7.554	7.082	6.610
Programma 7	0	8.027	7.554	7.082	6.610
reserve jongerencentrum PC Hoofdstraat		44.075	40.298	36.520	32.741
Programma 8	0	44.075	40.298	36.520	32.741
reserve bodemonderzoek en -saneringen		20.500	20.500	20.500	20.500
reserve uitbreiding Vredehof		13.992	12.593	11.194	11.194
reserve begraafplaats Vredehof		6.523	6.227	5.930	5.930
reserve bouw rouwcentrum		7.081	6.438	5.794	5.150
Programma 10	0	48.096	45.758	43.418	42.774
Algemene reserve		244.600	138.600	250.000	139.200
Programma 11	0	244.600	138.600	250.000	139.200
Algemene reserve	0	429.483	1.192.391	1.244.501	1.261.131
Dekkingsreserve 2004		218.900	192.800	165.200	165.200
Dekkingsreserve 2011		0	0	0	0
Programma 12	0	648.383	1.385.191	1.409.701	1.426.331
Totale stortingen reservemutaties	3.980.695	3.368.225	3.865.049	3.986.685	3.884.902
Saldo reservemutaties	-4.621.093	-2.184.107	226.957	167.975	-208.297

Bijlage 1b Overzicht mutaties voorzieningen per programma

Bestedingen / onttrekkingen	Begr.na wiz.	Primaire Meerjarenbegroting 2016			
		2015	2016	2017	2018
Voorziening omschrijving					
Voorziening wethouderspensionen	-121.800				
programma 2 Burger als Kiezer	-121.800	0	0	0	0
Voorziening onderhoud graven 10/20 jaar	-523.200				
Voorziening onderhoud riolering	-168.500				
Beklemde middelen lijkbezorging	-14.700				
Beklemde middelen afvalstoffenheffing	-211.976				
programma 4 Burger als (Wijk)bewoner	-918.376	0	0	0	0
Nieuwe programma-indeling					
Voorziening wethouderspensionen	0	-118.100	-118.100	-127.100	-135.500
programma 1 Bestuur en (overheids)participatie	0	-118.100	-118.100	-127.100	-135.500

Bestedingen / onttrekkingen	Begr.na wijz.	Primaire Meerjarenbegroting 2016			
Voorziening OH graven 10/20 jaar derden	0	-538.400	-537.200	-542.600	-542.600
Voorziening vervanging riolering	0	-712.600	-712.600	-712.600	-712.600
Beklemde middelen lijkbezorging	0	-8.900	-15.000	-4.400	-5.000
Beklemde middelen afvalstoffenheffing	0	-164.600	-164.600	-164.600	-164.600
Voorziening beklemde middelen riolering	0	-223.600	-107.400	0	0
programma 10 Gezondheid en duurzaamheid	0	-1.648.100	-1.536.800	-1.424.200	-1.424.800
Totale bestedingen / onttrekkingen voorzieningen	-1.040.176	-1.766.200	-1.654.900	-1.551.300	-1.560.300

Stortingen	Begr.na wijz.	Primaire Meerjarenbegroting 2016			
Voorziening omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Voorziening verlies Centrumplan	88.000				
programma 1 Burger als Partner	88.000	0	0	0	0
Voorziening wethouderspensionen	1.084.398				
programma 2 Burger als Kiezer	1.084.398	0	0	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren rioolheffing	15.000				
Voorziening dubieuze debiteuren afvalstoffenheffing	7.500				
Voorziening onderhoud graven 10/20 jaar	518.400				
Voorziening onderhoud riolering	168.500				
Beklemde middelen rioolheffing	47.200				
programma 4 Burger als (Wijk)bewoner	756.600	0	0	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren belastingen	25.100				
hoofdstuk 7 Financiering en alg dekkingsmiddelen	25.100				
Nieuwe programma-indeling					
Voorziening wethouderspensionen	0	126.900	126.900	126.900	126.900
programma 1	0	126.900	126.900	126.900	126.900
Voorziening dubieuze debiteuren rioolheffing	0	15.200	15.200	15.200	15.200
Voorziening dubieuze debiteuren afvalstoffenheffing	0	7.500	7.500	7.500	7.500
Voorziening OH graven 10/20 jaar derden	0	524.800	517.300	516.400	516.400
Voorziening vervanging riolering	0	712.600	712.600	712.600	712.600
Voorziening beklemde middelen riolering	0	0	0	67.600	210.600
programma 10	0	1.260.100	1.252.600	1.319.300	1.462.300
Voorziening verlies Centrumplan	0	116.100	119.800	123.700	0
programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	0	116.100	119.800	123.700	0
Voorziening dubieuze debiteuren belastingen		25.200	25.300	25.300	25.300
programma 12 Financiering en alg dekkingsmiddelen		25.200	25.300	25.300	25.300
Totale stortingen voorzieningen	1.954.098	1.528.300	1.524.600	1.595.200	1.614.500
Saldo onttrekkingen en stortingen voorzieningen	913.922	-237.900	-130.300	43.900	54.200

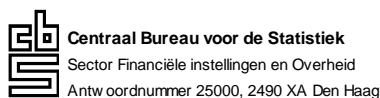
Bijlage 2 - Overzicht investeringen

Investeringslijst begroting 2016-2019						
Progr.	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
	Bestaande investeringen					
1	ARBO aanpassingen GSC, balie	372.900				
1	Fysieke inrichting callcenter KCC BAR	27.700				
1	Compressoren warmtekracht	35.400				
1	LED verlichting hal gemeentehuis	75.800				
1	Vervangen regelinstallatie luchtbehandeling (2004)			75.400		
1	Vervangen geluidsinstallatie (2004) raadzaal en trouwzaal		58.000			
1	Vervangen WKO-installatie (2004) Koningsplein		550.000			
1	Vervangen vloerbedekking gebouw A		58.200			
1	Vervangen vloerbedekking gebouw B		137.700			
1	Bedieningssysteem zonwering B		23.100			
	Investerings programma 1	511.800	827.000	75.400	0	0
	Bestaande investeringen					
2	Verv. marmoleum brandweerkazerne		38.500			
	Investerings programma 2	0	38.500	0	0	0
	Bestaande investeringen					
3	Kwaliteitsverb.centrum oudwinkelgebied	5.000				
3	Reconstructie Rijnsingel-Kievitsweg-Rotterdamseweg	229.500				
3	Renovatie tunnel Rotterdamweg-Sportlaan	185.000				
3	VRI Havenstraat-Donkerslootweg	150.000				
3	Parkeerplaatsen Reyerpark	27.000				
3	Aanpassen parkeermeters centrum Ridderkerk	47.000				
3	Snelfietsroute F16/15 tracedeel Verenambachtseweg	12.000	50.000			
3	Vervangen brug Steur 063401		25.000			
3	Vervangen brug Steur 063402		25.000			
3	Vervangen brug Pelikaan 061103		20.000			
3	Fietsverhardingen langs de Rijksstraatweg	10.400	135.000			
3	Fietshighway West Molendijk	158.200				
3	LED verlichting parkeergarage					
3	Rotonde Donkerslootweg/Mietlaan	435.100				
3	Hangbrug, Reijerpark	24.300				
3	Fietshighway Koninginneweg					464.000
3	Fietshighway Lagendijk		193.000			
3	Fietspadverbreding bij Salem		40.000			
3	Vervangen dam Bilderdijklaan 053603			25.000		
3	Electronica tunnelgemaal T76			14.000		
3	Electronica tunnelgemaal T77			12.300		
3	VRI Verenambachtseweg		85.000			
3	VRI Vlietlaan-Rotterdamseweg		45.000			
3	VRI Donkerslootweg-Gildenweg-Rotterdamseweg		150.000			
3	Dynamisch parkeerwijssysteem		175.000			
3	Drainage/Suppletie gemalen 2016		15.700			
3	Vervangen brug De Gorzen, 043601				40.000	
3	Dam Seringenstraat 25502				35.000	
3	Keerwand Donckse bos				125.000	
3	Fietshighway Geerlaan (2022)					
	Nieuwe investeringen					
3	Keermuur rijksstraatweg 81502					71.500
3	Keermuur rijksstraatweg 81503					26.700
	Investerings programma 3	1.283.500	958.700	51.300	200.000	562.200

Progr.	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
	Bestaande investeringen					
5	uitbr Farelcollege bouw	117.200				
5	uitbr Farelcollege inrichting	165.000				
5	MFA Bolnes, bouw	210.000	639.900			
5	MFA Bolnes, installaties		230.000			
5	MFA Bolnes, inrichting		115.000			
	Nieuwe investeringen					
5	Uitbreiding Rehobothschool			207.000		
5	Uitbreiding Rehobothschool, inrichting			345.000		
5	Uitbreiding Rehobothschool, installaties			103.500		
	Investerings programma 5	492.200	984.900	655.500	0	0
	Bestaande investeringen					
6	Wijkontwikkelingsplannen 2014, Donckse velden	18.500				
6	Buurtgroen Prins Bernhardstraat	62.800				
6	Vervangen inventaris gymnastieklokalen 2015	92.000				
6	Integratie/nieuw Gymnastieklokaal De Reijer bouw	21.100				
6	Verv gymlok Pretoriusstr. bouw (MFA Bolnes)	365.000	115.000			
6	Verv gymlok Pretoriusstr. Inrichting (MFA Bolnes)		80.000			
6	Verv gymlok Pretoriusstr Installaties (MFA Bolnes)		240.000			
6	Sport en bewegen in het groen (Masterplan Reijerpark)	31.600				
6	Aanpassen installaties woning Molensteeg	45.000				
6	Voorbereidingskrediet project Driehoek Het Zand	50.000				
6	Buurtsportlocatie Driehoek Het Zand	24.500	23.000			
6	Verv speelvoorzieningen 2014	22.700				
6	Buurtspeelruimten 2013	10.200				
6	Blokspeelruimten 2014	70.500				
6	Speeielementen 2013/14	60.000	74.500			
6	Vervangen zitbanken 2014	10.000	7.300			
6	Wijkontwikkelingsplannen Plein Oost	35.000				
6	Toplaag kunstgras KCR park Slikkerveer	205.900				
6	Toplaag kunstgras Ten Donck Reyerpark	117.600				
6	De Klinker bouw	10.000				
6	De Klinker inrichting	70.000				
6	De Klinker installaties	20.000				
6	Buurtgroen J v Stolbergstraat	70.000				
6	Buurtgroen Gen Smutssstraat	58.500				
6	Vervangen inventaris gymnastieklokalen 2016		92.000			
6	Speeielementen 2016		70.000			
6	Vervangen zitbanken 2016		20.000			
6	Skateboardbaan Vlietlaan		25.000			
6	Skateboardbaan Sportlaan				75.000	
6	Toplaag kunstgras SV Slikkerveer Reyerp				231.800	
6	Speelvoorzieningen 2017			75.000		
6	Aanpassen speelplaatsen aan leeftijd 2017			75.000		
6	Speelvoorzieningen 2018				75.000	
6	Aanpassen speelplaatsen aan leeftijd 2018				75.000	
6	Verv rietendak Kinderboerderij				18.000	
	Nieuwe investeringen					
6	Speelvoorzieningen 2019					75.000
6	Aanpassen speelplaatsen aan leeftijd 2019					75.000
	Investerings programma 6	1.470.900	746.800	150.000	474.800	150.000
	Bestaande investeringen					
10	Project tapijt rouwcentrum	10.700				
10	Vernieuwen installatie keuken rouwcentrum	10.000				
10	Vervangen elektronisch orgel		15.000			
10	Geluidswal Het Zand		200.000			
10	Zonnepanelen recreatiecentrum De Fakkel		214.000			
10	Geluidsreductie Rotterdamseweg		144.500			

Progr.	Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
	Investerings riolering die budgettair neutraal verlopen via de rioolheffing					
10	Riool Oost Molendijk civiel	20.000				
10	Vervgemalen P01 werktuigbouw	225.000	41.900			
10	Vervanging gemalen P01 elektronisch	20.700				
10	Vervanging gemalen P01 energiesysteem	40.000				
10	Vervanging gemalen P01/P02 elektrisch	70.000	19.500			
10	Vervangen cq renovatie gemaal P01	645.700	71.300			
10	Drukrioolgemalen 2014					
10	Grote gemalen 2014					
10	Gemalen 2014, elektronisch					
10	Gemalen 2014, elektrisch					
10	Wateroverlast Kerkweg subsidie	-125.500				
10	Drukrioolgemalen 2015	53.200				
10	Grote gemalen 2015	51.900				
10	Gemalen 2015, elektronisch	66.000				
10	Gemalen 2015, elektrisch	289.000				
10	Drukrioolgemalen 2016		42.400			
10	Gemalen 2016, elektronisch		34.800			
10	Gemalen 2016, elektrisch		360.000			
10	Grote gemalen 2016		295.600			
10	Drukrioolgemalen 2017			61.600		
10	Gemalen 2017, elektronisch			51.000		
10	Gemalen 2017, elektrisch			85.300		
10	Grote gemalen 2017			27.300		
10	Drukrioolgemalen 2018				61.600	
10	Grote gemalen 2018				40.000	
10	Gemalen 2018, elektronisch				80.000	
10	Gemalen 2018, elektrisch				85.000	
10	Grote gemalen 2019					295.400
10	Gemalen 2019, elektronisch					294.800
10	Gemalen 2019, elektrisch					42.000
10	Kleppen overstortdrempels	10.900				
10	Afkoppelen langs de Waal 2 incl. subsidie	133.800				
10	Vervangen persleidingen	50.000				
10	Persleidingen last flush					
10	Vervanging P42 groot gemaal		42.300			
	Investerings begraafplaatsen die budgettair neutraal verlopen via de grafrechten					
10	Grafdelmachine (Lanz)				120.000	
10	Verv CV dienstgebouw Lagendijk 112	10.000				
10	Wachtlocatie begraafplaats Vredehof	25.000				
10	Ruimen algemene graven 1990-1994 Vredehof			50.000		
10	Uitbreiding begraafplaats		325.000			
10	Verv. Columbarium 1986 Vredehof		50.000			
	Investerings programma 10	1.606.400	1.856.300	275.200	386.600	632.200
	Totaal generaal	5.364.800	5.412.200	1.207.400	1.061.400	1.344.400

Bijlage 3 – EMU-saldo (Europese Monetaire Unie)

Vragenlijst Berekening EMU-saldo Gemeente Ridderkerk (0597)

Algemene gegevens:	
Gemeentenaam:	Ridderkerk
Gemeentenummer:	0597
Jaar:	2015
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	

Omschrijving	2015	2016	2017
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2015, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2016	Volgens meerjarenraming in begroting 2016
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.603	-2.682	-63
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	6.172	5.398	5.018
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.215	1.528	1.524
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	5.509	5.412	1.207
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	1.994	1.375	1.370
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11 Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee ☐ ja ☒ nee ☐ ja ☒ nee		
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-3.719	-2.543	3.902

Bijlage 4 – Meerjarenbalans

(Gebaseerd op cijfers t/m 1° tussenrapportage 2015)

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Vaste activa	101.073.800	100.871.200	97.035.200	93.043.800	Reserves	55.357.500	53.377.600	53.768.400	54.007.300
* Materiële activa - economisch nut	90.470.800	90.798.900	87.393.000	83.827.300					
* Materiële activa - maatschappelijk nut	5.718.500	5.314.000	4.909.400	4.509.200	Voorzieningen	18.922.100	18.636.300	18.458.100	18.453.900
* Financieel	4.844.500	4.718.300	4.692.800	4.667.300					
* Gronden en terreinen erfpacht	40.000	40.000	40.000	40.000	Langlopende schulden	60.500.700	66.213.600	61.259.800	53.306.000
Vlottende activa	33.397.600	31.320.800	28.961.700	17.578.300	Kortlopende schulden	-308.900	-6.035.500	-7.489.400	-15.145.100
* Niet in exploitatie genomen gronden	0	0	0	0					
* Bouwgronden in exploitatie	33.397.600	31.320.800	28.961.700	17.578.300					
Totaal	134.471.400	132.192.000	125.996.900	110.622.100	Totaal	134.471.400	132.192.000	125.996.900	110.622.100

Bijlage 5 – Subsidieoverzicht 2016

Omschrijving	Begroting 2016
Programma 6 Cultuur, sport en groen	
Openbare bibliotheek	1.367.200
Cultuureducatie	16.800
Muziekschool	747.800
Erfgoedbeleid	40.300
Emancipatie	21.600
Beheer van binnensportaccommodaties	1.580.900
Sportstimulering	644.200
Beheer van groene sportvelden en terreinen	407.100
Kunst en media	28.400
Amateurkunst	30.000
Musea	17.400
Initiatiefsubsidies	46.700
Evenementen / volksfeesten	25.800
Beheer van gymnastieklokalen	385.500
Groot onderhoud sportaccommodaties	1.340.800
Programma 7 Jeugd	
Coördinatie Brede school	116.800
Lokaal preventief Jeugd	193.400
Jeugd- en jongerenwerk	995.500
Jeugdgezondheidszorg	990.000
Jeugd- en gezinsteams	983.200
Programma 8 Welzijn en zorg	
Ouderenwerk	558.000
Wijkwerk	759.300
Mantelzorg en vrijwilligersbeleid	316.900
Ontwikkelingssamenwerking	11.600
Maatschappelijke begeleiding/advies	336.500
Wmo algemene voorzieningen	329.000
Sociale wijkteams en cliëntondersteuning	339.300
Nieuwkomers / vluchtelingenwerk	64.000
Programma 10 Gezondheid en duurzaamheid	
Openbare gezondheidszorg	2.800
Totaal subsidies	13.027.700

Conversietabellen oude / nieuwe programma's 2015 en 2016

Oude programma's Burgerrollen 2015 <<< 2016			
Programma		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	2015	2016
1	Saldo programma 1 Burger als Partner	13.450.200	14.602.500
2	Saldo programma 2 Burger als kiezer	2.177.800	2.062.600
3	Saldo programma 3 Burger als klant	4.679.000	4.727.600
3A	Saldo programma 3-A Drie decentralisaties	15.973.500	16.632.800
4	Saldo programma 4 Burger als wijkbewoner	18.808.100	16.560.300
5	Saldo programma 5 Burger als onderdaan en belastingbetaler	-8.423.600	-8.564.800
6	Saldo programma 6 Bedrijfsvoering	24.826.600	23.548.100
7	Saldo hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-66.889.100	-67.385.000
	Totaal exploitatie (programma's en hoofdstuk 7)	4.602.500	2.184.100
	Saldo Reserve mutaties	-4.602.500	-2.184.100
	Saldo	0	0

Programma's Nieuwe Begroting 2016 <<< begroting 2015			
Programma		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	2015	2016
1	Saldo programma 1 Bestuur en (overheids)participatie	27.063.300	25.576.100
2	Saldo programma 2 Veiligheid	1.162.700	1.178.200
3	Saldo programma 3 Verkeer, vervoer en wegen	4.934.100	4.093.300
4	Saldo programma 4 Economische zaken	-1.381.900	-1.345.500
5	Saldo programma 5 Onderwijs	4.367.300	4.329.100
6	Saldo programma 6 Cultuur, sport en groen	8.395.300	9.647.500
7	Saldo programma 7 Jeugd	10.342.000	10.276.500
8	Saldo programma 8 Welzijn en zorg	11.188.700	11.667.400
9	Saldo programma 9 Werk	4.999.500	4.482.000
10	Saldo programma 10 Gezondheid en duurzaamheid	-820.500	-1.569.900
11	Saldo programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	-8.900	-15.600
12	Saldo hoofdstuk 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	-65.639.100	-66.135.000
	Totaal exploitatie programma's en hoofdstuk 12	4.602.500	2.184.100
	Reserve mutaties	-4.602.500	-2.184.100
	Saldo	0	0

Conversietabel producten nieuwe begroting 2016 <<< begroting 2015

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
1	Bestuur en (overheids)participatie	600100	Bestuur	758.000	850.100
1	Bestuur en (overheids)participatie	600101	Participatiebudget besturen	62.600	63.200
1	Bestuur en (overheids)participatie	600105	Gemeenteraad	658.100	643.200
1	Bestuur en (overheids)participatie	600110	Beroepen- en Bezwarencommissie	17.800	18.000
1	Bestuur en (overheids)participatie	600200	Bestuursondersteuning	165.600	132.500
1	Bestuur en (overheids)participatie	600201	Representaties en overige kosten bestuur	16.000	16.200
1	Bestuur en (overheids)participatie	600205	Kosten voormalig personeel	112.300	91.700
1	Bestuur en (overheids)participatie	600230	Communicatie en voorlichting	154.000	125.200
1	Bestuur en (overheids)participatie	600240	Juridische zaken	10.000	10.100
1	Bestuur en (overheids)participatie	600300	Verkiezingen	166.800	2.200
1	Bestuur en (overheids)participatie	600305	Wet Basisregistratie Personen (voorheen GBA)	10.500	11.500
1	Bestuur en (overheids)participatie	600310	Lasten Rijbewijzen en reisdokumenten	32.900	33.200
1	Bestuur en (overheids)participatie	600311	Lasten Burgerlijke stand	31.000	23.800
1	Bestuur en (overheids)participatie	600320	Straatnaamgeving/huisnummering	1.000	1.000
1	Bestuur en (overheids)participatie	600400	Secretarieleges Burgerzaken	-691.000	-724.100
1	Bestuur en (overheids)participatie	600401	Afdrachten rijksleges Burgerzaken	253.600	265.900
1	Bestuur en (overheids)participatie	600500	Regionale samenwerking	210.000	200.800
1	Bestuur en (overheids)participatie	600510	Contributie VNG	57.200	57.800
1	Bestuur en (overheids)participatie	600520	Bijdrage BAR (uren/overhead)	24.714.300	23.456.400
1	Bestuur en (overheids)participatie	600600	Griffie	237.000	245.600
1	Bestuur en (overheids)participatie	600605	Rekenkamer	54.300	51.800
1	Bestuur en (overheids)participatie	692230	Investeringsvolume programma 1	29.100	0
1	Bestuur en (overheids)participatie	692231	Investeringsvolume programma 2 (begr. 2015)	2.200	0
			Saldo programma 1 Bestuur en (overheids)participatie	27.063.300	25.576.100
2	Veiligheid	612000	Brandbestrijding	1.894.300	1.897.400
2	Veiligheid	612062	Brandweergarage	2.000	2.000
2	Veiligheid	614000	Integraal Veiligheidsbeleid	77.000	99.600
2	Veiligheid	614010	Veiligheidsvoorzieningen	59.300	59.900
2	Veiligheid	614015	Leges en vergunningen APV	-18.100	-18.300
2	Veiligheid	614035	Opsporing hennepeteelt	27.600	28.000
2	Veiligheid	682205	Bouw- en woningtoezicht	-16.700	-16.600
2	Veiligheid	682210	WABO-vergunningen (lasten)	31.800	32.100
2	Veiligheid	682300	WABO-vergunningen (baten)	-894.500	-905.900
			Saldo programma 2 Veiligheid	1.162.700	1.178.200
3	Verkeer, vervoer en wegen	621000	Planmatig onderhoud wegen	1.589.500	1.623.000
3	Verkeer, vervoer en wegen	621001	Dagelijks onderhoud wegen	1.367.500	721.500
3	Verkeer, vervoer en wegen	621010	Gladheidsbestrijding	41.000	41.300
3	Verkeer, vervoer en wegen	621015	Straatreiniging	855.300	814.400
3	Verkeer, vervoer en wegen	621020	Fietsenstallingen	42.600	5.500
3	Verkeer, vervoer en wegen	621025	Civiele Kunstwerken	266.900	283.900
3	Verkeer, vervoer en wegen	621026	Planmatig onderhoud kunstwerken	49.500	50.000
3	Verkeer, vervoer en wegen	621030	Openbare verlichting	222.900	219.800
3	Verkeer, vervoer en wegen	621031	Planmatig onderhoud openbare verlichting	43.600	100.700
3	Verkeer, vervoer en wegen	621045	Verkeersplan en -veiligheid	130.800	31.100
3	Verkeer, vervoer en wegen	621055	Verkeersmaatregelen	72.500	73.200
3	Verkeer, vervoer en wegen	621056	Verkeersinstallaties	87.700	102.900
3	Verkeer, vervoer en wegen	621060	Straatmeubilair dagelijks onderhoud	-200.400	-200.200
3	Verkeer, vervoer en wegen	621061	Straatmeubilair planmatig onderhoud	3.900	3.800
3	Verkeer, vervoer en wegen	621116	Straatmeubilair planmatig onderhoud	0	0
3	Verkeer, vervoer en wegen	621200	Openbaar vervoer	45.900	46.900
3	Verkeer, vervoer en wegen	621400	Straatparkeren	376.700	119.400
3	Verkeer, vervoer en wegen	621420	Parkeren garage Koningsplein	120.200	117.200
3	Verkeer, vervoer en wegen	621500	Baten betaald (straat)parkeren	-421.500	-421.500
3	Verkeer, vervoer en wegen	621501	Baten parkeerboetes	-37.700	-37.700
3	Verkeer, vervoer en wegen	621502	Baten parkeerontheffingen en -vergunningen	-31.300	-31.300
3	Verkeer, vervoer en wegen	622100	Haven Ridderkerk	-130.600	131.600
3	Verkeer, vervoer en wegen	622300	Veerdiensten	29.900	30.700
3	Verkeer, vervoer en wegen	624000	Waterwegen planmatig onderhoud	140.400	70.200
3	Verkeer, vervoer en wegen	624001	Waterwegen dagelijks onderhoud	198.200	196.900
3	Verkeer, vervoer en wegen	692232	Investeringsvolume programma 3	1.400	0
3	Verkeer, vervoer en wegen	621071	Parkeerplaats tbv Verenambacht	69.200	0

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
			Saldo programma 3 Verkeer, vervoer en wegen	4.934.100	4.093.300
4	Economische zaken	631000	Markt	24.100	24.000
4	Economische zaken	631005	Economische advisering	29.300	29.600
4	Economische zaken	631020	Gronden en landerijen	-34.500	-34.500
4	Economische zaken	631025	Omzetheffing benzinstations	-33.600	-33.400
4	Economische zaken	631060	Overige gebouwen	118.500	198.400
4	Economische zaken	631100	Baten marktgelden	-48.400	-47.300
4	Economische zaken	633000	Kabels en leidingen	-6.900	-8.100
4	Economische zaken	633010	Waterlevering en energie	-224.200	-224.200
4	Economische zaken	633015	Deelnemingen nutsvoorzieningen	-1.250.000	-1.250.000
4	Economische zaken	692233	Investeringsvolume programma 4	43.800	0
			Saldo programma 4 Economische zaken	-1.381.900	-1.345.500
5	Onderwijs	642000	Openbaar basisonderwijs excl.huisvesting	230.200	98.200
5	Onderwijs	642001	Bijzonder basisonderwijs excl.huisvesting	88.600	89.500
5	Onderwijs	642100	Huisvestingskosten OBO	471.400	513.400
5	Onderwijs	642101	Huisvestingskosten BBO	769.300	716.300
5	Onderwijs	642157	BBS De Ark - Voorn 9	52.400	50.500
5	Onderwijs	642172	OBS De Piramide - Burg. De Zeeuwstraat 294	220.500	200.000
5	Onderwijs	642175	OBS De Reijer - Prinsenstraat 74	285.300	252.100
5	Onderwijs	643000	Bijzonder speciaal onderwijs excl.huisvesting	7.800	7.900
5	Onderwijs	643163	SBO De Burcht - Mozartstraat 180a	342.200	334.500
5	Onderwijs	644000	Openbaar voortgezet onderwijs excl.huisvesting	118.300	119.400
5	Onderwijs	644001	Bijzonder voortgezet onderwijs excl.huisvesting	114.800	115.900
5	Onderwijs	644100	Huisvestingskosten OVO	761.900	770.900
5	Onderwijs	644101	Huisvestingskosten BVO	458.500	481.300
5	Onderwijs	648000	Leerplicht	-22.600	-22.500
5	Onderwijs	648005	Lokaal onderwijs	98.700	99.700
5	Onderwijs	648010	Leerlingenvervoer	367.400	499.400
5	Onderwijs	648025	Educatieve Agenda	2.600	2.600
5	Onderwijs	692234	Investeringsvolume programma 5	0	0
			Saldo programma 5 Onderwijs	4.367.300	4.329.100
6	Cultuur, sport en groen	631065	Gebouw C, Koningsplein 1	0	516.200
6	Cultuur, sport en groen	651000	Bibliotheek	1.400.600	1.367.200
6	Cultuur, sport en groen	651100	Muziekschool	740.400	747.800
6	Cultuur, sport en groen	651105	Emancipatie	21.400	21.600
6	Cultuur, sport en groen	651110	Initiatiefsubsidies	46.700	46.700
6	Cultuur, sport en groen	653000	Sport(beleid)	1.949.400	3.620.500
6	Cultuur, sport en groen	653010	Zwembaden	443.300	440.300
6	Cultuur, sport en groen	653020	Kapitaallasten oud Sport Ridderkerk	59.900	70.900
6	Cultuur, sport en groen	653075	Gymlokaal Da Costalaan 3	80.800	11.100
6	Cultuur, sport en groen	653076	Gymlokaal Reijerweg 241 De Werf	68.200	66.000
6	Cultuur, sport en groen	653077	Gymlokaal Linnenstraat 4	65.900	-1.000
6	Cultuur, sport en groen	653078	Gymlokaal P.C. Hoofdstraat 5	57.900	-5.700
6	Cultuur, sport en groen	653079	Gymlokaal Pretoriusstraat 33	56.600	8.300
6	Cultuur, sport en groen	653080	Gymlokaal Reijerweg 245	66.100	2.500
6	Cultuur, sport en groen	653081	Gymlokaal Van den Broekstraat 2	69.300	-6.000
6	Cultuur, sport en groen	653082	Sporthal en binnenbad De Fakkel	-143.800	-161.900
6	Cultuur, sport en groen	653083	Sporthal de Beverbol	-30.800	-31.800
6	Cultuur, sport en groen	653084	Sporthal Drievliet	67.800	71.300
6	Cultuur, sport en groen	653085	Buurtsportloc.Bolnes	4.300	4.300
6	Cultuur, sport en groen	653086	Buurtsportloc. Slikerveer	4.300	4.300
6	Cultuur, sport en groen	653088	S&W kantoor, Sportlaan 8	0	0
6	Cultuur, sport en groen	653100	Groene sportvelden en terreinen - subsidies	561.800	526.200
6	Cultuur, sport en groen	653169	Groene sportvelden en terreinen Ridderkerk	100.500	125.400
6	Cultuur, sport en groen	654005	Culturele vorming	37.300	31.000
6	Cultuur, sport en groen	654015	Kunstobjecten/beeldende vormgeving	69.400	49.900
6	Cultuur, sport en groen	654020	Amateurkunst	29.700	30.000
6	Cultuur, sport en groen	654100	Monumenten	500	500
6	Cultuur, sport en groen	654105	Musea	17.200	17.400
6	Cultuur, sport en groen	654110	Erfgoedbeleid/communicatie	85.500	86.300
6	Cultuur, sport en groen	655000	Natuur en milieu educatie	500	500
6	Cultuur, sport en groen	656000	Openbaar groen planmatig	454.200	123.600
6	Cultuur, sport en groen	656005	Openbaar groen dagelijks	945.000	856.100

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
6	Cultuur, sport en groen	656010	Wijkregie	167.800	169.400
6	Cultuur, sport en groen	656015	Buitenstedelijke recreatie	333.700	322.800
6	Cultuur, sport en groen	656020	Faunabeheer	4.800	4.800
6	Cultuur, sport en groen	656030	Kinderboerderij	134.300	135.400
6	Cultuur, sport en groen	656035	Volkstuinen	4.500	4.300
6	Cultuur, sport en groen	656040	Volksfeesten	18.000	18.300
6	Cultuur, sport en groen	658000	Speelvoorzieningen planmatig	234.900	228.300
6	Cultuur, sport en groen	658005	Speelvoorzieningen dagelijks	142.400	124.700
6	Cultuur, sport en groen	682145	Beleidsadvisering Maatschappelijk Vastgoed	25.000	0
			Saldo programma 6 Cultuur, sport en groen	8.395.300	9.647.500
7	Jeugd	648020	Brede School impuls regeling	115.600	116.800
7	Jeugd	665010	Peuterwerk algemeen	427.600	330.900
7	Jeugd	667000	Jeugdwerk	1.164.100	1.160.200
7	Jeugd	667045	Lokaal Preventief Jeugd	281.500	284.300
7	Jeugd	667047	Jeugd Bedrijfsvoering	85.800	86.700
7	Jeugd	667115	Inzet in Wijkteams	1.303.200	1.303.200
7	Jeugd	667118	Ondersteuning vrijwilligers tbv jeugd	40.000	0
7	Jeugd	667205	PGB Jeugd met een beperking	620.500	560.500
7	Jeugd	668200	Extramurale hulp voor jeugd met een beperking	419.800	438.600
7	Jeugd	668205	Specialistische jeugdvoorzieningen in natura	3.495.700	3.478.000
7	Jeugd	668210	Jeugdhulp uitvoeringskosten	48.400	51.300
7	Jeugd	668300	Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang Jeugd	1.117.600	1.116.600
7	Jeugd	668305	Zeer gespecialiseerde jeugdvoorzieningen	242.000	359.400
7	Jeugd	671500	Jeugdgezondheidszorg	980.200	990.000
			Saldo programma 7 Jeugd	10.342.000	10.276.500
8	Welzijn en zorg	662100	Vluchtelingen	73.100	74.200
8	Welzijn en zorg	666100	Voorzieningen WMO /gehandicapten	1.171.300	1.127.100
8	Welzijn en zorg	666200	WMO Huishoudelijke verzorging ZIN	2.617.700	2.929.000
8	Welzijn en zorg	666205	WMO / collectief vervoer	702.900	583.400
8	Welzijn en zorg	666210	WMO Begeleiding en overige in natura	1.728.300	3.047.800
8	Welzijn en zorg	666215	WMO Compensatie chronisch zieken en gehandicapten	538.200	538.200
8	Welzijn en zorg	666220	Pruim voor Mantelzorgers	206.300	337.000
8	Welzijn en zorg	666300	WMO Maatschappelijke opvang	72.600	72.600
8	Welzijn en zorg	666700	WMO Eigen Bijdrage	-1.236.500	-1.111.300
8	Welzijn en zorg	667001	Ouderenwerk	552.500	558.000
8	Welzijn en zorg	667002	Maatschappelijk werk	337.300	340.600
8	Welzijn en zorg	667005	Wijkwerk	1.390.700	840.000
8	Welzijn en zorg	667015	Mantelzorg en vrijwilligersbeleid	282.100	284.900
8	Welzijn en zorg	667020	Project Thuis in de Wijk	66.900	1.900
8	Welzijn en zorg	667021	Ontwikkelingssamenwerking	11.500	11.600
8	Welzijn en zorg	667030	WMO Uitvoering	126.700	127.000
8	Welzijn en zorg	667032	WMO vrijwilligerswerk	15.000	15.000
8	Welzijn en zorg	667034	WMO prestatieveld 7,8,9	115.600	106.700
8	Welzijn en zorg	667035	WMO algemene voorzieningen	246.500	246.500
8	Welzijn en zorg	667036	WMO Steunpunt Mantelzorg	28.800	28.800
8	Welzijn en zorg	667105	Voorzieningen WMO / gehandicapten, advieskosten	65.400	66.100
8	Welzijn en zorg	667116	Welzijn in sociale Wijkteams	250.800	250.800
8	Welzijn en zorg	667117	Clïëntondersteuning rondom teams	88.500	88.500
8	Welzijn en zorg	667200	WMO Huishoudelijke verzorging PGB	1.025.500	662.000
8	Welzijn en zorg	667215	WMO Begeleiding en overige PGB	711.000	441.000
			Saldo programma 8 Welzijn en zorg	11.188.700	11.667.400
9	Werk	661000	Wet BUIG	-1.021.600	-941.600
9	Werk	661015	Fraudebestrijding	76.600	38.700
9	Werk	661100	Sociale werkvoorziening	3.573.800	3.359.400
9	Werk	661400	Minimabeleid	687.700	686.800
9	Werk	661405	Kwijtscheldingen	177.500	177.500
9	Werk	661410	Schuldhelpverlening	258.200	260.800
9	Werk	662300	Participatie Budget Volwasseneneducatie	0	0
9	Werk	662301	Re-integratieprojecten	1.226.500	899.600
9	Werk	662302	P-Budget Wet Inburgering	61.000	41.000
9	Werk	662315	Participatievoorzieningen	-40.200	-40.200
			Saldo programma 9 Werk	4.999.500	4.482.000
10	Gezondheid en duurzaamheid	614020	Opvang zwerfdieren	33.300	21.200

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
10	Gezondheid en duurzaamheid	614025	Lijkschouw	7.500	7.600
10	Gezondheid en duurzaamheid	671400	Volksgezondheid	398.600	359.200
10	Gezondheid en duurzaamheid	672100	Planning reiniging & afval	381.300	329.900
10	Gezondheid en duurzaamheid	672102	Inzameling huishoudelijk afval	2.751.300	2.653.300
10	Gezondheid en duurzaamheid	672103	Milieuparken	-179.600	-74.600
10	Gezondheid en duurzaamheid	672104	Afval-brengstation / Aanbiedstation	713.400	720.600
10	Gezondheid en duurzaamheid	672106	Ophalen huisvuil (N.V. MAR)	0	0
10	Gezondheid en duurzaamheid	672201	Riolering dagelijks onderhoud	2.687.400	2.313.700
10	Gezondheid en duurzaamheid	672215	Overige gemalen	16.700	16.800
10	Gezondheid en duurzaamheid	672220	Gemalenbeheersysteem	39.500	39.800
10	Gezondheid en duurzaamheid	672225	Beheer eindgemalen	138.900	140.300
10	Gezondheid en duurzaamheid	672226	Beheer eindgemaal P02	21.600	21.800
10	Gezondheid en duurzaamheid	672230	Beheer ondergemalen	70.400	71.100
10	Gezondheid en duurzaamheid	672235	Beheer drukgemalen	30.100	30.400
10	Gezondheid en duurzaamheid	672236	Beheer drukgemaal TP65	5.000	5.000
10	Gezondheid en duurzaamheid	672240	Beheer bergzinkgemalen	12.000	12.200
10	Gezondheid en duurzaamheid	672245	Drainagegemaal D02	2.400	2.400
10	Gezondheid en duurzaamheid	672300	Milieubeheer	803.800	799.100
10	Gezondheid en duurzaamheid	672305	Bodem	140.300	20.500
10	Gezondheid en duurzaamheid	672310	Geluid	8.300	8.400
10	Gezondheid en duurzaamheid	672315	Klimaat	90.600	23.400
10	Gezondheid en duurzaamheid	672400	Begraafplaatsen Algemeen	348.200	317.200
10	Gezondheid en duurzaamheid	672463	Lagendijk 50, Aula Rusthof	8.700	5.900
10	Gezondheid en duurzaamheid	672464	Lagendijk 112, dienstgebouw Vrededhof	18.600	49.200
10	Gezondheid en duurzaamheid	672465	Lagendijk 114, rouwcentrum Vrededhof	-35.300	-22.300
10	Gezondheid en duurzaamheid	672500	Baten reinigingsrecht en afvalstoffenh.	-4.866.100	-4.861.500
10	Gezondheid en duurzaamheid	672600	Baten rioolrecht	-3.780.500	-3.893.600
10	Gezondheid en duurzaamheid	673200	Baten begraafplaatsrechten	-686.900	-686.900
			Saldo programma 10 Gezondheid en duurzaamheid	-820.500	-1.569.900
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	681000	Bestemmingsplannen	85.000	103.400
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	682100	Wijkbeheer	7.700	7.800
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	682120	Beleidsadviesing Stedelijke vernieuwing	16.800	23.800
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	682130	GRB:Van Riebeekstraat	0	0
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	682140	GRB:Centrumplan	88.000	116.100
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	682200	Volkshuisvesting	3.900	3.900
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	682230	Beheer startersleningen	7.900	9.900
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300300	GRB: Terrein Bakker Staal	0	0
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300301	GRB: Erfpachtsgronden	-11.700	-7.300
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300302	GRB: Cornelisland	-144.000	-172.900
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300303	GRB: Lagendijk	-300	-600
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300304	GRB: Drie Rivieren	0	-38.400
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300305	GRB: Scheepswerflocatie	-9.000	-15.000
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300306	GRB: Het Zand	-15.000	-9.000
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300307	GRB: Pilon Slikkerveer	0	0
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300308	GRB: Graaf v Hoornestraat	-6.900	-6.900
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300309	GBR: Woningbouw Donckselaan	-600	-1.800
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300311	GRB: Div.kn Centrumplan	200	0
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300312	GRB: Restpercelen	-28.600	-28.600
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300313	GRB:Transferium Slikkerveer	0	0
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300314	GRB: Park Ringdijk Slikkerveer	0	0
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300315	Herstructurering Centrum - Woonvisie	0	0
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	68300316	Vlasstraat 11-12	-2.300	0
			Saldo programma 11 Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	-8.900	-15.600
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	691300	Deelnemingen / effecten / beleggingen	-132.800	-132.800
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	691315	Dividend N.V.MAR	-130.900	-87.000
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	691400	Geldleningen langer dan 1 jaar	-3.061.400	-3.243.800
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	692100	Algemene Uitkering	-54.485.300	-56.052.200
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	692200	Onvoorzien	124.000	124.100
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	692201	Stelposten	0	350.000
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	692250	Nog af te wikkelen bedrijfsvoeringskst oude jaren	0	47.500
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	692255	Begeleiden debiteuren gemeente garantie	-3.800	-3.800
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	693000	Wet W.O.Z.	12.400	12.500
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	693100	Baten OZB gebruikers	-1.419.500	-1.419.500

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	693200	Baten OZB eigenaren	-6.736.300	-6.768.900
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	693400	Baten baatbelasting	-3.300	-3.300
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	693900	Baten precariobelasting	-92.100	-92.100
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	694000	Lasten heffing en invord.gem.bel.	28.600	28.700
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	696000	Saldo Kostenplaatsen	231.900	664.700
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	699000	Saldo Rekening	0	440.900
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	692236	Investeringsvolume hoofdstuk 7	29.400	0
			Saldo hoofdstuk 12 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	-65.639.100	-66.135.000
			Totaal exploitatie programma's en hoofdstuk 12	4.602.500	2.184.100
				0	0
1	Bestuur en (overheids)participatie	698001	Mutaties reserves Programma 1	-312.800	0
3	Verkeer, vervoer en wegen	698003	Mutaties reserves Programma 3	-15.300	0
3	Verkeer, vervoer en wegen	698053	Mut reserves progr 3 vanaf begroting 2016	0	-729.000
4	Economische zaken	698004	Mutaties reserves Programma 4	-287.000	0
4	Economische zaken	698054	Mut reserves progr 4 vanaf begroting 2016	0	-13.200
5	Onderwijs	698055	Mut reserves progr 5 vanaf begroting 2016	0	-33.700
6	Cultuur, sport en groen	698056	Mut reserves progr 6 vanaf begroting 2016	0	-1.200.400
7	Jeugd	698007	Mutaties reserves Programma 7	-3.291.100	0
7	Jeugd	698057	Mut reserves progr 7 vanaf begroting 2016	0	-11.200
8	Welzijn en zorg	698058	Mut reserves progr 8 vanaf begroting 2016	0	-90.000
10	Gezondheid en duurzaamheid	698060	Mut reserves progr 10 vanaf begroting 2016	0	-268.300
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	698061	Mut reserves progr 11 vanaf begroting 2016	0	244.600
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	698062	Mut reserves progr 12 vanaf begroting 2016	0	-82.900
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	698005	Mutaties reserves Programma 5	-696.300	0
			Reserve mutaties	-4.602.500	-2.184.100
			Saldo	0	0

Conversietabel producten oude programma's burgerrollen 2015 <<< 2016

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
1	programma: Burger als Partner	600500	Regionale samenwerking	210.000	200.800
1	programma: Burger als Partner	631005	Economische advisering	29.300	29.600
1	programma: Burger als Partner	631020	Gronden en landerijen	-34.500	-34.500
1	programma: Burger als Partner	631025	Omzetheffing benzinstations	-33.600	-33.400
1	programma: Burger als Partner	633010	Waterlevering en energie	-224.200	-224.200
1	programma: Burger als Partner	642000	Openbaar basisonderwijs excl.huisvesting	230.200	98.200
1	programma: Burger als Partner	642001	Bijzonder basisonderwijs excl.huisvesting	88.600	89.500
1	programma: Burger als Partner	643000	Bijzonder speciaal onderwijs excl.huisvesting	7.800	7.900
1	programma: Burger als Partner	644000	Openbaar voortgezet onderwijs excl.huisvesting	118.300	119.400
1	programma: Burger als Partner	644001	Bijzonder voortgezet onderwijs excl.huisvesting	114.800	115.900
1	programma: Burger als Partner	648005	Lokaal onderwijs	98.700	99.700
1	programma: Burger als Partner	648020	Brede School impuls regeling	115.600	116.800
1	programma: Burger als Partner	648025	Educatieve Agenda	2.600	2.600
1	programma: Burger als Partner	648030	SISA voorrangbeleid uit rijksbijdrage (OAB)	0	0
1	programma: Burger als Partner	651000	Bibliotheek	1.400.600	1.367.200
1	programma: Burger als Partner	651100	Muziekschool	740.400	747.800
1	programma: Burger als Partner	651105	Emancipatie	21.400	21.600
1	programma: Burger als Partner	651110	Initiatiefsubsidies	46.700	46.700
1	programma: Burger als Partner	653000	Sport(beleid)	1.949.400	3.620.500
1	programma: Burger als Partner	653010	Zwembaden	443.300	440.300
1	programma: Burger als Partner	653076	Gymlokaal Reijerweg 241 De Werf	68.200	66.000
1	programma: Burger als Partner	653082	Sporthal en binnenbad De Fakkel	-143.800	-161.900
1	programma: Burger als Partner	653083	Sporthal de Beverbol	-30.800	-31.800
1	programma: Burger als Partner	653084	Sporthal Drievliet	67.800	71.300
1	programma: Burger als Partner	653088	S&W kantoor, Sportlaan 8	0	0
1	programma: Burger als Partner	653100	Groene sportvelden en terreinen - subsidies	561.800	526.200
1	programma: Burger als Partner	653169	Groene sportvelden en terreinen Ridderkerk	100.500	125.400
1	programma: Burger als Partner	654005	Culturele vorming	37.300	31.000
1	programma: Burger als Partner	654015	Kunstobjecten/beeldende vormgeving	69.400	49.900
1	programma: Burger als Partner	654020	Amateurkunst	29.700	30.000
1	programma: Burger als Partner	654105	Musea	17.200	17.400
1	programma: Burger als Partner	654110	Erfgoedbeleid/communicatie	85.500	86.300
1	programma: Burger als Partner	655000	Natuur en milieu educatie	500	500
1	programma: Burger als Partner	656015	Buitenstedelijke recreatie	333.700	322.800
1	programma: Burger als Partner	662300	Participatie Budget Volwasseneneducatie	0	0
1	programma: Burger als Partner	665010	Peuterwerk algemeen	427.600	330.900
1	programma: Burger als Partner	667000	Jeugdwerk	1.164.100	1.160.200
1	programma: Burger als Partner	667001	Ouderenwerk	552.500	558.000
1	programma: Burger als Partner	667002	Maatschappelijk werk	337.300	340.600
1	programma: Burger als Partner	667005	Wijkwerk	1.390.700	840.000
1	programma: Burger als Partner	667015	Mantelzorg en vrijwilligersbeleid	282.100	284.900
1	programma: Burger als Partner	667020	Project Thuis in de Wijk	66.900	1.900
1	programma: Burger als Partner	667021	Ontwikkelingssamenwerking	11.500	11.600
1	programma: Burger als Partner	667034	WMO prestatieveld 7,8,9	115.600	106.700
1	programma: Burger als Partner	667045	Lokaal Preventief Jeugd	281.500	284.300
1	programma: Burger als Partner	667047	Jeugd Bedrijfsvoering	85.800	86.700
1	programma: Burger als Partner	671400	Volksgezondheid	398.600	359.200
1	programma: Burger als Partner	671500	Jeugdgezondheidszorg	980.200	990.000
1	programma: Burger als Partner	672300	Milieubeheer	803.800	799.100
1	programma: Burger als Partner	681000	Bestemmingsplannen	85.000	103.400
1	programma: Burger als Partner	682120	Beleidsadviesing Stedelijke vernieuwing	16.800	23.800
1	programma: Burger als Partner	682130	GRB:Van Riebeeckstraat	0	0
1	programma: Burger als Partner	682140	GRB:Centrumplan	88.000	116.100
1	programma: Burger als Partner	682145	Beleidsadviesing Maatschappelijk Vastgoed	25.000	0
1	programma: Burger als Partner	682200	Volkshuisvesting	3.900	3.900
1	programma: Burger als Partner	692230	Investeringsvolume programma 1	29.100	0
1	programma: Burger als Partner	68300300	GRB: Terrein Bakker Staal	0	0
1	programma: Burger als Partner	68300301	GRB: Erfpachtgronden	-11.700	-7.300
1	programma: Burger als Partner	68300302	GRB: Cornelisland	-144.000	-172.900
1	programma: Burger als Partner	68300303	GRB: Lagendijk	-300	-600
1	programma: Burger als Partner	68300304	GRB: Drie Rivieren	0	-38.400

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
1	programma: Burger als Partner	68300305	GRB: Scheepswerflocatie	-9.000	-15.000
1	programma: Burger als Partner	68300306	GRB: Het Zand	-15.000	-9.000
1	programma: Burger als Partner	68300307	GRB: Pilon Slikkerveer	0	0
1	programma: Burger als Partner	68300308	GRB: Graaf v Hoornestraat	-6.900	-6.900
1	programma: Burger als Partner	68300309	GBR: Woningbouw Donckselaan	-600	-1.800
1	programma: Burger als Partner	68300311	GRB: Div.kn Centrumplan	200	0
1	programma: Burger als Partner	68300312	GRB: Restpercelen	-28.600	-28.600
1	programma: Burger als Partner	68300313	GRB:Transferium Slikkerveer	0	0
1	programma: Burger als Partner	68300314	GRB: Park Ringdijk Slikkerveer	0	0
1	programma: Burger als Partner	68300316	Vlasstraat 11-12	-2.300	0
1	programma: Burger als Partner	631065	Gebouw C, Koningsplein 1	0	516.200
			Saldo programma 1 Burger als Partner	13.450.200	14.602.500
2	programma: Burger als kiezer	600100	Bestuur	758.000	850.100
2	programma: Burger als kiezer	600101	Participatiebudget besturen	62.600	63.200
2	programma: Burger als kiezer	600105	Gemeenteraad	658.100	643.200
2	programma: Burger als kiezer	600200	Bestuursondersteuning	165.600	132.500
2	programma: Burger als kiezer	600201	Representaties en overige kosten bestuur	16.000	16.200
2	programma: Burger als kiezer	600300	Verkiezingen	166.800	2.200
2	programma: Burger als kiezer	600510	Contributie VNG	57.200	57.800
2	programma: Burger als kiezer	600600	Griffie	237.000	245.600
2	programma: Burger als kiezer	600605	Rekenkamer	54.300	51.800
2	programma: Burger als kiezer	692231	Investeringsvolume programma 2	2.200	0
			Saldo programma 2 Burger als kiezer	2.177.800	2.062.600
3	programma: Burger als klant	600230	Communicatie en voorlichting	154.000	125.200
3	programma: Burger als klant	600240	Juridische zaken	10.000	10.100
3	programma: Burger als klant	600305	Wet Basisregistratie Personen (voorheen GBA)	10.500	11.500
3	programma: Burger als klant	600310	Lasten Rijbewijzen en reisdokumenten	32.900	33.200
3	programma: Burger als klant	600311	Lasten Burgerlijke stand	31.000	23.800
3	programma: Burger als klant	600400	Secretarieleges Burgerzaken	-691.000	-724.100
3	programma: Burger als klant	600401	Afdrachten rijksleges Burgerzaken	253.600	265.900
3	programma: Burger als klant	648010	Leerlingenvervoer	367.400	499.400
3	programma: Burger als klant	656040	Volksfeesten	18.000	18.300
3	programma: Burger als klant	661000	Wet BUIG	-1.021.600	-941.600
3	programma: Burger als klant	661400	Minimabeleid	687.700	686.800
3	programma: Burger als klant	661410	Schuldhelpverlening	258.200	260.800
3	programma: Burger als klant	661415	Rotterdam pas	0	0
3	programma: Burger als klant	662100	Vluchtelingen	73.100	74.200
3	programma: Burger als klant	662302	P-Budget Wet Inburgering	61.000	41.000
3	programma: Burger als klant	662315	Participatievoorzieningen	-40.200	-40.200
3	programma: Burger als klant	662320	Actieplan jeugdwerkloosheid	0	0
3	programma: Burger als klant	666100	Voorzieningen WMO /gehandicapten	1.171.300	1.127.100
3	programma: Burger als klant	666200	WMO Huishoudelijke verzorging ZIN	2.617.700	2.929.000
3	programma: Burger als klant	666205	WMO / collectief vervoer	702.900	583.400
3	programma: Burger als klant	666700	WMO Eigen Bijdrage	-1.236.500	-1.111.300
3	programma: Burger als klant	667030	WMO Uitvoering	126.700	127.000
3	programma: Burger als klant	667105	Voorzieningen WMO / gehandicapten, advieskst.	65.400	66.100
3	programma: Burger als klant	667200	WMO Huishoudelijke verzorging PGB	1.025.500	662.000
3	programma: Burger als klant	692232	Investeringsvolume programma 3	1.400	0
			Saldo programma 3 Burger als klant	4.679.000	4.727.600
3-A	Drie decentralisaties	661100	Sociale werkvoorziening	3.573.800	3.359.400
3-A	Drie decentralisaties	662301	Re-integratieprojecten	1.226.500	899.600
3-A	Drie decentralisaties	666210	WMO Begeleiding en overige in natura	1.728.300	3.047.800
3-A	Drie decentralisaties	666215	WMO Compensatie chronisch zieken en gehandicapt	538.200	538.200
3-A	Drie decentralisaties	666220	Plruim voor Mantelzorgers	206.300	337.000
3-A	Drie decentralisaties	666300	WMO Maatschappelijke opvang	72.600	72.600
3-A	Drie decentralisaties	667032	WMO vrijwilligerswerk	15.000	15.000
3-A	Drie decentralisaties	667035	WMO algemene voorzieningen	246.500	246.500
3-A	Drie decentralisaties	667036	WMO Steunpunt Mantelzorg	28.800	28.800
3-A	Drie decentralisaties	667115	Inzet in Wijkteams	1.303.200	1.303.200
3-A	Drie decentralisaties	667116	Welzijn in sociale Wijkteams	250.800	250.800
3-A	Drie decentralisaties	667117	Cliëntondersteuning rondom teams	88.500	88.500
3-A	Drie decentralisaties	667118	Ondersteuning vrijwilligers tbv jeugd	40.000	0

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
3-A	Drie decentralisaties	667205	PGB Jeugd met een beperking	620.500	560.500
3-A	Drie decentralisaties	667215	WMO Begeleiding en overige PGB	711.000	441.000
3-A	Drie decentralisaties	668200	Extramurale hulp voor jeugd met een beperking	419.800	438.600
3-A	Drie decentralisaties	668205	Specialistische jeugdvoorzieningen in natura	3.495.700	3.478.000
3-A	Drie decentralisaties	668210	Jeugdhulp uitvoeringskosten	48.400	51.300
3-A	Drie decentralisaties	668300	Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang Jeugd	1.117.600	1.116.600
3-A	Drie decentralisaties	668305	Zeer gespecialiseerde jeugdvoorzieningen	242.000	359.400
			Saldo programma 3-A Drie decentralisaties	15.973.500	16.632.800
4	programma: Burger als wijkbewoner	612062	Brandweergarage	2.000	2.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	614010	Veiligheidsvoorzieningen	59.300	59.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	621000	Planmatig onderhoud wegen	1.589.500	1.623.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	621001	Dagelijks onderhoud wegen	1.367.500	721.500
4	programma: Burger als wijkbewoner	621010	Gladheidsbestrijding	41.000	41.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	621015	Straatreiniging	855.300	814.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	621020	Fietsenstallingen	42.600	5.500
4	programma: Burger als wijkbewoner	621025	Civiele Kunstwerken	266.900	283.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	621026	Planmatig onderhoud kunstwerken	49.500	50.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	621030	Openbare verlichting	222.900	219.800
4	programma: Burger als wijkbewoner	621031	Planmatig onderhoud openbare verlichting	43.600	100.700
4	programma: Burger als wijkbewoner	621045	Verkeersplan en -veiligheid	130.800	31.100
4	programma: Burger als wijkbewoner	621055	Verkeersmaatregelen	72.500	73.200
4	programma: Burger als wijkbewoner	621056	Verkeersinstallaties	87.700	102.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	621060	Straatmeubilair dagelijks onderhoud	-200.400	-200.200
4	programma: Burger als wijkbewoner	621061	Straatmeubilair planmatig onderhoud	3.900	3.800
4	programma: Burger als wijkbewoner	621071	Parkeerplaats tbv Verenambacht	69.200	0
4	programma: Burger als wijkbewoner	621200	Openbaar vervoer	45.900	46.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	621400	Straatparkeren	376.700	119.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	621420	Parkeren garage Koningsplein	120.200	117.200
4	programma: Burger als wijkbewoner	622100	Haven Ridderkerk	-130.600	131.600
4	programma: Burger als wijkbewoner	622300	Veerdiensten	29.900	30.700
4	programma: Burger als wijkbewoner	624000	Waterwegen planmatig onderhoud	140.400	70.200
4	programma: Burger als wijkbewoner	624001	Waterwegen dagelijks onderhoud	198.200	196.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	631000	Markt	24.100	24.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	631060	Overige gebouwen	118.500	198.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	631100	Baten marktgeld	-48.400	-47.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	633000	Kabels en leidingen	-6.900	-8.100
4	programma: Burger als wijkbewoner	642100	Huisvestingskosten OBO	471.400	513.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	642101	Huisvestingskosten BBO	769.300	716.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	642157	BBS De Ark - Voorn 9	52.400	50.500
4	programma: Burger als wijkbewoner	642172	OBS De Piramide - Burg. De Zeeuwstraat 294	220.500	200.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	642175	OBS De Reijer - Prinsenstraat 74	285.300	252.100
4	programma: Burger als wijkbewoner	643163	SBO De Burcht - Mozartstraat 180a	342.200	334.500
4	programma: Burger als wijkbewoner	644100	Huisvestingskosten OVO	761.900	770.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	644101	Huisvestingskosten BVO	458.500	481.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	653020	Kapitaallasten oud Sport Ridderkerk	59.900	70.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	653075	Gymlokaal Da Costalaan 3	80.800	11.100
4	programma: Burger als wijkbewoner	653077	Gymlokaal Linnenstraat 4	65.900	-1.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	653078	Gymlokaal P.C. Hoofdstraat 5	57.900	-5.700
4	programma: Burger als wijkbewoner	653079	Gymlokaal Pretoriusstraat 33	56.600	8.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	653080	Gymlokaal Reijerweg 245	66.100	2.500
4	programma: Burger als wijkbewoner	653081	Gymlokaal Van den Broekstraat 2	69.300	-6.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	653085	Buurtsportloc.Bolnes	4.300	4.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	653086	Buurtsportloc. Slikkerveer	4.300	4.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	654100	Monumenten	500	500
4	programma: Burger als wijkbewoner	656000	Openbaar groen planmatig	454.200	123.600
4	programma: Burger als wijkbewoner	656005	Openbaar groen dagelijks	945.000	856.100
4	programma: Burger als wijkbewoner	656010	Wijkregie	167.800	169.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	656020	Faunabeheer	4.800	4.800
4	programma: Burger als wijkbewoner	656030	Kinderboerderij	134.300	135.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	656035	Volkstuinen	4.500	4.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	658000	Speelvoorzieningen planmatig	234.900	228.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	658005	Speelvoorzieningen dagelijks	142.400	124.700

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
4	programma: Burger als wijkbewoner	672100	Planning reiniging & afval	381.300	329.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	672102	Inzameling huishoudelijk afval	2.751.300	2.653.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	672103	Milieuparken	-179.600	-74.600
4	programma: Burger als wijkbewoner	672104	Afval-brengstation / Aanbiedstation	713.400	720.600
4	programma: Burger als wijkbewoner	672105	Verwerkingskosten huishoudelijk afval	0	0
4	programma: Burger als wijkbewoner	672106	Ophalen huisvuil (N.V. MAR)	0	0
4	programma: Burger als wijkbewoner	672107	Afvalbrengstation	0	0
4	programma: Burger als wijkbewoner	672201	Riolering dagelijks onderhoud	2.687.400	2.313.700
4	programma: Burger als wijkbewoner	672215	Overige gemalen	16.700	16.800
4	programma: Burger als wijkbewoner	672220	Gemalenbeheersysteem	39.500	39.800
4	programma: Burger als wijkbewoner	672225	Beheer eindgemalen	138.900	140.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	672226	Beheer eindgemaal P02	21.600	21.800
4	programma: Burger als wijkbewoner	672230	Beheer ondergemalen	70.400	71.100
4	programma: Burger als wijkbewoner	672235	Beheer drukgemalen	30.100	30.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	672236	Beheer drukgemaal TP65	5.000	5.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	672240	Beheer bergzinkgemalen	12.000	12.200
4	programma: Burger als wijkbewoner	672245	Drainagegemaal D02	2.400	2.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	672305	Bodem	140.300	20.500
4	programma: Burger als wijkbewoner	672310	Geluid	8.300	8.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	672315	Klimaat	90.600	23.400
4	programma: Burger als wijkbewoner	672400	Begraafplaatsen Algemeen	348.200	317.200
4	programma: Burger als wijkbewoner	672463	Lagendijk 50, Aula Rusthof	8.700	5.900
4	programma: Burger als wijkbewoner	672464	Lagendijk 112, dienstgebouw Vredehof	18.600	49.200
4	programma: Burger als wijkbewoner	672465	Lagendijk 114, rouwcentrum Vredehof	-35.300	-22.300
4	programma: Burger als wijkbewoner	682100	Wijkbeheer	7.700	7.800
4	programma: Burger als wijkbewoner	692233	Investeringsvolume programma 4	43.800	0
			Saldo programma 4 Burger als wijkbewoner	18.808.100	16.560.300
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	600110	Beroepen- en Bezwarencommissie	17.800	18.000
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	600320	Straatnaamgeving/huisnummering	1.000	1.000
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	612000	Brandbestrijding	1.894.300	1.897.400
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	614000	Integraal Veiligheidsbeleid	77.000	99.600
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	614015	Leges en vergunningen APV	-18.100	-18.300
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	614020	Opvang zwerfdieren	33.300	21.200
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	614025	Lijkschouw	7.500	7.600
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	614035	Opsporing hennepeteelt	27.600	28.000
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	621500	Baten betaald (straat)parkeren	-421.500	-421.500
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	621501	Baten parkeerboetes	-37.700	-37.700
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	621502	Baten parkeerontheffingen en -vergunningen	-31.300	-31.300
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	648000	Leerplicht	-22.600	-22.500
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	661015	Fraudebestrijding	76.600	38.700
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	661405	Kwijtscheldingen	177.500	177.500
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	672500	Baten reinigingsrecht en afvalstoffenh.	-4.866.100	-4.861.500
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	672600	Baten rioolrecht	-3.780.500	-3.893.600
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	673200	Baten begraafplaatsrechten	-686.900	-686.900
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	682205	Bouw- en woningtoezicht	-16.700	-16.600
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	682210	WABO-vergunningen (lasten)	31.800	32.100
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	682230	Beheer startersleningen	7.900	9.900
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	682300	WABO-vergunningen (baten)	-894.500	-905.900
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	692234	Investeringsvolume programma 5	0	0
			Saldo programma 5 Burger als onderdaan en belastingbetaler	-8.423.600	-8.564.800
6	programma: Bedrijfsvoering	600205	Kosten voormalig personeel	112.300	91.700
6	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	600520	Bijdrage BAR (uren/overhead)	24.714.300	23.456.400
			Saldo programma 6 Bedrijfsvoering	24.826.600	23.548.100
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	633015	Deelnemingen nutsvoorzieningen	-1.250.000	-1.250.000
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	691300	Deelnemingen / effecten / beleggingen	-132.800	-132.800
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	691315	Dividend N.V.MAR	-130.900	-87.000
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	691400	Geldleningen langer dan 1 jaar	-3.061.400	-3.243.800
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	692100	Algemene Uitkering	-54.485.300	-56.052.200
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	692200	Onvoorzien	124.000	124.100
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	692236	Investeringsvolume hoofdstuk 7	29.400	0
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	692255	Begeleiden debiteuren gemeente garantie	-3.800	-3.800
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	693000	Wet W.O.Z.	12.400	12.500

Programma		Product		Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Nr.	Omschrijving	2015	2016
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	693100	Baten OZB gebruikers	-1.419.500	-1.419.500
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	693200	Baten OZB eigenaren	-6.736.300	-6.768.900
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	693400	Baten baatbelasting	-3.300	-3.300
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	693900	Baten precariobelasting	-92.100	-92.100
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	694000	Lasten heffing en invord.gem.bel.	28.600	28.700
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	696000	Saldo Kostenplaatsen	231.900	664.700
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	699000	Saldo Rekening	0	440.900
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	692201	Stelposten	0	350.000
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	692250	Nog af te wikkelen bedrijfsvoeringskst oude jaren	0	47.500
			Saldo hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-66.889.100	-67.385.000
			Totaal exploitatie (programma's en hoofdstuk 7)	4.602.500	2.184.100
				0	0
1	programma: Burger als Partner	698001	Mutaties reserves Programma 1	-312.800	0
3	programma: Burger als klant	698003	Mutaties reserves Programma 3	-15.300	0
3	Verkeer, vervoer en wegen	698053	Mut reserves progr 3 vanaf begroting 2016	0	-729.000
4	programma: Burger als wijkbewoner	698004	Mutaties reserves Programma 4	-287.000	0
4	Economische zaken	698054	Mut reserves progr 4 vanaf begroting 2016	0	-13.200
5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	698005	Mutaties reserves Programma 5	-696.300	0
5	Onderwijs	698055	Mut reserves progr 5 vanaf begroting 2016	0	-33.700
6	Cultuur, sport en groen	698056	Mut reserves progr 6 vanaf begroting 2016	0	-1.200.400
7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	698007	Mutaties reserves Programma 7	-3.291.100	0
7	Jeugd	698057	Mut reserves progr 7 vanaf begroting 2016	0	-11.200
8	Welzijn en zorg	698058	Mut reserves progr 8 vanaf begroting 2016	0	-90.000
10	Gezondheid en duurzaamheid	698060	Mut reserves progr 10 vanaf begroting 2016	0	-268.300
11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	698061	Mut reserves progr 11 vanaf begroting 2016	0	244.600
12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	698062	Mut reserves progr 12 vanaf begroting 2016	0	-82.900
			Saldo Reserve mutaties	-4.602.500	-2.184.100
			Saldo	0	0

Conversielijst producten - programma 2015 >>>>>> 2016

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
600100	Bestuur	WAS	2	programma: Burger als kiezer	758.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		850.100
600101	Participatiebudget besturen	WAS	2	programma: Burger als kiezer	62.600	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		63.200
600105	Gemeenteraad	WAS	2	programma: Burger als kiezer	658.100	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		643.200
600110	Beroepen- en Bezwarencommissie	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	17.800	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		18.000
600200	Bestuursondersteuning	WAS	2	programma: Burger als kiezer	165.600	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		132.500
600201	Representaties en overige kosten bestuur	WAS	2	programma: Burger als kiezer	16.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		16.200
600205	Kosten voormalig personeel	WAS	6	programma: Bedrijfsvoering	112.300	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		91.700
600230	Communicatie en voorlichting	WAS	3	programma: Burger als klant	154.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		125.200
600240	Juridische zaken	WAS	3	programma: Burger als klant	10.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		10.100
600300	Verkiezingen	WAS	2	programma: Burger als kiezer	166.800	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		2.200
600305	Wet Basisregistratie Personen (voorheen GBA)	WAS	3	programma: Burger als klant	10.500	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		11.500
600310	Lasten Rijbewijzen en reisdokumenten	WAS	3	programma: Burger als klant	32.900	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		33.200
600311	Lasten Burgerlijke stand	WAS	3	programma: Burger als klant	31.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		23.800
600320	Straatnaamgeving/huisnummering	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	1.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		1.000
600400	Secretarieleges Burgerzaken	WAS	3	programma: Burger als klant	-691.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		-724.100
600401	Afdrachten rijksleges Burgerzaken	WAS	3	programma: Burger als klant	253.600	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		265.900
600500	Regionale samenwerking	WAS	1	programma: Burger als Partner	210.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		200.800
600510	Contributie VNG	WAS	2	programma: Burger als kiezer	57.200	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		57.800
600520	Bijdrage BAR (uren/overhead)	WAS	6	programma: Bedrijfsvoering	24.714.300	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		23.456.400
600600	Griffie	WAS	2	programma: Burger als kiezer	237.000	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		245.600
600605	Rekenkamer	WAS	2	programma: Burger als kiezer	54.300	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		51.800
612000	Brandbestrijding	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	1.894.300	
		WORDT	2	Veiligheid		1.897.400
612062	Brandweergarage	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	2.000	
		WORDT	2	Veiligheid		2.000
614000	Integraal Veiligheidsbeleid	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	77.000	
		WORDT	2	Veiligheid		99.600
614010	Veiligheidsvoorzieningen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	59.300	
		WORDT	2	Veiligheid		59.900
614015	Leges en vergunningen APV	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-18.100	
		WORDT	2	Veiligheid		-18.300
614020	Opvang zwerfdieren	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	33.300	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		21.200
614025	Lijkschouw	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	7.500	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		7.600
614035	Opsporing hennepsteelt	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	27.600	
		WORDT	2	Veiligheid		28.000
621000	Planmatig onderhoud wegen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	1.589.500	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		1.623.000

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
621001	Dagelijks onderhoud wegen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	1.367.500	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		721.500
621010	Gladheidsbestrijding	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	41.000	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		41.300
621015	Straatreiniging	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	855.300	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		814.400
621020	Fietsenstallingen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	42.600	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		5.500
621025	Civiele Kunstwerken	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	266.900	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		283.900
621026	Planmatig onderhoud kunstwerken	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	49.500	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		50.000
621030	Openbare verlichting	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	222.900	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		219.800
621031	Planmatig onderhoud openbare verlichting	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	43.600	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		100.700
621045	Verkeersplan en -veiligheid	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	130.800	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		31.100
621055	Verkeersmaatregelen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	72.500	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		73.200
621056	Verkeersinstallaties	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	87.700	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		102.900
621060	Straatmeubilair dagelijks onderhoud	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	-200.400	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		-200.200
621061	Straatmeubilair planmatig onderhoud	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	3.900	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		3.800
621071	Parkeerplaats tbv Verenambacht	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	69.200	
621116	Straatmeubilair planmatig onderhoud	WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		
621200	Openbaar vervoer	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	45.900	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		46.900
621400	Straatparkeren	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	376.700	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		119.400
621420	Parkeren garage Koningsplein	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	120.200	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		117.200
621500	Baten betaald (straat)parkeren	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-421.500	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		-421.500
621501	Baten parkeerboetes	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-37.700	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		-37.700
621502	Baten parkeeronthefingen en -vergunningen	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-31.300	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		-31.300
622100	Haven Ridderkerk	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	-130.600	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		131.600
622300	Veerdiensten	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	29.900	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		30.700
624000	Waterwegen planmatig onderhoud	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	140.400	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		70.200
624001	Waterwegen dagelijks onderhoud	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	198.200	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		196.900
631000	Markt	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	24.100	
		WORDT	4	Economische zaken		24.000
631005	Economische advisering	WAS	1	programma: Burger als Partner	29.300	
		WORDT	4	Economische zaken		29.600
631020	Gronden en landerijen	WAS	1	programma: Burger als Partner	-34.500	
		WORDT	4	Economische zaken		-34.500
631025	Omzetheffing benzinstations	WAS	1	programma: Burger als Partner	-33.600	
		WORDT	4	Economische zaken		-33.400
631060	Overige gebouwen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	118.500	
		WORDT	4	Economische zaken		198.400
631065	Gebouw C, Koningsplein 1	WORDT	6	Cultuur, sport en groen		516.200
631100	Baten marktgeden	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	-48.400	
		WORDT	4	Economische zaken		-47.300

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
633000	Kabels en leidingen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	-6.900	
		WORDT	4	Economische zaken		-8.100
633010	Waterlevering en energie	WAS	1	programma: Burger als Partner	-224.200	
		WORDT	4	Economische zaken		-224.200
633015	Deelnemingen nutsvoorzieningen	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-1.250.000	
		WORDT	4	Economische zaken		-1.250.000
642000	Openbaar basisonderwijs excl.huisvesting	WAS	1	programma: Burger als Partner	230.200	
		WORDT	5	Onderwijs		98.200
642001	Bijzonder basisonderwijs excl.huisvesting	WAS	1	programma: Burger als Partner	88.600	
		WORDT	5	Onderwijs		89.500
642100	Huisvestingskosten OBO	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	471.400	
		WORDT	5	Onderwijs		513.400
642101	Huisvestingskosten BBO	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	769.300	
		WORDT	5	Onderwijs		716.300
642157	BBS De Ark - Voorn 9	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	52.400	
		WORDT	5	Onderwijs		50.500
642172	OBS De Piramide - Burg. De Zeeuwstraat 294	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	220.500	
		WORDT	5	Onderwijs		200.000
642175	OBS De Reijer - Prinsenstraat 74	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	285.300	
		WORDT	5	Onderwijs		252.100
643000	Bijzonder speciaal onderwijs excl.huisvesting	WAS	1	programma: Burger als Partner	7.800	
		WORDT	5	Onderwijs		7.900
643163	SBO De Burcht - Mozartstraat 180a	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	342.200	
		WORDT	5	Onderwijs		334.500
644000	Openbaar voortgezet onderwijs excl.huisvesting	WAS	1	programma: Burger als Partner	118.300	
		WORDT	5	Onderwijs		119.400
644001	Bijzonder voortgezet onderwijs excl.huisvesting	WAS	1	programma: Burger als Partner	114.800	
		WORDT	5	Onderwijs		115.900
644100	Huisvestingskosten OVO	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	761.900	
		WORDT	5	Onderwijs		770.900
644101	Huisvestingskosten BVO	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	458.500	
		WORDT	5	Onderwijs		481.300
648000	Leerplicht	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-22.600	
		WORDT	5	Onderwijs		-22.500
648005	Lokaal onderwijs	WAS	1	programma: Burger als Partner	98.700	
		WORDT	5	Onderwijs		99.700
648010	Leerlingenvervoer	WAS	3	programma: Burger als klant	367.400	
		WORDT	5	Onderwijs		499.400
648020	Brede School impuls regeling	WAS	1	programma: Burger als Partner	115.600	
		WORDT	7	Jeugd		116.800
648025	Educatieve Agenda	WAS	1	programma: Burger als Partner	2.600	
		WORDT	5	Onderwijs		2.600
648030	SISA voorrangbeleid uit rijksbijdrage (OAB)	WAS	1	programma: Burger als Partner		
651000	Bibliotheek	WAS	1	programma: Burger als Partner	1.400.600	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		1.367.200
651100	Muziekschool	WAS	1	programma: Burger als Partner	740.400	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		747.800
651105	Emancipatie	WAS	1	programma: Burger als Partner	21.400	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		21.600
651110	Initiatiefsubsidies	WAS	1	programma: Burger als Partner	46.700	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		46.700
653000	Sport(beleid)	WAS	1	programma: Burger als Partner	1.949.400	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		3.620.500
653010	Zwembaden	WAS	1	programma: Burger als Partner	443.300	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		440.300
653020	Kapitaallasten oud Sport Ridderkerk	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	59.900	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		70.900
653075	Gymlokaal Da Costalaan 3	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	80.800	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		11.100
653076	Gymlokaal Reijerweg 241 De Werf	WAS	1	programma: Burger als Partner	68.200	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		66.000

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
653077	Gymlokaal Linnenstraat 4	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	65.900	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		-1.000
653078	Gymlokaal P.C. Hoofdstraat 5	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	57.900	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		-5.700
653079	Gymlokaal Pretoriusstraat 33	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	56.600	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		8.300
653080	Gymlokaal Reijerweg 245	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	66.100	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		2.500
653081	Gymlokaal Van den Broekstraat 2	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	69.300	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		-6.000
653082	Sporthal en binnenbad De Fakkel	WAS	1	programma: Burger als Partner	-143.800	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		-161.900
653083	Sporthal de Beverbol	WAS	1	programma: Burger als Partner	-30.800	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		-31.800
653084	Sporthal Drievliet	WAS	1	programma: Burger als Partner	67.800	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		71.300
653085	Buurtsportloc.Bolnes	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	4.300	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		4.300
653086	Buurtsportloc. Slikkerveer	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	4.300	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		4.300
653088	S&W kantoor, Sportlaan 8	WAS	1	programma: Burger als Partner		
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		
653100	Groene sportvelden en terreinen - subsidies	WAS	1	programma: Burger als Partner	561.800	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		526.200
653169	Groene sportvelden en terreinen Ridderkerk	WAS	1	programma: Burger als Partner	100.500	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		125.400
654005	Culturele vorming	WAS	1	programma: Burger als Partner	37.300	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		31.000
654015	Kunstobjecten/beeldende vormgeving	WAS	1	programma: Burger als Partner	69.400	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		49.900
654020	Amateurkunst	WAS	1	programma: Burger als Partner	29.700	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		30.000
654100	Monumenten	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	500	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		500
654105	Musea	WAS	1	programma: Burger als Partner	17.200	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		17.400
654110	Erfgoedbeleid/communicatie	WAS	1	programma: Burger als Partner	85.500	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		86.300
655000	Natuur en milieu educatie	WAS	1	programma: Burger als Partner	500	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		500
656000	Openbaar groen planmatig	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	454.200	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		123.600
656005	Openbaar groen dagelijks	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	945.000	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		856.100
656010	Wijkregie	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	167.800	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		169.400
656015	Buitenstedelijke recreatie	WAS	1	programma: Burger als Partner	333.700	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		322.800
656020	Faunabeheer	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	4.800	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		4.800
656030	Kinderboerderij	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	134.300	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		135.400
656035	Volkstuinen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	4.500	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		4.300
656040	Volksfeesten	WAS	3	programma: Burger als klant	18.000	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		18.300
658000	Speelvoorzieningen planmatig	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	234.900	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		228.300
658005	Speelvoorzieningen dagelijks	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	142.400	
		WORDT	6	Cultuur, sport en groen		124.700
661000	Wet BUIG	WAS	3	programma: Burger als klant	-1.021.600	
		WORDT	9	Werk		-941.600

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
661015	Fraudebestrijding	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	76.600	
		WORDT	9	Werk		38.700
661100	Sociale werkvoorziening	WAS	3-A	Drie decentralisaties	3.573.800	
		WORDT	9	Werk		3.359.400
661400	Minimabeleid	WAS	3	programma: Burger als klant	687.700	
		WORDT	9	Werk		686.800
661405	Kwijtscheldingen	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	177.500	
		WORDT	9	Werk		177.500
661410	Schuldhelpverlening	WAS	3	programma: Burger als klant	258.200	
		WORDT	9	Werk		260.800
661415	Rotterdam pas	WAS	3	programma: Burger als klant		
662100	Vluchtelingen	WAS	3	programma: Burger als klant	73.100	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		74.200
662300	Participatie Budget Volwasseneneducatie	WAS	1	programma: Burger als Partner		
		WORDT	9	Werk		
662301	Re-integratieprojecten	WAS	3-A	Drie decentralisaties	1.226.500	
		WORDT	9	Werk		899.600
662302	P-Budget Wet Inburgering	WAS	3	programma: Burger als klant	61.000	
		WORDT	9	Werk		41.000
662315	Participatievoorzieningen	WAS	3	programma: Burger als klant	-40.200	
		WORDT	9	Werk		-40.200
662320	Actieplan jeugdwerkloosheid	WAS	3	programma: Burger als klant		
665010	Peuterwerk algemeen	WAS	1	programma: Burger als Partner	427.600	
		WORDT	7	Jeugd		330.900
666100	Voorzieningen WMO /gehandicapten	WAS	3	programma: Burger als klant	1.171.300	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		1.127.100
666200	WMO Huishoudelijke verzorging ZIN	WAS	3	programma: Burger als klant	2.617.700	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		2.929.000
666205	WMO / collectief vervoer	WAS	3	programma: Burger als klant	702.900	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		583.400
666210	WMO Begeleiding en overige in natura	WAS	3-A	Drie decentralisaties	1.728.300	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		3.047.800
666215	WMO Compensatie chronisch zieken en gehandicapten	WAS	3-A	Drie decentralisaties	538.200	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		538.200
666220	Pruim voor Mantelzorgers	WAS	3-A	Drie decentralisaties	206.300	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		337.000
666300	WMO Maatschappelijke opvang	WAS	3-A	Drie decentralisaties	72.600	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		72.600
666700	WMO Eigen Bijdrage	WAS	3	programma: Burger als klant	-1.236.500	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		-1.111.300
667000	Jeugdwerk	WAS	1	programma: Burger als Partner	1.164.100	
		WORDT	7	Jeugd		1.160.200
667001	Ouderenwerk	WAS	1	programma: Burger als Partner	552.500	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		558.000
667002	Maatschappelijk werk	WAS	1	programma: Burger als Partner	337.300	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		340.600
667005	Wijkwerk	WAS	1	programma: Burger als Partner	1.390.700	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		840.000
667015	Mantelzorg en vrijwilligersbeleid	WAS	1	programma: Burger als Partner	282.100	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		284.900
667020	Project Thuis in de Wijk	WAS	1	programma: Burger als Partner	66.900	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		1.900
667021	Ontwikkelingssamenwerking	WAS	1	programma: Burger als Partner	11.500	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		11.600
667030	WMO Uitvoering	WAS	3	programma: Burger als klant	126.700	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		127.000
667032	WMO vrijwilligerswerk	WAS	3-A	Drie decentralisaties	15.000	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		15.000
667034	WMO prestatieveld 7,8,9	WAS	1	programma: Burger als Partner	115.600	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		106.700
667035	WMO algemene voorzieningen	WAS	3-A	Drie decentralisaties	246.500	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		246.500

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
667036	WMO Steunpunt Mantelzorg	WAS	3-A	Drie decentralisaties	28.800	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		28.800
667045	Lokaal Preventief Jeugd	WAS	1	programma: Burger als Partner	281.500	
		WORDT	7	Jeugd		284.300
667047	Jeugd Bedrijfsvoering	WAS	1	programma: Burger als Partner	85.800	
		WORDT	7	Jeugd		86.700
667105	Voorzieningen WMO / gehandicapten, advieskosten	WAS	3	programma: Burger als klant	65.400	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		66.100
667115	Inzet in Wijkteams	WAS	3-A	Drie decentralisaties	1.303.200	
		WORDT	7	Jeugd		1.303.200
667116	Welzijn in sociale Wijkteams	WAS	3-A	Drie decentralisaties	250.800	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		250.800
667117	Cliëntondersteuning rondom teams	WAS	3-A	Drie decentralisaties	88.500	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		88.500
667118	Ondersteuning vrijwilligers tbv jeugd	WAS	3-A	Drie decentralisaties	40.000	
		WORDT	7	Jeugd		
667200	WMO Huishoudelijke verzorging PGB	WAS	3	programma: Burger als klant	1.025.500	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		662.000
667205	PGB Jeugd met een beperking	WAS	3-A	Drie decentralisaties	620.500	
		WORDT	7	Jeugd		560.500
667215	WMO Begeleiding en overige PGB	WAS	3-A	Drie decentralisaties	711.000	
		WORDT	8	Welzijn en zorg		441.000
668200	Extramurale hulp voor jeugd met een beperking	WAS	3-A	Drie decentralisaties	419.800	
		WORDT	7	Jeugd		438.600
668205	Specialistische jeugdvoorzieningen in natura	WAS	3-A	Drie decentralisaties	3.495.700	
		WORDT	7	Jeugd		3.478.000
668210	Jeugdhulp uitvoeringskosten	WAS	3-A	Drie decentralisaties	48.400	
		WORDT	7	Jeugd		51.300
668300	Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang Jeugd	WAS	3-A	Drie decentralisaties	1.117.600	
		WORDT	7	Jeugd		1.116.600
668305	Zeer gespecialiseerde jeugdvoorzieningen	WAS	3-A	Drie decentralisaties	242.000	
		WORDT	7	Jeugd		359.400
671400	Volksgezondheid	WAS	1	programma: Burger als Partner	398.600	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		359.200
671500	Jeugdgezondheidszorg	WAS	1	programma: Burger als Partner	980.200	
		WORDT	7	Jeugd		990.000
672100	Planning reiniging & afval	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	381.300	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		329.900
672102	Inzameling huishoudelijk afval	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	2.751.300	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		2.653.300
672103	Milieuparken	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	-179.600	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		-74.600
672104	Afval-brengstation / Aanbiedstation	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	713.400	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		720.600
672105	Verwerkingskosten huishoudelijk afval	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner		
672106	Ophalen huisvuil (N.V. MAR)	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner		
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		
672107	Afvalbrengstation	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner		
672201	Riolering dagelijks onderhoud	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	2.687.400	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		2.313.700
672215	Overige gemalen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	16.700	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		16.800
672220	Gemalenbeheersysteem	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	39.500	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		39.800
672225	Beheer eindgemalen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	138.900	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		140.300
672226	Beheer eindgemaal P02	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	21.600	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		21.800
672230	Beheer ondergemalen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	70.400	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		71.100
672235	Beheer druggemalen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	30.100	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		30.400

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
672236	Beheer drukgemaal TP65	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	5.000	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		5.000
672240	Beheer bergzinkgemalen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	12.000	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		12.200
672245	Drainagegemaal D02	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	2.400	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		2.400
672300	Milieubeheer	WAS	1	programma: Burger als Partner	803.800	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		799.100
672305	Bodem	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	140.300	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		20.500
672310	Geluid	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	8.300	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		8.400
672315	Klimaat	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	90.600	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		23.400
672400	Begraafplaatsen Algemeen	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	348.200	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		317.200
672463	Lagendijk 50, Aula Rusthof	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	8.700	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		5.900
672464	Lagendijk 112, dienstgebouw Vredehof	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	18.600	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		49.200
672465	Lagendijk 114, rouwcentrum Vredehof	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	-35.300	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		-22.300
672500	Baten reinigingsrecht en afvalstoffen.	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-4.866.100	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		-4.861.500
672600	Baten rioolrecht	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-3.780.500	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		-3.893.600
673200	Baten begraafplaatsrechten	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-686.900	
		WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		-686.900
681000	Bestemmingsplannen	WAS	1	programma: Burger als Partner	85.000	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		103.400
682100	Wijkbeheer	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	7.700	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		7.800
682120	Beleidsadviesing Stedelijke vernieuwing	WAS	1	programma: Burger als Partner	16.800	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		23.800
682130	GRB:Van Riebeekstraat	WAS	1	programma: Burger als Partner		
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		
682140	GRB:Centrumplan	WAS	1	programma: Burger als Partner	88.000	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		116.100
682145	Beleidsadviesing Maatschappelijk Vastgoed	WAS	1	programma: Burger als Partner	25.000	
682200	Volkshuisvesting	WAS	1	programma: Burger als Partner	3.900	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		3.900
682205	Bouw- en woningtoezicht	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-16.700	
		WORDT	2	Veiligheid		-16.600
682210	WABO-vergunningen (lasten)	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	31.800	
		WORDT	2	Veiligheid		32.100
682230	Beheer startersleningen	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	7.900	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		9.900
682300	WABO-vergunningen (baten)	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-894.500	
		WORDT	2	Veiligheid		-905.900
691300	Deelnemingen / effecten / beleggingen	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-132.800	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-132.800
691315	Dividend N.V.MAR	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-130.900	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-87.000
691400	Geldleningen langer dan 1 jaar	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-3.061.400	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-3.243.800
692100	Algemene Uitkering	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-54.485.300	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-56.052.200
692200	Onvoorzien	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	124.000	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		124.100
692201	Stelposten	WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		350.000
692230	Investeringsvolume programma 1	WAS	1	programma: Burger als Partner	29.100	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
692231	Investeringsvolume programma 2	WAS	2	programma: Burger als kiezer	2.200	
692232	Investeringsvolume programma 3	WAS	3	programma: Burger als klant	1.400	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		
692233	Investeringsvolume programma 4	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	43.800	
		WORDT	4	Economische zaken		
692234	Investeringsvolume programma 5	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler		
		WORDT	5	Onderwijs		
692236	Investeringsvolume hoofdstuk 7	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	29.400	
692250	Nog af te wikkelen bedrijfsvoeringskst oude jaren	WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		47.500
692255	Begeleiden debiteuren gemeente garantie	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-3.800	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-3.800
693000	Wet W.O.Z.	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	12.400	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		12.500
693100	Baten OZB gebruikers	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-1.419.500	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-1.419.500
693200	Baten OZB eigenaren	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-6.736.300	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-6.768.900
693400	Baten baatbelasting	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-3.300	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-3.300
693900	Baten precariobelasting	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-92.100	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-92.100
694000	Lasten heffing en invord.gem.bel.	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	28.600	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		28.700
696000	Saldo Kostenplaatsen	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	231.900	
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		664.700
698001	Mutaties reserves Programma 1	WAS	1	programma: Burger als Partner	-312.800	
		WORDT	1	Bestuur en (overheids)participatie		
698003	Mutaties reserves Programma 3	WAS	3	programma: Burger als klant	-15.300	
		WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		
698004	Mutaties reserves Programma 4	WAS	4	programma: Burger als wijkbewoner	-287.000	
		WORDT	4	Economische zaken		
698005	Mutaties reserves Programma 5	WAS	5	programma: Burger als onderdaan en belastingbetaler	-696.300	
698007	Mutaties reserves Programma 7	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen	-3.291.100	
		WORDT	7	Jeugd		
698053	Mut reserves progr 3 vanaf begroting 2016	WORDT	3	Verkeer, vervoer en wegen		-729.000
698054	Mut reserves progr 4 vanaf begroting 2016	WORDT	4	Economische zaken		-13.200
698055	Mut reserves progr 5 vanaf begroting 2016	WORDT	5	Onderwijs		-33.700
698056	Mut reserves progr 6 vanaf begroting 2016	WORDT	6	Cultuur, sport en groen		-1.200.400
698057	Mut reserves progr 7 vanaf begroting 2016	WORDT	7	Jeugd		-11.200
698058	Mut reserves progr 8 vanaf begroting 2016	WORDT	8	Welzijn en zorg		-90.000
698060	Mut reserves progr 10 vanaf begroting 2016	WORDT	10	Gezondheid en duurzaamheid		-268.300
698061	Mut reserves progr 11 vanaf begroting 2016	WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		244.600
698062	Mut reserves progr 12 vanaf begroting 2016	WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		-82.900
699000	Saldo Rekening	WAS	7	hoofdstuk: Financiering en dekkingsmiddelen		
		WORDT	12	Financiering en algemene dekkingsmiddelen		440.900
68300300	GRB: Terrein Bakker Staal	WAS	1	programma: Burger als Partner		
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		
68300301	GRB: Erfpachtsgronden	WAS	1	programma: Burger als Partner	-11.700	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-7.300
68300302	GRB: Cornelisland	WAS	1	programma: Burger als Partner	-144.000	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-172.900
68300303	GRB: Lagendijk	WAS	1	programma: Burger als Partner	-300	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-600
68300304	GRB: Drie Rivieren	WAS	1	programma: Burger als Partner		
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-38.400
68300305	GRB: Scheepswerflocatie	WAS	1	programma: Burger als Partner	-9.000	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-15.000
68300306	GRB: Het Zand	WAS	1	programma: Burger als Partner	-15.000	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-9.000
68300307	GRB: Pilon Slikerveer	WAS	1	programma: Burger als Partner		
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		

Product		Programma			Begroting Lasten + en baten -	
Nr.	Omschrijving	Was / wordt	Nr.	Omschrijving	2015	2016
68300308	GRB: Graaf v Hoornestraat	WAS	1	programma: Burger als Partner	-6.900	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-6.900
68300309	GBR: Woningbouw Donckselaan	WAS	1	programma: Burger als Partner	-600	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-1.800
68300311	GRB: Div.kn Centrumplan	WAS	1	programma: Burger als Partner	200	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		
68300312	GRB: Restpercelen	WAS	1	programma: Burger als Partner	-28.600	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		-28.600
68300313	GRB:Transferium Slikkerveer	WAS	1	programma: Burger als Partner		
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		
68300314	GRB: Park Ringdijk Slikkerveer	WAS	1	programma: Burger als Partner		
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		
68300315	Herstructurering Centrum - Woonvisie	WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		
68300316	Vlasstraat 11-12	WAS	1	programma: Burger als Partner	-2.300	
		WORDT	11	Ruimtelijke ontwikkeling en wonen		
				Saldo	0,00	0,00

(Concept)Raadsbesluit

Onderwerp: Programmabegroting 2016	Datum vergadering/ agendanummer	Kenmerk
	5 november 2015	
Commissie: n.v.t.		Openbaar: Openbaar

De raad van de gemeente Ridderkerk;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 september 2015;

gelet op artikel 189 en 190 van de gemeentewet;

BESLUIT:

1. De Programmabegroting 2016 inclusief bijhorende investeringen voor het jaar 2016 vast te stellen;
2. Het begrotingssaldo van € 498.293 (tekort), bestaande uit:
* het saldo van de begroting bestaand beleid: een overschot van € 440.907
* de extra lasten van het nieuwe beleid € 939.200 (1^e begrotingswijziging)
te onttrekken aan de dekkingsreserve 2015-2018;
3. Met ingang van de begroting 2016 te stoppen met het instrument investeringsvolume;
4. De afvalstoffenheffing gedurende de jaren 2016, 2017 en 2018 minder snel te laten stijgen dan op grond van ontwikkelingen bij de uitgaven zou moeten en daarvoor te beschikken over de algemene reserve;
5. Kennis te nemen van het meerjarenperspectief 2017-2019.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Ridderkerk van 5 november 2015.

De griffier,

De voorzitter,

mr. J.G. van Straalen

mw. A. Attema